

BIBLIOTEKARZ

ZACHODNIOPOMORSKI

Lilia Marcinkiewicz
Dokumentowanie
historii regionu
w Zachodniopomorskiej
Bibliotece
Cyfrowej
Pomerania
STR. 5

**Małgorzata Skrzypczak-Słowińska,
Anna Jończak**
Seniorzy w sieci. Szkolenia komputerowe
w Książnicy Pomorskiej
STR. 28

**Monika Kwaśniak,
Anna Kotowska**
Sprawozdanie z działalności bibliotek
publicznych województwa
zachodniopomorskiego
w 2021 roku
STR. 31

1 (171)
2022
Kwartalnik
ISSN 0406-1578
Indeks 35263

**ROBOTYCZNE
LEKCJE W BIBLIOTECE**

Jolanta Miękus STR. 125

BIBLIOTEKARZ

ZACHODNIOPOMORSKI

KWARTALNIK PL ISSN 0406-1578 INDEKS 35263

KSIĄŻNICA POMORSKA
IM. STANISŁAWA STASZICA
W SZCZECINIE

ZACHODNIOPOMORSKIE
POROZUMIENIE BIBLIOTEK

KOSZALIŃSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA
IM. JOACHIMA LELEWELA
W KOSZALINIE

STOWARZYSZENIE
BIBLIOTEKARZY POLSKICH
Okręg Zachodniopomorski

ROCZNIK LXIII
NR 1 (171)
SZCZECIN 2022

Spis treści

ARTYKUŁY

Lilia Marcinkiewicz Dokumentowanie historii regionu w Zachodniopomorskiej Bibliotece Cyfrowej Pomierania.....	5
Frank Pille Biblioteki w Meklemburgii Pomorza Przednim	13
Małgorzata Skrzypczak-Słowińska, Anna Jończak Seniorzy w sieci. Szkolenia komputerowe w Książnicy Pomorskiej.....	28

SPRAWOZDANIA

Monika Kwaśniak, Anna Kotowska Sprawozdanie z działalności bibliotek publicznych województwa zachodniopomorskiego w 2021 roku	31
Jolanta Miękus Robotyczne lekcje w bibliotece	125

SYLWETKI

Władysław Michnał Kazimierz Sztajnert – bibliotekarz i działacz kultury (1938–2020)	129
--	-----

Z ŻAŁOBNEJ KARTY

Anna Kotowska Floria Jamroży (1934–2021)	135
---	-----

OMÓWIENIA I RECENZJE

Edyta Sztylc Przemysław Piotrowski „Matnia”. Recenzja	136
--	-----

SPELUNCA LIBRORUM

Ks. Jan Marcin Mazur „Naród-Zbrodniarz”. Głos świadka.....	138
---	-----

PO GODZINACH

Jolanta Miękus Fraszka na e-booka.....	144
---	-----

KRONIKA

Anna Kotowska, Małgorzata Maciejewska, Przemysław Nowaczek, Małgorzata Zychowicz Kronika (styczeń – marzec).....	145
---	-----

Lilia Marcinkiewicz

Książnica Pomorska

DOKUMENTOWANIE HISTORII REGIONU W ZACHODNIOPOMORSKIEJ BIBLIOTECE CYFROWEJ POMERANIA

Zachodniopomorską Bibliotekę Cyfrową Pomerania utworzono ponad 10 lat temu. Za rok (w 2023) minie 15 lat od początku jej funkcjonowania. Powstała w 2008 roku dzięki wsparciu finansowemu samorządu województwa zachodniopomorskiego. Była jednym z głównych komponentów projektu Zachodniopomorski System Informacji Regionalnej i Naukowej (ZSiRe@), który realizowała Książnica Pomorska we współpracy ze wszystkimi bibliotekami publicznymi i uczelnianymi województwa zachodniopomorskiego. Do przedsięwzięcia przystąpiły też inne instytucje kultury, w tym między innymi zlokalizowane w Szczecinie Muzeum Narodowe, Archiwum Państwowe, Archiwum Archidiecezjalne, Zachodniopomorskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli.

Każda z tych instytucji posiada i przechowuje ogromną liczbę cennych zbiorów historycznych, z których szczególną wartość stanowią materiały dotyczące regionu zachodniopomorskiego. Jednak ze względu na upływający czas oraz słabą jakość papieru, na którym zostały wydrukowane, podlegają one nieustannej degradacji. Ich stan często uniemożliwia powszechne udostępnianie. W związku z tym nie były oferowane czytelnikom lub dostęp do nich był bardzo ograniczony. Z uwagi na to, że stanowią one jednak ogromną wartość historyczną, zarówno dla naukowców, badaczy jak i czytelników interesujących się dziejami, należało podjąć szybkie działania zapewniające ich ochronę oraz zwiększające ich dostępność dla poszukujących informacji, a także umożliwiające długookresową archiwizację i zachowanie dla przyszłych pokoleń. Z uwagi na to, że jeszcze w trakcie planowania podjęto razem decyzję, iż ZBC będzie wspólną platformą przeznaczoną do digitalizacji i udostępniania historycznego zasobu regionu zachodniopomorskiego, pełni ona rolę biblioteki regionalnej.

Innymi ważnymi aspektami branyymi pod uwagę przy tworzeniu ZBC były potrzeby i oczekiwania współczesnego czytelnika. Liczy on na uzyskanie szybkiej i rzetelnej informacji oraz dostępu do źródeł historycznych za pośrednictwem internetu. Jedna biblioteka cyfrowa zawierająca zasoby wszystkich tworzących ją instytucji, to dla czytelnika jedna platforma dostępowa do ogromnej liczby źródeł historycznych. Sytuacja taka znacząco wpływa na ułatwienie pracy, a ponadto skraca czas poszukiwania informacji. Z kolei podmiotom współtworzącym zasób ułatwia i zapewnia:

- scalenie wszystkich dokumentów, które są w posiadaniu zachodniopomorskich bibliotek i innych instytucji, stanowiących dziedzictwo kulturowe oraz dorobek naukowy regionu;
- kompletowanie kolekcji, tomów, roczników i numerów poszczególnych tytułów czasopism, na poziomie ZBC, w ramach jednej bazy, oraz wirtualnie, na poziomie ogólnopolskim i europejskim (Europeana), które może się odbywać w ramach współpracy z innymi bibliotekami;
- popularyzację cennych zbiorów stanowiących dziedzictwo kulturowe oraz dorobek naukowy regionu;
- obniżenie kosztów związanych z digitalizacją (ze względu na łatwość identyfikacji duplikatów publikacji cyfrowych na poziomach ogólnopolskim i europejskim ZBC), udostępnianiem, archiwizacją obiektów oraz utrzymaniem infrastruktury technicznej biblioteki cyfrowej.

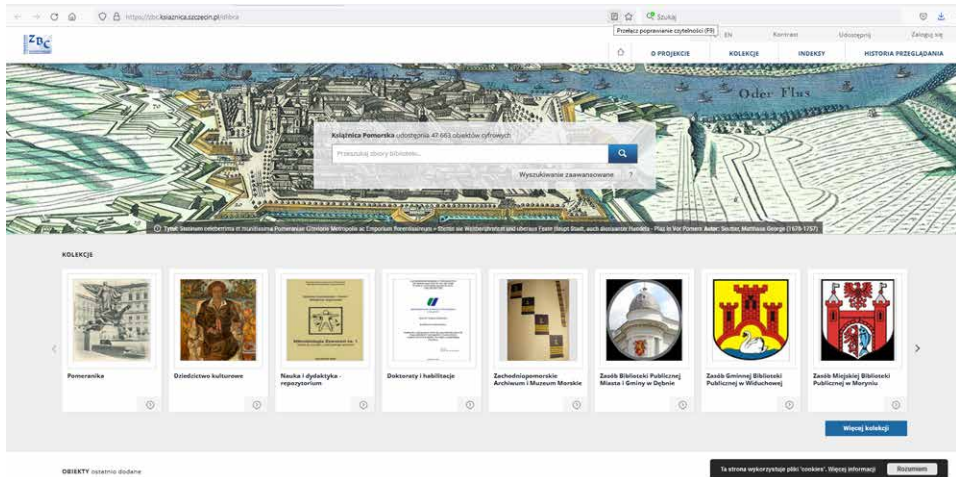
Obsługę techniczną, administrację oraz bazę sprzętową ZBC posadowiono w Książnicy Pomorskiej, której powierzono również funkcję głównego koordynatora wszystkich prac związanych z tworzeniem regionalnej biblioteki cyfrowej i repozytorium zbiorów cyfrowych oraz kierowaniem nimi.

W całym dotychczasowym okresie funkcjonowania ZBC przeniesiono na zapis cyfrowy prawie 50 tys. cennych dokumentów. Są one opracowywane i udostępniane online w internecie. W zbiorach Pomeranii znajdują się między innymi:

- narodowy zasób dziedzictwa kulturowego – wybrane zabytki piśmiennictwa (stare druki, rękopisy), dokumenty kartograficzne, muzyczne, ikonograficzne (pocztówki, zdjęcia, ryciny) znajdujące się w posiadaniu bibliotek publicznych Szczecina, Koszalina oraz innych działających w regionie;
- pomeranika – zabytki piśmiennictwa regionalnego (stare druki, rękopisy) dokumenty kartograficzne, muzyczne, ikonograficzne (pocztówki, zdjęcia, ryciny), książki i czasopisma regionalne oraz współczesne dokumenty życia społecznego rejestrujące najdrobniejsze dziedziny działalności kulturalnej, społecznej, politycznej – ulotki, katalogi wystaw, afisze, plakaty;
- pełne teksty (zasobów archiwalnych i bieżących) dokumentów urzędowych, przepisów prawa lokalnego – uchwały rad miast, powiatów, Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego, programy, strategie itp.;
- biuletyny informacyjne gmin, miast, powiatów, urzędów oraz prasa lokalna.

Jedną z bardziej poczytnych kolekcji stanowią materiały edukacyjne *Nauka i dydaktyka*, na które składają się artykuły i czasopisma naukowe, skrypty, podręczniki, materiały konferencyjne, doktoraty i habilitacje. W ten sposób tworzone jest repozytorium bibliotek i uczelni zachodniopomorskich.

W 2018 roku wdrożono nową wersję systemu, w którym opracowuje się i udostępnia obiekty cyfrowe. Obecnie używany jest program DIInGO dLibra 6 z unowocześnioną szatą graficzną oraz w znacznym stopniu poprawioną funkcjonalnością.

Rys. 1. Strona WWW dla Zachodniopomorskiej Biblioteki Cyfrowej Pomerania

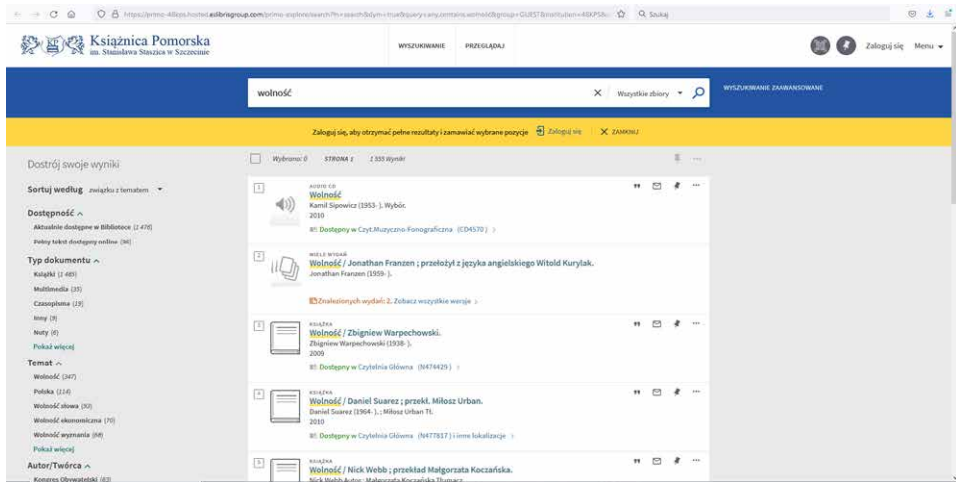
Zasób ZBC można przeszukiwać również za pomocą platformy wyszukiwawczej systemu PRIMO wdrożonego w Książnicy Pomorskiej w 2018 roku. Zastąpił on używany dotychczas system Metalib wykorzystywany w ZSIREn@ do budowy Rozproszonego Katalogu Bibliotek (RoKaBi), za pomocą którego można było przeszukiwać wszystkie zasoby elektroniczne bibliotek polskich i zagranicznych oraz innych instytucji. Realizowany projekt oraz jego koncepcja miały ogromny potencjał rozwojowy, ponieważ dawały możliwość połączenia wszystkich zasobów informacyjnych miasta, województwa, a także kraju oraz bibliotek z całego świata (w tym katalogi, bibliografie, biblioteki cyfrowe, subskrybowane bazy danych i czasopisma naukowe, strony internetowe). W najszerszym elemencie tego projektu (RoK@BiNa – Rozproszony Katalog Narodowy) włączono również możliwość otrzymywania wyników wyszukiwania z wyszukiwarek internetowych Google, w tym Google Scholar, Google Book Search, Google Image Search, oraz naukowych baz danych oferowanych w formie wolnego dostępu.

Po kilku latach funkcjonowania tego elementu projektu okazało się, że wykorzystanie przez czytelników takiego rodzaju platformy jest niewielkie, szczególnie w stosunku do wysiłku i ogromu pracy, które trzeba włożyć w jego utrzymanie. Każda zmiana adresów IP katalogu czy wersji systemu, w którym jest utrzymywany w danej bibliotece, wymagała ingerencji w konfigurację programu. Często instytucje nie informowały administratorów o dokonanych zmianach, co miało ogromny wpływ na wyniki wyszukiwania. Wiele z bibliotek regionu zachodniopomorskiego wdrożyło system MAK+, którego, pomimo wysiłków, wielokrotnych prób oraz współpracy z tworzącym go zespołem, z powodu jego niedociągnięć technicznych, nie udało się zintegrować z katalogami przeszukiwanymi w systemie Metalib. Wiele problemów

sprawiły też katalogi posadowione w systemie KOHA. W związku z tym, mając na uwadze komfort pracy czytelnika oraz uznając, że tak rozległy projekt powinna raczej realizować główna biblioteka państwa, czyli Biblioteka Narodowa, podjęto decyzję o wdrożeniu jednego z najnowszych i najnowocześniejszych systemów bibliotecznych, jakim jest wyszukiwarka PRIMO. Decyzja ta była trudna, ponieważ wiedzieliśmy, że jesteśmy jedyną biblioteką w Polsce, która podjęła się realizacji tak skomplikowanego zadania. Nie mieliśmy przykładu funkcjonowania tak rozległej platformy w kraju, a doświadczenia ostatnich 20 lat pokazywały, że główna krajowa biblioteka nie jest zainteresowana realizacją tego typu przedsięwzięć. Wówczas jedynym poważnym, przeznaczonym dla bibliotek, był projekt NUKAT realizowany przez Bibliotekę Uniwersytetu Warszawskiego. Niestety jego zakres ogranicza się tylko do katalogu centralnego polskich bibliotek naukowych.

W okresie gdy wdrażana była wyszukiwarka PRIMO, po raz kolejny okazało się, że jesteśmy jedną z nielicznych bibliotek publicznych w Polsce, która zamierza scalić swoje zasoby informacyjne i udostępniać je czytelnikom za pomocą jednej platformy wyszukiwawczej. Zasięg PRIMO ograniczono do zasobów informacyjnych Książnicy Pomorskiej. Można je przeszukiwać za pomocą jednego zapytania. Składają się na nie: katalog zbiorów, Bibliografia Pomorza Zachodniego, Zachodniopomorska Biblioteka Cyfrowa Pomerania i pozostałe zbiory elektroniczne, w tym zasoby IBUK-a i Legimi. Czytelnicy Książnicy Pomorskiej otrzymali więc uniwersalne narzędzie, pozwalające na znalezienie i uzyskanie dostępu do pełnego spektrum materiałów bibliotecznych, w tym drukowanych, elektronicznych i cyfrowych, niezależnie od ich formy i lokalizacji. System PRIMO posiada także funkcje dające możliwość zarezerwowania, zamówienia z magazynu, przedłużenia okresu wypożyczenia materiałów bibliotecznych – wszystko za pomocą jednej platformy wyszukiwawczej.

Jednym z cenniejszych źródeł informacji, dostępnych przez wyszukiwarkę PRIMO, są zbiory publikowane w ZBC. W dotychczasowym okresie jej funkcjonowania podjęto wiele cennych i ciekawych inicjatyw mających na celu rozbudowę, unowocześnienie infrastruktury technicznej oraz rozszerzenie zakresu materiałów udostępnianych dla czytelników. Zrealizowano kilka projektów w ramach programów Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego – między innymi *Kultura+* i *Kultura cyfrowa*. W efekcie tego czytelnicy otrzymali dostęp do niezwykle cennych dokumentów regionalnych i poloników, do których zalicza się między innymi kolekcja witkacjanów. W jej skład wchodzi unikatowe fotografie autorstwa Witkacego, listy, rysunki, obrazy. Perłą wśród tych niezwykłych archiwaliów jest zbiór oryginalnych listów Stanisława Ignacego Witkiewicza do żony, Jadwigi z Unrugów Witkiewiczowej, wnuczki Juliusza Kossaka. Korespondencja obejmuje 1258 dokumentów, w skład których wchodzi listy, wido-kówki, kartki i telegramy pisane od marca 1923 roku do 15 sierpnia 1939. Stanowi ona bezcenne autentyczne źródło wiedzy o życiu i twórczości Witkacego, pozwala poznać i zrozumieć niezwykłą osobowość człowieka i artysty. Jest również niezwykłym

Rys. 2. Strona WWW wyszukiwarki PRIMO

zapisem osobistych emocji i uczuć oraz dość trafnie portretuje środowisko artystyczne i elity intelektualne II Rzeczypospolitej.

Zdigitalizowano i udostępniono również wiele materiałów niezwykle ważnych dla najnowszej historii regionu zachodniopomorskiego i całego państwa. Wśród nich są pierwsze polskie dokumenty życia społecznego powstałe w latach 1945–1950, a także regionalne czasopisma z tzw. drugiego obiegu oraz niezależne dokumenty życia społecznego z lat 1970–1990. W celu udostępnienia części z nich podpisano porozumienie z Zarządem Regionu Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Solidarność Pomorza Zachodniego, uważając go za najbardziej prawomocnego i wiarygodnego spadkobiercę społecznej i historycznej spuścizny zaliczonej do niezależnego obiegu. Dzięki temu czytelnicy otrzymali dostęp do oryginalnych dokumentów wydawanych i kolportowanych przez tę organizację.

Zwieńczone sukcesem zostały też starania o udostępnienie jednego z najbardziej poczytnych dzienników, jakim od 1945 roku do czasów obecnych jest „Kurier Szczeciński”. Okazało się, że inicjatywa ta jest ważna nie tylko dla czytelników ale również dla wydawcy, ponieważ jako biblioteka otrzymująca egzemplarz obowiązkowy jesteśmy jedyną instytucją, która posiada wszystkie archiwalne numery tej gazeta. Książnica Pomorska podpisała więc porozumienie z Kurier Szczeciński Sp. z o.o., w którym jej zarząd wyraził zgodę na digitalizację i powszechny dostęp do tytułu za pośrednictwem ZBC.

Bardzo cennym przedsięwzięciem były również działania mające na celu pozyskiwanie historycznych materiałów dokumentujących losy rodzin osiedlających się w latach powojennych na ziemiach zachodnich Polski. Są to różnego rodzaju dokumenty osobiste, legitymacje, przepustki, postanowienia o osiedleniu, przydziale ziemi lub lokalu

mieszkalnego, zdjęcia kolekcjonowane i przechowywane w archiwach prywatnych. Dokumenty te nierzadko są niszczone po śmierci ich właściciela. Nie są zachowywane, ponieważ często nie mają żadnej wartości dla spadkobierców. W ramach inicjatywy podjętej w Książnicy Pomorskiej dociera się do takich osób z zamiarem pozyskania tych materiałów do zbiorów biblioteki. W przypadku gdy właściciel nie wyraża zgody na przekazanie oryginałów, uzyskuje się zgodę na ich digitalizację, dysponowanie kopią cyfrową i publikację w bibliotece cyfrowej. Zasoby te prezentowane są w specjalnej kolekcji *Archiwa rodzinne*. Odmienną formę zbiorów i jednocześnie kolekcję stanowią wywiady przeprowadzane przez pracowników biblioteki z mieszkańcami Pomorza Zachodniego, którzy mieli wpływ na jego rozwój, pełnili ważne funkcje, ale też ze zwykłymi ludźmi, w tym sybirakami, którzy, przybywając z różnych stron Polski i świata, osiedli w Szczecinie. Są to wspomnienia, przeżycia i doświadczenia z okresu wojny, osiedlania się na ziemiach zachodnich, pierwszych lat życia w Szczecinie, odbudowy miasta doszczętnie zrujnowanego w czasie alianckich nalotów dywanowych. Wywiady te udostępniane są w ramach *Archiwum dźwiękowe*.

W podobny sposób udaje się powiększać tzw. zbiory harbińskie. Podstawę tej unikatowej kolekcji stanowi dar szczecińskiego Klubu Harbińczyków, którego członkowie w grudniu 2004 roku uroczyście przekazali Książnicy Pomorskiej zespół niezwykle cennych dokumentów, fotografii, przedmiotów, spisanych osobistych relacji związanych z życiem licznej polskiej ludności skupionej w mieście Harbin w Mandżurii. Osiedlali się w nim Polacy, którzy znaleźli zatrudnienie przy budowanej przez Adama Szydłowskiego Kolei Wschodniochińskiej, a następnie pracowali przy jej eksploatacji. Na skutek zmian politycznych, które zaszły po drugiej wojnie światowej, Polacy zaczęli opuszczać Chiny. W 1949 roku na Pomorze Zachodnie przybyła grupa licząca 800 osób, z których ponad 500 zdecydowało się osiedlić w Szczecinie. Dlatego właśnie tym mieście znajduje się najpełniejszy i najciekawszy zbiór harbinianów. Dzięki apelowi rozesłanemu do polskich Harbińczyków oraz do czasopism polonijnych kolekcja harbinianów w Książnicy Pomorskiej stale się powiększa, a część z niej została zdigitalizowana i jest dostępna w bibliotece cyfrowej.

Zachodniopomorska Biblioteka Cyfrowa Pomerania ciągle jest rozwijana i powiększana ze zwróceniem uwagi również na morski charakter Szczecina i części regionu. Ze względu na to, że z inicjatywy Komitetu Społecznego Żeglarski Szczecin, Książnica Pomorska zawarła 20 grudnia 2008 roku porozumienie o utworzeniu Zachodniopomorskiego Muzeum Morskiego, środowisko żeglarskie zobowiązało się do propagowania apelu o przekazywanie pamiątek związanych z tematyką będącą w kręgu jego zainteresowań. Od tego momentu biblioteka wojewódzka gromadzi i opracowuje otrzymane od darczyńców zbiory marynistyczne, między innymi: rękopisy, książki, dokumenty życia społecznego, zbiory kartograficzne, czasopisma, nagrania dźwiękowe. Są one dostępne, w zależności od formy, w różnych agendach Książnicy Pomorskiej. Po zdigitalizowaniu mogą być udostępniane w ZBC. Przekazywane materiały to nie tylko oryginały ale

również ich formy elektroniczne, które mogą być bezpośrednio publikowane online. Całość tych zbiorów znajduje się w kolekcji *Zachodniopomorskie Muzeum i Archiwum Morskie*, która dokumentuje losy, historię zarówno osób związanych z morzem, jak i organizacji, instytucji, szkół i uczelni morskich. W Szczecinie, ze względu na jego położenie, funkcjonuje około 50 organizacji, klubów, stowarzyszeń, kół związanych z morzem, żegluga śródlądową, portem i stocznią. Skupiają one marynarzy, kapitanów żeglugi wielkiej, śródlądowej, jachtowych i pracowników instytucji związanych z morzem. Większość z tych organizacji jest już sygnatariuszami podpisanego porozumienia i zadeklarowało przekazanie posiadanych zbiorów do ZBC.

W Pomeranii wyodrębniono również kolekcję obejmującą publikacje wydawane przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. Zarząd Główny SBP podpisał umowę z Książnicą Pomorską, zgodnie z którą, tytuły których nakład został wyczerpany, są utrwalane w formie cyfrowej i zamieszczane w ZBC. W związku z tym udało się na przykład skompletować i opublikować wszystkie tomy materiałów pokonferencyjnych cyklicznych spotkań *Automatyzacja bibliotek publicznych*.

Swoje wyodrębnione kolekcje w ZBC mają też biblioteki publiczne województwa zachodniopomorskiego. Największe należą do Koszalińskiej Biblioteki Publicznej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Kołobrzegu, mniejsze z kolei tworzą między innymi ksiąźnice w Dębnie, Moryniu, Nowogardzie, Gryfinie czy Widuchowej. Posiadają one prężne działy/sekcje zbiorów specjalnych i regionalnych, w których gromadzą dokumenty życia społecznego miejscowości w których funkcjonują, niezwykle cenne dla poznania historii regionu i jego mieszkańców. Są one cyfryzowane w Pracowni Digitalizacji Książnicy Pomorskiej, a następnie opracowywane przez poszczególne biblioteki i udostępniane w ZBC.

Współpraca przy rozbudowie Pomeraniki nie opiera się wyłącznie na instytucjach polskich. Obejmuje także projekty realizowane w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Polska – Meklemburgia Pomorze Przednie/Brandenburgia. Szacuje się, że około 500 tytułów przedwojennych czasopism pomorskich, liczących blisko 20 tys. tomów, rozproszone jest obecnie w różnych polskich i niemieckich instytucjach, w tym znacząca ich część znajduje się w Książnicy Pomorskiej. Dlatego podjęto wspólne działania z Universitätsbibliothek Greifswald oraz Landesarchiv Greifswald polegające na zidentyfikowaniu, skatalogowaniu, digitalizacji i udostępnieniu tych czasopism we własnych bibliotekach cyfrowych w celu skompletowania wszystkich dostępnych tomów i roczników.

Dzięki ZBC czytelnik otrzymał 24-godzinny dostęp, z każdego miejsca na świecie, do zbiorów, które często skrywane były w archiwach rodzinnych, wspomnieniach osób, magazynach bibliotek, a także niedostępnych ze względu na stan w jakim się znajdowały. Materiały te, w postaci elektronicznej, przechowywane są teraz w bezpiecznych repozytoriach zbiorów cyfrowych Książnicy Pomorskiej oraz udostępniane szerokiemu gronu odbiorców.

Efekty działań związanych zarówno z pozyskiwaniem zbiorów do biblioteki cyfrowej, jak i jej utrzymaniem są trudne do przecenienia, wymagają one ogromnego wysiłku i zaangażowania osobistego od osób podejmujących te wyzwania. Im więcej takich pasjonatów będzie wśród nas, tym bogatszą spuściznę zachowamy, tym lepsze zrozumienie historii naszych skomplikowanych losów zapewnimy przyszłym pokoleniom.

Frank Pille

Landesbibliothek Mecklenburg-Vorpommern

BIBLIOTEKI W MEKLEMBURGII POMORZU PRZEDNIM**Hochschulbibliothek Neubrandenburg****(Biblioteka Szkoły Wyższej w Neubrandenburgu)****Specyficzne zadania biblioteki**

Biblioteka jest główną placówką Hochschule Neubrandenburg (Szkoły Wyższej w Neubrandenburgu), atrakcyjnym miejscem nauki, oferującym literaturę na potrzeby studiów, nauczania i badań naukowych. Koncentruje się także na dostarczaniu informacji, służy radą i zarządza funduszem wydawniczym uczelni oraz publikacjami open access. Zajmuje powierzchnię około 1,5 tys. m². Udostępnia ponad 100 stanowisk pracy, salę szkoleniową, zapewniając użytkownikom wysoki standard pobytu. Biblioteka posiada nowoczesne wyposażenie, stanowiska samoobsługowej rejestracji oraz tzw. inteligentny regał do samodzielnych zwrotów zbiorów przez czytelników.

Historia biblioteki

Bibliotekę otwarto w kwietniu 1990 roku jako część ówczesnej Pädagogischen Hochschule Neubrandenburg (Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Neubrandenburgu). Utworzenie Fachhochschule Neubrandenburg (Wyższej Szkoły Zawodowej) wraz z bi-

bioteką jako instytucją centralną miało miejsce w październiku 1991 roku. Technologię informatyczną wprowadzono w 1993 roku i od tego czasu stale rozwijano. Do 2007 roku liczba zbiorów wzrosła do około 180 tys. jednostek inwentarzowych, w 2008 roku biblioteka pozyskała pierwsze e-booki. Od 2013 roku mieści się w pomieszczeniach dawnego supermarketu. Obecnie trwa planowanie nowoczesnej rozbudowy głównego gmachu uniwersyteckiego, po ukończeniu której swoje miejsce znajdzie tam biblioteka.

Miejscowość	Neubrandenburg
Ulica	Brodaer Straße 11
Kod pocztowy i miejscowość	17033 Neubrandenburg
Telefon	+49 3955 693 15 10
E-mail	hsb@hs-nb.de
Adres strony WWW	https://www.hs-nb.de/bibliothek/
Osoba do kontaktu	Philipp Braun (kierownik)
Zbiory fizyczne	156 492 jednostki zbiorów
Użytkownicy/odwiedzający	4159 zarejestrowanych użytkowników / 63 080 odwiedzin
Oferta cyfrowa	43 586 zasobów cyfrowych (e-booki, bazy danych) 10 504 tytuły czasopism
Wydarzenia/imprezy	104 godziny szkoleniowe rocznie, 1016 uczestników (na przykład oprowadzanie po bibliotece, szkolenia z wyszukiwania w katalogach i bazach)

Katalog online	https://opac.lbs-rostock.gbv.de/DB=2/LNG=DU/
Dostęp do internetu	37 komputerowych stanowisk pracy
WLAN	tak, eduroam
RFID	2 stacje samoobsługowe, 1 inteligentny regał do zwrotu książek
Media społecznościowe	UniNow-App-Feed, prezentacja w mediach społecznościowych uczelni, na przykład Instagram, Facebook

Landesbibliothek Mecklenburg-Vorpommern Günther Uecker (Biblioteka Krajowa Meklemburgii Pomorza Przedniego im. Günthera Ueckera)

Specyficzne zadania biblioteki

Landesbibliothek Mecklenburg-Vorpommern Günther Uecker jest biblioteką regionalną i centrum informacji naukowej Meklemburgii-Pomorza Przedniego. Jako biblioteka otrzymująca egzemplarz obowiązkowy opracowuje bibliografię regionalną. Pełni rolę wsparcia dla rządu krajowego. Jej zbiory obejmują wszystkie dziedziny wiedzy ze szczególnym uwzględnieniem nauk humanistycznych. Specjalne obszary tematyczne zbiorów to Meklemburgia i muzykalia.

Historia biblioteki

Biblioteka założona w 1779 roku książką Friedrich zu Mecklenburg – jego znakomita kolekcja książek i map stała się historycznym załączkiem zbiorów.

Prawie cały zasób mediów liczący 805 tys. jednostek został zdigitalizowany, a tym samym jest powszechnie dostępny na całym świecie. Zbiory historyczne sprzed 1851 roku

obejmują 136 tys. woluminów, z czego dużą część stanowią meklemburgica, literatura dolnoniemiecka oraz publikacje wydane na terenie kraju związkowego.

Najważniejszym tematycznym obszarem gromadzenia zbiorów jest literatura regionalna obejmująca geografę, historię i kulturę regionu. Publikacje dotyczące Meklemburgii oraz (od 1945) Pomorza Przedniego są systematycznie katalogowane i liczą 445 tys. rekordów w bibliografii krajowej (www.landesbibliographie-mv.de). W większości są to publikacje zależne z czasopism i roczników.

Warte wspomnienia są meklemburskie kazania pogrzebowe oraz teksty ustaw i rozporządzeń z okresu od XVI do XIX wieku, portrety szweryńskiego życia muzycznego i teatralnego. Do najważniejszych zbiorów tego typu należą zapisy muzyczne Mecklemburg-Schweriner Hofkapelle (meklemburskiej orkiestry dworskiej) z rękopisami muzycznymi o randze międzynarodowej.

Do dziś Landesbibliothek realizuje swój cel założycielski jako biblioteka rządowa, świadcząc usługi informacyjne dla departamentów ministerialnych oraz sprawuje opiekę merytoryczną nad ich księgozbiorami oraz bazami danych.

Lokalizacja	Schwerin
Ulica	Johannes-Stelling-Straße 29
Kod i miejscowość	19053 Schwerin

Telefon	+49 3855 887 92 10
E-mail	lb@lbmv.de
Adres strony WWW	https://www.kulturwerte-mv.de/Landesbibliothek/
Osoba do kontaktu	dyrekcja – dr Frank Pille (F.Pille@lakd-mv.de) cymelia – N.N. zbiory regionalne – Gritt Brosowski (G.Brosowski@lakd-mv.de) gromadzenie zbiorów – dr Barbara Unterberger (B.Unterberger@lakd-mv.de)
Zbiory fizyczne	805 tys. mediów
Użytkownicy/odwiedzający	2372 zarejestrowanych użytkowników
Oferta cyfrowa / zdigitalizowane obiekty	http://mvdok.lbm.de/ http://www.deutschefotothek.de/gallery/freitext/sn_lbmv* http://wafr.lbm.de/ https://www.kenom.de/suche/-/PARTNERID:isil_DE-33/1/-/-/
Wydarzenia	wystawy
Katalog online	https://lhwis.gbv.de/DB=2/LNG=DU/ http://www.landesbibliographie-mv.de/
WLAN	tak
RFID	nie
Media społecznościowe	nie

Stadtbibliothek Johann Christoph Adelung Anklam (Biblioteka Miejska im. Johanna Christopha Adelunga w Anklam)

W drodze na trzecie miejsce

Stadtbibliothek Johann Christoph Adelung Anklam została założona w 1947 roku. Oferuje około 21 tys. jednostek zbiorów: książek, czasopism, audiobooków, DVD, a także gier planszowych oraz na konsole. Młodzież może na miejscu sprawdzić swoje umiejętności w grach na PS 4 oraz Gaming-Wall, także przy użyciu okularów VR. Dostępne są też media cyfrowe.

W bibliotece odbywa się szereg imprez związanych z czytaniem książek oraz różnego rodzaju aktywności przeznaczonych dla wszystkich grup wiekowych. Użytkownicy i użytkowniczki biorą udział w spotkaniach autorskich pod hasłem *Wieczór z książką przy kawie i ciastku*.

Biblioteka dla dzieci, pieszczotliwie nazywana KiBi, jest ważnym punktem kontakowym dla tej grupy oraz młodszych czytelników. W zaaranżowanej w baśniowy las czytelnicy dzieci mogą słuchać ekscytujących opowieści. Bibliotekę wyposażono w ostatnim czasie w nowe wygodne miejsca do siedzenia, dziecięce odtwarzacze bajek i muzyki, robota czytającego Lukę (Lese_Eule-Luka®)¹ przeznaczony do korzystania na miejscu oraz egzemplarz wypożyczany przedszkolom, a także terminal Play-4 z pozbawionymi przemocy edukacyjnymi grami dla maluchów. KiBi bierze również udział w różnych projektach: *Lesestart* – ułatwiającym naukę czytania oraz *Sprache macht stark!* (Język

¹ Mały robot w kształcie sowy czytający drukowane ilustrowane książki dla dzieci – rozpoznaje każdą stronę i czyta tam, gdzie publikacja została właśnie otwarta. Wspomaga samodzielne czytanie dziecka, ma wgrane ponad 800 tytułów, od nowości po pozycje klasyczne.

czyni silnym) – wspierającym dzieci o pochodzeniu migracyjnym w nauce języka niemieckiego. Latem, dla uczniów klas 4–7, organizowane są bezpłatne wakacyjne kluby czytelnicze (projekt *FerienLeseLust*).

W 2021 roku Biblioteka Miejska w Anklam wzięła udział w programach: *WissensWandel²* i *Vor Ort für Alle³*, dzięki którym była w stanie wprowadzić liczne innowacje przeznaczone dla użytkowników, na przykład zakupić w pełni zautomatyzowany ekspres do kawy do nowoczesnie wyposażonej kawiarni-czytelni w kąciku z czasopismami i gazetami, a także nabyć Gaming-Wall dla nastolatków oraz praktyczne i wygodne miejsca do siedzenia i relaksu.

Biblioteka nawiązała efektywną współpracę z przedszkolami, szkołami i instytucjami kulturalnymi w Anklam oraz lokalnymi muzeami. Jedną z umów dotyczy współpracy z Adelung-Schule w Spantekow.

Miejscowość	Anklam
Ulica	Markt 3
Kod i miejscowość	17389 Anklam
Telefon	+49 03971 245 559
E-mail	bibliothek@anklam.de
Adres strony WWW	https://www.anklam.de/
Osoba do kontaktu	Karen Fuhrmann
Mieszkańcy	12 377 (dane z 2021 roku)
Odwiedzający	15 569
Użytkownicy	1229
Zbiory fizyczne	21 353
Wypożyczenia	58 115
Udział w Onleihe* (tak/nie)	tak
Zbiór mediów elektronicznych	93 900 w sieci
Wypożyczenia mediów elektronicznych	3983
Inna oferta cyfrowa	wypożyczanie Tolinos, Nintendo-Switch, VR-Brille, Lese-Eule Luka® to go
Wydarzenia/imprezy	113
Uczestnicy imprez	1572
Katalog online	OPAC

2 Program Deutsche Bibliotheksverband e.V. (Niemieckiego Stowarzyszenia Bibliotek – DBV) wspierający biblioteki i archiwa w ich cyfrowym rozwoju. Ma też na celu pomóc złagodzić konsekwencje pandemii COVID-19 w bibliotekach i archiwach.

3 Program DBV promujący nowoczesne koncepcje biblioteczne w gminach liczących do 20 tys. mieszkańców, którego celem jest wzmocnienie bibliotek jako „trzecich miejsc” również na obszarach wiejskich, a tym samym przyczynienie się do wyrównania warunków życia.

Stanowiska z dostępem do internetu	2
WLAN	2
RFID	tak
Media społecznościowe	tak

* Biblioteka cyfrowa Goethe-Instituts (przyp. red.).

Uwe Johnson-Bibliothek (Biblioteka im. Uwe Johnsona)

Najważniejsze projekty, inicjatywy, wspólne przedsięwzięcia TechnoThek

Biblioteka wraz z Verein Deutscher Ingenieure (Stowarzyszeniem Inżynierów Niemieckich) zapewnia ofertę TechnoThek. Jest ona zintegrowana ze zbiorami i ma za zadanie promować przedmioty STEM, oraz kompetencje cyfrowe i edukację medialną.

Pierwszym elementem TechnoTheka są *Try it out box* (pudełka do wypróbowania), tzw. *hands on*, w których znajdują się zabawki edukacyjne i inne przedmioty. Każdy może z nich skorzystać, dowiedzieć się jak działają i w ten sposób zaspokoić ciekawość.

Kolejną częścią jest Biblioteka Rzeczy – obejmuje ona zabawki edukacyjne, roboty, przedmioty codziennego użytku, na przykład wkrętarki akumulatorowe, rzeczy pomocne w zrozumieniu technologii, czy choćby gitarę do nauki gry używaną w edukacji muzycznej. W ten sposób, wykorzystując praktyczne przedmioty, biblioteka promuje naukę. Termin media jest tu rozumiany dosłownie, w znaczeniu „mediatora, pośrednika”.

Trzecim składnikiem biblioteki technologicznej jest edukacja. Obejmuje ona lekcje biblioteczne wraz z *kinem książki obrazkowej*⁴ dla dzieci z klas pierwszych lub ze świetlicy, gry terenowe z wykorzystaniem kodów QR i aplikacji Actionbound, a także szkolenia z cyklu *Jak powstaje książka* wspomagające edukację medialną gimnazjalistów. Dla starszych i osób dorosłych dostępne są programy wspierające umiejętności wyszukiwania informacji ze szczególnym naciskiem na rozwój kompetencji cyfrowych. Ponadto w ofercie dla małych grup są między innymi warsztaty filmowe (tworzenie filmów poklatkowych lub z użyciem smartfonów), robotyka, druk 3D i fotogrametria.

Współpraca regionalna

Placówka połączyła siły z dwiema partnerskimi bibliotekami o podobnej wielkości – z Ibbenbüren (Nadrenia Północna-Westfalia) oraz Geislingen an der Steige (Badenia-Wirtembergia), z którymi od lat prowadzi intensywną wymianę. Ta szczególna ponadregionalna współpraca między ośrodkami średniej wielkości polega na realizacji wspólnych projektów, wymianie doświadczeń oraz bezpośrednim działaniu w sprawach bieżących.

4 Termin *picture book cinema* określa pakiet medialny, który zazwyczaj składa się z książki obrazkowej i towarzyszących jej zdjęć w formie slajdów lub prezentacji stworzonej w programie PowerPoint, a często także instrukcji metodycznych.

Biblioteka Historyczna

Znajdująca się w budynku głównym Biblioteka Historyczna jest agendą naukową. Jej zabytkowe zasoby, zwłaszcza dawnej szkoły katedralnej, są od 2013 roku na nowo katalogowane, a unikatowe zbiory włączono do biblioteki cyfrowej (Digitale Bibliothek MV).

Miejscowość*	Güstrow
Ulica	Am Wall 2
Kod i miejscowość	18273 Güstrow
Telefon	+49 3843 769 460
E-mail	uwe.johnson.bibliothek@guestrow.de
Adres strony WWW	https://www.uwe-johnson-bibliothek.de/
Osoba do kontaktu	dr Tilmann Wesolowski
Mieszkańcy	29 165
Odwiedzający	46 329
Użytkownicy	2277
Zbiór fizyczny	38 199
Wypożyczenia	92 664
Udział w Onleihe (tak/nie)	tak
Zbiór mediów elektronicznych	86 927 w sieci
Wypożyczenia mediów elektronicznych	10 114
Inna oferta cyfrowa	Onilo, Actionbound
Wydarzenie / imprezy	139
Uczestnicy imprez	3965
Katalog online	http://opac.uwe-johnson-bibliothek.de/
Makerspace	posiada
WLAN	tak
RFID	nie
Facebook	nie
Instagram	nie
Blog	https://www.uwe-johnson-bibliothek.de/

* Dane z 2019 roku.

Stadtbibliothek Ludwigslust (Biblioteka Miejska w Ludwigslust)

Najważniejsze projekty, inicjatywy, kooperacje

Projekt *Jesteśmy burmistrzami*

Fotorelacje przygotowane przy wsparciu fotografów przez dzieci uczęszczające na świetlice. Po lekcjach uczniowie robią zdjęcia placów zabaw w okolicy i uczą się ich obróbki na iPadach. Z najlepszych zdjęć opracowują fotorelację i uczą się planowania placu zabaw. Profesjonalnej pomocy udziela im między innymi projektant krajobrazu. Dzieci tworzą własne projekty placów zabaw i na koniec prezentują je burmistrzowi, przedstawicielom miasta i rodzicom. W przyszłości miasto może zaprojektować nowe place zabaw zgodne z dziecięcymi pomysłami.

Projektowi towarzyszą fotograficy, a edukator medialny kręci film o dzieciach. Przedsięwzięcie dofinansowano ze środków programu *Kultur macht stark – Total digital* (Kultura wzmacnia – Totalnie cyfrowo). Zaplanowano prezentację 40 najlepszych zdjęć na wystawie w ratuszu, w którym mieści się biblioteka.

Miejscowość	Ludwigslust
Ulica	Schloßstraße 38
Kod i miejscowość	19288 Ludwigslust
Telefon	+49 3843 769 460
E-mail	bibliothek@ludwigslust.de
Adres strony	https://www.uwe-johnson-bibliothek.de/
Osoba do kontaktu	Anke Ballhorn
Mieszkańcy	13 000
Odwiedzający	20 000
Użytkownicy	1200
Zbiór fizyczny	35 000
Wypożyczenia	82 000
Udział w Onleihe (tak/nie)	tak
Zbiór mediów elektronicznych	87 000 w sieci
Wypożyczenia mediów elektronicznych	536 000 w sieci
Inna oferta cyfrowa	Onilo, Actionbound
Wydarzenia/imprezy	139
Dostęp do internetu	4
Uczestnicy imprez	3965
Katalog online	http://opac.uwe-johnson-bibliothek.de/
Makerspace	nie
WLAN	tak
RFID	nie
Facebook	tak
Instagram	nie
Blog	nie

Kulturquartier MST / Stadtbibliothek (Biblioteka Miejska)

Miejscowość	Neustrelitz
Ulica	Schloßstraße 12-13
Kod i miejscowość	17235 Neustrelitz
Telefon	+49 3981 239 09 22

E-mail	stadtbibliothek@kulturquartier-neustrelitz.de
Adres strony WWW	https://www.kulturquartier-neustrelitz.de/
Osoba do kontaktu	Cornelia Bugenings
Mieszkańcy	20 000
Odwiedzający	18 689
Użytkownicy	949
Zbiór fizyczny	28 854
Wypożyczenia	68 723
Udział w Onleihe (tak/nie)	tak
Zbiór mediów elektronicznych	86 927 w sieci
Wypożyczenia mediów elektronicznych	4977
Inna oferta cyfrowa	Onilo, Actionbound
Wydarzenia/imprezy	57
Uczestnicy imprez	1683
Dostęp do internetu	6
Katalog online	tak
WLAN	tak
RFID	nie
Facebook	tak
Instagram	tak

**Stadtbibliothek der Hanse- und Universitätsstadt Rostock
(Biblioteka Miejska Miasta Hanzeatycznego i Uniwersyteckiego Rostock)**

Miejscowość	Rostock
Ulica	Kröpeliner Str. 82
Kod i miejscowość	15055 Rostock
Telefon	+49 381 381 28 40
E-mail	info@stadtbibliothek-rostock.de
Adres strony WWW	https://www.stadtbibliothek-rostock.de/
Osoba do kontaktu	Martina Bade
Mieszkańcy	około 210 000
Odwiedzający	365 962
Użytkownicy	24 091
Zbiór fizyczny	135 913
Wypożyczenia	651 060
Udział w Onleihe (tak/nie)	tak

Zbiór mediów elektronicznych	86 927
Wypożyczenia mediów elektronicznych	194 617
Inna oferta cyfrowa	Web 2.0, informacja e-mailowa, WLAN
Wydarzenia/imprezy	599
Uczestnicy imprez	11 059
Dostęp do internetu	tak
Katalog online	tak
WLAN	tak
RFID	nie
Makerspace	nie
Facebook	tak
Instagram	tak

Stadtbibliothek Wismar (Biblioteka Miejska w Wismarze)

Miejscowość	Hansestadt Wismar
Ulica	Ulmenstr. 15
Kod i miejscowość	23966 Wismar
Telefon	+49 3841 251 40 20
E-mail	stadtbibliothek@wismar.de
Adres strony WWW	https://stadtbibliothek.wismar.de/
Osoba do kontaktu	Uta Mach
Mieszkańcy	około 42 000
Odwiedzający	około 140 000/rok
Użytkownicy	4886 (2019)
Zbiór fizyczny	75 000
Wypożyczenia	368 000
Udział w Onleihe	tak
Zbiór mediów elektronicznych	w budowie
Wypożyczenia mediów elektronicznych	30 690 (2019)
Inna oferta cyfrowa	Sharemagazines
Wydarzenia/imprezy	357 (2019)
Uczestnicy imprez	8590 (2019)
Dostęp do internetu	tak
Katalog online	Open von Bibliotheca+ by OCLC
WLAN	bezpłatny na terenie całego obiektu
RFID	tak

Makerspace	w budowie
Facebook	tak
Instagram	tak
Blog	nie

Universitätsbibliothek Greifswald (Biblioteka Uniwersytecka w Greifswaldzie)

Specyficzne zadania biblioteki

Biblioteka Uniwersytecka w Greifswaldzie jest głównym miejscem nauki i pracy dla studentów oraz pracowników naukowych uczelni. Mogą z niej korzystać także inni zainteresowani. Ze zbiorami specjalnymi – starymi drukami, rękopisami oraz pomeranikami – pracują naukowcy z uczelni niemieckich i z całego świata. W ramach Biblioteki Cyfrowej Meklemburgii-Pomorza Przedniego w internecie udostępniane są obszerne kopie cyfrowe. Biblioteka Uniwersytecka zarządza publikacjami open access i uniwersyteckim funduszem wydawniczym.

Historia biblioteki

Biblioteka Uniwersytecka w Greifswaldzie jest jedną z najstarszych bibliotek uniwersyteckich w Niemczech. Wkrótce po utworzeniu uniwersytetu w 1456 roku powstały dwie pierwsze biblioteki – dla wydziału prawa i wydziału sztuki. Na początku XVII wieku utworzono najstarszy ośrodek centralny w dzisiejszym kraju związkowym Meklemburgia-Pomorze Przednie.

Pierwsze zamówienie na książkę, datowane na 17 kwietnia 1604 roku, dokumentuje istnienie biblioteki centralnej dla wszystkich wydziałów. Dzień ten uważa się zatem za datę założenia biblioteki uniwersyteckiej.

Panowanie szwedzkie

Z okresu przynależności Greifswaldu do Szwecji, który trwał od 1648 do 1815 roku, zachowały się bogate, cenne zbiory literatury skandynawskiej. Reprezentacyjny budynek kolegium uniwersyteckiego zbudowano w latach 1747–1750 pod okiem profesora matematyki Andreasa Mayera. Centralnym pomieszczeniem gmachu była duża sala biblioteczna, która dziś służy jako audytorium uniwersyteckie.

Istotne znaczenie miał dekret władz szwedzkich z 1773 roku, na mocy którego wszystkie druki wydawane w ówczesnej Szwecji (Szwecja, Finlandia, szwedzkie Pomorze Zachodnie) miały być dostarczane do Biblioteki Uniwersyteckiej w Greifswaldzie. Oznaczało to, że zasób druków, który do tej pory koncentrował się na publikacjach naukowych profesorów z Greifswaldu, został znacznie rozszerzony.

Panowanie pruskie

W okresie pruskim, obejmującym lata 1815–1819 i 1825–1945, Biblioteka Uniwersytecka w Greifswaldzie posiadała prawo otrzymywania druków z obszaru Prowincji Pomorze, co wpłynęło na znaczne powiększenie kolekcji pomeraników. W okresie tym zakupiono również bibliotekę kościoła w Wolgast (1830) z licznymi inkunabułami,

w tym z rzadką 36-wierszową Biblią. Ważnym wydarzeniem było przejście rozwiązanej w 1876 roku Staats- und landwirtschaftliche Akademie Eldena (Państwowej Akademii Rolniczej w Eldenie). Niemniej istotne było zawarcie umów z Rügisch-Pommerschen Geschichtsverein (Rugijsko-Pomorskim Towarzystwem Historycznym) oraz z Naturwissenschaftlichen Verein für Neuvorpommern und Rügen (Towarzystwem Nauk Przyrodniczych Neuvorpommern i Rugii), na mocy których biblioteka otrzymała księgozbiór i całą wymianę czasopism obydwu instytucji.

W 1882 roku biblioteka mogła przenieść się do swojego pierwszego własnego budynku, dzisiejszej *Alte Universitätsbibliothek* (Starej Biblioteki Uniwersyteckiej).

Okres powojenny

Evakuowane w czasie drugiej wojny światowej zbiory biblioteczne nie zostały zwrócone w całości. Spowodowało to powstanie newralgicznych luk, zwłaszcza w obszarze literatury dolnoniemieckiej. W okresie tym biblioteka również kładła szczególny nacisk na gromadzenie zbiorów z regionu Morza Bałtyckiego, krajów Europy północnej i bałtyckich.

W latach 1998–2014 Deutsche Forschungsgemeinschaft (DFG, Niemiecka Fundacja Badawcza) przekazała Bibliotece Uniwersyteckiej w Greifswaldzie kolekcję specjalną *Kraje Bałtyckie*. Dzięki temu jeszcze bardziej wzrosło jej znaczenie jako skarbnicy literatury tego regionu. Ważnymi źródłami zaopatrzenia w literaturę najnowszą są także projekty transgraniczne i digitalizacja skarbów kultury.

Biblioteka Uniwersytecka w Greifswaldzie mieści się obecnie w czterech budynkach, z których część jest nowo wybudowana. Lokalizacje te obejmują: Zentrale Universitätsbibliothek (Centralną Bibliotekę Uniwersytecką – nauki przyrodnicze, medycyna, prawo, biznes, sztuka), Bereichbibliothek (Biblioteka Wydziałowa – nauki humanistyczne i teologia), Alte Universitätsbibliothek (Stara Biblioteka Uniwersytecka – zbiory specjalne), Magazinbibliothek (Biblioteka Magazynowa).

Miejscowość	Greifswald
Ulica	Felix-Hausdorff-Str. 10
Kod i miejscowość	17489 Greifswald
Telefon	+49 3834 420 15 02
E-mail	ub@uni-greifswald.de
Adres strony WWW	https://ub.uni-greifswald.de/
Osoba do kontaktu	dr Peter Wolff (dyrektor)
Odwiedzający	638 000 odwiedzających (2019)
Użytkownicy	15 500 zarejestrowanych użytkowników (2019)
Zbiór fizyczny	2,6 mln jednostek, dodatkowo około 1 mln mediów elektronicznych
Zbiór mediów elektronicznych	bazy danych, czasopisma elektroniczne, ebooki, Digitale Bibliothek Mecklenburg-Vorpommern (biblioteka cyfrowa), czytelnia elektroniczna, Campuslieferdienst*

Wydarzenia/imprezy	szkolenia z obsługi katalogów i baz danych, lekcje biblioteczne dla uczniów szkół średnich drugiego stopnia, wystawy (nieregularnie)
Dostęp do internetu	88 komputerów stacjonarnych z dostępem do sieci
katalog online	https://lhgrw.gbv.de/DB=1/LNG=DU/ (OPAC) https://discovery.ub.uni-greifswald.de/ (Discovery-System)
WLAN	Campuslieferdienst, otwarty WLAN uniwersytetu
RFID	od 2016 roku
Facebook	tak

* Campuslieferdienst – elektroniczne zamawianie i dostawa artykułów oraz fragmentów książek dla studentów i kadry uniwersyteckiej.

Tłumaczenie Małgorzata Maciejewska

Małgorzata Skrzypczak-Słowińska, Anna Jończak

Książnica Pomorska

SENIORZY W SIECI

SZKOLENIA KOMPUTEROWE W KSIĄŻNICY POMORSKIEJ

Pomysł zorganizowania szkoleń komputerowych dla seniorów zrodził się w 2014 roku po warsztatach dla Latarników Polski Cyfrowej, prowadzonych w ramach programu Polska Cyfrowa Równych Szans, w których wzięło udział troje pracowników Książnicy Pomorskiej (z Działu Udostępniania Zbiorów). Jego celem jest aktywizacja w obszarze kompetencji cyfrowych osób w wieku 60+. Nasze szkolenia organizowaliśmy we własnym zakresie, godząc je z obowiązkami służbowymi.

Celem przedsięwzięcia było oswojenie osób w wieku 60+ z komputerem i internetem, między innymi pokazanie jak robić zakupy w sieci, korzystać z poczty elektronicznej, map, różnego rodzaju serwisów. Miały one nauczyć i przekonać osoby starsze do korzystania z internetu. Często potrzebna była pomoc w pokonaniu nieufności, obaw i barier psychicznych przeszkadzających w zapoznaniu się kursantów z praktycznymi korzyściami wynikającymi z poruszania się po cyfrowym świecie. Na to nigdy nie jest za późno. Oczywiście pozostawiony sam sobie senior może pogubić się w wirtualnym świecie, a nie zawsze znajdzie się wśród najbliższych ktoś, kto mógłby pomóc w zdobyciu takich kompetencji. Dlatego wychodzimy naprzeciw tym potrzebom, organizując zajęcia umożliwiające nabycie odpowiednich umiejętności.

W latach 2014–2019 szkolenia *Internet nie tylko dla młodych*, a od 2019 *Internet dla początkujących* organizowane były cyklicznie wiosną i jesienią. W 2020 i 2021 roku zajęcia nie odbywały się z powodu panującej pandemii i związanych z nią obostrzeń. Na maj 2022 roku zaplanowaliśmy wznowienie spotkań. Dotąd odbyło się 13 edycji kursu, w ramach których miały miejsce 52 spotkania, a w nich uczestniczyło 369 osób. Nauka odbywała się w małych maksymalnie 10 osobowych grupach. Umożliwia to zarówno sprawne prowadzenie zajęć jak i indywidualne podejście do każdego uczestnika.

Szkolenia prowadzili pracownicy Działu Udostępniania Zbiorów i Działu Instrukcyjno-Metodycznego.

Kursy odbywały się na poziomie podstawowym. Każdy uczestnik miał do dyspozycji komputer stacjonarny lub laptop. Zapewniano także drukowane, sporządzone w prostej i przystępnej formie, materiały dydaktyczne, wykazy przydatnych w życiu seniorów stron i serwisów internetowych, na przykład informacyjnych, ogłoszeniowych czy pogodowych (między innymi portale seniorzy.pl, bycseniorem.pl czy sanatoria.org.pl).

Każda edycja kursu zaczynała się od zapoznania słuchaczy z budową komputera oraz podstawami jego obsługi. Ponadto osoby biorące udział w zajęciach uczyły się pisania tekstów, pracując z klawiaturą i najpopularniejszymi edytorami tekstu. W ramach poznawania podstaw korzystania z sieci zaznajamiały się z najczęściej wykorzystywanymi przeglądarkami i wyszukiwarkami internetowymi. Mogły nauczyć się pobierania informacji z sieci i zapisywania ich na urządzeniach takich jak PC, laptop i telefon. Seniorzy poznali też sposoby komunikowania się w internecie. Dowiedzieli się jak korzystać z poczty elektronicznej, w jaki sposób pisać i odbierać e-maile. Duże zainteresowanie budziły zakupy online. Zostały one przedstawione na przykładzie platformy Allegro, a także innych mniejszych sklepów, ze szczególnym zwróceniem uwagi na sprawy dotyczące bezpieczeństwa. Uczestnicy szkoleń pracowali także z plikami folderami.

Prowadząc zajęcia, staraliśmy się indywidualnie podchodzić do każdego uczestnika, uważając, że zajęcia z osobami starszymi winny odbywać się w nieformalnej atmosferze – odmiennej od szkolnej lub panującej podczas certyfikowanych kursów informatycznych – zgodnej z ich potrzebami, możliwościami poznawczymi czy barierami psychicznymi. Niektórzy nasi „kursanci” siadali przed komputerem pierwszy raz i dla nich wykonanie najprostszych czynności, nawet operowanie myszką, wymagało dużo czasu i ćwiczeń. W takich sytuacjach trzeba było wykazać się maksymalną cierpliwością i zrozumieniem, aby ich nie zrazić. Dlatego często szkolenia prowadziły dwie osoby – jedna odpowiadała za przebieg zajęć, druga pomagała konkretnym osobom.

Szkolenia odbywały się na terenie biblioteki, co stwarzało dogodne warunki, niejako „przy okazji”, do promowania czytelnictwa. Na przykład uczestnicy zajęć mieli okazję do zapoznawania się z katalogami i bazami dostępnymi na stronie Książnicy Pomorskiej. Zachęcaliśmy ich też do wyrobienia karty czytelnika oraz do korzystania z zasobów i usług naszej biblioteki. Zapraszaliśmy do wypożyczalni i czytelnicy, w których, oprócz udostępniania tradycyjnych zbiorów, można także skorzystać z internetu i zasobów oferowanych w formie elektronicznej, a w razie problemów liczyć na pomoc dyżurnego bibliotekarza.

Seniorów zachęcaliśmy również do brania udziału w wydarzeniach organizowanych przez Książnicę Pomorską, takich jak na przykład spotkania z pisarzami, ciekawymi ludźmi, wystawy.

Kurs był okazją do nawiązania nowych znajomości, porozmawiania, w czasie przerwy czy po zajęciach, przy kawie i herbacie. Jest to dodatkowy, ale dla osób starszych często ważny, aspekt tego rodzaju aktywności.

W czasie pandemii znajomość obsługi internetu miała bardzo duży wpływ na funkcjonowanie seniorów poddanych przymusowej izolacji społecznej. Jednak liczba osób starszych korzystających w tym okresie z technologii cyfrowych nie wzrosła tak bardzo, jak przypuszczano. Powodem tego był między innymi brak kursów stacjonarnych, które są najskuteczniejszą metodą ich edukacji. Nauka online w przypadku seniorów nie sprawdza się.

Badania CBOS pokazują, że obecność online zależy przede wszystkim od wieku użytkowników. W przypadku interesujących nas grup wiekowych procent korzystających w różnym stopniu z internetu przedstawia się następująco¹:

Przedział wiekowy	Udział
55–64 lata	66%
65–74 lata	40%
75 lat i więcej	13%

Badania te potwierdzają, że największą grupę ciągle jeszcze cyfrowo „wykluczonych” stanowią osoby w wieku 65+. Na tle krajów europejskich Polska nie wypada najlepiej. Przeprowadzone w pierwszym kwartale 2021 roku przez Eurostat badanie wykazało, że nasz kraj plasuje się, pod względem liczby osób w starszym wieku korzystających z internetu, na 22 miejscu (na 27 badanych państwach) w Unii Europejskiej².

Podsumowując można stwierdzić, że problemem polskich „wykluczonych” nie jest dostęp do sieci, lecz głównie brak kompetencji. Obecnie z internetem można połączyć się praktycznie wszędzie – dostępny jest w bibliotekach, ośrodkach kultury czy w miejscu zamieszkania.

Potrzeba organizowania kursów i szkoleń komputerowych dla seniorów jest ciągle aktualna. Posiadanie umiejętności korzystania z sieci znacznie poprawia jakość życia osób starszych. Za pomocą internetu nie tylko można więcej zrobić, ale coraz więcej można zrobić tylko przez sieć, na przykład coraz więcej wydarzeń kulturalnych jest ogłaszanych tylko przy pomocy tego medium. Bez działań na rzecz rozwijania kompetencji cyfrowych wśród seniorów pogłębi się rozwarstwienie społeczeństwa, a osoby pozbawione e-kompetencji będą coraz bardziej wykluczone z możliwości dostępu do wielu dóbr i usług.

1 *Korzystanie z internetu*, „Komunikat z Badań” 2021, nr 83, s. 2, https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2021/K_083_21.PDF (dostęp 31 marca 2022).

2 *Popularność internetu wśród seniorów nie jest tak wysoka, jak wśród osób młodych*, 11 listopada 2021, <https://www.gov.pl/web/krrit/popularnosc-internetu-wsrod-seniorow-nie-jest-tak-wysoka-jak-wsrod-osob-mlodych> (dostęp 31 marca 2022).

Monika Kwaśniak, Anna Kotowska

Książnica Pomorska

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI BIBLIOTEK PUBLICZNYCH WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO W 2021 ROKU

Sprawozdanie opracowano na podstawie danych statystycznych przesłanych do Głównego Urzędu Statystycznego, danych liczbowych zebranych przez Książnicę Pomorską na potrzeby Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz sprawozdań opisowych bibliotek z terenu województwa zachodniopomorskiego.

I. STAN I STRUKTURA BIBLIOTEK PUBLICZNYCH. STATUS FORMALNO-PRAWNY BIBLIOTEK

1. Liczba bibliotek

Liczba bibliotek publicznych województwa zachodniopomorskiego z początkiem 2021 roku nie uległa zmianie w stosunku do poprzedniego okresu sprawozdawczego i na koniec roku jest następująca:

- 1 biblioteka wojewódzka
- 1 biblioteka powiatowa, której organizatorem jest starostwo powiatowe
- 3 biblioteki w miastach na prawach powiatu
- 8 bibliotek w gminach miejskich
- 55 bibliotek w gminach miejsko-wiejskich
- 48 bibliotek w gminach wiejskich.

W 113 gminach województwa zachodniopomorskiego w 2021 roku działało 116 bibliotek publicznych (68 w miastach i 48 we wsiach).

Wszystkie gminy województwa zachodniopomorskiego prowadzą biblioteki publiczne.

2. Liczba placówek bibliotecznych (biblioteki i filie)

Liczba bibliotek	2020	2021
Ogółem	357	349 (-8)
w tym:		
miasto	136	132 (-4)
wieś	221	217 (-4)

Łącznie sieć bibliotek w województwie zachodniopomorskim zmniejszyła się o 8 placówek, zlikwidowano 9 filii, utworzono 1 filię.

Miejska Biblioteka Publiczna w Szczecinie otworzyła nową filię w zmodernizowanym obiekcie, który w XX wieku pełnił funkcję filii KP, a obecnie jest placówką MBP w Szczecinie.

W 2021 roku 5 filii miejskich uległo likwidacji: 4 filie MBP w Szczecinie (powodem była zbyt mała liczba czytelników) oraz 1 filia MBP w Choszczynie (z powodu oszczędności finansowych narzuconych przez organizatora). Podobnie jak w przypadku Białogardzkiej Biblioteki Publicznej w 2020 roku, w Choszczynie uległa likwidacji filia miejska utworzona kilka lat wcześniej z filii wojewódzkiej biblioteki pedagogicznej.

Miasto-gmina Choszczno zdecydowało również o likwidacji 3 filii wiejskich MBP w Choszczynie (w Korytowie, Sławęcinie i Suliszewie).

Zlikwidowano filię wiejską w Kolsku należącą do Gminnej Biblioteki Publicznej w Bierzwniku (powiat choszczeński), powodem likwidacji filii były nikłe szanse odbudowania i wyremontowania budynku po pożarze.

3. Liczba filii bibliotecznych

Filie biblioteczne	2020	2021
Ogółem	241	233 (-8)
w tym:		
miasto	68	64 (-4)
wieś	173	169 (-4)

Wyjaśnienia dotyczące likwidacji filii w 2021 roku zostały podane w punkcie wyżej.

Na dzień 31 grudnia 2021 nieczynnych było 9 filii bibliotecznych, z których 1 mieszcząca się w szpitalu, niedziałająca z powodu pandemii. W większości placówek nieczynnych w 2021 roku przeprowadzano remonty.

Z pism z prośbą o opinię w sprawie likwidacji filii, które wpłynęły do KP w 2021 roku, wynika, że podjęto już uchwały o zamiarze ich zlikwidowania w 2022 roku. Przynajmniej 1 placówka przestanie funkcjonować już od stycznia 2022 roku.

4. Filie i oddziały dla dzieci

W województwie zachodniopomorskim funkcjonowało 49 (+2) oddziałów i 5 filii dla dzieci. Utworzono oddział dla dzieci w Miejskiej i Powiatowej Bibliotece Publicznej w Świdwinie i w Bibliotece Publicznej Miasta i Gminy Tuczno.

5. Punkty biblioteczne

Punkty biblioteczne	2020	2021
Ogółem	62	55 (-7)
w tym:		
miasto	14	13 (-1)
wieś	48	42 (-6)

Miejska Biblioteka Publiczna w Chojnie utworzyła punkt biblioteczny w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Chojnie.

Zlikwidowano 8 punktów bibliotecznych, głównie we wsiach.

Powodem zlikwidowania punktów bibliotecznych w 2021 roku, w większości przypadków, było małe zainteresowanie ze strony czytelników (Bobolice, Przelewice, Drawsko Pomorskie), pandemia (Kołobrzeg), remonty (Drawsko Pomorskie) oraz w przypadku GBP w Manowie reorganizacja.

6. Status formalno-prawny bibliotek

W 2021 kolejne 2 biblioteki niemające wcześniej statusu instytucji kultury zostały włączone w struktury powołanych instytucji kultury.

W 2020 roku podjęto uchwały w gminach Siemysł i Brzeźno o utworzeniu instytucji kultury, w skład których weszły biblioteki. Instytucje te rozpoczęły swoją działalność odpowiednio od 1 stycznia 2021 roku i 1 marca 2021 roku.

Na dzień 31 grudnia 2021 w województwie zachodniopomorskim funkcjonowały jeszcze 3 (4 placówki) biblioteki, które nie były instytucjami kultury, zlokalizowane w 2 gminach:

- Dygowo (powiat kołobrzeski, biblioteka gminy wiejskiej + 1 filia) – działa w strukturach urzędu gminy;
- Rewal (powiat gryficki, 2 biblioteki gminy wiejskiej) – 2 biblioteki szkolno-publiczne zlokalizowane w miejscowościach Rewal i Niechorze.

W 2021 roku rozpoczęto budowę Domu Kultury w Dygowie, w związku z czym na rok 2022/2023 planuje się połączenie biblioteki z tą instytucją i utworzenie jednej instytucji kultury.

Z prowadzonych rozmów wynika, że władze gminy Rewal nadal nie planują utworzyć instytucji kultury w gminie.

W 2021 roku w województwie zachodniopomorskim działały 73 (+5) placówki biblioteczne (biblioteki i filie) w strukturach ośrodków kultury. W skład utworzonych w 2021 roku instytucji kultury weszły biblioteki wraz z filiami – 6 placówek. W wyniku połączenia ośrodka kultury i biblioteki w Trzcińsku-Zdroju, 3 placówki zmieniły swój status. Z kolei GBP w Manowie (4 placówki) stała się samodzielną instytucją kultury.

W województwie funkcjonują 3 placówki publiczno-szkolne, w tym 2 biblioteki (Rewal, Niechorze) oraz jedna filia Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Miesz-kowicach. Na zmniejszenie liczby placówek publiczno-szkolnych wpłynęła likwidacja 3 filii MBP w Choszczynie.

W 2021 roku wpłynęło 5 pism w sprawie połączenia biblioteki z innymi instytucjami kultury z gmin: Trzcińsko-Zdrój, Węgorzyna, Mielno, Tuczno, Wierzchowo. Po zapoznaniu się z projektami statutów, planami rozwoju nowo tworzonej instytucji oraz przeprowadzonymi rozmowami, Książnica Pomorska zaopiniowała pozytywnie zamiar połączenia bibliotek w Trzcińsku-Zdroju i Wierzchowie. W przypadku Węgorzyna, Mielna i Tuczna wydano opinię negatywną.

7. Budżet bibliotek

Zestawienie ogólnego budżetu bibliotek publicznych województwa zachodniopomorskiego:

Rodzaj finansów	Kwota w zł	
	2020	2021
Budżet ogółem	80 587 104	79 735 590
w tym od organizatora	76 856 512	75 853 482
w tym wydatki na:		
książki	2 620 202	2 481 913
czasopisma	349 472	325 056
zbiory specjalne	87 806	91 758
licencjonowane zbiory elektroniczne	602 179	694 400
w tym z MKiDN	1 322 157	1 618 646
w tym dotacja wydatkowana na:		
książki	852 513	927 463
czasopisma	0	962
zbiory specjalne	14 105	14 857
licencjonowane zbiory elektroniczne	15 939	95 435
w tym środki pozyskane od podmiotów publicznych	1 998 899	2 419 138
w tym środki pozyskane z funduszy europejskich	26 500	50 957
w tym środki wypracowane przez instytucję	1 379 671	1 337 486

Budżet ogólny, który biblioteki otrzymały w 2021 roku od organizatorów, zmniejszył się o 1 mln zł w stosunku do 2020 roku. W większości biblioteki otrzymywały większą dotację podmiotową niż rok wcześniej, a zmniejszone dotacje miały cztery przyczyny:

- w 2020 kilka bibliotek otrzymało dodatkowe dofinansowanie jako dotację celową na inwestycje, ukończone w 2020 lub w 2021 roku;
- kilka bibliotek zostało w 2020 i 2021 roku przekształconych w instytucje kultury i weszło w skład ośrodków kultury, w związku z tym podawane dane budżetowe za 2021 rok pomijały koszty ogólnego zarządu instytucji (ogrzewanie, utrzymanie budynków, energia);
- likwidacja filii bibliotecznych przyczyniła się do zmniejszenia kosztów utrzymania bibliotek, co pociągnęło za sobą zmniejszone dotacje;
- zwolnienia pracowników w wyniku likwidacji placówek bądź zmniejszenia liczby etatów bibliotekarskich w ośrodkach kultury, których częścią jest biblioteka.

Pozyskano prawie 500 tys. zł więcej środków finansowych od podmiotów publicznych. Suma dotacji przekazanych z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego była o prawie 300 tys. zł większa niż w 2020. Składały się na nią między innymi wyższa kwota przeznaczona na zakup książek tradycyjnych i wielokrotnione w stosunku do 2020 środki wykorzystane przez biblioteki na zakup dostępu do e-książek.

II. ZBIORY BIBLIOTEK

1. Wpływy materiałów bibliotecznych

Rodzaj materiałów	2020	2021
Książki	217 794 wol.	250 864 wol. (+33 070)
Zbiory specjalne	8 824 jedn.	12 289 jedn. (+3 465)
Czasopisma oprawne	4 806 wol.	5 500 wol. (+694)

W 2021 roku w zachodniopomorskich bibliotekach zinwentaryzowano ponad 33 tys. książek więcej niż w roku poprzednim. Stosunkowo największe wpływy książek wykazały 4 biblioteki, które w 2021 zlikwidowały swoje filie, zatem były to wpływy pozorne – część księgozbioru zlikwidowanych filii otrzymały biblioteki główne bądź inne placówki tej samej biblioteki.

W sumie biblioteki zinwentaryzowały aż o 3,5 tysiąca więcej zbiorów specjalnych niż w 2020 roku. Jest to między innymi skutkiem rozpoczętych w pandemii prac związanych z gromadzeniem i opracowaniem przez biblioteki regionalnych dokumentów życia społecznego. O ponad 1 tys. jedn. zbiorów specjalnych miała KP, głównie były to materiały audiowizualne wpływające w formie egzemplarza obowiązkowego i z zakupu. Również MBP w Szczecinie wykazała znacznie większy wpływ zbiorów specjalnych. Podobnie jak w przypadku książek – placówki MBP zarejestrowały wpływ jednostek, w większości materiałów audiowizualnych, ze zlikwidowanych filii.

Opracowano też oprawie 700 jedn. czasopism oprawnych więcej niż w 2020 roku. Pandemia wpłynęła na intensywność prac wewnętrznych.

2. Stan księgozbiorów w woluminach

Księgozbiór	2020	2021
Ogółem	6 039 415	5 976 475 (-62 940)
w tym:		
książki	5 746 216	5 682 655 (-63 561)
czasopisma oprawne	293 199	293 820 (+621)

2021 jest kolejnym rokiem, w którym zmniejsza się zbiór książek w bibliotekach. O ile w pierwszym roku pandemii bibliotekarze ubytkowali publikacje zacytane i nieaktualne, nieprzydatne w bibliotece, w ramach prac wewnętrznych (ponad 100 tys. wol.), zmniejszenie liczby książek w roku sprawozdawczym wiązało się z likwidacją 6 filii dużych bibliotek miejskich i miejsko-wiejskich.

W 2021 roku na 100 mieszkańców województwa przypadało 355 (-1) wol. książek.

3. Zakup książek

W 2021 roku, z programu MKiDN *Kierunek interwencji 1.1. Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021–2025*, 103 biblioteki województwa zachodniopomorskiego otrzymały 1 039 243 zł na zakup książek, czasopism i audiobooków oraz na zakup usługi udostępniania e-booków.

Dwie biblioteki nie wykorzystały w pełni dotacji. Finalnie zachodniopomorskie biblioteki otrzymały dotację w wysokości 1 038 717 zł, z czego 927 463 zł przeznaczyły na zakup książek papierowych, 962 zł na zakup czasopism o tematyce kulturalnej, 14 857 zł na zakup zbiorów specjalnych, głównie audiobooków, i 95 435 zł na opłacenie zdalnego dostępu do nowości wydawniczych.

Po raz kolejny zmalała kwota, którą biblioteki przeznaczyły w swoich budżetach na zakup książek papierowych, znacznie mniej wydatkowano też w 2021 roku na czasopiśma papierowe (-10%). Wzrosły natomiast środki na zakup licencjonowanych zbiorów, głównie e-książek (o 25%).

Ograniczenie przez organizatorów środków na działanie bibliotek niekorzystnie odbiło się na zakupach nowości wydawniczych. Więcej bibliotek kupiło ich minimalne liczby. W Reczu nie zakupiono ani jednej książki, w Niechorzu do biblioteki szkolno-publicznej zakupiono 16 wol. książek, w gminie Świdwin – 14 wol., w Boleszkowicach – 47 wol., w Rąbinie – 81 wol. Zakup w pozostałych gminach wyniósł powyżej 100 egzemplarzy.

Biblioteki w Będzinie, Boleszkowicach, Bierzwnicy, Golczewie, Kołbaskowie, Kozielicach, Nowym Warpnie, Radowie Małym, Rąbinie, Reczu nie miały możliwości starania się o dotację na zakup nowości wydawniczych w programie Biblioteki Narodowej, gdyż organizator nie zapewnił wystarczających środków na wkład własny. Dwie z wymienionych bibliotek miały zerowe wskaźniki zakupu nowości książkowych na 100 mieszkańców – Recz i gmina Świdwin.

Do 14 (-12) filii bibliotecznych nie zakupiono w 2021 roku ani jednej książki. W większości są to filie, w których trwają remonty. W podanej liczbie nie uwzględniono placówek zlikwidowanych w 2021 roku. Do kilku placówek bibliotecznych nie zakupiono ani jednej książki z powodu ograniczonych funduszy na zakup nowości wydawniczych. Biblioteka Miejska w Człopie od wielu lat zaopatruje jedynie bibliotekę główną, do 3 filii księgozbiór jest wypożyczany z biblioteki głównej.

W 2021 roku wskaźnik zakupu książek w województwie zmniejszył się w stosunku do roku poprzedniego i wynosi 8,4 wol. na 100 mieszkańców (-0,2).

W 2021 niższy wskaźnik procentowy zakupu książek na 100 mieszkańców powiązany jest z większymi wydatkami poniesionymi przez biblioteki na dostępy do e-książek (omówione w rozdziale *Komputeryzacja i e-usługi bibliotek*).

Najniższe wskaźniki zakupu książek na 100 mieszkańców miały biblioteki w: Reczu (0), gminie Świdwin (0), Bobolicach (2), Boleszkowicach (2), Płotach (2), Połczynie Zdroju (2), Rąbinie (2), Szczecinie (KP–2), Wałczu (Powiatowa Biblioteka Publiczna–2), Choszcznie (3), Golczewie (3), Dygowie (3), Resku (3), Wałczu (MBP–3). Pięć z wymienionych bibliotek nie było beneficjentami programu BN *Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych*.

Najwyższy wskaźnik zakupu nowości na 100 mieszkańców uzyskiwały biblioteki w:

Grzmiącej (40), Mielnie (33), Ustroniu Morskim (31), gminie Darłowo (25), Siemysłu (25), Międzyzdrojach (23), Baniach (22), Karnicach (22), Biesiekierzu (21), Osinie (20), Stepnicy (20), Świerznie (20).

Jednocześnie, pomimo znacznych funduszy przeznaczonych na książki, biblioteki w Stepnicy i Świerznie nie wydatkowały żadnych środków na prenumeratę czasopism.

Oprócz stosunkowo wysokich wydatków na zakup książek tradycyjnych, biblioteki w Baniach, Biesiekierzu, gminie Darłowo, Mielnie i Ustroniu Morskim przeznaczyły środki z budżetu na zakup dostępu do e-booków.

4. Księgozbiór ubytkowy

Zbiory ubytkowane w wol.	2020	2021
Ogółem	341 806	319 278
w tym:		
książki	339 191	314 399
czasopisma oprawne	2 615	4 879

Od 2018 roku liczba ubytków książek utrzymuje się na tym samym poziomie i waha się pomiędzy 315 tys. a 340 tys. wol. Ani prace wewnętrzne podczas pandemii, ani likwidacja księgozbiorów filii bibliotecznych nie zmieniły znacząco liczby ubytkowanych corocznie zbiorów książkowych.

Żadnej książki nie zubytkowały biblioteki w Będzinie, gminie Białogard, Białym Borze, Boleszkowicach, Brojcach, Człopie, Dygowie, Ińsku, Karnicach, Kołbaskowie, Moryniu, Nowym Warpnie, Płotach, Przybiernowie, Rewalu, Resku, Rymaniu, Suchaniu, gminie Świdwin, Świerznie, Wałczu (MBP), Warnicach i Wierzchowie. W przypadku Przybiernowa, Brojc, Rewala, Kołbaskowa i Nowego Warpna jest to kolejny rok bez dokonania ubytków w księgozbiorze biblioteki.

W porównaniu z latami wcześniejszymi zwiększyła się liczba ubytkowanych czasopism oprawnych. W 2021 roku KP była zmuszona ubytkować większą niż wcześniej liczbę woluminów czasopism – były to głównie czasopisma wydawane na kwaśnym papierze, który przez lata przechowywania w magazynach uległ zniszczeniu.

5. Zakup i prenumerata czasopism

2021 był kolejnym rokiem, w którym zmniejszono wydatki na prenumeratę czasopism – biblioteki wydały 312,7 tys. zł, to jest 40,6 tys. zł mniej niż w 2020 roku. Ogólnie na zakup czasopism wydatkowano 326 017 zł (w 2020 roku było to 360 003 zł). Powodów zmniejszenia wydatków na prenumeratę czasopism papierowych było kilka, między innymi:

- biblioteki chcąc kupić jak najwięcej książek, aby wywiązać się z umów w ramach programu *Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych*, zrezygnowały z zakupu czasopism;
- od kilku lat biblioteki zgłaszają coraz mniejsze zainteresowanie prasą ze strony czytelników, a pandemia dała pretekst do rezygnacji z zakupu czasopism;
- zamknięcie bibliotek spowodowało, że zakupione czasopisma nie były wykorzystywane przez czytelników, w związku z tym organizatorzy bibliotek nie byli skłonni ponosić kosztów prenumeraty na drugą połowę 2020 roku i prenumeratę w 2021.

Dzięki dofinansowaniu BN, z dotacji MKiDN, 2 biblioteki, w Lipianach i w Sławnie, mogły zakupić czasopisma o tematyce kulturalnej na kwotę 962 zł.

Biblioteki dysponowały 5357 (-464) tytułami czasopism pochodzącymi z prenumeraty, egzemplarza obowiązkowego KP, oraz z darów i wymiany. Z prenumeraty zakupiono 1318 tytułów, to jest o prawie 600 tytułów mniej niż w 2020 roku.

Jak w latach poprzednich, największą liczbę tytułów czasopism bieżących odnotowano w KP, Koszalińskiej Bibliotece Publicznej oraz w bibliotekach w Dębnie, Goleniowie, Gryficach, Gryfinie Kołobrzegu, Nowogardzie, Sianowie, Szczecinku i Świnoujściu.

W 2021 roku liczba bibliotek nieprenumerujących czasopism ponownie wzrosła, z 32 do 40, to 35% bibliotek publicznych w województwie. Były to biblioteki w gminach: Barlinek, Bierzwnik, Boleszkowice, Cedynia, Czaplinek, Dobra (powiat łobeski), Dobra (powiat policki), Dobrzany, Dolice, Dygowo, Golczewo, Grzmiąca, Ińsko, Kobylanka, Krzęcin, Marianowo, Mieszkowice, Myślibórz, Niechorze, Nowe Warpno, Nowogródek Pomorski, Połczyn Zdrój, Przybiernów, Radowo Małe, Rąbino, Recz, Rewal, Rymań, Siemyśl, Stara Dąbrowa, Stargard, Stepnica, Suchań, Świdwin, Świerzno, Świeszyno, Tychocho, Warnice, Wierzcho, Złocieniec. Jako przyczynę braku prenumeraty biblioteki podawały brak środków finansowych oraz brak zainteresowania ze strony czytelników.

Prawie 27% bibliotek nie posiada żadnych czasopism bieżących, są to biblioteki w gminach: Barlinek, Bierzwnik, Boleszkowice, Czaplinek, Dobra (powiat policki), Dobrzany, Dygowo, Golczewo, Grzmiąca, Ińsko, Kobylanka, Marianowo, Mieszkowice, Nowe Warpno, Nowogródek Pomorski, Połczyn Zdrój, Przybiernów, Radowo Małe, Rąbino, Rewal, Rymań, Siemyśl, Stara Dąbrowa, Stargard, Stepnica, Świdwin, Świerzno, Warnice, Wierzcho.

Oprócz wyżej wymienionych, biblioteki w Barwicach, Bornym Sulnowie, Cedyni, Chojnie, Człopie, Karnicach, Krzęcinie, Postominie, Reczu, Resku, Starej Dąbrowie, Szczecinie (MBP), Trześcińsku-Zdroju, Wąlczu (MBP, gmina) i Wolinie nie udostępniały żadnej prasy, nawet pochodzącej z darów.

6. Zbiory specjalne

W ciągu 2021 roku do bibliotek województwa zachodniopomorskiego wpłynęło 12 289 (+3517) jedn. zbiorów specjalnych (z tego zakupiono 4190 jedn. o wartości 106 826 zł). Z dotacji MKiDN przeznaczono kwotę podobną jak w 2020 roku, tj. 14 854 zł, na zakup zbiorów specjalnych, głównie audiobooków.

Na koniec 2021 roku ogółem zbiory specjalne liczyły 417 898 jedn. (w tym 211 834 materiałów audiowizualnych i 84 136 audiobooków).

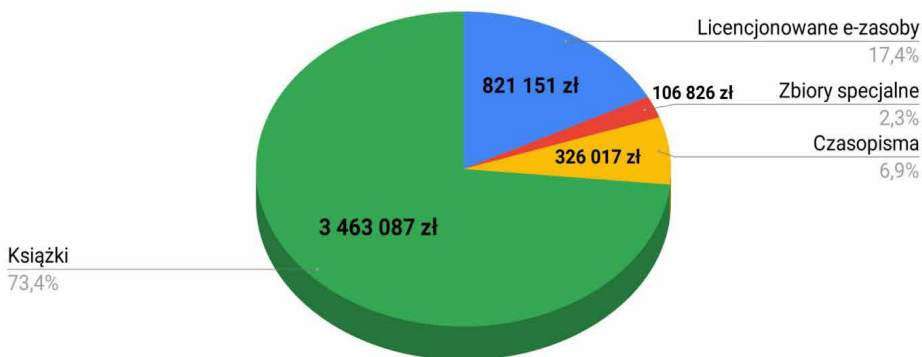
Wpływy	2020		2021	
	ogółem	w tym zakup	ogółem	w tym zakup
Zbiory specjalne	8 772	4 233	12 289	4 190
w tym:				
audiowizualne	5 086	4 121	7 633	4 081
w tym:				
audiobooki	4 468	3 666	5 142	3 816

Spośród 12 289 jedn. zbiorów specjalnych, które wpłynęły do zachodniopomorskich bibliotek, 3642 jedn. zostały zinwentaryzowane w KP. Były to głównie materiały, które wpłynęły do biblioteki w ramach egzemplarza obowiązkowego (dokumenty życia społecznego, materiały kartograficzne, patenty i normy) oraz zostały zakupione (690 jedn. audiobooków). Wpływów tych było zdecydowanie więcej niż w latach wcześniejszych.

Ubytki w jedn.	2020	2021
Zbiory specjalne	9 933	9 998
w tym:		
audiowizualne	4 628	9 603
w tym:		
audiobooki	445	4 401

Na dosyć dużą liczbę ubytkowanych zbiorów specjalnych główny wpływ miała, jak w przypadku książek, likwidacja szczecińskich filii i przeniesienie zbiorów do innych placówek oraz ubytkowanie kaset książki mówionej w Świnoujściu.

WYDATKI NA MATERIAŁY BIBLIOTECZNE

Udział poszczególnych materiałów bibliotecznych w wydatkach na zbiory (w procentach):

Rodzaj zbiorów	2019	2020	2021
Książki	78,6	75,8	73,4
Czasopisma	9,0	7,8	6,9
Zbiory specjalne	3,0	2,2	2,3
Licencjonowane e-zasoby	9,4	14,2	17,4

Jak obrazuje powyższe zestawienie, z roku na rok biblioteki podnoszą wydatki na książki o dostępie zdalnym i zwiększają ich udział w wydatkach ogółem, zmniejszając jednocześnie zakup książek tradycyjnych.

III. UŻYTKOWNICY BIBLIOTEK

Odwiedziny w zachodniopomorskich bibliotekach publicznych:

2019	2020	2021
3 287 865	1 786 542	1 884 187

W 2021 roku biblioteki odnotowały o 96 999 odwiedzin więcej niż w 2020 roku, lecz jest to ponad 40% mniej niż w 2019 roku.

1. Użytkownicy bibliotek

Liczba użytkowników bibliotek nadal znacząco przewyższa liczbę czytelników (tj. osób aktywnie wypożyczających). Pandemia nie zmieniła tej tendencji. W 2021 roku z bibliotek publicznych województwa zachodniopomorskiego skorzystało 190 190 użytkowników (+17 548 w stosunku do liczby czytelników). Różnica ta jest o 7,5 tys. osób mniejsza niż w 2020 roku, ale nadal dosyć znacząca w porównaniu do wszystkich czytelników. Przykładem mogą być największe biblioteki województwa – KP, MBP w Szczecinie i KBP – w których różnica ta wynosi ponad 10 tysięcy osób (odpowiednio 3 tys., 5 tys. i 2 tys. osób). Użytkownicy nie będący w rozumieniu definicji czytelnikami, w 2021 roku korzystali z czasopism, książek i innych zbiorów udostępnianych wyłącznie na miejscu oraz e-książek dostarczanych zdalnie.

Definicja „czytelnik” nie przewiduje zakwalifikowania osób czytających na miejscu ani czytających e-booki do grona czytelników biblioteki.

Z powodu pandemii nadal spada zarówno liczba użytkowników, jak i czytelników bibliotek, w stosunku do 2019 i 2020 roku:

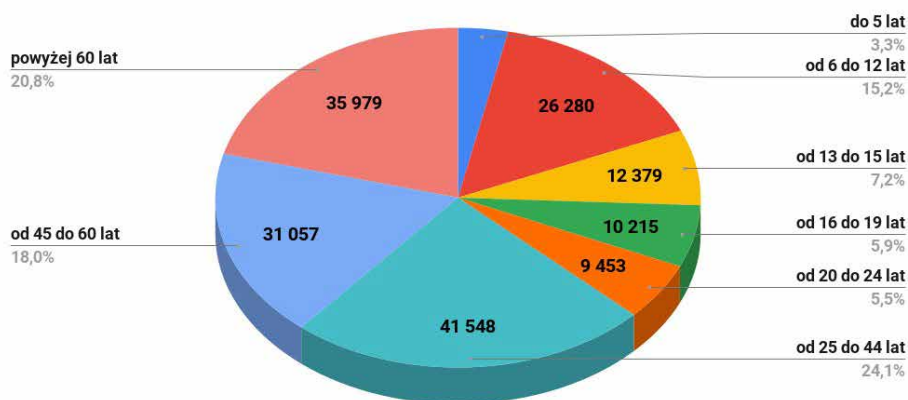
Liczba czytelników	2019	2020	2021	% zmian w stosunku do 2020 roku	% udziału w ogólnej liczbie czytelników
Czytelnicy ogółem	220 359	174 730	172 642	-1,19	100,00
w tym:					
do 5 lat	8 077	6 374	5 731	-10,09	3,32
od 6 do 12 lat	33 911	26 708	26 280	-1,60	15,22
od 13 do 15 lat	15 197	11 773	12 379	+5,15	7,17
od 16 do 19 lat	14 563	10 148	10 215	+0,66	5,92
od 20 do 24 lat	14 259	10 004	9 453	-5,51	5,47
od 25 do 44 lat	56 394	42 896	41 548	-3,14	24,07
od 45 do 60 lat	37 961	31 044	31 057	+0,04	17,99
powyżej 60 lat	39 997	35 783	35 979	+0,55	20,84

Jak wynika ze statystyk, do bibliotek publicznych powrócili uczniowie ostatnich klas szkoły podstawowej i najniższych klas szkoły średniej. Nieznacznie, w stosunku do roku 2020, wzrosła liczba czytelników wśród uczniów najwyższych klas szkół średnich oraz w najstarszych grupach wiekowych. Niestety do bibliotek publicznych nie powró-

cili studenci, którzy kontynuują naukę w systemie zdalnym i jednocześnie korzystają z polecanych materiałów dostępnych w sieci, a także otrzymują z uczelni dostęp do zdalnego korzystania ze źródeł naukowych.

Pomimo trwającej kampanii *Mała książka – wielki człowiek* Instytutu Książki, w której uczestniczy ponad połowa zachodniopomorskich bibliotek, procentowo największy spadek odnotowano w grupie najmłodszych zarejestrowanych użytkowników. Jednakże w liczbach bezwzględnych jest on na podobnym poziomie jak w innych grupach wiekowych.

CZYTELNICY

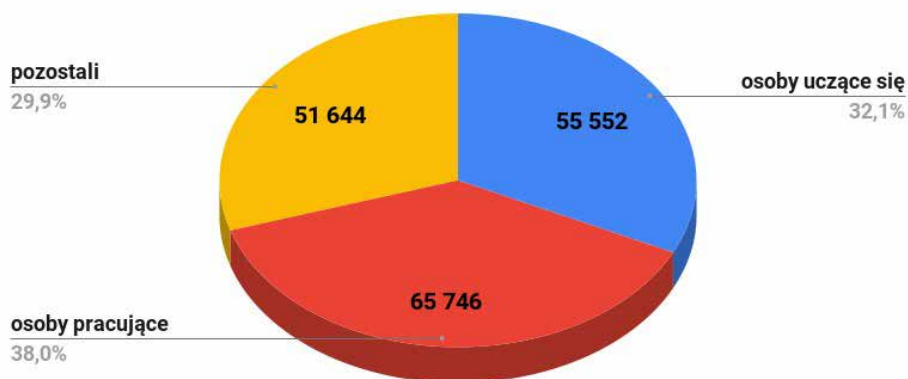

Liczba czytelników	2019	2020	2021	% zmian w stosunku do 2020 roku	% udziału w ogólnej liczbie czytelników
Czytelnicy ogółem	220 359	174 730	172 642	-1,19	100,00
w tym:					
osoby uczące się	75 386	56 234	55 552	-1,21	32,00
osoby pracujące	81 974	66 292	65 746	-0,82	38,08
pozostali	62 999	52 204	51 644	-1,07	29,92

W podziale wiekowym czytelników w 2021 roku nastąpiły niewielkie fluktuacje na korzyść lub niekorzyść poszczególnych grup wiekowych. Z ogólnego obrazu podziału na kategorie zawodowe wynika, iż w każdej z grup odnotowano spadek, jednakże znacznie mniejszy niż w pierwszym roku pandemii. Jeżeli w roku, w którym można się

było spodziewać nieznacznego wzrostu liczby czytelników, nastąpił dalszy ich spadek, to można się spodziewać, że odbudowanie liczby osób korzystających z bibliotek i wypożyczających zbiory biblioteczne na poziomie sprzed pandemii będzie bardzo trudne.

CZYTELNICY WEDŁUG ZAJĘCIA

Liczba czytelników na 100 mieszkańców w 2021 roku nie zmieniła się, wynosi 10. Pomimo spadku liczby czytelników wskaźnik nie uległ zmianie z powodu mniejszej liczby mieszkańców województwa zachodniopomorskiego w stosunku do 2020 roku.

Poniżej wymieniono miejscowości z najwyższymi (1) i najniższymi (2) wskaźnikami czytelników na 100 mieszkańców:

1. Międzyzdroje 30*, Sianów 29, Mielno 22*, Ustronie Morskie 22*, Dolice 21;
2. gmina Sławno 1, Brojce 3, Czaplinek 3, Cedynia 3, gmina Stargard 3, Maszewo 4, Połczyn Zdrój 4, Przybiernów 4, Rąbino 4, Trzebiatów 4.

* Razem z czytelnikami sezonowymi.

W bibliotekach w gminach nadmorskich, które corocznie wykazywały największą liczbę czytelników na 100 mieszkańców, stopniowo zwiększa się liczba czytelników, ale wciąż jest dużo niższa niż wykazywana przed pandemią.

Najmniejsze różnice w liczbie czytelników na 100 mieszkańców wykazały biblioteki z najniższym odsetkiem czytelników. Procent aktywnych czytelników z populacji gminy nie uległ zmianie lub zmienił się tylko o 1%.

Biblioteka w Brzeźnie wykazała wysoki wskaźnik czytelników w bibliotece głównej, ale omyłkowo dodano do puli czytelników, którzy byli zarejestrowani w latach wcześniejszych.

W gminie Świdwin, pomimo zerowego wskaźnika zakupu książek od 2019 roku, wskaźnik czytelników na 100 mieszkańców tylko nieznacznie spadł i wynosi 6. Nie zmienił się natomiast wskaźnik czytelników w bibliotece w Reczu, która w 2021 roku nie kupiła ani jednej książki.

IV. UDOSTĘPNIANIE ZBIORÓW

Biblioteki województwa zachodniopomorskiego nadal odnotowują spadek udostępnień na miejscu wszystkich zbiorów, zwiększyła się natomiast liczba zbiorów wypożyczonych.

1. Wypożyczenia zbiorów

Statystyczny czytelnik w województwie zachodniopomorskim w 2021 roku wypożyczył 17 książek (średnio o 2 książki więcej niż w 2020 roku). Jest to stan sprzed pandemii. Pomimo zmniejszenia liczby wypożyczonych książek ogółem i ciągle niskiej liczby czytelników, stali użytkownicy wrócili do czytania książek. Jest to też skutek zmian w regulaminach wypożyczalni, pozwalających wypożyczać jednorazowo znacznie więcej książek niż wcześniej.

Wypożyczenia	2019	2020	2021	% zmian w stosunku do 2020 roku
Liczba wypożyczonych zbiorów (książki, czasopisma, zbiory specjalne)	3 899 400	2 742 200	3 150 400	+14,89
Wypożyczenia zbiorów na 100 mieszkańców w województwie	230	162	187	–
Liczba wypożyczonych książek (w woluminach)	3 673 600	2 616 400	2 984 908	+14,08
Wypożyczenia książek na 100 mieszkańców w województwie	216	154	177	–
Liczba wypożyczonych czasopism (oprawnych i nieoprawnych)	106 600	57 000	80 300	+40,88
Liczba wypożyczonych zbiorów specjalnych (w jednostkach inwentarzowych)	119 200	69 800	85 200	+22,06

Jak wynika ze statystyk, stosunkowo największy procentowy wzrost nastąpił w wypożyczeniach czasopism nieoprawnych.

Pomimo wzrostu wypożyczeń w województwie zachodniopomorskim w 2021 roku, 17 bibliotek odnotowało spadek udostępnień na zewnątrz, lecz są to niewielkie liczby w porównaniu z ogólną liczbą wypożyczeń.

2. Udostępnianie na miejscu

Wypożyczenia	2019	2020	2021	% zmian w stosunku do 2020 roku
Liczba udostępnionych zbiorów (książki, czasopisma, zbiory specjalne)	108 290	297 500	229 700	-22,79
Udostępnianie zbiorów na 100 mieszkańców w województwie	63,8	18	13,65	-
Liczba udostępnionych na miejscu książek (w woluminach)	530 700	157 100	138 100	-12,09
Udostępnianie książek na 100 mieszkańców w województwie	31,2	9,2	8,2	-
Liczba udostępnionych czasopism (oprawnych i nieoprawnych)	531 800	133 700	85 500	-36,05
Liczba udostępnionych zbiorów specjalnych	20 400	6 700	6 100	-8,96

W porównaniu do 2020 roku, w 2021 nastąpiły dalsze spadki udostępniania na miejscu wszystkich tytułów zbiorów. Biblioteki nadal, z powodu pandemii, wolą większość zbiorów udostępniać na zewnątrz, również przeznaczonych do udostępniania prezencyjnego. W prawie wszystkich bibliotekach nadal obowiązują znaczne ograniczenia liczby czytelników przebywających jednocześnie w czytelnich. W poprzednich latach największy procentowy udział w udostępnianiu zbiorów na miejscu miała KP, w której, z powodu epidemii, zanotowano największe spadki.

Ze sprawozdań opisowych wynika, iż tylko jedna biblioteka przez cały 2021 rok nie uruchomiła wolnego dostępu do wypożyczalni książek. Pozostałe biblioteki, najpóźniej od maja, zezwoliły czytelnikom na swobodny wybór książek. Jeszcze ciągle małe biblioteki nie pozwalają na korzystanie z czytelni w ogóle, większe – w bardzo ograniczonym zakresie.

Potwierdzeniem sprawozdań jakościowych jest sprawozdawczość ilościowa; o ile nastąpiły nieznaczne wzrosty wypożyczeń materiałów bibliotecznych, tendencja spadkowa udostępnianych na miejscu zbiorów nadal się utrzymuje.

Podobnie jak w 2020 roku bibliotekarze starali się nie tracić kontaktu z czytelnikami. Preferowali kontakty bezpośrednie, w bibliotece i dostarczając książki „na telefon”. W mniejszych bibliotekach mniej sprawdzają się kontakty poprzez pocztę elektroniczną, SMS czy różnego rodzaju komunikatory.

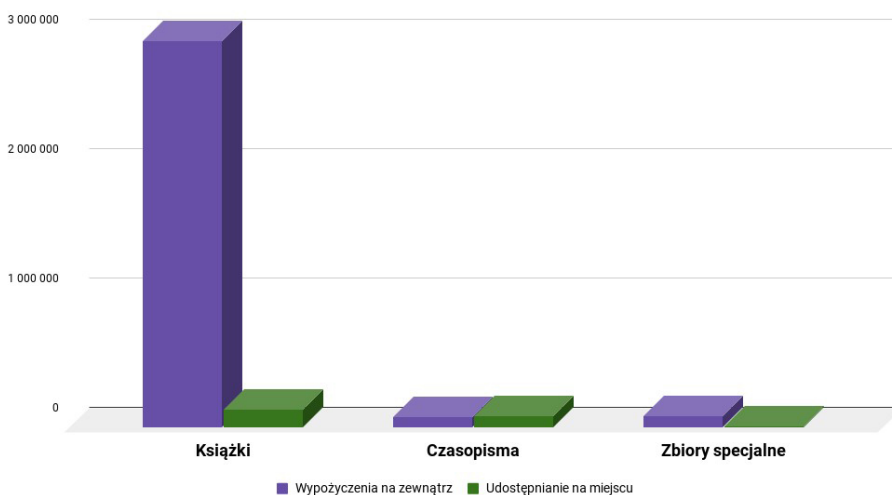
Nie zauważono zwiększenia działalności online bibliotek, jedynie zintensyfikowano działalność w ramach Facebooka. Biblioteki zamieszczały więcej postów, organizowały konkursy ogłaszane poprzez tę platformę, czasami udostępniały bezpośrednie relacje z imprez.

Biblioteki, które w 2020 roku rozpoczęły działania wirtualne skierowane do czytelników, kontynuowały je również w 2021 roku.

Coraz więcej bibliotek organizowało wydarzenia stacjonarne skierowane do lokalnej społeczności, szczególnie w miesiącach letnich. Tylko kilka nie zorganizowało żadnej imprezy.

Wszystkie biblioteki zwracały uwagę na negatywne skutki przeciągającej się epidemii dla funkcjonowania bibliotek i kontaktów z czytelnikami.

UDOSTĘPNIANIE ZBIORÓW

Ograniczenie bezpośrednich kontaktów pomiędzy bibliotekarzami a czytelnikami, dofinansowanie zakupu usługi dostarczenia e-booków, utworzenie konsorcjum bibliotek oraz kilkuletnia akcja propagandowa skłoniły kilkanaście bibliotek do wykupienia dostępu do e-booków.

W województwie zachodniopomorskim biblioteki niechętnie sięgały po nowe formy książki, tym bardziej, że z powodu ograniczonych środków finansowych musiałyby zrezygnować z zakupu niektórych tytułów książki tradycyjnej.

2021 rok okazał się przełomowym w województwie, gdyż liczba bibliotek udostępniających e-booki (przez platformy IBUK Libra, Legimi, Empik Go) wzrosła z 25 do 44 (o 76%).

Zwykle małym bibliotekom wystarcza do 5 kodów dostępu na miesiąc, czasami wystarczają 3, większe biblioteki rozprawdają po kilkanaście miesięcznie. Nie jest to wiele, ale liczba czytelników powoli, lecz systematycznie, rośnie. Liczba bibliotek udostępniających e-booki będzie w następnych latach nieznacznie wzrastać, nie będzie to jednak tak duży wzrost, jak w roku ubiegłym.

Chociaż w formularzu K-03 biblioteki mają obowiązek podawać liczbę sesji i liczbę pobranych dokumentów (odpowiednio 192 251 i 5 991 660), trudno jest porównać wykazywane dane z udostępnieniami tradycyjnymi, ponieważ:

- platformy oferujące e-książki prowadzą inną statystykę, niż obowiązuje w metodologii udostępniania tradycyjnego;
- każda z platform inaczej przelicza statystyki;
- mniejsze biblioteki, wchodzące w skład konsorcjów, nie radzą sobie jeszcze z odczytywaniem otrzymywanych od usługodawcy statystyk;
- w latach wcześniejszych niektóre platformy oferujące e-booki stosowały inną statystykę.

Większość małych bibliotek przyjęła metodologię:

- liczba sesji to liczba wydanych czytelnikom w ciągu roku kodów dostępu
- liczba pobranych dokumentów to liczba „odłożonych na półkę” przez czytelników tytułów.

3. Wypożyczenia międzybiblioteczne

Z powodu pandemii większe biblioteki nie rekomendowały tradycyjnych wypożyczeń międzybibliotecznych. Największą liczbę wypożyczeń międzybibliotecznych zanotowały biblioteki, które swoje zbiory wypożyczały do bibliotek szkolnych w Płotach (50 wol. do bibliotek szkolnych), Gościnie i gminie Darłowo (12 wol. do bibliotek szkolnych). Ponadto biblioteki w Dębnie, Szczecinku i Wałczu sprowadziły odpowiednio 17, 9 i 5 wol.

Tylko 2 biblioteki (w Gościnie i Wałczu) zgłosiły wzrost zainteresowania usługą wypożyczeń międzybibliotecznych. Z KP do innych bibliotek wypożyczono 10 wol. książek oraz wysłano 34 kopie materiałów oryginalnych. Z innych bibliotek sprowadzono 16 wol., w tym z bibliotek zagranicznych 2 jedn. Z bibliotek krajowych sprowadzono 3 kopie materiałów oryginalnych. W KBP z wypożyczeń międzybibliotecznych skorzystało jedynie 5 czytelników. Po kilka wypożyczeń międzybibliotecznych wykazały w biblioteki w Choszczynie i Kołobrzegu. Większość bibliotek w województwie odnotowała brak wypożyczeń międzybibliotecznych.

V. DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNA BIBLIOTEK. INFORMACJA O REGIONIE

Liczba informacji udzielonych w bibliotekach publicznych województwa zachodniopomorskiego (w tym odpowiedzi na zapytania internetowe) zwiększyła się o prawie 71 tys. w stosunku do roku ubiegłego i wyniosła 943 239, jest to jednak wzrost tylko o 8,1% w stosunku do pierwszego roku pandemicznego. Liczba informacji bibliograficznych wyniosła 194 107 – o 50% więcej niż w 2020 roku.

W pierwszym roku pandemii większość małych bibliotek podjęła decyzję o wypożyczeniu do domu księgozbioru podręcznego, ponieważ nie miała możliwości udostępniania go na miejscu. Decyzja ta została podtrzymana w drugim roku pandemii i może spowodować, iż księgozbiory podręczne zostaną przesunięte do wypożyczalni już na stałe.

Księgozbiór prezencyjny najczęściej wykorzystywany jest do pracy z dziećmi i młodzieżą na lekcjach bibliotecznych, lecz w latach 2020–2021 odbywało się mało tego typu zajęć.

Do najczęściej podejmowanych przez biblioteki publiczne działań informacyjnych należy prowadzenie lekcji bibliotecznych i tematycznych. Stanowią one również najpopularniejszą formę współpracy bibliotek ze szkołami i przedszkolami. Ze sprawozdań opisowych bibliotek wynika, że do lekcji bibliotecznych i tematycznych dla dzieci powrócono we wrześniu. Jednakże z powodu pandemii w 35. bibliotekach nie przeprowadzono stacjonarnych lekcji bibliotecznych.

Największą liczbę lekcji bibliotecznych, pomimo pandemii, wykazały biblioteki w: Sianowie (115 lekcji bibliotecznych – 110 lekcji przeprowadzono dla dzieci i młodzieży uczącej się, ogólnie dla 1041 użytkowników), Goleniowie (57 lekcji dla 1381 uczniów), Malechowie (29 lekcji bibliotecznych dla 192 uczniów), Szczecinie (MBP, 25 lekcji dla 756 uczniów), Nowogardzie (22 lekcje dla 155 uczniów), Kamieniu Pomorskim (20 lekcji dla 69 uczniów), Dolicach (17 lekcji dla 133 uczniów).

Pozostałym małym bibliotekom udało się zorganizować po kilka stacjonarnych lekcji bibliotecznych.

Przykładowe tematy lekcji bibliotecznych to:

- *Chcę być czytelnikiem*
- *Poznaję oddział dziecięcy*
- *Biblioteka źródłem informacji: szukamy w bibliotece materiałów na wybrany temat*
- *Zbiory biblioteczne oraz zasady korzystania z katalogów bibliotecznych*
- *Zasady korzystania z Cyfrowej Wypożyczalni Publikacji Naukowych ACADEMICA*
- *Czasopisma źródłem wiedzy i informacji*
- *Księgozbiór podręczny*
- *Nasze katalogi i regulaminy*
- *Układ książek w bibliotece*
- *Formy książek w naszej bibliotece*
- *Bliskie spotkanie z wypożyczalnią i czytelniką*
- *Zasady zachowania w bibliotece*
- *Poznajemy bibliotekę i jej zasoby*
- *Biblioteka i jej zadania*
- *Co to jest biblioteka i do czego służy*
- *Co to jest biblioteka; po co są książki?*
- *Co znajdziemy w bibliotece?*
- *Na czym polega praca bibliotekarza i biblioteki?*
- *Katalog w bibliotece: tradycyjny i elektroniczny. Jak korzystać z katalogu?*
- *Biblioteczne ABC – prezentacja lokalu biblioteki i zapoznanie z układem księgozbioru*
- *Skąd się bierze wiedza? – korzystanie z encyklopedii i słowników.*

Biblioteki w Barwicach, Bobolicach, Choszczynie, Dolicach, Kołobrzegu i gminie Wałcz prowadziły lekcje biblioteczne online.

Biblioteka Publiczna w Barwicach poprzez platformę Google Meet przeprowadziła 4 lekcje edukacyjne, w których udział wzięło 73 uczniów:

- *Międzynarodowy Dzień Książki dla Dzieci*
- *Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich*
- *Dlaczego warto czytać książki?*

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Bobolicach poprowadziła 8 lekcji bibliotecznych online na platformie Google Meets. Na żywo uczestniczyło w nich 181 osób.

W **Miejskiej Bibliotece Publicznej w Choszczynie** odbyły się 2 lekcje biblioteczne w formule online „na żywo” dla dzieci w wieku szkolnym. Tematyka zajęć dotyczyła funkcjonowania biblioteki w okresie pandemii, zasad wypożyczania zbiorów, promocji katalogu online MBP w Choszczynie oraz e-usług. W zajęciach prowadzonych na platformie Google Meet uczestniczyły 44 osoby.

Jak korzystać z zasobów online Miejskiej Biblioteki Publicznej w Choszczynie – zajęcia skierowane do dzieci w wieku szkolnym informujące o tym, jakie książkowe skarby kryje Oddział dla Dzieci MBP w Choszczynie oraz w jaki sposób przeglądać katalog online biblioteki. W lekcji wzięło udział 25 uczniów klasy drugiej szkoły podstawowej.

Katalog online Miejskiej Biblioteki Publicznej w Choszczynie bez tajemnic – zajęcia skierowane do dzieci w wieku szkolnym informujące o tym, jak założyć konto czytelnika online oraz w jaki sposób zamawiać i rezerwować książki. W lekcji wzięło udział 19 drugoklasistów.

Gminna Biblioteka Publiczna w Dolicach na platformie Microsoft Teams przeprowadziła lekcje biblioteczne online – *Tydzień z Internetem* i *Prawo autorskie* (pogadanka, prezentacja, dyskusja, burza mózgów) – w których uczestniczyło 38 osób.

Miejska Biblioteka Publiczna w Kołobrzegu przeprowadziła 3 lekcje biblioteczne online „na żywo” na platformie ZOOM dla 75 przedszkolaków.

Biblioteka Publiczna Gminy Wałcz przeprowadziła 1 lekcję biblioteczną „na żywo” dla dzieci w wieku 6 lat przy pomocy aplikacji ZOOM. Udział w niej wzięło 25 dzieci.

Oprócz typowych lekcji bibliotecznych, biblioteki przeprowadziły zajęcia tematyczne niezwiązane z bibliotekarstwem. Taką działalność popularyzatorską dotyczącą różnych dziedzin życia i wiedzy należy odróżnić od aktywności związanej z typowymi lekcjami bibliotecznymi. Ze sprawozdań opisowych wynika, że wielu bibliotekarzy wykazuje łącznie lekcje biblioteczne i zajęcia tematyczne o charakterze niezwiązanym z bibliotekarstwem jako szkolenia biblioteczne użytkowników.

Wyłącznie tradycyjne katalogi kartkowe prowadzi jeszcze kilkanaście bibliotek w niewielkich miejscowościach. Wykorzystywane są one jednak sporadycznie. Część bibliotek prowadzi tradycyjne katalogi równoległe z katalogami komputerowymi, zwłaszcza do momentu komputerowego opracowania całego księgozbioru. Część bibliotek posiada tradycyjne katalogi kartkowe, ale nie prowadzi ich już dla nowości wydawniczych lub

posiada wyłącznie katalogi kartkowe tylko w swoich filiach. Biblioteki wykorzystują tradycyjne katalogi pokazowo, podczas lekcji bibliotecznych dla uczniów.

Istotną działalnością bibliotek publicznych jest gromadzenie materiałów dotyczących regionu i udzielanie informacji o regionie.

Biblioteki gromadzą mapy, przewodniki, lokalne dokumenty życia społecznego. Prowadzą kroniki swoich miejscowości, zamieszczają skany dokumentów samorządowych na stronach bibliotek. Niektóre z bibliotek współredagują lokalne czasopisma. Zajmują się też ich digitalizacją. Biblioteki gromadzą widokówki, DVD dokumentujące ważne wydarzenia odbywające się na terenie gminy, fotografie i wspomnienia mieszkańców. W większości bibliotek zbiory regionalne ograniczają się jednak do książek i czasopism, często obejmujących swoim zasięgiem całe Pomorze Zachodnie.

Z powodu pandemii udostępnianie dokumentów regionalnych zostało ograniczone do minimum. Niektóre biblioteki w czasie zmniejszonego udostępniania skupiły się na opracowaniu i skanowaniu regionalistów (w Biesiekierzu, Bornem Sulinowie, Darłowie (MBP), Dębnie, Drawsku Pomorskim, Dziwnowie, Gryfinie, Międzyzdrojach, Moryniu, Nowogardzie, Osinie, Pelczycach, Policach, Pyrzycach, Sianowie i Tucznie). W większości były to biblioteki, które już opracowywały lub skanowały dokumenty życia społecznego w latach poprzednich.

Miejska Biblioteka Publiczna w Sławnie gromadzi, udostępnia i opracowuje dokumenty życia społecznego. W 2021 roku podjęto pracę nad digitalizacją kronik MBP w Sławnie od 1946 roku oraz opracowano Archiwa Szkoły Podstawowej nr 2 i Gimnazjum Miejskiego w Sławnie.

Miejska Biblioteka Publiczna w Choszczynie w 2020 roku utworzyła bazę *Bibliografia Powiatu Choszczeńskiego*, która będzie tworzona przy współudziale czterech bibliotek z powiatu choszczeńskiego. Dokumenty życia społecznego będą częścią tej bazy. Ze względu na ulotność publikacji internetowych ważniejsze z nich zostały zapisane w plikach pdf lub jpg. Schemat klasyfikacji zbiorów został udostępniony bibliotekom gminnym w powiecie (w Drawnie, Reczu, Bierzwniku i Pelczycach), które zadeklarowały chęć współkatalogowania tej bazy.

Biblioteka Publiczna w Drawnie gromadzi dokumenty życia społecznego, istniejące zbiory zostały przygotowane do opracowania i będą opracowywane zgodnie ze wskazówkami biblioteki w Choszczynie, tworząc wspólne regionalna Ziemi Choszczeńskiej.

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Pelczycach gromadzi lokalne dokumenty życia społecznego, które są systematycznie opracowywane.

Regionalnych dokumentów życia społecznego nadal nie gromadzą biblioteki powiatowe w Szczecinku, Świdwinie i Wałczu.

Bogatym źródłem wiedzy o regionie jest *Encyklopedia Pomorza Zachodniego – pomermanica.pl*, tworzona przez Książnicę Pomorską we współpracy z portalem sedina.pl i bibliotekami powiatowymi. Encyklopedia zawiera internetowy zbiór haseł opisujących ludzi, miejsca, organizacje, zabytki, dzieła i wydarzenia związane z województwem zachodniopomorskim.

Źródłem informacji dla osób poszukujących materiałów na temat Pomorza Zachodniego jest też tworzona przez KP i KBP *Elektroniczna Baza Bibliografia Pomorza Zachodniego*.

Pomimo pandemii kilkunastu bibliotekom udało się zorganizować wydarzenia związane z promocją gminy. W bibliotekach w miesiącach letnich i jesienno-zimowych zorganizowano wykłady, pogadanki oraz prelekcje o historii i zabytkach regionu. Kilka bibliotek zorganizowało wystawy dotyczące regionu w przestrzeni bibliotecznej lub na wolnym powietrzu.

Poniżej podano przykłady działalności informacyjnej popularyzującej region prowadzonej przez wybrane biblioteki.

W ramach środków otrzymanych z Fundacji BGK na realizację projektu Do przyszłości kolejają, w ramach drugiej edycji Programu Dzieci Kapitana Nemo, młodzież wraz z opiekunami, pod patronatem **MBP w Bornem Sulnowie**, przygotowała makietę dotyczącą nasypu kolejowego pomiędzy miejscowościami Borne Sulnowo i Łubowo, który z uwagi na specyfikę miasta stanowił jedyne połączenie kolejowe Bornego Sulnowa z regionem. Obecnie trwają prace nad jego wykorzystaniem pod budowę ścieżki rowerowej.

Czytanie REGIONALIÓW wzmacnia LOKALNE WIEZI było hasłem *Nocy Bibliotek w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Choszcznie*. Podczas imprezy, na którą przybyli też uczestnicy *Narodowego Czytania* z dwóch ostatnich lat, zaprezentowano między innymi dwie wystawy – *Wczoraj i dziś: Arnswalde – Choszczno i Historie jednego miejsca „Choszczno – okolice Barbakanu”* (ekspozycja jest dostępna również na platformie <https://www.artsteps.com/view/6144567495fcdfe3c7425455>). Ponadto przeprowadzono quiz wiedzy o regionie, używając smartfonów i odpowiedniej aplikacji.

Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Dębno była organizatorem konferencji i promocji książki *Studia i szkice z dziejów Dębna*. Jest to praca zbiorowa dotycząca historii Dębna pod redakcją Radosława Skryckiego. Pretekstem do opublikowania tego zbioru studiów był przypadający na ubiegły, pandemiczny, 2020 rok jubileusz nadania praw miejskich Dębnu.

Biblioteka zorganizowała spotkanie autorskie i promocję książki *Katarzyna Brunswicka. Mutter Käthe 1516–1574. Pierwsza Dama Nowej Marchii. Kronika życia. Daty – Liczby – Fakty*.

W **Miejskiej i Powiatowej Bibliotece Publicznej w Drawsku Pomorskim** przeprowadzono konferencję popularnonaukową pod tytułem *Relikty dawnych zwyczajów ludowych w języku i kulturze na przykładzie wsi pomorskiej*. Głównym celem spotkania było poszukiwanie odpowiedzi na pytania: Co mieszkańcy przywieźli z dawnych zwyczajów na Pomorze z innych regionów kraju i co z nich pozostało? Jakie czynniki decydują o ich trwałości oraz jak funkcjonuje obecnie język polski? Jakie to ma znaczenie dla zachowania tradycji i budowania tożsamości lokalnej?

Biblioteka Publiczna w Gryfinie rozpoczęła w 2021 roku współpracę z Zamkiem Książąt Pomorskich. W jej ramach pracownik biblioteki poprowadził wykład o powojennej

historii Gryfina. Został on wsparty eksponatami Towarzystwa Miłośników Historii Ziemi Gryfińskiej. W 2021 roku biblioteka prowadziła projekt *Gryfińskie Archiwum Mówione*, w ramach którego nagrano 30 wideorelacji świadków powojennych dziejów miasta i gminy.

Biblioteka Publiczna w Kaliszu Pomorskim zorganizowała grę miejską *Wspomnienia i marzenia z Kalisza Pomorskiego* związaną z historyczną wystawą plenerową pod tym samym tytułem, prezentowaną w przestrzeni publicznej miasta z okazji 76 rocznicy wyparcia z niego wojsk niemieckich. Zadaniem uczestników zabawy było odgadnięcie siedmiu haseł powiązanych ze zdjęciami prezentowanymi na wystawie.

Miejska Biblioteka Publiczna w Kołobrzegu zrealizowała projekt *Kołobrzeskie Historie* – cykl nagrań (online) prezentujących sylwetki kołobrzeżanek. Jego założeniem jest eksponowanie i docenianie kobiet zaangażowanych w rozwój miasta oraz zachęcanie i inspirowanie innych kobiet do aktywności w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym.

Biblioteka zorganizowała też akcję społeczną *Po sąsiedzku*, której celem było utworzenie bibliotecznej strefy spotkań i wypoczynku, przeprowadzoną pod hasłem *Dzielimy się talentami*. Z zebranych społecznie europalet powstała przy bibliotece nad Parsętą strefa otwarta, dostępna zarówno dla użytkowników biblioteki jak i społeczności lokalnej.

W 2021 roku **KBP** prowadziła edukację regionalną w formie lekcji tematycznych dotyczących miasta Koszalin. W pierwszym półroczu były to spotkania w parku połączone z oprowadzaniem po centrum miasta. W drugiej połowie roku zorganizowano zajęcia stacjonarne dotyczące *Ulic Koszalina, Ludzi i instytucji w historii Koszalina* oraz nową lekcję *Spacerem po ulicach Koszalina*.

Filia w Lipianach Miejskiej i Gminnej Biblioteki Publicznej, w Batowie, przygotowała piknik historyczny dla mieszkańców tej miejscowości. Ogłoszono konkurs na napisanie *Legendy o wróżce Julii* (mieszkającej dawniej w budynku, w którym mieści się obecnie siedziba biblioteki).

Książnica Stargardzka aktywnie włączyła się w Zachodniopomorskie Dni Dziedzictwa. Zorganizowano quiz uliczny – na chodniku jednej z głównych ulic miasta ustawiono skrzynię „na skarby”, z której stargardzianie losowo wybierali stare wycinki prasowe z kartoteki regionalnej prowadzonej przez bibliotekę. Następnie pytano przechodniów, które miejsce lub wydarzenie przedstawione jest na zdjęciu. Każda dobra odpowiedź była nagradzana.

Biblioteka Publiczna Gminy Ustronie Morskie w 2021 roku, dla miłośników historii, szczególnie tej lokalnej, przygotowała serię *#Ustronie Dawniej i Dziś*. W ramach akcji, w każdą sobotę od marca do czerwca, na bibliotecznym profilu na Facebooku prezentowano zdjęcia pochodzące z wystawy *Ustronie Morskie na starych pocztówkach* oraz te same kadry uchwycone współcześnie. Seria ta cieszyła się dużą popularnością wśród obserwatorów.

O działaniach podejmowanych przez biblioteki publiczne województwa zachodniopomorskiego biblioteka wojewódzka informuje w „Bibliotekarzu Zachodniopomorskim” (w kronice wydarzeń prowadzonej wspólnie z KBP).

VI. DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNA I EDUKACYJNA BIBLIOTEK

W 2021 roku w województwie zachodniopomorskim, w bibliotekach publicznych zorganizowano ogółem 5415 imprez – w tym 443 imprezy wirtualne – dla 122 492 użytkowników. Porównanie tych danych ze statystykami za 2020 rok jest trudne z racji dużych rozbieżności dotyczących metodologii liczenia przez biblioteki imprez i uczestników wszelkich aktywności wirtualnych za obydwa porównywane lata.

Pandemia nadal ogranicza działania bibliotek, szczególnie te, które były skierowane do dzieci i młodzieży. Oddziały przedszkolne czy uczniowie starszych klas nie odwiedzają cyklicznie bibliotek, jak to było w zwyczaju w latach poprzednich. Często niemożliwym jest zaplanowanie przyszłych wydarzeń kulturalnych. Choć sytuacja pandemiczna w 2021 roku, głównie ze względu na możliwość szczepień, nieco się poprawiła, wcześniejsze obostrzenia (brak wolnego dostępu do półek, brak udostępniania na miejscu oraz zakaz korzystania z komputerów) spowodowały, że liczba odwiedzających biblioteki, także jako uczestników wydarzeń kulturalnych, w porównaniu do danych sprzed pandemii, nadal jest na niskim poziomie.

Ponadto bibliotekarze nadal stoją przed ogromnym wyzwaniem, którym jest organizacja zdalnych lekcji tematycznych czy bibliotecznych. Ograniczona jest działalność popularyzatorska. Czytelnicy rzadziej lub wcale nie spotykają się w kawiarenkach znajdujących się przy niektórych bibliotekach, w ograniczonej formie działają kluby czytelnicze. Nie były prowadzone lub prowadzone są w okrojonej formie, szkolenia/zajęcia/warsztaty dla seniorów.

Kilka bibliotek w 2021 roku (MBP w Wałczu, GBP w Świerznie, BM w Cedyni, BP w Radowie Małym, BPMiG w Resku) nie przeprowadziło żadnych wydarzeń ani w formie tradycyjnej, co spowodowane było najczęściej pandemią lub brakiem możliwości organizacji za względów lokalowych, ani w formie online (przyczyną był zazwyczaj brak odpowiednich umiejętności).

Z wydarzeń wirtualnych warto wymienić:

- Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Goleniowie w jubileuszową odsłonę *Narodowego Czytania* stworzyła własną filmową interpretację dzieła Gabrieli Zapolskiej *Moralność pani Dulskiej*. Nagrane zostało upublicznione na portalu społecznościowym biblioteki.
- Pracownik GBP w Osinie stworzył *Mikołajkowy escape room* – grę online umieszczoną następnie na stronie internetowej oraz na profilu społecznościowym biblioteki.
- W formule zdalnej GBP w Dolicach we współpracy z Profilaktyką Dolice przeprowadziła Przegląd Małych Form Teatralnych *Profilaktyka i my*.
- Koszalińska Biblioteka Publiczna udostępniała online recenzje książek polecanych przez bibliotekarki i bibliotekarzy oraz innych miłośników książek; na stronie WWW i fanpage'u KBP na Facebooku powstał *Biblioteczny Parasol Ratunkowy* – baza ciekawych zabaw, filmów, wirtualnych spotkań. Zapraszano między innymi na

głośne czytania i spotkania z gwiazdami oraz zabawy kreatywne. Biblioteka zabrała także swoich miłośników na wirtualną wycieczkę do Czytelni Regionalnej KBP, w której bibliotekarze prezentowali niezwykle zbiór dokumentów życia społecznego.

- *Książki Mojego Życia* – cykl rozmów z miłośnikami słowa pisanego zorganizowany przez Książnicę Stargardzką. Do udziału w spotkaniach zapraszano przedstawicieli różnych zawodów i środowisk.
 - Pracownicy MBP w Szczecinku przygotowali dla swoich czytelników słuchowisko *120 przygód Koziołka Matołka*.
 - Białogardzka Biblioteka Publiczna w nadawanym przez Białogardzką Telewizję Kablową programie *Poczytania* promowała interesujące nowości i wznowienia książkowe.
 - Cykl *Wypożyczalnia Główna poleca! czy Oddział dla Dzieci poleca!* realizowany przez Bibliotekę w Policach.
 - Wirtualne oprowadzanie i spacer: po wystawach, na przykład Curta Hildebrandta i Haliny Chajmik w Białogardzkiej BP, Jolanty Artiuch *Persony* w MBP w Szczecinie, czy interaktywny spacer po BPMiG w Dębnie pod hasłem *ZNAJDZIESZ MNIE W BIBLIOTECE!*.
 - Czytanie bajek, również w ramach Ogólnopolskiego Tygodnia Czytania Dzieciom.
 - Zajęcia edukacyjne z okazji Światowego Dnia Poezji.
 - Zajęcia edukacyjne w ramach akcji *Żonkile*.
 - Warsztaty bożonarodzeniowe, wielkanocne.
 - Cykl warsztatów *Kreatywne lektury* proponowany przez BP w Połczynie Zdroju.
- Ponadto biblioteki przeprowadzały:
- Online konkursy, gry i quizy literackie, zagadki:
 - Na przykład konkursy fotograficzne, *Sleeveface*.
 - Regionalny Turniej Recytatorski *Ptaki, ptaszki, ptaszeta polne*.
 - Koszalińska Biblioteka Publiczna zaproponowała dzieciom *Online z przyrodą. Ferie w bibliotece*, w programie znalazły się warsztaty plastyczne z motywem przyrodniczym, spotkania autorskie, a także konkurs fotograficzny.
 - Wydarzenia online (na żywo):
 - Dzień Bezpiecznego Internetu pod hasłem *Działajmy razem* przygotowany przez MBP w Szczecinie. Zorganizowano spotkanie online, webinarium i prelekcje tematyczne między innymi *O (nie)bezpieczeństwie Internetu i zmianach, które wywołuje w społeczeństwie, OK, Google!, Fake newsy i postprawda, czyli na co uważać w kontaktach z AI i nie tylko, Historia Internetu w pigułce czy Niewidzialna waluta Bitcoin. Nowa forma płatności czy zagrożenie?*.
 - Miejska Biblioteka Publiczna w Szczecinie zrealizowała, w ramach cyklu *Szczecin Literacki*, spotkanie *Przesłuchanie*. Bohaterami byli szczecińscy twórcy kryminałów – Diana Brzezińska, Marek Stelar i Leszek Herman.

- Biblioteka Publiczna Gminy Wolin w 2021 roku, w ramach projektu *Polsko-czeskie bajanie*, przeprowadziła dla uczniów szkół w Wolinie i Vranovie warsztaty online, mające na celu przybliżenie dzieciom *Baśni czeskich dzieci* Boženy Němcovej oraz wierszy Jana Brzechwy i Juliana Tuwima. Spotkanie autorskie z Anną Malinowską było transmitowane online przez profil społecznościowy biblioteki.
- Kilkanaście bibliotek z województwa, w ramach projektu *Sieć na kulturę*, przeprowadzało zdalnie szkolenia dla dzieci mające na celu poznanie oraz wykorzystanie narzędzi cyfrowych do nauki i rozwoju.
- Warsztaty komiksowe dla młodzieży *Rysujmy komiksy!* organizowane przez MBP w Kołobrzegu.
- Spotkania autorskie (w Darłowie i Szczecinie).
- Spotkania Dyskusyjnych Klubów Książki.
- Lekcje edukacyjne z okazji Dnia Języka Ojczystego, Światowego Dnia Książki i Praw Autorskich (BP w Barwicach).
- Twórcze zajęcia edukacyjne z książką (MBP w Choszcznie).

Niektóre biblioteki, jak Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Kamieniu Pomorskim, zdecydowały się na przeniesienie obchodów Tygodnia Bibliotek również w przestrzeń wirtualną.

W okresie letnim większość wydarzeń zrealizowano stacjonarnie, lecz w plenerze. Wydarzenia odbywające się w pomieszczeniach zamkniętych podlegały zasadom reżimu sanitarnego, co skutkowało na przykład limitem osób. Nie każdy użytkownik mógł więc skorzystać z oferty kulturalnej bibliotek.

Planując wydarzenia w bibliotekach, brano pod uwagę obowiązujące i zmieniające się obostrzenia związane z pandemią.

Część bibliotek starała się jednak podtrzymywać i realizować przede wszystkim inicjatywy cykliczne, które wpisały się już na stałe w kalendarz imprez, między innymi *Narodowe Czytanie* czy Ogólnopolski Tydzień Bibliotek.

Coraz więcej innych aktywności kulturalnych odbywało się w formie stacjonarnej:

- Kilkanaście bibliotek, w tym między innymi GBP w Baniach, GBP w Dolicach czy GBP w Starej Dąbrowie, prowadziło zajęcia dla dzieci i młodzieży w ramach *Ligi e-szkoła z ECDL e-Citizen* i programowania *Lego Spike Prime*.
- Biblioteki kontynuowały udział w projekcie *Mała książka – wielki człowiek* skierowanym do przedszkolaków i ich rodziców lub opiekunów.
- Będzińska biblioteka wraz z jedną z filii zorganizowała projekcję filmów w ramach 18 Europejskiego Festiwalu Filmowego *Integracja Ty i Ja*. Odbyły się cztery spotkania, uczestnikami byli podopieczni Środowiskowego Domu Samopomocy, uczniowie szkoły podstawowej i seniorzy z klubu seniora.
- Biblioteka Publiczna w Trzebiatowie kontynuowała cotygodniowe odwiedziny miejscowości wiejskich gminy Trzebiatów w ramach akcji *Czytające Podwórka*.

Spotkania obejmowały czytanie, zajęcia plastyczne, ruchowe, konkursy ekologiczne.

- Zajęcia warsztatowe w ramach *Boom na komiksy i gry planszowe w bibliotece* zaproponowała młodszym czytelnikom BPG Tychowo.
- Lokalny Klub Kodowania oraz Klub Gier Planszowych wznowiły swoją działalność w MBP w Chojnie.

Ponadto biblioteki województwa zachodniopomorskiego zapraszały niezmiennie swoich czytelników na rajdy rowerowe (w ramach *Odjazdowego Bibliotekarza*), Tydzień Bibliotek oraz *Noc w Bibliotece* (na przykład *Noc detektywów* w BP w Barwicach), wydarzenia połączone z *Narodowym Czytaniem* czy XX Ogólnopolskim Tygodniem Czytania Dzieciom.

W **GBP w Będzinie** spotykało się Koło Szachowe Szach Mat prowadzone przez instruktora i prezesa Stowarzyszenia Szachowego Husaria, który uczył gry w szachy grupę młodych ludzi. Z okazji Dnia Niepodległości rozegrano turniej szachowy.

Miejska Biblioteka Publiczna w Bornem Sulinowie przystąpiła do programu *Koduj_Pro* prowadzonego przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego oraz Fundację Liga Niezwykłych Umysłów.

W bibliotece został zrealizowany także projekt pod nazwą *Uranowe uszy*, który został sfinansowany ze środków MKiDN w ramach Programu *Partnerstwo dla książki*, którego operatorem jest Instytut Książki. Celem projektu było przeprowadzenie cyklu wydarzeń animujących czytelnictwo, zwiększenie dostępności do książki w każdym jej formacie, uatrakcyjnienie obcowania z książką poprzez naukę i zabawę. W ramach zadania młodzi mieszkańcy Bornego Sulinowa i okolic zapoznali się z twórczością Stanisława Lema.

W 2021 roku został również zrealizowany przez bibliotekę projekt pod nazwą *Do przyszłości koleją!* sfinansowany przez Fundację BGK z programu *Dzieci Kapitana Nemo* (druga edycja). Za pośrednictwem licznych działań edukacyjno-eksploracyjnych udało się przybliżyć uczniom postać Aleksandra Wasiutyńskiego – pioniera w dziedzinie kolejnictwa w Polsce.

Gminna Biblioteka Publiczna w Bierzwniku realizowała zajęcia czytelniczo-zabawowe w ramach projektu *Pewnego razu... – bajka o tym, jak dzieci dbają o Ziemię* z Programu Społecznik. Projekt zakończył się w czerwcu 2021 roku, ale z racji dużego zainteresowania tą formą spotkań, od września kontynuowano zajęcia.

Miejska Biblioteka Publiczna w Darłowie przystąpiła do międzynarodowego projektu *ReNEWS* (rozwijanie kompetencji medialnych młodych ludzi). Projekt realizowany był w partnerstwie ze szkołą morską. W ramach przedsięwzięcia odbyły się szkolenia i warsztaty dla młodzieży mające na celu zaangażowanie młodych ludzi do tworzenia magazynów online dotyczących spraw lokalnych.

W **MiBPB w Drawsku Pomorskim**, w ramach projektu *W krainie czarodziejów, magów i robotów* odbyły się trzydniowe warsztaty z projektowania gier na smartfony. Gry zostały oparte o książki Stanisława Lema. Podczas zajęć uczestnicy mieli okazję

dowiedzieć się, na czym polega proces projektowania gry, przygotować potrzebne materiały multimedialne (grafiki, filmy, zdjęcia), opracować wspólnie ze swoim zespołem mechanikę gry (punktacja, regulamin, trasy), zaprogramować grę w aplikacji *ActionTrack* i przetestować ją w terenie. Biblioteka w Drawsku Pomorskim w swoich innych działaniach wykorzystywała stworzone w ramach projektów gry mobilne: *Ortograficzne potwory* (dla klas 4–6 szkoły podstawowej), *Uciekinierzy z księżek* (dla klas 1–3 szkoły podstawowej), *Sprawdź się* (dla klas licealnych), *Dziennikarz i szpieg*, *Gdzie licho nie może...*, *Dobry potwór nie jest zły*, *15 kryształów cybermocy* do przeprowadzania rozgrywek w aplikacji *ActionTrack*.

Kolejnym projektem realizowanym przez bibliotekę był *Ogród książki – miejscem twórczych inspiracji i integracji*. Głównym celem tego zadania było przeprowadzenie przez bibliotekę interdyscyplinarnych projektów, które sprzyjały popularyzacji czytelnictwa, trwale podnosiły kompetencje i rozbudzały potrzeby czytelnicze mieszkańców. Cel ten udało się osiągnąć poprzez zastosowanie różnorodnych sposobów dotarcia do społeczności lokalnej: organizowano spotkania autorskie, flashmoby, pikniki literackie, konkursy, plenery, animacje i akcje czytelnicze, spotkania warsztatowe. Zadanie było podzielone na kampanie, na przykład *Książka na receptę* (skierowana do dorosłych i seniorów), *Klasyka Małego Czytelnika czy Książka pod Ręką*. Wśród aktywności w ramach poszczególnych kampanii przeprowadzono ciekawe działania, jak na przykład *Twój mural* – konkurs plastyczny na projekt muralu, który miał nawiązywać do 100-lecia urodzin Stanisława Lema. Zwycięski projekt uhonorowano nagrodą finansową, a namalowanie muralu powierzono jego autorowi i ekipie profesjonalnych artystów street art.

Biblioteka w Drawsku Pomorskim prowadziła również działania integracyjne i adresowane do wszystkich grup odbiorców. Przykładem jest *Ogród książki – rodzinny piknik literacki*, cykl imprez plenerowych składający się ze stref dla dzieci, młodzieży oraz dorosłych i seniorów.

W ramach projektu miały miejsce także działania w ramach *STEM Kindloteki* – programu edukacyjnego zrealizowanego przez Amazon we współpracy ze Stowarzyszeniem Cyfrowy Dialog.

Biblioteka Publiczna w Kaliszu Pomorskim zaproponowała mieszkańcom grę *Wspomnienia i marzenia z Kalisza Pomorskiego* związaną z historyczną wystawą plenerową pod tym samym tytułem. Ekspozycja prezentowana była w przestrzeni publicznej miasta z okazji 76 rocznicy przejęcia Kalisza Pomorskiego przez Polskę.

Gminna Biblioteka Publiczna w Manowie w ramach realizacji projektu grantowego Fundacji LOTTO *Baczyński na warsztat* przeprowadzała warsztaty z tworzenia gry mobilnej i jej opracowywania. Premiera gry odbyła się w filii w Rosnowie z udziałem uczniów ze szkoły podstawowej w Boninie i Rosnowie.

Miejska Biblioteka Publiczna w Międzyzdrojach, we współpracy z Międzynarodowym Domem Kultury w Międzyzdrojach oraz 10 Szczepem Gniazdo ZHP, zorganizowała

drugą rodzinną grę miejską pod tytułem *Czytelnik na tropie książek*. Z gry skorzystali mieszkańcy, ale również turyści.

Natomiast grę terenową pod nazwą *Park Książki* z okazji Tygodnia Bibliotek zorganizowała w Parku Zdrojowym **BP w Polczynie Zdroju**.

Podczas terenowej gry Śladami zabytków Recza, realizowanej przez **M-GBP w Reczu**, jej uczestnicy wędrowali między wyznaczonymi punktami kontrolnymi, między innymi rozwiązując zaszyfrowane wiadomości, pokonując labirynty, rozpoznając zabytki na podstawie szczegółów lub starych fotografii.

Miejska Biblioteka Publiczna w Szczecinie, w ramach Dnia Darmowego Komiksu, przygotowała dla wszystkich miłośników powieści graficznych spotkanie autorskie z Edytą Bystrą, prowadzone przez nią warsztaty komiksowe dla młodzieży i dorosłych oraz giełdę komiksu. Biblioteka zaprosiła również na festiwal literatury non-fiction *OKOlice Literatury. Rzeczy i ludzie*. Złożyło się na niego sześć bloków tematycznych, a towarzyszącymi mu wydarzeniami była wystawa plakatów w PLAKATEce oraz spotkanie z gościem specjalnym – Andrzejem Stasiukiem.

W ramach projektu *Kryminal czai się wszędzie*, który otrzymał dofinansowanie Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu z programu *Partnerstwo dla książki*, odbyły się spotkania autorskie oraz warsztaty dla młodzieży i dorosłych, spacer kryminalny śladami zagadek literackich połączony ze zwiedzaniem Komendy Wojewódzkiej Policji oraz z konkursem tematycznym na zagadkę kryminalną. Drugi blok spotkań w ramach projektu to projekcja filmu *Wilsona 7* i spotkanie z jego reżyserem Jakubem Boruniem, spotkanie panelowe z autorami, którzy w swojej twórczości inspirowali się postacią „Rzeźnika z Niebuszewa”.

Na uwagę zasługują także inne działania bibliotek, na przykład:

- spotkanie z nauczycielami języka migowego z okazji Międzynarodowego Miesiąca Alternatywnych i Wspomagających Metod Komunikacji w **MiGBP w Karlinie**;
- spotkania i warsztaty edukacyjne organizowane przez **MBP w Kołobrzegu**, na przykład pokazy edukacyjne w wykonaniu Pomysłowej Fabryki, pokazy karate, warsztaty teatralne, warsztaty pszczelarskie, bajkopisanie czy Festiwal Życiowej Uważności;
- realizacja projektu *Biblioteka Przyjazna Pszczołom. Miejsce dobrych praktyk ekologicznych* w **BPGiM w Płotach**;
- udział **GBP w Starej Dąbrowie** w projekcie *Równać szanse* pod tytułem *Być muzą albo poetą* skierowanym do młodzieży w wieku 13–19 lat;
- **Biblioteka Publiczna Gminy Ustronie Morskie** realizowała zadania *Programu BLISKO* pod nazwą *Robocza*. Przeprowadzono dwa spotkania informacyjno-diagnostyczne – jedno z dziećmi i młodzieżą, drugie z dorosłymi i seniorami.
- W **BP w Złocieniu** został zrealizowany projekt *Cyfrowy Senior w Biblio@Sieci* skierowany do osób 60+. Seniorzy wzięli udział w kursie komputerowym *Bądź w Sieci*, warsztatach z zakresu obsługi smartfonów oraz fotograficznych i na temat

języka użytkowego w mediach. Ponadto odbyło się sześć spotkań tematycznych ze specjalistami, którzy przybliżali ich uczestnikom funkcjonowanie w cyfrowym świecie związane z takimi zagadnieniami, jak e-urząd, e-wnioski, e-bankowość, e-pacjent. Celem tej aktywności było uczynienie ze słuchaczy świadomych „e-obywateli”. Stacjonarnie prowadzone były również zajęcia manualne dla dorosłych oraz kurs komputerowy i „smartfonowy” dla seniorów, a także tematyczne spotkania, na przykład z zakresu pierwszej pomocy, badań profilaktycznych, zdrowego trybu życia itp.

Niektóre inicjatywy bibliotek miały formę działań hybrydowych – na przykład Kryminalne Dni Koszalina, podczas których zorganizowano kilka interdyscyplinarnych wydarzeń połączonych motywem kryminalnym. Wśród atrakcji było spotkanie autorskie online oraz gra miejska pod tytułem *Sprawa kryminalna Andreasa Hechta*.

Pandemia nadal wpływała na organizowanie imprez dla czytelników, choć było widać nieznaczny wzrost ich liczby oraz zainteresowanie samych czytelników, co przełożyło się na ich większą frekwencję.

VII. OBSŁUGA SPECJALNYCH GRUP UŻYTKOWNIKÓW BIBLIOTEK PUBLICZNYCH

W województwie zachodniopomorskim 46% wszystkich placówek bibliotecznych posiada wejścia do budynków przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. Liczba tych udogodnień wzrosła tylko o 2 obiekty, do 162 w 2021 roku, są to głównie podjazdy do budynków. Udogodnienia wewnątrz budynków (na przykład odpowiednia szerokość między regałami, szerokie drzwi, dostosowane toalety) wykazały 94 placówki (o 3 więcej niż w 2020 roku). Kilkanaście placówek, których pomieszczenia zlokalizowane są na piętrach budynków, posiada schodołaz, kilka windę lub podnośnik dedykowany specjalnie dla osób poruszających się na wózkach (w Drawsku Pomorskim, Kaliszu Pomorskim, Koszalinie, Polanowie, Pyrzycach, Szczecinie – nowa filia MBP i KP, Świnoujściu, Wałczu). Udogodnienia takie mają zwykle biblioteki główne, w filiach znajdujących się na piętrach budynków brak takich rozwiązań.

W 2021 roku MBP w Szczecinie otworzyła po kilkuletniej modernizacji filię, która, pomimo iż mieści się w zabytkowym budynku, jest w całości przystosowana dla osób niepełnosprawnych, poruszających się na wózkach (wykonano specjalne podjazdy i windy).

Dzięki przeniesieniu **GBP w Brzeźnie** do nowo wybudowanego Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki w Brzeźnie niepełnosprawni czytelnicy zyskali dostęp do biblioteki. Oiekt w całości jest przystosowany dla osób niepełnosprawnych.

Białogardzka Biblioteka Publiczna z powodu pandemii dostała wypowiedzenie wynajmu pomieszczenia filii nr 1, która znajdowała się w Szpitalu Rehabilitacyjnym. Obecnie księgozbiór filii znajduje się w piwnicach budynku głównego. Trwają rozmowy nad znalezieniem dla niej nowego miejsca. Czytelnicy filii korzystają z Wypożyczalni dla Dorosłych w budynku głównym biblioteki.

Pomimo pandemii nadal działa punkt biblioteczny **PiMBP w Kamieniu Pomorskim** usytuowany w Państwowym Domu Pomocy Społecznej w Śniatowie. Dzięki bliskiemu położeniu przy uzdrowisku z punktu bibliotecznego korzystają kuracjusze przebywający na turnusach rehabilitacyjnych.

Nie zmienił się stan bibliotek dysponujących specjalistycznym sprzętem dla osób niewidzących i niedowidzących. Dziesięć zachodniopomorskich placówek bibliotecznych dysponuje specjalistycznym sprzętem komputerowym i oprogramowaniem przystosowanym do obsługi osób niepełnosprawnych. W części bibliotek sprzęt został zakupiony w latach ubiegłych w ramach realizacji *Programu Biblioteka+*. *Infrastruktura bibliotek* (w Choszczynie, Drawsku Pomorskim, Gryfinie, Mirosławcu, Sianowie, Szczecinku).

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Drawsku Pomorskim posiada stanowisko do pracy dla osób słabowidzących i niewidomych wyposażone w komputer z oprogramowaniem-syntezaorem mowy, powiększalnikiem tekstu i klawiaturą z dużą czcionką. Podobnym stanowiskiem dysponuje również MBP w Szczecinku.

Stanowiskiem komputerowym do obsługi osób z dysfunkcją wzroku z dostosowaną klawiaturą dysponuje też MBP w Świnoujściu. Ponadto biblioteka umożliwia skorzystanie z dwóch lamp z lupami dla osób słabowidzących.

Filia w Żydowie BPMiG w Polanowie posiada jedno stanowisko komputerowe z wyposażeniem dla osoby niepełnosprawnej (klawiatura dotykowa, podpórki pod ramię, powiększony trackball).

Miejska Biblioteka Publiczna w Łobzie w 2020 roku utworzyła dodatkowe stanowisko dla osób niedowidzących wyposażone w 27-calowy dotykowy monitor z 10 punktami dotykowymi, kamerą internetową i głośnikami. System pozwala skalować powiększenie obrazu do 350%.

Miejska Biblioteka Publiczna w Dziwnowie dysponuje powiększalnikiem dla osób niedowidzących (dar), digital visualizerem, a do 12 marca posiadała dwie klawiatury do komputerów dla osób niepełnosprawnych otrzymane w ramach programu *E-mocni*.

Aby ułatwić komunikację z osobami niedosłyszącymi i głuchymi BPGiM w Sianowie korzysta z programu *Równość człowieka głuchego, komunikacja osób niesłyszących i niedosłyszących*.

W **GBP w Osinie** zakupiono i zainstalowano urządzenie do komunikacji z osobami niedosłyszącymi.

Znacznie częściej niż w sprzęt przydatny osobom niewidzącym i niedowidzącym biblioteki zaopatrują się w książki z dużą czcionką, audiobooki oraz wykupują dostęp do e-książek.

W 2021 roku grupa nieformalna (bobolickich bibliotekarzy) otrzymała grant na projekt *Biblioteka w plenerze!*. Zakupiono dla M-GBP w Bobolicach nagrody dla seniorów (książki z dużą czcionką), dwa Czytaki, namiot ekspozycyjny, zakładki do książek oraz lampki i lupki ułatwiające czytanie. Projekt sfinansowano przez Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego ze środków #NOWEFIO w kwocie 5 tys. zł.

W 2021 roku o 6 zwiększyła się liczba bibliotek (21), które współpracują w ramach projektu *Wypożyczalnia odtwarzaczy cyfrowej książki mówionej dla osób niewidomych i słabowidzących* realizowanego przez Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym Larix, dofinansowanego przez MKiDN. Biblioteki w ramach projektu otrzymały nieodpłatnie (na podstawie umowy użyczenia) odtwarzacze cyfrowe książek mówionych Czytak wraz z dostępem do prawie 3 tys. tytułów cyfrowych książek mówionych. Dzięki temu osoby niewidome mogły wypożyczyć i korzystać z urządzenia do słuchania książek. Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Goleniowie posiada osiem urządzeń Czytak Plus, które cieszą się dużym zainteresowaniem ze strony użytkowników z dysfunkcją wzroku. Ponadto biblioteki w Darłowie, Międzyzdrojach i Świnoujściu zakupiły w ramach budżetu obywatelskiego lub ze środków własnych dodatkowe urządzenia.

W ramach realizacji projektu *Niewidomi czytają słuchając*, współfinansowanego ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, **MiPBP w Drawsku Pomorskim** otrzymała pakiet cyfrowych książek mówionych. Dodatkowo biblioteka uzyskała 130 cyfrowych książek mówionych, realizując przedsięwzięcie *Nagranie i nieodpłatne rozpowszechnienie cyfrowych książek mówionych dla osób z dysfunkcją wzroku* również finansowane przez PFRON.

Biblioteki publiczne województwa zachodniopomorskiego prowadzą bogatą współpracę z instytucjami wspierającymi osoby z niepełnosprawnościami i seniorów. Najczęściej w sprawozdaniach, w latach przed pandemią, opisywały współpracę z warsztatami terapii zajęciowej; Polskim Stowarzyszeniem na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym; Związkiem Emerytów, Rencistów i Inwalidów; ośrodkami rehabilitacyjnymi i szpitalami; domami pomocy społecznej; środowiskowymi ośrodkami samopomocy; domami dziennego pobytu dla osób starszych; Uniwersytetami Trzeciego Wieku; przedszkolami i szkołami integracyjnymi; szkołami specjalnymi; domami kombatanta i innymi instytucjami. Powyższe formy współpracy wykazywało około 40 bibliotek. Polegały one między innymi na:

- pomocy osobom starszym przy korzystaniu z komputera;
- realizacji prostych zajęć warsztatowych dla podopiecznych warsztatów terapii zajęciowej lub ośrodków socjoterapii;
- głośnym czytaniu dla podopiecznych ośrodków socjoterapii, zarówno w bibliotece, jak i w miejscu ich stałego pobytu;
- organizacji prelekcji dla Uniwersytetu Trzeciego Wieku;
- wsparciu organizacyjnym dla grup seniorów;
- udostępnianiu miejsca lub współorganizacji zajęć, na przykład kół teatralnych, szachowych, rękodzielniczych, zespołów śpiewaczych;
- organizacji spotkań integracyjnych i warsztatowych dla seniorów, często połączonych z prezentacją dokonań artystycznych uczestników;
- wyjazdach o charakterze turystyczno-kulturalnym do większych miejscowości.

Niestety, tylko nielicznym bibliotekom udało się zrealizować pojedyncze wydarzenia w 2020 i 2021 roku. Nadal osoby starsze unikają spotkań w bibliotece, nawet w kilkuosobowych grupach. Bibliotekarze z kolei nie mogą odwiedzać i organizować spotkań w obiektach służących podopiecznym o specjalnych potrzebach.

Gminna Biblioteka Publiczna w Bierzwniku od 2020 roku udostępnia nagrywane na żywo wystąpienia niewidomej czytelniczki czytającej teksty pisane językiem Braille'a. Akcja była kontynuowana w 2021 roku, ponieważ spotkała się z bardzo pozytywnym odbiorem.

Biblioteka Publiczna Gminy Biesiekierz pomimo pandemii zorganizowała Mały Festiwal *Integracja Ty i Ja*, a także kontynuowała współpracę ze SOSW w Warninie, Środowiskowym Domem Samopomocy FENIKS, Klubem Senior+ w Biesiekierzu, Koszalińskim Stowarzyszeniem Dzieci Autystycznych.

W 2021 roku po raz dziesiąty **M-GBP w Bobolicach** włączyła się w organizację Małego Festiwalu *Integracja Ty i Ja*. Głównym celem festiwalu jest integracja ze społeczeństwem środowisk osób niepełnosprawnych poprzez prezentację filmów o tematyce dotyczącej ich problemów i życia. W spotkaniu wzięli udział uczniowie i nauczyciele Szkoły Podstawowej w Bobolicach, uczestnicy zajęć prowadzonych w świetlicy wiejskiej w Dargini oraz domownicy Środowiskowego Domu Samopomocy Odnowa w Bobolicach. Co dwa tygodnie prowadzone były zajęcia bajkoterapeutyczne dla wychowanków Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego w Bobolicach.

Z zaplanowanych przez **MiPBP w Drawsku Pomorskim** wielu spotkań z literaturą dziecięcą mogło się odbyć tylko kilka z udziałem dzieci z Oddziału w Drawsku Pomorskim Zespołu Placówek Edukacyjno-Terapeutycznych w Bobrowie oraz z Ośrodka Edukacyjno-Rehabilitacyjno-Wychowawczego w Gudowie. Dzieci z niepełnosprawnościami uczestniczyły w kilku działaniach w ramach realizowanych w 2021 roku projektów (oferta zajęć przygotowana specjalnie dla nich w projektach: *Ogród książki – miejscem twórczych inspiracji i integracji*, *Sztuka cię szuka – artystyczne pracownie talentów*, *W krainie czarodziejów, magów i robotów*) oraz w spotkaniu z pisarką. Najchętniej brały udział w zajęciach manualnych, warsztatach artystycznych lub plastycznych proponowanych przez biblioteki oraz w zabawach podczas pikników literackich.

Miejska Biblioteka Publiczna w Gościnie, we współpracy ze Stowarzyszeniem Kobiet Aktywnych IMEJDA, od 2020 roku realizowany jest projekt *Aktywni w Gościnie* przeznaczony dla osób w wieku 60+, przygotowany w ramach programu wieloletniego na rzecz osób starszych *Aktywni+*.

W filii w Robuniu organizowane były warsztaty z psychologiem, dietetykiem, zajęcia artystyczne, sportowe, warsztaty z zakresu sztuki użytkowej.

W bibliotece w Gościnie organizowane były spotkania w małych grupach z podopiecznymi Środowiskowego Domu Samopomocy Promyk. Wypożyczano książki tematyczne, przydatne do prac z podopiecznymi. Warunki pandemii spowodowały, że było mało spotkań z tą grupą użytkowników.

Filia Biblioteczna w Pniewie **BP w Gryfinie** w 2021 roku kontynuowała współpracę ze Środowiskowym Domem Samopomocy w Gryfinie, w którym prowadziła zajęcia biblioterapeutyczne. Odbłyło się sześć spotkań. Filia w Pniewie kontynuowała współpracę z Dziennym Domem Senior Plus w Gryfinie, w którym dziewięć razy jej pracownicy przeprowadzili zajęcia z biblioterapii.

Ponadto dla dzieci z dysleksją, dysgrafią i innymi „dys” biblioteka oferuje materiały terapeutyczne (poradniki metodyczne, gry i programy komputerowe, audiobooki). Dzieci niedowidzące i niewidome mogą korzystać z księgozbioru w alfabecie Braille’a i z dużą czcionką, a także z pomocy naukowych (lupy powiększające, linijki itp.) czy audiobooków.

Biblioteka Publiczna w Kaliszu Pomorskim zorganizowała wernisaż wystawy malarstwa podopiecznych Filii w Złocińcu Dziennego Domu Samopomocy w Drawsku Pomorskim pod tytułem *Drzewa*. Wystawa była efektem wieloletniej współpracy tych instytucji. W trakcie tej współpracy trzykrotnie prezentowano prace plastyczne powstające w ramach terapii zajęciowej w złocienieckiej placówce.

Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Karlinie współpracuje z Niepublicznym Ośrodkiem Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczym w Karlinie, w którym podopiecznymi są niepełnosprawne przedszkolaki, młodzież oraz osoby dorosłe. W 2021 roku przeprowadzono z nimi lekcje tematyczne: *Bezpieczeństwo na drodze, Jesień, Owoce, Liście*.

Miejska Biblioteka Publiczna w Kołobrzegu, z powodu pandemii, dopiero w czwartym kwartale 2021 roku zorganizowała głośne czytanie podopiecznym Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego (z uwagi na znaczną niepełnosprawność dzieci, bibliotekarz odwiedza podopiecznych w placówce, prezentując książki dźwiękowe).

Ofertę dla osób z niepełnosprawnością w 2021 roku w **KBP** realizował dział Mediateka. Odbyły się 4 spotkania z czytelnikami z dysfunkcją wzroku, w których uczestniczyły 32 osoby. Tematami spotkań były muzyka i artyści, których biogramy przedstawiano uczestnikom wydarzenia.

W październiku w siedzibie głównej KBP odbyła się Wystawa XIX Ogólnopolskich Integracyjnych Warsztatów Artystycznych Łazy 2021, na której ich uczestnicy zaprezentowali swoje prace i otrzymali nagrody.

Wznowiono odwiedziny podopiecznych Dziennego Domu Pogodna Jesień i przeprowadzono 3 spotkania muzyczne. Ogółem z zajęć organizowanych przez pracowników Mediateki skorzystało w 2021 roku 149 osób z niepełnosprawnością.

W zasobach Mediateki znajdują się trzy rodzaje zbiorów dla osób z dysfunkcją wzroku: książki mówione na kasetach, książki w formacie Czytaka oraz audiobooki.

W roku sprawozdawczym wypożyczono:

- 2604 kaset, tj. 275 tytułów książek mówionych
- 125 tytułów Czytaka

- 9935 płyt z audiobookami, tj. 9472 tytułów tego rodzaju zbioru.

Większość działań na rzecz osób z niepełnosprawnością w poprzednich latach dotyczyła uczniów SOSW, uczestników warsztatów terapii zajęciowej oraz podopiecznych Środowiskowego Domu Samopomocy.

W realiach pandemicznych osoby niepełnosprawne rzadko wychodzą poza swoje ośrodki i szkoły, a proponowane przez bibliotekę zajęcia nie cieszyły się zainteresowaniem.

Spotkania osób starszych w 2021 roku odbywały się dopiero od października i tylko w filii nr 4. Panie, które lubią szydełkować, filcować i rozmawiać o książkach spotkały się 10 razy, a w spotkaniach uczestniczyło 64 kobiet 60+.

18 Europejski Festiwal Filmowy *Integracja Ty i Ja*, którego współorganizatorem była KBP, odbył się w dniach 7–11 września w Koszalinie oraz w 54 miejscach w Polsce. Hasłem przewodnim tej edycji brzmiało *Kultura dostępna*. Oprócz prezentacji filmów konkursowych, w Kinie Alternatywa, odbywały się projekcje pozakonkursowe. Widzowie mieli okazję obejrzeć osiem światowych produkcji filmowych. W 2021 roku odbyło się 12 spotkań online z cyklu *Filmowa Akademia Integracji*, w których uczestniczyło około 850 widzów. Uczestnicy mogli zapoznać się z recenzjami filmów dotyczących problematyki niepełnosprawności. 18 edycję festiwalu uświetniły występy artystyczne, wystawy, instalacja teatralna Teatru Recepta z Kowalik, występ wokalny oraz koncert jazzowy.

Miejska Biblioteka Publiczna w Międzyzdrojach rozpoczęła współpracę z powstałym w 2021 roku Środowiskowym Domem Samopomocy w Międzyzdrojach. Podczas zorganizowanej przez bibliotekę gry miejskiej, podopieczni placówki zorganizowali punkt na trasie z zagadkami i konkursami. Brali też udział w warsztatach plastycznych.

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Myśliborzu współpracuje ze Środowiskowym Domem Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi oraz Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym Towarzystwa Przyjaciół Dzieci. W ramach tej współpracy przygotowywane są spotkania tematyczne, okolicznościowe, zajęcia plastyczne. Prowadzone są z wykorzystaniem księgozbioru biblioteki.

Biblioteka wypożycza książki pensjonariuszom Domu Pomocy Społecznej w Myśliborzu.

Ze względu na pandemię kontakty bezpośrednie z tymi użytkownikami prowadzone były z mniejszymi grupami, przy zachowaniu zwiększonych środków ostrożności.

Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Polanowie:

- przeprowadziła zajęcia czytelniczo-plastyczne dla osób niepełnosprawnych – głośne czytanie oraz wspólne tworzenie papierowej choinki (dla pensjonariuszy Środowiskowego Domu Samopomocy OAZA w Krągu), udział wzięło 6 osób;
- zorganizowała warsztaty komputerowe *Obsługa komputera i Internetu od podstaw* dla 2 grup seniorów w wieku 60+, w ramach *Projektu Latarnicy 2020. pl*, zajęcia odbywały się raz w tygodniu od czerwca do grudnia, uczestniczyło w nich 16 osób;

- udostępnia pomieszczenia i współpracuje z Teatrem przy Stoliku VERBUM, cykliczne spotkania i próby organizowano przed wystawieniem sztuk, inscenizacji, prezentacją tekstów itp., uczestniczyło w nich 6 osób (seniorzy);
- udostępnia pomieszczenia na warsztaty szydełkowania, dwugodzinne spotkania odbywały się w każdy czwartek, od września do grudnia, uczestniczyło w nich 12 osób (seniorzy);
- zorganizowała wystawę rękodzieła uczestniczek koła szydełkowego działającego przy bibliotece oraz członkiń Koła Gospodyń Wiejskich w Polanowie pod hasłem *SzydełkoweLOVE* w ramach *Programu Społecznik 2019–2021* realizowanego przez Stowarzyszenie Łączy Nas Polanów.

Seniorzy włączają się w ogólnopolskie akcje biblioteczne, takie jak Tydzień Bibliotek, *Narodowe Czytanie*, Święto Czytelnika Dziecięcego, Światowy Dzień Książki itp.

Biblioteka polanowska zatrudnia jedną osobę z orzeczeniem o niepełnosprawności na pełny etat.

Podopieczni Stowarzyszenia Osób Niepełnosprawnych Słoneczko wraz z opiekunami brali udział w zajęciach bibliotecznych realizowanych w **Bibliotece w Rymaniu**. Wspólnie nagrano bajkę o Czerwonym Kapturku wykorzystaną do celów edukacyjnych stowarzyszenia.

W **BPGiM Sianów**, aby ułatwić komunikację z osobami niedosłyszącymi i głuchymi, w ramach programu *Równość człowieka głuchego, komunikacja osób niesłyszących i niedosłyszących*, przygotowano 5 bezprzewodowych stanowisk audiobooków. Pozwalają one na swobodne przemieszczanie się po bibliotece. Na chętnych czeka około 370 tytułów książek.

Przy bibliotece działa również kącik Nieformalne surfowanie. Co środę osoby starsze mają do dyspozycji czytelnię internetową i dzięki pomocy bibliotekarzy surfują po internecie, poznając nowoczesne sposoby komunikacji i korzystania na przykład z usług bankowych. Uczone są także korzystania z zasobów bibliotecznych w programie MAK+.

Miejska Biblioteka Publiczna w Sławnie do *Narodowego Czytania* zaprosiła uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej Akson ze Sławna na wydarzenie pod nazwą *Literackie śniadanie z Dulską*.

Biblioteka Publiczna w Sławoborzu zorganizowała cykl spotkań z podopiecznymi Środowiskowego Domu Samopomocy w Sławoborzu pod tytułem *Zaprzyjaźnij się z książką*. Spotkania odbywały się w siedzibie placówki opiekuńczej. Czytano na nich fragmenty książki *Tajemniczy ogród*. Kończyły się tworzeniem rysunków.

Książnica Stargardzka współpracuje ze Szkołą Podstawową Specjalną, Szkołą Specjalną Przystosowaną do Pracy funkcjonującą w strukturach Zespołu Szkół nr 5, Warsztatem Terapii Zajęciowej Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną, Środowiskowym Domem Samopomocy będącym ośrodkiem wsparcia dla osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz Klubem Senior+ prowadzonym przez Stowarzyszenie Potrzebny Dom.

W zeszłym roku użytkownicy ze specjalnymi potrzebami uczestniczyli w zajęciach:

- warsztatach czerpania papieru, plastycznych *Kosmos w słoiczku* i z eksperymentów *Laboratorium w bibliotece*;
- seniorzy z Klubu Senior+ dwukrotnie wzięli udział w warsztatach kulinarnych malowania na ciasteczkach stargardzkich zabytków,
- uczniowie Szkoły Specjalnej Przysposabiającej do Pracy wzięli udział w lekcji bibliotecznej i warsztatach z teatrykiem kamishibai, ogółem w 9 spotkaniach uczestniczyły 122 osoby.

Od 2019 roku, najpierw dzięki finansom z Fundacji Tesco i w ramach realizacji projektu *#Książka dla Seniora – Widzę, Słyszę i Wiem!!!*, a potem w ramach własnych środków, Książnica Stargardzka regularnie nabywa najnowsze książki z dużą czcionką.

Rokrocznie na przełomie roku w Książnicy Stargardzkiej prezentowana jest wystawa kartek bożonarodzeniowych wykonanych przez uczniów Szkoły Podstawowej Specjalnej.

Od momentu utworzenia w 2010 roku punktu bibliotecznego w istniejącej na terenie zakładu karnego bibliotece, Książnica Stargardzka aktywnie współpracuje również z nim. Od 2013 roku prowadzona jest regularna wymiana księgozbioru udostępnianego do tego punktu bibliotecznego.

W 2021 roku kontynuowany był przez **MBP w Szczecinie** wolontariat senierek ze Szczecińskiego Humanistycznego Uniwersytetu Seniora. Wolontariuszki pomagały podczas realizacji wydarzeń kulturalnych w filiach i w plenerze. Szczeciński Humanistyczny Uniwersytet Seniora był również partnerem dwóch projektów czytelniczych – *Kryminal czai się wszędzie* i *Poezja miasta*.

Biblioteka dbała o dostępność wydarzeń dla osób z dysfunkcją słuchu. Niektóre zaproszenia na spotkania oraz wybrane realizowane wydarzenia tłumaczone były na język migowy.

Na bibliotecznym kanale na YouTube systematycznie uzupełniane są napisy do filmów ze spotkań autorskich.

Miejska Biblioteka Publiczna w Szczecinie aktywnie włączyła się w obchody Tygodnia Inicjatyw Senioralnych w Szczecinie. Zorganizowano wydarzenia:

- *arteterapia* – zajęcia z wykorzystaniem techniki decoupage;
- *Kawiarenka literacka* – prezentacja listów polskich autorów, w tym Joanny Kulmowej, Agnieszki Osieckiej, Jeremiego Przybory;
- *Bezpieczeństwo własne i innych, czyli koperta życia* – spotkanie dotyczące zasad bezpieczeństwa i szeroko pojętej pierwszej pomocy;
- *Tradycja i medycyna* – spotkanie poświęcone profilaktyce i postawom prozdrowotnym, stosowanym w Azji;
- spotkanie dla seniorów, podczas którego jego uczestnicy zwiedzili bibliotekę oraz wysłuchali prelekcji *Jak dbać o mózg?* (wspólnie z Fundacją Humanum Best);
- w filii, która dysponuje dużą liczbą zbiorów specjalnych, miało miejsce spotkanie z osobami z niepełnosprawnością wzroku, będącymi członkami klubu czytelników

czego przy Polskim Związku Niewidomych w Szczecinie, którzy mieli okazję poznać filię, zasady wypożyczenia i ofertę kulturalną biblioteki;

- spotkanie z seniorami dotyczące zagadnienia zero waste *Gotuję, nie marnuję*, podczas którego została wyświetlona prezentacja tematyczna, a w drugiej części seniorki przeglądały wybrane książki dotyczące tematu, dostępne do wypożyczenia w filiach bibliotecznych;
- warsztaty *Smartfon dla Seniora* dla członków Klubu Seniora Oaza.

W filiach biblioteki czytelnicy z dysfunkcjami wzroku i słuchu mogli korzystać ze zbiorów bibliotecznych dla nich przeznaczonych:

- książki z dużą czcionką – 621 wol.
- audiobooki – 18 692 jedn. inw.
- filmy z audiodeskrypcją – 108 jedn. inw.
- filmy z wersją dla niesłyszących – 560 jedn. inw.

Miejska Biblioteka Publiczna przez cały 2021 rok przekazywała nieodpłatnie książki (około 250 tytułów) podopiecznym Aresztu Śledczego w Szczecinie.

Biblioteka Publiczna w Świeszynie współpracuje ze Stowarzyszeniem Uniwersytet Trzeciego Wieku, dla którego organizowane są od kilku lat cykliczne zajęcia *O książce i filmie*. Biblioteka pomaga w realizacji innych zajęć uniwersyteckich, organizując wspólnie wydarzenia kulturalne. Seniorzy włączyli się w realizację obchodów Dnia Niepodległości.

Do biblioteki zapraszani są na zajęcia podopieczni Placówki Wsparcia Dziennego ze Świeszyna.

W 2021 roku **BPG Wolin** współpracowała z placówką Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego w Ostromicach. Biblioteka zorganizowała cykl zajęć dla osób niepełnosprawnych, których celem było przybliżenie pracy bibliotekarza, funkcjonowania biblioteki, a także wspieranie rozwoju społecznego uczestników zajęć.

Dla wychowanków Zespołu Placówek Edukacyjno-Terapeutycznych, **BP w Złocieniu** przeprowadziła cykl zajęć z programowania robotów edukacyjnych Photon oraz zajęcia z elementami arteterapii:

- *Jesienne inspiracje – drzewa i dynie w jesiennych kolorach*
- *Kamishibai – tworzymy własną opowieść*
- *Skąd święty Mikołaj bierze prezenty – skarpetkowe bałwanki.*

Od sierpnia do końca września 2021 roku realizowano projekt *Cyfrowy Senior w Biblio@Sieci* skierowany do osób w wieku 60+. Seniorzy wzięli udział w kursie komputerowym *Bądź w Sieci*, w warsztatach z zakresu obsługi smartfonów, fotograficznych oraz na temat języka użytkowego w mediach. Ponadto odbyło się sześć spotkań tematycznych ze specjalistami, przybliżających ich uczestnikom tajniki funkcjonowania w cyfrowym świecie (e-urzędowość, e-wnioski, e-bankowość, e-pacjent), by mogli stać się świadomymi „e-obywatelami”.

Od października do grudnia stacjonarnie prowadzone były zajęcia manualne dla dorośliwych oraz kurs komputerowy i smartfonowy dla seniorów, a także spotkania tematyczne, na przykład z zakresu pierwszej pomocy, badań profilaktycznych, zdrowego trybu życia itp.

Książnica Pomorska

Od wielu lat w KP działa Centrum Aktywności Kulturalnej Osób Nieprawych Wzrokowo, którego celem jest działalność na rzecz ludzi niewidomych i niedowidzących, rozwój i zaspokajanie ich potrzeb kulturalnych oraz wsparcie utalentowanych osób z dysfunkcją wzroku. Aktywizacja i integracja tych osób oraz emerytów i rencistów odbywa się poprzez prelekcje, spotkania z wybitnymi ludźmi, imprezy muzyczne i recytatorskie. Prezentowana jest także twórczość ludzi niewidomych i niedowidzących. Z powodu pandemii działalność centrum została bardzo okrojona.

W 2021 roku zorganizowano kilka wydarzeń dedykowanych seniorom, odbywających się w siedzibie KP i w innych miejscach. Należały do nich między innymi wykłady:

- *Nieznane Sprawiedliwe Wśród Narodów Świata. Maria Flukowska i jej bliscy* – dla seniorów w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Nowogardzie,
- trzy wykłady o życiu i twórczości *Krzysztofa Kamila Baczyńskiego (1921–1944). Miłość i wojna* – dla seniorów Domów Wsparcia Dziennego DPS w Szczecinie w ramach Roku Krzysztofa Kamila Baczyńskiego oraz w cyklu *Salonik u Anny*,
- dwie prelekcje *Tadeusz Różewicz (1921–2014) – życie i twórczość* – dla seniorów z Dziennych Domów Pomocy Społecznej w Szczecinie w ramach Roku Tadeusza Różewicza.

Ponadto w Domu Kultury Krzemień w Szczecinie-Podjuchach odbyło się spotkanie z osobami z dysfunkcją wzroku i seniorami na temat książki Anny Malejki *Wyśniony skarb*.

W ramach ogólnopolskiej akcji *Weekend seniora z Kulturą* zainicjowanej przez MKiDN zorganizowano dla seniorów oprowadzanie po KP.

Od kilku lat KP współpracuje z seniorami Szczecińskiego Humanistycznego Uniwersytetu Seniora. W 2021 byli oni wolontariuszami podczas *Festiwalu Czytania*.

Seniorów zaproszono też na wystawę *Moja Tunezja* oraz na warsztaty plastyczne.

Dodatkowo:

- wprowadzono stosowanie audiodeskrypcji dla niewidomych na Facebooku w przypadku zastosowania wymagających tego grafik;
- wykonano deskrypcję dla osób niesłyszących materiałów zamieszczanych na YouTube, w tym wykładów z Sympozjum *Ludzie książki Pomorza Zachodniego, Podróży w czasie z „Kurierem Szczecińskim”, Wierszowanek z fotoramki*, spotkań i wykładów. Działania te wpisują się w obowiązek dostępności materiałów publikowanych online przez instytucje publiczne. Napisy umieszczono przy 125 opublikowanych materiałach.

Z powodu panującej pandemii i związanych z nią obostrzeń nie odbyły się planowane szkolenia komputerowe dla seniorów *Internet dla początkujących*.

Stałą współpracę z zakładami karnymi utrzymują biblioteki w Dziwnowie, Goleńowie, Nowogardzie, Stargardzie i Szczecinie. W 2021 roku ograniczała się ona do dostarczania książek.

Pandemia COVID-19 nadal negatywnie wpływa na kontakty z grupami osób o specjalnych potrzebach. Zawieszono współpracę z Domami Pomocy Społecznej, szkołami specjalnymi, ośrodkami terapeutycznymi. Wszystkie wymienione wyżej działania przeprowadzone zostały w pierwszym kwartale 2021 roku lub sporadycznie w miesiącach wakacyjnych, częściowo wznowiono współpracę we wrześniu 2021 roku.

Działalność wszystkich placówek i punktów bibliotecznych zlokalizowanych w szpitalach i uzdrowiskach (w Białogardzie, Choszcznie, Dębnie, Kamieniu Pomorskim, Sławnie, Świnoujściu i Tucznie) została zawieszona. Jak wcześniej wspomniano, Białogardzka Biblioteka Publiczna otrzymała wypowiedzenie lokalu, w którym działała filia znajdująca się na terenie Szpitala Rehabilitacyjnego.

Podobnie jak w 2020 roku, więcej niż przed pandemią bibliotek prowadziło usługę dostarczania książek do domu. Biblioteki, które do tej pory prowadziły „książkę do domu” zintensyfikowały działania, inne zachęcały do skorzystania z nowej oferty. Większość bibliotek z dużych miast (powyżej 30 tys. mieszkańców), z nielicznymi wyjątkami, oraz pojedyncze biblioteki z mniejszych miejscowości nie podjęły tego typu działań. Większość bibliotek, które realizowały „książkę do domu” mówiła o zadowoleniu dużej części czytelników, szczególnie starszych osób.

Zgłaszano chęć dostarczania książek do domów pomocy społecznej, ale z powodu obaw przed rozprzestrzenianiem się wirusa przez okładki książek, kierownictwo placówek i ich pensjonariusze rezygnowali z usługi.

Kilka bibliotek, zwłaszcza w mniejszych miejscowościach, pomimo propozycji dostarczenia książek, zgłaszało brak zainteresowania tą ofertą ze strony seniorów. Powodem był lęk przed kontaktem z bibliotekarzem lub wolontariuszem oraz przenoszeniem wirusa na książkach.

Obu stronom, bibliotekarzom oraz pensjonariuszom domów opieki i seniorom, bardzo brakowało kontaktów bezpośrednich, imprez i spotkań im dedykowanych.

W 2021 roku biblioteki województwa zachodniopomorskiego kupiły o prawie 200 jedn. inw. więcej audiobooków niż w 2020 roku (3816 jedn. inw.). Na zwiększenie liczby zakupionych jednostek wpływ miały największe biblioteki w Szczecinie, Kołobrzegu i Koszalinie, które w sumie kupiły 2151 jedn. W dalszej kolejności najwięcej pozycji kupiły biblioteki w Białogardzie, Biesiekierzu, Szczecinku, Wolinie i w Wałczu (PBP). Były to zakupy powyżej 100 audiobooków do biblioteki.

W powiatach łobeskim, pyrzyckim i sławieńskim biblioteki nie kupiły ani jednego audiobooka.

Liczba bibliotek, które kupiły audiobooki, została na tym samym poziomie co w latach 2019 oraz 2020 i wyniosła 32. Przy czym niektóre biblioteki średniej wielkości albo zupełnie zrezygnowały z zakupu, albo mocno ograniczyły liczbę kupowanych jednostek. Wiąże się to z kolejnym zauważalnym trendem – rezygnacją z zakupu audiobooków lub znacznego ograniczenia ich kupowania na rzecz opłacania usługi udostępniania e-booków. Dotyczy to szczególnie bibliotek średniej wielkości z bardzo ograniczonym budżetem na zakup zbiorów.

Bibliotekarze zauważają, że starsze osoby, pomimo dużych akcji promujących audiobooki i e-booki, przyzwyczajone są do formy papierowej książki i postulują zwiększone zakupy książek z dużą czcionką. Stąd, wyraźnie zaznaczane w sprawozdaniach opisowych, stałe uzupełnianie księgozbiorów bibliotek o te druki.

Na koniec roku sprawozdawczego liczba audiobooków w zachodniopomorskich bibliotekach wyniosła 84 135, co stanowiło 40% zgromadzonych zbiorów audiowizualnych. Procent ten nieznacznie lecz systematycznie rośnie, głównie za sprawą zakupów audiobooków do dużych bibliotek. Małe biblioteki nie kupują książki mówionej, jako główny powód podając brak zainteresowania wśród czytelników. Drugim czynnikiem może być mała i mało zróżnicowana oferta, na którą biblioteki gminne mogą sobie pozwolić, wydając większość środków na zakup papierowych książek. Jednocześnie, niektóre mniejsze biblioteki wydatkowały środki na dostęp do platform e-booków, stwierdzając, iż ich oferta jest bogatsza w porównaniu z corocznym zakupem kilku tytułów książki mówionej.

W województwie zachodniopomorskim zinwentaryzowane audiobooki wykazuje 70 bibliotek (+6 w stosunku do 2020 roku). Jest to ponad połowa bibliotek publicznych funkcjonujących na jego terenie. Spośród 70 bibliotek wykazujących zbiory audiobooków, nie gromadzi ich biblioteka powiatowa w Łobzie. W powiecie tym nie ma ani jednego zinwentaryzowanego audiobooka.

Do 40 zwiększyła się liczba bibliotek, które opłacają dostęp do e-booków. O 19 bibliotek więcej niż w 2020 roku wykupiło dostęp do audiobooków i synchrobooków, z których mogą korzystać osoby niedowidzące i niewidome. W małych bibliotekach nadal, pomimo akcji promocyjnych, czytelnicy niechętnie korzystają z e-booków. Zwykle wydawanych jest do pięciu kodów umożliwiających dostęp do nich. Dopiero na poziomie bibliotek powiatowych pojawia się tendencja zwykła. Niektóre biblioteki powiatowe wykazywały znaczny wzrost liczby czytelników e-booków, jednak zabrakło wśród nich osób niepełnosprawnych i seniorów.

VIII. KOMPUTERYZACJA I E-USŁUGI BIBLIOTEK

W województwie zachodniopomorskim z roku na rok obserwuje się niewielki wzrost liczby bibliotek, które oferują e-usługi. Większość bibliotek, wśród świadczonych e-usług, wykazuje możliwość korzystania ze swojej strony internetowej (lub aktywnej podstrony w ramach instytucji kultury, w której funkcjonuje), uzupełniany na bieżąco katalog online oraz profil na Facebooku.

Pandemia spowodowała, że e-usługi bibliotek, które na przestrzeni ostatnich lat nie uległy dużym zmianom, zarówno pod względem liczbowym jak i jakościowym, zostały poszerzone o wiele różnorodnych działań. Niemniej, nadal kilkanaście bibliotek wykazuje brak jakichkolwiek e-usług (katalogu online, strony internetowej czy profilu na Facebooku). Biblioteki te nie podjęły też żadnych działań w internecie promujących bibliotekę w czasie pandemii ani w 2020, ani w 2021 roku.

17 filii zlokalizowanych we wsiach nie dysponuje komputerami (Barlinek – 1 placówka, Bierzwnik – 1, Człopa – 2, Dziwnów – 1, Golczewo – 1, Goleniów – 1, Kamień Pomorski – 2, Kozielice – 1, Maszewo – 1, Mieszkowice – 2, Pyrzyce – 4). Sprzętem komputerowym nie dysponuje też filia Białogardzkiej Biblioteki Publicznej mieszcząca się w szpitalu. Spośród wymienionych filii 4 są nieczynne.

Internetu nie ma 8 placówek posiadających komputery (filie bibliotek w Barwicach, Gryfinie, Kamieniu Pomorskim, Połczynie Zdroju, Świerznie i Węgorzynie). Jako przyczynę braku internetu biblioteki podają słaby zasięg operatorów lub brak funduszy.

Pandemia spowodowała, że dużo częściej zaglądano na strony internetowe bibliotek. W całym województwie zanotowano 5 597 653 wejść na nie. Jest to o 1 833 tys. więcej niż w 2020 roku. Biblioteki zanotowały 807 731 (+48 388) unikatowych użytkowników swoich stron internetowych. Znacząco, że osoby dotychczas niezagląające na stronę biblioteki, szukały informacji przez internet, na przykład stali czytelnicy biblioteki, którzy nie mieli do tej pory potrzeby śledzenia informacji na stronie biblioteki.

Chcąc na bieżąco zapoznać się z ofertą biblioteki, czytelnicy chętniej korzystają z Facebooka, na którym biblioteki zamieszczają informacje o planowanych imprezach czy relacje z wydarzeń. Kilka bibliotek, choć posiada własną stronę internetową, nie aktualizuje jej.

Z danych statystycznych wynika, że 97 bibliotek województwa zachodniopomorskiego udostępnia informacje o swoich zbiorach poprzez katalogi online. Użytkownicy bibliotek którzy z takiego katalogu korzystają mają możliwość zdalnego przedłużania terminu zwrotu książek, a także rezerwacji i zamawiania materiałów bibliotecznych. Dwa lata pandemii spowodowały znaczny wzrost zainteresowania katalogami bibliotek udostępnianymi w internecie.

Pomimo działań podejmowanych przez bibliotekę wojewódzką i biblioteki powiatowe, jeszcze ciągle 17 (15%), spośród 116 bibliotek województwa zachodniopomorskiego, nie posiada katalogów komputerowych. Należą do nich biblioteki w powiatach:

- goleniowskim – w Przybiernowie
- gryfickim – w Płotach, Karnicach i Rewalu
- gryfińskim – w Mieszkowicach
- kamieńskim – w Świerznie
- kołobrzeskim – w Dygowie
- pyrzyckim – w Bielicach, Kozielicach i Warnicach
- stargardzkim – w Ińsku i Starej Dąbrowie
- szczecineckim – w gminie Szczecinek
- świdwińskim – w Brzeźnie, Rąbinie, Sławoborzu i gminie Świdwin.

W powyższym zestawieniu nie ujęto bibliotek (w Lipianach i Nowym Warpnie), które użytkują programy biblioteczne nieudostępniane online.

Wśród wyżej wymienionych 17 bibliotek, biblioteki w Rewalu i Dygowie nie wykazują żadnych e-usług. Pozostałe instytucje propagują swoją działalność na Facebooku lub własnych stronach internetowych bądź posiadają dostęp do Akademiki.

Na 116 bibliotek województwa zachodniopomorskiego większość ma zainstalowany dostęp do *Cyfrowej wypożyczalni międzybibliotecznej książek i czasopism naukowych Akademika* tworzonej przez BN. Połowa wskazała jako e-usługi: katalog online (nie zawsze na własnej stronie internetowej), profil na Facebooku, prowadzenie strony internetowej. Połowa z tych bibliotek posiada wszystkie 3 e-usługi, inne biblioteki wskazują 1 bądź 2 z wymienionych.

4 biblioteki powiatowe (w Kamieniu Pomorskim, Myśliborzu, Pyrzycach i Wałczu), oprócz katalogu online, strony WWW, profilu na portalu społecznościowym, dostępu do Akademiki, nie świadczą innych e-usług. Na terenie wymienionych powiatów działają biblioteki gminne oferujące inne e-usługi, na przykład dostęp do bazy książek Legimi.

Pojedyncze biblioteki, mimo posiadania własnej strony internetowej, nie umieszczają na niej łącza do katalogu online. Bibliotekarze dobrze poruszający się w zasobach internetu nie mają problemów z odnalezieniem właściwego katalogu (na przykład Mak+ czy SOWA), niestety dla czytelnika taki katalog online praktycznie nie istnieje.

W okresie pandemii istnienie katalogu w internecie okazało się kluczowym źródłem informacji o bibliotece i jej zasobach. Czytelnicy, przeglądając katalogi bibliotek, mogli zamawiać online i telefonicznie interesujące ich pozycje, odbierać przygotowane książki przy minimalnym kontakcie z bibliotekarzem. Większość bibliotek wskazała, że właśnie katalog online jest obecnie najczęściej wykorzystywaną e-usługą.

Oprócz katalogu, prawie połowa bibliotek umożliwia zdalną rezerwację zbiorów oraz prolongatę wypożyczenia. 43 biblioteki stosują moduł wypożyczalni we wszystkich placówkach, są to biblioteki w dużych miastach lub jednoplacówkowe. Zbyt duże koszty uruchomienia modułu wypożyczeń w systemie bibliotecznym (licencja, dobre połączenie z internetem, całość księgozbioru wprowadzona do katalogu, kilka filii wiejskich) sprawia, że nieliczne biblioteki decydują się prowadzić wypożyczenia przez system we wszystkich placówkach, zwłaszcza w filiach wiejskich.

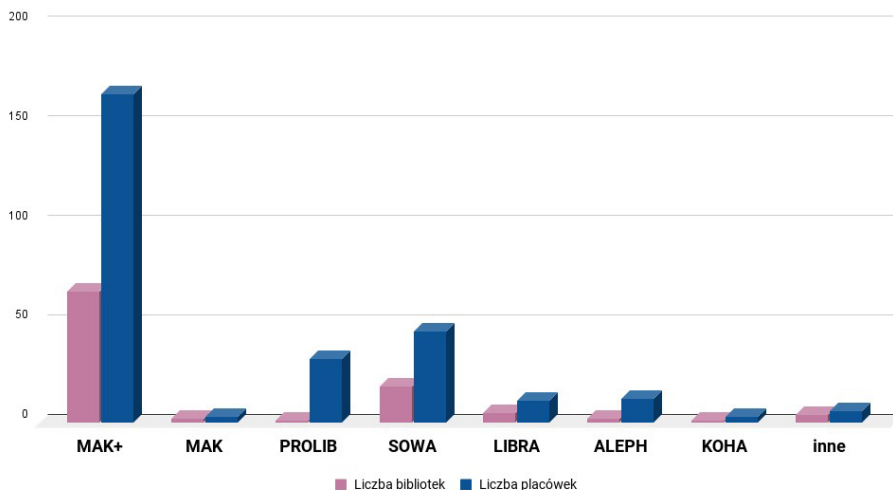
W połowie powiatów ziemskich (białogardzkim, choszczeńskim, drawskim, koszalińskim, łobeskim, myśliborskim, polickim, sławieńskim i wałeckim) wszystkie biblioteki posiadają katalogi komputerowe.

W 2021 roku biblioteki wykorzystywały następujące programy biblioteczne:

Program biblioteczny	Liczba bibliotek	Liczba placówek
MAK+	66	165
MAK	2	3
PROLIB	1	32
SOWA	18	46
LIBRA	5	11
ALEPH	2	12
KOHA	1	3

Program biblioteczny	Liczba bibliotek	Liczba placówek
Inne	4	6
Razem	99	278

PROGRAM BIBLIOTECZNY

Zainstalowana na stronie głównej KP wyszukiwarka PRIMO pozwala na jednoczesne przeszukiwanie katalogu KP, Bibliografii Pomorza Zachodniego, zasobów Zachodniopomorskiej Biblioteki Cyfrowej, katalogów platform IBUK Libra i Legimi.

Książnica Pomorska od 17 lat współpracuje z katalogiem NUKAT, współtworząc jego zasób i oferując dostęp do informacji o swoich zbiorach oraz o zbiorach ponad 170 innych bibliotek naukowych w Polsce.

Statystyki odwiedzin strony WWW KP generuje platforma Google Analytics.

W zachodniopomorskich bibliotekach tworzone są bazy danych i biblioteka cyfrowa:

Zachodniopomorska Biblioteka Cyfrowa (<https://zbc.ksiaznica.szczecin.pl/dlibra>) tworzona jest przez KP. Liczba obiektów dostępnych w niej na koniec 2020 roku wyniosła 47 538. W ramach ZBC współpracują biblioteki akademickie Szczecina (w tym KP) i Koszalina, Biblioteki Archiwum Państwowego i Muzeum Narodowego w Szczecinie oraz biblioteki publiczne: MBP w Szczecinie, KBP, MBP w Kołobrzegu. Ponadto, od 2019 roku, do bibliotek zamieszczających swoje zbiory w ZBC dołączyły biblioteki z Dębna, Gryfina, Międzyzdrojów, Morynia, Nowogardu i Widuchowej.

Statystyki odwiedzin ZBC podaje platforma dLibra. Liczba wejść do ZBC w 2021 roku wyniosła 2 734 596 i zwiększyła się w stosunku do 2020 roku o ponad 500 tys. wejść. Jak wynika z danych, większość użytkowników zainteresowana jest zasobami, które oferują biblioteki akademickie Szczecina i Koszalina.

W KP od 2000 roku tworzona jest Elektroniczna Baza Bibliografia Pomorza Zachodniego. Rejestrowane są w niej na bieżąco opisy bibliograficzne różnego typu dokumentów: książek, czasopism, artykułów z czasopism i gazet ogólnokrajowych oraz regionalnych, map, utworów (rozpraw z prac zbiorowych) i fragmentów (rozdziały oraz ustępy wydawnictw i utworów), materiałów konferencyjnych, recenzji książek oraz sztuk teatralnych, polemik, dokumentów elektronicznych. Baza stanowi źródło informacji dla osób poszukujących literatury na temat Pomorza Zachodniego. Taką samą bibliografię tworzy KBP dla wschodniej części województwa. Obie bibliografie tworzone są w systemie Aleph. Baza Bibliografia Pomorza Zachodniego liczy obecnie 75 974 rekordów bibliograficznych (stan na 31 grudnia 2021) obejmujących lata 1991 (i wcześniejsze) – 2021.

Książnica Pomorska we współpracy z portalem sedina.pl kontynuowała (pomimo pandemii i drastycznego ograniczenia kosztów) projekt Encyklopedia Pomorza Zachodniego – pomeranica.pl polegający na tworzeniu bazy danych o regionie zawierającej internetowy zbiór haseł opisujących ludzi, miejsca, organizacje, zabytki, dzieła i wydarzenia związane z województwem zachodniopomorskim. W 2021 roku opracowano 48 nowych haseł. Na koniec roku łączna liczba opracowanych haseł wynosiła 7711. Serwis pomeranica.pl jest najczęściej odwiedzaną stroną WWW spośród wszystkich utworzonych przez biblioteki publiczne województwa zachodniopomorskiego. W 2021 roku odnotowano 854 581 unikatowych żądań jej wywołania.

Zwiększyła się liczba bibliotek w województwie zachodniopomorskim, które tworzą kartoteki zagadnieniowe oraz kartoteki regionalne w formie elektronicznych baz danych udostępnianych czytelnikom w bibliotece (w Białogardzie, Choszcznie, Dębnie, Dobrej (powiat policki), Goleniowie, Gryfinie, Kołobrzegu, Koszalinie, Łobzie, Osinie, Policach, Stargardzie, Ustroniu Morskim) o biblioteki gminne powiatu choszczeńskiego (w Bierzwniku, Drawnie, Reczu).

Na 16 bibliotek tworzących elektroniczne kartoteki regionalne, 8 nie jest bibliotekami powiatowymi. Spośród 18 bibliotek o zadaniach powiatowych, elektroniczną bibliografię regionu tworzy 8.

Dzięki dofinansowaniu projektu pod nazwą Zachodniopomorska Książnica Cyfrowa, KP posiada między innymi profesjonalną pracownię digitalizacji, w której skanuje się regionalne dokumenty życia społecznego, niektóre zbiory specjalne oraz kroniki będące w posiadaniu bibliotek. Mniejsze biblioteki nie mogą pozwolić sobie na zakup odpowiedniej jakości sprzętu, dlatego projekt obejmuje głównie digitalizację unikatowych zbiorów mniejszych bibliotek (z Białogardu, Choszczna, Dębna, Gryfic, Kołobrzegu, Międzyzdrojów, Nowogardu, Morynia i Widuchowej).

Niektóre z bibliotek samodzielnie digitalizują swoje zbiory (między innymi w Bornem Sulinowie, Drawsku Pomorskim, Goleniowie, Gryfinie, Koszalinie, Łobzie, Międzyzdrojach), zwykle od wielu lat.

Miejska Biblioteka Publiczna w Choszcznie tworzy bazę danych zdigitalizowanych artykułów do *Bibliografii Powiatu Choszczeńskiego*. W 2021 roku odnotowano

1832 wejścia do kartoteki regionalnej (6216 odwiedzin od początku istnienia tej kartoteki). Ponadto pracownicy MBP w Choszczynie systematycznie przeszukują portale internetowe pod kątem wiedzy o regionie. Wartościowe artykuły zapisywane są w postaci plików JPG lub PDF i katalogowane w bazie *Regionalia Powiatu Choszczeńskiego*.

Biblioteka gromadzi lokalne DŹS-y. Opracowany jest schemat klasyfikacji tych zbiorów. Każdy z dokumentów po sklasyfikowaniu trafia do odpowiednio oznakowanych kartonów archiwizacyjnych lub segregatorów. Docelowo będą one częścią bazy *Regionalia Powiatu Choszczeńskiego*. Schemat klasyfikacji zbiorów został udostępniony bibliotekom gminnym w powiecie (w Drawnie, Reczu, Bierzwniku), które zadeklarowały chęć współkatalogowania materiałów do tej bazy.

Koszalińska Biblioteka Publiczna oprócz typowych e-usług (strony WWW, Facebooka, katalogu online, czytelnicy Academica) oferuje między innymi:

- wirtualną czytelnicy oferującą dostęp do zdigitalizowanych pełnotekstowych wydawnictw własnych KBP, dostępną przez stronę WWW biblioteki lub bezpośrednio pod adresem <http://www.biblioteka.koszalin.pl/wirtualna-czytelnia/>, liczba odwiedzin w 2021 roku wyniosła 3962 (w 2020 – 970);
- serwis prezentujący nowości w KBP *Biblioteka poleca* przedstawiający okładki i opisy dotyczące nowo zakupionych książek, czasopism, płyt i audiobooków, usługa dostępna jest przez stronę WWW biblioteki lub bezpośrednio pod adresem <http://www.biblioteka.koszalin.pl/biblioteka-poleca/>, liczba odwiedzin w 2021 roku wyniosła 11 096 (w 2020 – 13 108)
- *Powiatową Czytelnicy E-booków Legimi* – konsorcjum złożone z KBP i 8 bibliotek ziemskiego powiatu koszalińskiego, oferuje kody dostępu do usługi Legimi.
- zbiory e-książek z serwisu IBUK Libra (jako członek Zachodniopomorskiego Konsorcjum Bibliotek), usługa jest dostępna we wszystkich agendach KBP oraz poza biblioteką na podstawie specjalnie wydawanych rocznych kodów dostępu.

W 2021 roku zdigitalizowano 3 dokumenty. Liczba odsłon zbiorów KBP umieszczonych w ZBC, w 2021 roku wyniosła 56 683 (w 2020 – 75 757).

Podobnie **MBP w Szczecinie** świadczy dużo ponadstandardowych e-usług:

- z poziomu katalogu online dostępne jest narzędzie *Zaproponuj zakup* – czytelnicy, po wypełnieniu krótkiego formularza w e-katalogu, mogą zgłaszać propozycje zakupu dokumentów do biblioteki lub wskazanej filii;
- udostępniono czytelnikom funkcjonalności umożliwiające ocenianie przeczytanych pozycji w e-katalogu, wpływając tym samym na promocję czytelnictwa i wzmocnienie więzi z użytkownikami;
- Multiwyszukiwarkę *Integro* do zasobów cyfrowych dostępną z poziomu e-katalogu bibliotecznego, do których biblioteka wykupiła dostęp (IBUK Libra, Legimi), oraz zasobów w ramach bazy *Wolne Lektury*;
- dostęp z poziomu strony internetowej do zbiorów ZBC Pomerania powstałej w ramach Zachodniopomorskiego Porozumienia Bibliotek (biblioteka jest członkiem konsorcjum);

- e-sklep – w jego ofercie znajdują się książki wycofane ze zbiorów biblioteki (długotrwałe niewykorzystywane oraz zbędne dary), sprzedano ogółem 7797 książek (408 klientów e-sklepu).

Dla użytkowników biblioteka opłaca dostęp do:

- ebooków, audiobooków i synchrobooków dostępnych na platformie Legimi;
- ebooków, audiobooków i podcastów dostępnych na platformie Empik Go;
- zasobów IBUK Libra (w ramach Zachodniopomorskiego Konsorcjum Bibliotek);
- Systemu Informacji Prawnej Legalis.

Niestety, w związku z ograniczeniem dostępu do czytelni i stanowisk komputerowych we wszystkich filiach MBP w Szczecinie (w związku z pandemią) Legalis oraz Academica były w zasadzie niewykorzystywane przez czytelników.

Miejska Biblioteka Publiczna w Szczecinie prowadzi planową digitalizację księgozbioru, aktualnie dokumenty te nie są dostępne dla czytelników.

Na koniec 2021 roku 15 bibliotek województwa zachodniopomorskiego dysponowało 83 170 zdigitalizowanymi obiektami, z czego 6390 zdigitalizowano w 2021 roku.

Ponadto zachodniopomorskie biblioteki oferują użytkownikom e-usługi w formie zdalnego dostępu:

- Cyfrowa Wypożyczalnia Międzybiblioteczna Publikacji Naukowych Academica.
- Oprócz bibliotek w Rewalu, Dygowie i gminie Świdwin wszystkie biblioteki publiczne województwa zachodniopomorskiego oferują dostęp do Akademiki.
- W 2021 roku w ramach programu MKiDN *Kierunek interwencji 1.1. Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021–2025*, którego operatorem jest BN, biblioteki mogły wykupić dostęp do platform oferujących e-booki. Jak wynika z danych statystycznych i sprawozdań opisowych 2 biblioteki opłaciły dostęp do platform zarówno z dotacji, jak i wkładu własnego. Pozostałe, blisko 50, opłatę za dostęp do e-booków potraktowały jako wkład własny do programu lub zakupiły dostęp ze środków niewykorzystanych w programie.
- E-booki na platformie **IBUK Libra**. W województwie zachodniopomorskim 10 bibliotek tworzy Zachodniopomorskie Konsorcjum Bibliotek. W ramach jego działalności licencje opłacają biblioteki w Bornem Sulinowie, Choszczynie, Goleniowie, Kołobrzegu, Koszalinie, Policach, Sianowie, Stargardzie i 2 biblioteki w Szczecinie. Liczba bibliotek, które oferują dostęp do e-booków na platformie IBUK Libra jest wyższa, ponieważ biblioteka powiatowa w Choszczynie przekazuje część kodów dla czytelników 3 bibliotekom w swoim powiecie. W ramach abonamentu opłacono dostęp do 568 tytułów.

We wszystkich bibliotekach stosuje się odbiór kodu raz w roku w bibliotece.

E-booki na platformie Legimi – w 2021 roku nastąpił wzrost o ponad 100% liczby bibliotek oferujących e-książki dostępne w tej bazie. 47 bibliotek województwa zachodniopomorskiego wykupiło dostęp do platformy, a czytelnicy kolejnych 3 bibliotek mieli

dostęp do e-książek dzięki uprzejmości biblioteki powiatowej, która przekazywała im kody dostępu. Na koniec 2021 roku platforma Legimi oferowała około 67 tys. tytułów książek i około 39 tys. tytułów audiobooków.

Większość bibliotek jest członkiem Zachodniopomorskiego Konsorcjum Legimi założonego przez MiPBP w Drawsku Pomorskim.

W 2018 roku KBP zawiązała konsorcjum z 8 bibliotekami gminnymi z powiatu (z Będzina, Biesiekierza, Bobolic, Manowa, Mielna, Polanowa, Sianowa i Świeszyna) pod nazwą *Powiatowa Czytelnia E-booków Legimi* i kupiła dostęp do książek dla wszystkich bibliotek publicznych powiatu koszalińskiego. Konsorcjum kontynuowało swoją działalność w 2021 roku.

Biblioteka w Trzebiatowie w 2018 roku podpisała *Porozumienie o współfinansowaniu i współużytkowaniu usługi dostępu do publikacji elektronicznych na platformie Legimi* w ramach pakietu zakupionego przez Wojewódzką i Miejską Bibliotekę Powiatową w Bydgoszczy. W wyniku porozumienia, biblioteczce w Trzebiatowie przydzielono 5 sztuk kodów dostępu na miesiąc. Współpraca była kontynuowana w 2021 roku, z powodu dużego zainteresowania biblioteka zwiększyła liczbę wydawanych kodów.

W MBP w Międzyzdrojach od 2020 roku finansowany jest dostęp do e-booków oferowanych przez platformę Legimi w ramach Budżetu Obywatelskiego Miasta Międzyzdroje w wysokości 5 tys. zł rocznie.

Do marca 2020 roku, we wszystkich przypadkach, kod do usługi wydawany był na miesiąc i wymagana była wizyta czytelnika w bibliotece celem jego uzyskania. Pandemia wymogła na bibliotekach zmiany w wydawaniu kodów. Większość przyjęła zasadę przekazywania kodów pocztą elektroniczną po przysłaniu e-mailem zapotrzebowania przez czytelnika. Czasami czytelnik miał możliwość przysłania prośby o kod SMS-em – kod otrzymywał również w ten sposób. Nie uległ zmianie miesięczny cykl wydawania kodów.

Wszystkie biblioteki oferujące usługę Legimi zanotowały większe zainteresowanie ze strony czytelników. W różnych bibliotekach kształtowało się ono w zależności od kilku czynników. Większość małych bibliotek zanotowała niewielki wzrost zainteresowania, w większych bibliotekach był on znaczny. Brano pod uwagę liczbę czytelników/nowych czytelników korzystających z usługi, liczbę pobranych kodów lub liczbę otwartych książek. Ogólnie wzrost nastąpił w każdej z tych kategorii, a w zależności od biblioteki kształtował się na poziomie od 40% do nawet 100% w porównaniu do 2020 roku.

W 2021 roku cztery biblioteki wykupiły dostęp do e-booków, audiobooków i podcastów na platformie Empik Go (MiPBP w Goleniowie, MBP w Sławnie, MBP w Szczecinie, MBP w Świnoujściu).

Od 2015 roku dokumenty, do których w ramach konsorcjum KP wykupiła dostęp, były opracowane i udostępnione w katalogu online. Zainstalowanie wyszukiwarki Primo spowodowało, iż opisy bibliograficzne e-booków oferowanych poprzez IBUK Libra i Legimi automatycznie importowane są do systemu, co powoduje znaczący wzrost zainteresowania i wykorzystania obu e-usług.

Książnica Pomorska oferuje zainteresowanym czytelnikom nieodpłatne wypożyczenie 19 czytników książek elektronicznych. Biblioteka w Ustroniu Morskim dla osób o szczególnych potrzebach zakupiła 7 czytników.

Z danych statystycznych wynika, że mieszkańcy dużych i średnich miast chętnie korzystali z nowej usługi. W bibliotekach gminnych jest minimalne zainteresowanie książką elektroniczną. Nawet w czasie epidemii i zagrożenia przeniesienia wirusa, zdecydowanie preferowana jest książka tradycyjna.

Od 2011 roku KP umożliwia dostęp do pełnych tekstów dokumentów normalizacyjnych w wersji elektronicznej (19 798 jedn. norm elektronicznych na koniec 2021 roku).

Biblioteka w Choszcznie nadal kupuje e-wydanie „Dziennika Gazety Prawnej”.

Biblioteka Dolicach uzyskała bezpłatny dostęp do „Gazety Wyborczej”, „Newsweeka” i „Tygodnika Powszechnego” (do listopada 2021).

Dostęp do elektronicznej wersji Poradnika Instytucji Kultury wykazały 3 biblioteki (w Bielicach, Gryfinie i Polanowie).

Biblioteki w Stargardzie i Dębnie od kilku lat udostępniają prawniczą bazę danych Lex.

Bazę prawniczą Legalis udostępniają 2 biblioteki (KP i MBP w Szczecinie).

Książnica Pomorska w 2021 roku prenumerowała e-wydania 7 tytułów wydawnictw ciągłych, takich jak: „Dziennik Gazeta Prawna”, „Gazeta Wyborcza” (Szczecin), „Głos Szczeciński”, „Kurier Szczeciński”, „Puls Biznesu”, „Newsweek Polska”, „Polityka”. Niestety, zainteresowanie wersją elektroniczną wymienionych gazet i czasopism jest znikome.

Miejska Biblioteka Publiczna w Choszcznie, BP w Gryfinie i MBP w Szczecinie ułatwiają dostęp do *Wolnych Lektur* poprzez zintegrowanie wyszukiwarki tej platformy z katalogiem online biblioteki.

Korzystając z systemu bibliotecznego KOHA, MBP w Kołobrzegu od 2016 roku proponuje czytelnikom usługę korzystania z konta bibliotecznego poprzez aplikację na urządzenia mobilne *Moja Biblioteka KOHA* (karta biblioteczna, katalog, zamówienia, rezerwacje oraz przedłużanie terminów zwrotu materiałów bibliotecznych).

Biblioteka Publiczna w Kaliszu Pomorskim umożliwia odsłuchanie lokalnych podań i legend na swojej stronie internetowej (kilkuminutowe audiobooki).

Poprzez stronę przystosowaną do urządzeń mobilnych KBP poleca użytkownikom nowości wydawnicze, opisy, skany okładek, komentarze dotyczące nowo zakupionych książek, czasopism, płyt i audiobooków.

Koszalińska Biblioteka Publiczna od 2017 roku koordynuje *Koszaliński Grafik Kultury* będący miejskim informatorem o wydarzeniach kulturalnych i rozrywkowych organizowanych w Koszalinie. Ma on formę rozbudowanego kalendarium dziennego, tygodniowego, miesięcznego i rocznego. Informacje przygotowują i zamieszczają na stronie miejskie instytucje oraz inni organizatorzy imprez.

W KP od kilku lat realizowany jest projekt *Cyfrowe Archiwum Dźwiękowe*, który ma na celu utrwalenie wspomnień osób o nieprzećiętnych życiorysach, których losy związane

są z terenem dzisiejszego Pomorza Zachodniego. Zapis wielogodzinnych rozmów w postaci plików MP3 jest udostępniany użytkownikom przez ZBC bez żadnych ograniczeń, bądź zgodnie z wolą osoby udzielającej wywiadu, wyłącznie w KP. Pliki są na bieżąco katalogowane wraz z informacją o dostępie. Na koniec 2021 roku KP dysponowała 150 plikami MP3 ze wspomnieniami 84 osób.

Miejska Biblioteka Publiczna w Węgorzynie (jedyna w województwie zachodniopomorskim) w dalszym ciągu realizuje projekt *Cyfrowe Archiwa Tradycji Lokalnej*. Jego celem jest tworzenie i aktywne prowadzenie społecznego archiwum historii lokalnej przez pozyskiwanie materiałów (fotografii), ich opracowywanie i digitalizację. Głównymi zainteresowanymi są uczniowie oraz miłośnicy historii regionu. W ramach przedsięwzięcia zdigitalizowano zbiory specjalne biblioteki, które udostępniane są w serwisie internetowym Otwartego Systemu Archiwizacji (<https://archiwa.org/archiwa/miejska-biblioteka-publiczna-w-w%C4%99gorzynie>).

Wykazywane w sprawozdawczości dla GUS zbiory dokumentów elektronicznych zinwentaryzowanych przez biblioteki to przede wszystkim gry edukacyjne dla dzieci, encyklopedie multimedialne i inne multimedialne kompendia wiedzy.

Niewielkie biblioteki gminne w zdecydowanej większości nie świadczą żadnych e-usług dla użytkowników przywiązanych do tradycyjnych źródeł informacji. Mieszkańcy małych miejscowości i wsi wybierają tradycyjną książkę, nie są zainteresowani korzystaniem nawet z audiobooków. Czytelnicy prasy i czasopism nie zgłaszają zainteresowania prenumeratą interesujących ich tytułów w wersji elektronicznej, gdyż preferują formę papierową. Niejednokrotnie czytelnicy dysponujący elektroniczną wersją czasopisma poszukują w bibliotece formy papierowej. Pandemia nie spowodowała zmiany przyzwyczajęń w mniejszych środowiskach. Nadal preferowana jest książka tradycyjna i bezpośredni kontakt z bibliotekarzem.

Oferowane e-czasopisma nie były wykorzystywane przez czytelników, ponieważ dostępne były wyłącznie w pomieszczeniach bibliotecznych.

W odpowiedziach bibliotek na pytanie *Kto jest bądź najczęściej jest odbiorcą e-usług?* struktura raczej nie ulega większym zmianom, wyraźnie widać, że należy rozgraniczyć dwie kategorie usług i ich odbiorców:

- Korzystający z możliwości, które daje katalog online (rezerwacja i prolongata), odwiedzający stronę WWW i portal społecznościowy biblioteki. Mniejsze biblioteki, które katalog online wskazywały jako podstawową e-usługę, oprócz strony internetowej i profilu na Facebooku, w 2020 roku zauważyły wyjątkowo duże zainteresowanie nim ze strony czytelników i wykorzystanie go przy zamawianiu zbiorów do wypożyczenia, a także systematyczne śledzenie strony WWW biblioteki oraz profilu na Facebooku. Użytkownicy przez internet korzystali z oferty kulturalnej zamieszczanej przez biblioteki na profilu i na stronie. Biblioteki różnie odpowiadały zarówno na pytania dotyczące tendencji wzrostu wykorzystania tych usług, jak i kategorii wiekowych korzystających z nich użytkowników. Najmniej aktywni w tym

zakresie byli uczniowie do 19 roku życia. Zważywszy że nauka odbywała się zdalnie, zrozumiałym jest, że spędzając po kilka godzin przed monitorem, nie wykazywali oni chęci spędzenia wolnego czasu przed komputerem, korzystając z oferty biblioteki.

- Prężnie natomiast rozwija się usługa udostępniania e-booków (głównie w ramach ofert Legimi i IBUK Libra), zwłaszcza w dużych miastach (w Szczecinie, Koszalinie i miastach powiatowych). Zaobserwowano nieduży wzrost zainteresowania tą ofertą w mniejszych bibliotekach oferujących e-booki od 2018 roku. Wśród zainteresowanych e-bookami dominują osoby pracujące do 44 roku życia i studenci. Ponieważ w 2021 roku wzrosła liczba bibliotek oferujących e-książki z 22 do 50, dopiero w 2022 roku będzie można wysnuć wnioski o wykorzystaniu tej usługi w mniejszych środowiskach.

Niestety, dane statystyczne, które można pobrać z systemu dostawcy, nie odpowiadają w pełni definicji zawartej w formularzu statystycznym K-03. Dlatego istnieje obawa, że biblioteki przyjmują różną metodologię liczenia danych. Trudno w takim przypadku porównywać wyniki pomiędzy bibliotekami lub pomiędzy dostawcami usług – gdy każdy z dostawców w inny sposób generuje dane i czasami z roku na rok bierze pod uwagę inne zestawienia. Zauważa się to również w ujęciu chronologicznym, ponieważ na przestrzeni lat różnice wynoszą nawet kilkaset tysięcy lub kilka milionów, w zależności od metodologii liczenia statystyki. Podstawą informacji o wysokości wzrostu lub jakichkolwiek zmianach w popularności wyżej wymienionego serwisu pozostają tylko informacje pozyskane od poszczególnych bibliotek.

Na dostęp do licencjonowanych e-usług (książek elektronicznych, baz danych, czasopism, kursów języków obcych) biblioteki województwa zachodniopomorskiego wydały 821 151 zł (o ponad 166 tys. zł więcej niż w 2020 roku).

IX. DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA I NAUKOWA

1. Działalność wydawnicza w 2021 roku

Książnica Pomorska:

- „Bibliotekarz Zachodniopomorski” – numery 3-4/2019, 1/2020, 2/2020, 3/2020;
- *Carl Loewe w KP. Rękopisy, pierwodruki, dokumentacja*, M. Mazikiewicz;
- *Józiu, który wędrował szlakiem misji Świętego Ottona*, L. Cywińska i M. Freła (projekt we współpracy z wydawnictwem Kadruk);
- *27 kroków*, Z. Długosz (projekt we współpracy z wydawnictwem Kadruk);
- *Irena Brodzińska. Gen legendy...*, I. Gacparska;
- *Skarbiec pamięci. Konkurs historyczno-literacki za lata 2012–2021*;
- *Bałuka jestem*, A. Zadworny;
- *Opowiadania. Słońce zachodzi*, J. Lach.

Koszalińska Biblioteka Publiczna:

- *Almanach kultury koszalińskiej 2020* – rocznik rejestrujący i omawiający najciekawsze wydarzenia z różnych dziedzin kultury i sztuki;

- „Rocznik Koszaliński” nr 48/2020 – czasopismo, którego historia sięga 1965 roku, w nawiązaniu do hasła promującego, brzmiącego *Koszalin – Centrum Pomorza*, wydawnictwo zawiera artykuły o tematyce dotyczącej nie tylko miasta, ale również szerszej pojętego regionu;
- „Koszaliński Grafika Kultury” – bezpłatny informator miejski (miesięcznik) wydawany od stycznia 2020 roku, z powodu pandemii i wprowadzonych w związku z nią ograniczeń publikowany jest wyłącznie w wersji elektronicznej.

W 2021 roku **BPMiG w Dębnie** wydała 12 numerów miesięcznika „Merkuriusz Dębnowski”. Jest to samorządowy biuletyn informacyjny wydawany przez bibliotekę od 2000 roku. Drukowane są w nim artykuły dotyczące regionu pisane przez mieszkańców i lokalnych regionalistów.

W ramach *Dębnowskiej Biblioteczki* wydano książkę regionalisty Józefa Piątkowskiego pod tytułem *Katarzyna Brunswicka. Mutter Käthe 1516–1574. Pierwsza Dama Nowej Marchii. Kronika życia Daty – Liczby – Fakty*.

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Drawsku Pomorskim, wspólnie z Ośrodkiem Kultury, wydała książkę *Marysia. Moje życie na przedwojennych kresach. (Historia prawdziwa)* autorstwa Beaty Potockiej. Promocja książki objęła przygotowanie spotkania autorskiego, na którym była obecna jej bohaterka. Zorganizowano je 17 września i połączono z obchodami Dnia Sybiraka.

Biblioteka Publiczna w Gryfinie w ramach wyżej opisanego projektu wydała *Spacerownik Gryfińskiego Archiwum Mówionego*.

Biblioteka Publiczna Gminy Wałcz samodzielnie wydała trzecią część trylogii *Waleckie wędrówki w pięciu wymiarach*, która cieszy się równie dużym powodzeniem jak inne publikacje regionalne (cztery sztuki). Są to książki przybliżające historię ziemi waleckiej na przestrzeni wieków.

Biblioteka Publiczna w Złocięncu, organizując XXIII Regionalny Przegląd Twórczości Literackiej Bajkowe Spotkanie, ogłosiła konkurs na napisanie bajki. Z najlepszych i najpiękniejszych prac powstała książeczka, którą wydano w formie papierowej.

2. Sesje, konferencje, spotkania naukowe

Książnica Pomorska (ważniejsze konferencje i seminaria):

- *Zbiory specjalne w bibliotekach polskich – między ochroną a popularyzacją – IV ogólnopolska konferencja naukowa poświęcona tematyce zbiorów specjalnych* (online);
- IX Sympozjum *Ludzie książki Pomorza Zachodniego* (online);
- seminarium podsumowujące działalność bibliotek w 2020 roku oraz przygotowujące do wzięcia udziału w programie *Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych 2021* (18 maja, online).

W KBP, 8 października 2021, odbyła się doroczna *Konferencja dyrektorów bibliotek powiatowych oraz dużych bibliotek miejskich województwa zachodniopomorskiego* (stacjonarnie) współorganizowana przez KP. Poruszono takie tematy jak: *Narodowy*

Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021–2025 i jego konsekwencje dla bibliotek, Pandemia COVID-19, jakie skutki miała dla działalności bibliotek, i co dalej..., Biblio ebookpoint (prezentacja oferty dla bibliotek).

9 października 2021 roku w **BPMiG Dębno** miała miejsce konferencja naukowa i promocja książki *Studia i szkice z dziejów Dębna*. Publikacja powstała pod redakcją Radosława Skryckiego. Wydarzenie przygotowano wspólnie ze Stowarzyszeniem Historyczno-Kulturalnym Terra Incognita w Chojnie oraz gminą Dębno w ramach uroczystości związanych z 450-leciem Dębna.

8 czerwca 2021 roku w **MiPBP w Drawsku Pomorskim** odbyła się otwarta konferencja popularnonaukowa *Relikty dawnych zwyczajów ludowych w języku i kulturze na przykładzie wsi pomorskiej*.

Ponadto 11 września 2021 roku miało miejsce seminarium popularnonaukowe pod tytułem *Obrzędowość doroczna i rodzinna na przykładzie repatriantów z Wileńszczyzny*.

Biblioteka Publiczna w Gryfinie, 4 grudnia 2021 roku, zorganizowała panel dyskusyjny z Jarosławem Wróblewskim, autorem książki *Rotmistrz*, oraz z Tadeuszem Pawlickim, reżyserem filmu *Witold*.

Kolejny raz **MBP w Szczecinie**, wraz ze Stowarzyszeniem LABIB, Zachodniopomorskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli i FRSI, zorganizowała BiblioLAB – zjazd bibliotekarzy z województwa zachodniopomorskiego. Wydarzenie miało miejsce 12 października 2021 roku, a jego tematem przewodnim była *Równowaga w rzeczywistości hybrydowej*. Podczas jego trwania przeprowadzono następujące warsztaty stacjonarne:

- *Jak traktować siebie i innych z równoprawnym szacunkiem? Warsztaty z asertywności*
- *Zapanuj nad chaosem, czyli zarządzanie sobą w czasie*
- *Zadbaj o siebie, zrelaksuj się! Praktyczne warsztaty*.

X. KADRA BIBLIOTEKARSKA. DOSKONALENIE ZAWODOWE

Z roku na rok spada liczba osób zatrudnionych w bibliotekach. W 2021 roku w bibliotekach publicznych województwa zachodniopomorskiego zatrudnionych było na stanowiskach bibliotekarskich 705 (-28) osób, co stanowiło 84% pracowników działalności podstawowej. Na pełnych etatach pracowało 554 (-28) bibliotekarzy.

Liczba pracowników z wykształceniem bibliotekarskim:

Rodzaj wykształcenia	Liczba zatrudnionych
Wyższe bibliotekarskie	286 (-20)
Średnie bibliotekarskie	165 (-15)

Na zmniejszenie liczby bibliotekarzy z wykształceniem bibliotekarskim wpływ miał przede wszystkim naturalny ruch kadrowy, tj. przechodzenie na emeryturę pracowników bibliotek, głównie tych, którzy ukończyli studium bibliotekarskie, oraz likwidacja filii. Coraz częściej obserwuje się brak zastępowania pracowników odchodzących na

emeryturę nowymi bibliotekarzami. Ogranicza się liczbę godzin otwarcia placówki lub działu w bibliotece, aby jeden pracownik mógł obsłużyć czytelników korzystających z różnych agend.

Bibliotekarze korzystali ze szkoleń oferowanych przez bibliotekę wojewódzką i biblioteki powiatowe. Szkolenia zorganizowane przez Książnicę Pomorską w Szczecinie opisano w rozdziale XIII (pkt 4).

W 2021 roku 16 bibliotekarzy z bibliotek publicznych województwa ukończyło *Kurs wprowadzający dla bibliotekarzy „Podstawy bibliotekarstwa”* realizowany przez KP. Pojedyncze osoby ukończyły: studia pierwszego stopnia na kierunku pedagogika, studia drugiego stopnia na kierunku administracja samorządowa w Wyższej Szkole Administracji Publicznej w Szczecinie, kurs kompetencji ogólnych bibliotekarstwa w praktyce organizowany przez Studium Prawa Europejskiego w Warszawie, studia podyplomowe na kierunku menedżer kultury. Kolejne pojedyncze osoby ukończyły: kurs języka migowego (kwalifikacje A2 języka migowego w stopniu komunikatywnym) oraz kurs systemu języka migowego dla średniozaawansowanych, studia podyplomowe na kierunku bibliotekoznawstwo, kurs kompetencji ogólnych w zakresie biblioterapia i bajkoterapia w wymiarze 30 godzin organizowany przez Centrum Rozwoju Personalnego we Wrocławiu. Kilku bibliotekarzy, korzystając ze środków prywatnych, ukończyło certyfikowane kursy trenerskie: trener Sensoplastyki®, trener Plastyki Ekspresywnej™, Trener Kreatywnego Rozwoju™, Trener Kreatywnego Wczesnego Rozwoju™, Trener Metod Relaksacyjnych dla Dzieci.

Niektórzy bibliotekarze uczestniczyli także w V Ogólnopolskiej Konferencji Biblioterapeutycznej *Biblioterapia w izolacji społecznej*, stacjonarnej, zorganizowana przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką w Opolu.

Z powodu trwającej pandemii oraz często braku możliwości kontaktu bezpośredniego, bibliotekarze przyzwyczaili się do szkoleń, kursów i konferencji organizowanych online. Instytucje kultury i firmy oferowały szkolenia w przestrzeni wirtualnej, nagrane webinaria, filmy instruktażowe. Bardzo często można było korzystać z tych form bezpłatnie.

Książnica Stargardzka realizowała, w ramach projektu *Biblioteka wielozadaniowa z kadrą do zadań szczególnych*, dla swoich bibliotekarzy oraz bibliotek publicznych powiatu stargardzkiego cykl szkoleń, na które otrzymała dofinansowanie z *Programu Instytutu Książki Partnerstwo dla książki*. Wśród szkoleń odbywających się online oraz stacjonarnie znalazły się między innymi: *Animacje czytelnicze online dla dzieci w bibliotece*, *Podcasty na podstawie książki – praktyczny warsztat*, *Od deski do deski – animacja tekstów literackich metodami pedagogiki zabawy*.

Pracownicy **MiPBP w Drawsku Pomorskim** razem z pracownikami Ośrodka Kultury w Drawsku Pomorskim uczestniczyli w szkoleniach *Animator – zawód czy pasja?* oraz *Teatralne podróże: i te małe i te duże*, które zostały zrealizowane w ramach projektów dofinansowanych ze środków ministra kultury, dziedzictwa narodowego i sportu pochodzących z Funduszu Promocji Kultury. Pracownicy biblioteki brali również udział

w szkoleniu *Bajkoterapia i biblioterapia w pracy bibliotekarza – od złości do radości, czyli wszystkie emocje w życiu dziecka* odbywającym się w ramach realizacji zadania *Ogród książki – miejscem twórczych inspiracji i integracji* dofinansowanego ze środków ministra kultury, dziedzictwa narodowego i sportu pochodzących z Funduszu Promocji Kultury w ramach programu *Promocja Czytelnictwa*.

Koszalińska Biblioteka Publiczna była organizatorem szkolenia online *Rodzice w bibliotece. Kim są i jak zachęcić ich do przychodzenia z dziećmi*.

Bibliotekarze bibliotek publicznych województwa zachodniopomorskiego w 2021 roku o wiele częściej niż w roku ubiegłym korzystali z poszerzającej się oferty szkoleń, konferencji, seminariów odbywających się online. Były to oferty bezpłatne jak i płatne.

Wśród najczęściej wybieranej oferty były szkolenia firmy Good Books. Przykładowe tematy, z których skorzystali bibliotekarze:

- *Platformy do prowadzenia spotkań online, sposoby promocji wydarzeń,*
- *Niestandardowa oferta biblioteki,*
- *Edukacja regionalna w bibliotece,*
- *Najlepsze czytniki e-booków dla bibliotek,*
- *Bibliotekarzu – myśl o sobie,*
- *Niewyjaśniona groza. Fenomen Lovecrafta,*
- *Męskie czytanie – jakie książki polecać, gdy mężczyzna wkracza do biblioteki,*
- *Od serialu do książki. Od książki do serialu. Przyciąganie młodzieży do biblioteki za pomocą najnowszych produkcji Netflix i HBO,*
- *Biblioteka miejscem spotkań na przełomie tradycji i nowoczesności,*
- *Bibliotekarz (nie)grafik – narzędzia do tworzenia materiałów graficznych w bibliotece.*

Często wybieranymi webinariami i spotkaniami były te oferowane przez BN, między innymi *Książka zabawka w praktyce katalogowej Biblioteki Narodowej: próba definicji, typy, kwestie sporne, Tablice skrócone UKD dla bieżącej bibliografii narodowej i bibliotek publicznych, Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiąta – klasyfikacja rzeczowa* oraz szkolenia dotyczące opracowań rzeczowych dokumentów z wykorzystaniem tablic skróconych UKD.

Bogata oferta szkoleń Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich również przyciągnęła bardzo wielu bibliotekarzy, a wśród oferowanych szkoleń znalazły się następujące tematy:

- *Czy niewidomi czytają książki tylko w brajlu?*
- *Czytanie – jak się z tego nie wymigać?*
- *RODO i pandemia są z nami, nie chcę odejść*
- *Moja praca kocha mnie bez wzajemności*
- *Kamishibai – teatr ilustracji*
- *Nie Zostawiam Czytelnika*
- *Bajkoterapia w procesie wspierania rozwoju dziecka*

- *Film w bibliotece*
- *3 lata RODO w bibliotekach*
- *Używanie mediów społecznościowych zgodnie z przepisami prawa*
- *Metody i formy animacji kultury w pracy z młodzieżą*
- *Biblioterapia w pracy z seniorami (seniorzy pełni zdrowia, mądrości i wigoru)*
- *Booktalking – magia i moc słów*
- *Działania niesztampowe – online, offline i hybrydowe*
- *Książka w rozwijaniu kreatywności i przedsiębiorczości dzieci i młodzieży*
- *Zdalna promocja (narzędzia do tworzenia prezentacji multimedialnych, zabaw online, grafik)*
- *Potencjał edukacyjny i terapeutyczny bajek filozoficznych*
- *Zdrowo zaczytani – książka uczy, bawi, leczy*
- *Mam swój zespół.*

Ponadto Biblioteka Narodowa zorganizowała konferencję z cyklu *Automatyzacja bibliotek – technologie biblioteczne w okresie pandemii*.

Nie mniejszym zainteresowaniem cieszyły się szkolenia, webinaria i warsztaty oferowane bibliotekarzom przez FRSI. Wielu z nich uczestniczyło w Kongresie Bibliotek *Na zdrowie* organizowanym przez fundację, serii 12 webinarów tematycznych czy szkoleń w ramach kolejnej edycji *Programu Rozwoju Bibliotek*, na przykład *Dobrze jest się rozwijać*, *Dobrze się spotkać*, czyli warsztat o pracy w zespole i technikach facylitacji, *Ćwiczenia z ciekawości*.

Inne szkolenia, w których uczestniczyli bibliotekarze, to:

- *Jak przygotować i z sukcesem realizować projekt*
- *O tym jak wykorzystać archiwa i książki w dyskusji z dziećmi o rzeczach ważnych*
- *Storytelling w działaniach promocyjnych biblioteki*
- *Młodzi – co o nich wiemy? Uroki raportów*
- *Marka biblioteki: korzyści, narzędzia i przykłady*
- *Kluby wiedzy w bibliotekach*
- *Porozmawiajmy o uchodźczyńiach i uchodźcach*
- *Gry planszowe w szkole i bibliotece*
- *Jeżeli nie MKiDNiS, to co? Alternatywne metody finansowania działalności bibliotek.*

Ponadto bibliotekarze brali udział w:

- serii warsztatów online *Przyszłość w naszych rękach. Twórcze przestrzenie w bibliotekach*
- cyklu szkoleń online *Edukacja finansowa w bibliotekach*.

Bibliotekarzy przyciągnęła także bogata oferta sieci LABIB.pl działającej we współpracy z FRSI, a wśród niej szkolenia:

- *Projekty, pieniądze, procedury i pomysły na zarządzanie (z) zespołem w bibliotece*
- *Dlaczego informacja zwrotna nie jest zła*

- *Szum na łączach. Zakłócenia w komunikacji*
- *Design thinking bibliotece*
- *Komiks w bibliotece – nie tylko dla dzieci*
- *Człowiek dorosły w bibliotece – pomysły i dobre praktyki*
- *Po co nam ocena pracownicza?*
- *Kontrola zarządcza i zarządzanie ryzykiem. Formalność czy szansa?*
- *ABC diagnozy potrzeb społecznych*
- *Bibliotekarzu, czy zastąpią Cię roboty?*
- *Technologie+ czyli pomysły na wykorzystanie darmowych narzędzi i zasobów cyfrowych*
- *Biblioteka jako organizacja – ocena pracownicza*
- *Kompetencje przyszłości: inteligencja i transdyscyplinarność*
- *Dorośli i seniorzy w bibliotece od offline do online*
- *Dorośli i młodzież w bibliotece – pomysły i dobre praktyki.*

Dodatkowo bibliotekarze mieli możliwość uczestniczenia w laboratorium *Biblioteka przyszłości – pilotaż programu szkoleniowego*. Kurs składał się z trzech modułów prowadzonych online, z których każdy poruszał niezwykle ważny obszar funkcjonowania biblioteki – organizację pracy biblioteki, animację społeczno-kulturalną oraz promocję i marketing.

Niektóre biblioteki powiatów choszczeńskiego, drawskiego, myśliborskiego, pyrzyckiego, szczecineckiego, świdwińskiego, wałeckiego, łobeskiego, białogardzkiego, kołobrzeskiego, koszalińskiego, sławieńskiego, a także samego miasta Koszalin brały udział w szkoleniach Fundacji Wspierania Zrównoważonego Rozwoju w ramach przedsięwzięcia *Sieć na kulturę. Dostępność zasobów cyfrowych online. Projekt Sieć na kulturę w podregionie szczecinecko-pyrzyckim oraz koszalińskim* współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach *Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa działanie 3.2 Innowacyjne rozwiązania na rzecz aktywności cyfrowej*. Sam projekt był realizowany przez Fundację Wspierania Zrównoważonego Rozwoju z siedzibą w Warszawie. Jego celem było podniesienie kompetencji i kwalifikacji cyfrowych zarówno pracowników, jak również dzieci i młodzieży biorących w nim udział. Cykl szkoleń obejmował wybraną ścieżkę tematyczną, na przykład *Korzystanie z cyfrowych usług na zaawansowanym poziomie czy Dostępność zasobów cyfrowych online*.

Bibliotekarze w 2021 roku samodzielnie wyszukiwali i chętnie korzystali ze spotkań i oferty szkoleniowej organizowanej przez wydawnictwa, na przykład:

Wydawnictwo Dwie Siostry:

- *Książkowe inspiracje do działań warsztatowych*
- *Rozmawiamy z młodym czytelnikiem o trudnych sprawach*
- *Do czytania! Pierwsze samodzielne lektury*
- *Na tropie ekologii – lekcja przyrody z Danielem Mizielińskim.*

Wydawnictwo Literatura:

- *Samodzielność czy samotność? Dziecko w świecie współczesnych technologii*
- *Przygoda z historią w tle – percepcja książki historycznej przez młodego czytelnika.*

Wydawnictwo Babaryba:

- *Wystarczą trzy kropki. Magia książek Herve Tulleta.*

Wydawnictwo Sukurs:

- *Czytanie wrazeniowe. Jak rozkochać dzieci w książkach?.*

Wydawnictwo PANKO:

- *Warsztaty projektowania gier planszowych*
- webinaria z Księgarnią Tuliszków.

Dużym zainteresowaniem cieszył się także cykl bezpłatnych szkoleń dla bibliotek *Niewidomi i słabowidzący czytelnicy w bibliotece* skupiony wokół serii *Wielkie Litery* organizowany przez Azymut, Instytut Tyflogiczny Polskiego Związku Niewidomych i Good Books.

Wielu bibliotekarzy zainteresowała oferta szkoleń przedstawiona przez Bibliotekę Pedagogiczną w Toruniu. Uczestniczyli oni w następujących zajęciach:

- *Wizja i czułość – o poezji K.K. Baczyńskiego*
- *Widok z wnętrza psychiki, emocji i antycypacji. Dzieci i młodzieży kolizja z lockdownem*
- *Fotograficzny wehikuł czasu. Cyfrowa edycja zdjęć*
- *Pandemia a mózg.*

Dodatkowo mieli możliwość uczestniczyć w konferencji zorganizowanej online *Dziecięce światy. Od literatury dziecięco-młodzieżowej do twórczości dziecięcej.*

Ciekawą ofertę zaproponowało również Narodowe Centrum Kultury. Bibliotekarze korzystali ze szkoleń:

- *Rozpoznawanie potrzeb społeczności lokalnej,*
- *Współpraca ze społecznością lokalną,*
- *Przygotowanie i realizacja projektów edukacyjno-animacyjnych skierowanych do społeczności lokalnej.*

W ramach projektu *Spółdzielnia Otwartej Edukacji w Bibliotece* Fundacji Centrum Cyfrowe i Centrum Edukacji Obywatelskiej, bibliotekarze uczestniczyli w szkoleniach:

- *Copywriting i webwriting*
- *Promocja w mediach społecznościowych i nie tylko*
- *Narzędzia cyfrowe wspierające tworzenie wartościowych treści.*

Ponadto brali udział w kursie *Otwarte zasoby edukacyjne w bibliotece.*

Bibliotekarze wykazywali się większą niż w ubiegłym roku umiejętnością wyszukiwania ciekawych dla nich portali, szkoleń, webinarów. Korzystali między innymi z webinarów oferowanych przez fundację FAMIGA Kraków (*Bajkoterapia w pracy*

z grupą. *Metodyka, zastosowanie, inspiracje, Trening Umiejętności Społecznych – sposoby na integrację grupy – zabawy i ćwiczenia*), Akademię Genialnego Nauczyciela (głównie szkolenia z programów Canva i Wordwall), Zachodniopomorskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli (Tydzień Mózgu w ZCDN-ie – *Zabawy z książką w bibliotece a rozwój umysłowy dziecka, Znaczenie i sposoby wykorzystania współczesnej powieści podczas pracy dydaktycznej i wychowawczej, Komiks w edukacji humanistycznej*) ale również Fundację Powszechnego Czytania (*Supermoc książek w przedszkolu*), Książnicę Kopernikańską (*Warsztaty tworzenia komiksu oraz konkursu komiksowego*), Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką w Warszawie (*DBN a zmiany w opracowaniu dokumentów*), Wojewódzki Ośrodek Metodyczny w Gorzowie Wielkopolskim (*Ewidencja materiałów bibliotecznych, Flanelowe opowieści, czyli zastosowanie metody Flannel Board Story w przedszkolu i szkole podstawowej, Światłocień w teatrze kamishibai*) czy Golden Training (*Pozyskiwanie środków na działania kulturalne, Bezpłatne narzędzia do tworzenia materiałów promocyjnych – grafik, animacji, zdjęć, filmów*).

Bibliotekarze uczestniczyli również w szkoleniach do *Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa Liga e-szkola* (z takich miejscowości jak Przybiernów, Goleniów, Maszewo, Nowogard, Osina, Brojce, Banie, Dziwnów, Międzyzdroje, Dobra – powiat policki, Nowe Warpno, Dolice, Chociwel, Marianowo, Stara Dąbrowa).

Brali też udział w cyklu szkoleń i spotkań prowadzonych przez Małgorzatę Swendrowską w ramach realizacji projektu *Mała książka – wielki człowiek* Instytutu Książki.

Sporym zainteresowaniem w 2021 roku cieszyły się wirtualne konferencje:

- *Biblioteki i pandemia: szansa czy katastrofa – o sposobach działania w czasach niezwykłych* – współorganizowana przez Katedrę Informatologii, Bibliologii i Edukacji Medialnej Instytutu Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach, Bibliotekę Główną Uniwersytetu Medycznego w Lublinie, Zarząd Okręgu w Lublinie SBP, Akademickie Koła SBP w Lublinie oraz Oddział w Lublinie Sekcji Bibliotek Naukowych SBP;
- *Bibliokreacje 6, czyli rodzic w bibliotece* – ogólnopolska, przeprowadzona przez PiMBP w Wałbrzychu;
- *13. Forum Młodych Bibliotekarzy* – głównym organizatorem było SBP;
- *Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w Internecie* – międzynarodowa, zrealizowana przez Polskie Centrum Programu Safer Internet;
- *Potencjał informacyjny regionalnych zbiorów i baz danych – narzędzia i metody ich wykorzystania* – ogólnopolska, 40. Spotkanie Zespołu ds. Bibliografii Regionalnej – zorganizowane przez SBP.

W ramach *Wirtualnych Targów Książki BookTarg – BookTarg Branżowy Biblioteka 5.0* bibliotekarze uczestniczyli w szkoleniach *Pieniądze to nie wszystko, czyli jak sfinansować działalność biblioteki, Ustawa o ochronie rynku książki a branża wydawnicza, W sieci o książkach: jak czytamy w czasach pandemii*.

2021 dla bibliotekarzy województwa zachodniopomorskiego był również rokiem otwarcia się, mimo trwającej pandemii, na spotkania stacjonarne, których oferta powoli wraca.

W ramach Zachodniopomorskiego Zjazdu BiblioLAB uczestniczono w szkoleniach i warsztatach: *Równowaga w rzeczywistości hybrydowej*, *Jak traktować siebie i innych z równoprawnym szacunkiem?*, *Praktyczne warsztaty z technik relaksacyjnych i sposoby dbania o siebie i swoje ciało poprzedzone wprowadzeniem teoretycznym o ciele w stresie i przed komputerem*.

W **BPG Ustronie Morskie** w ramach projektu *BLISKO*, którego operatorem jest Narodowe Centrum Kultury, odbyły się spotkania: *Wzmacnianie czytelnictwa dla dzieci*, *Zainteresowanie czytelników i społeczności lokalnej*, *Metody współpracy i budowania partnerstw w bibliotece*.

Spotkanie *Jak zorganizować Żywą Bibliotekę?*, w ramach projektu *Lokalnie dla różnorodności – sieć Żywych Bibliotek modelem rozwoju sektora*, zorganizowała biblioteka w Koszalinie. Ponadto odbyły się w niej *Konferencja Kultura dostępna* (stacjonarnie) w ramach *Festiwalu Integracja Ty i Ja* oraz kaskadowe szkolenia z zakresu kompetencji cyfrowych w ramach *Edukacja bez Barrier – Fundacja na Rzecz Rozwoju Edukacji w Polsce Digital Kids – Zaprogramuj misję na Marsa! NUTS3 KOSZALINSKI*.

Wiele szkoleń dotyczyło obsługi programów bibliotecznych czy nowości związanych z wyszukiwarkami. Bibliotekarze licznie uczestniczyli w spotkaniach na temat systemów MAK+ i SOWA, szkoleniach organizowanych przez BN dotyczących obsługi programu Academica, systemu Alma i wyszukiwarki Primo oraz zastosowania deskryptorów BN w katalogowaniu literatury pięknej i publicystyki.

Dla bibliotekarzy powiatu choszczeńskiego **MBP w Choszczynie** zorganizowała szkolenie stacjonarne dotyczące formatu *Marc21* z uwzględnieniem deskryptorów w katalogowaniu „Bibliografii Powiatu Choszczeńskiego”.

Szkolenie z obsługi nowego katalogu internetowego / multiwyszukiwarki INTEGRO miało miejsce w MBP w Szczecinie.

Bardzo dużym zainteresowaniem cieszyły się wszelkie spotkania i szkolenia związane z projektami i dotacjami, na przykład *Kultura – Interwencje 2021*, *Patriotyzm jutra dla instytucji kultury*, *Skrzydła dla mamy*, *Akcja Żonkil* czy *Mała książka – wielki człowiek*.

Mimo liczego uczestnictwa bibliotekarzy we wszelkich formach szkoleń, warsztatów i konferencji w żadnym z nich nie uczestniczyli pracownicy bibliotek w Płotach, Brzeźnie, Kobylance, Golczewie, Przybiernowie, Wąlczu (MBP), Świerznie, Kozielicach, Dygowie, Rąbinie, Świdwinie (GBP), Radowie Małym, Resku i Stepnicy.

Powiększa się grupa bibliotek, które w planach budżetowych wykazują brak środków na szkolenia dla pracowników. W 2022 roku żadnych finansów nie zaplanowały na nie biblioteki w Boleszkowicach, Brzeźnie, Dygowie, Kamieniu Pomorskim, Kołobrzegu (MBP), Kozielicach, Krzęcinie, Mieszkowicach, Polanowie, Połczynie Zdroju, Radowie Małym, Rąbinie, Sławoborzu, Starej Dąbrowie, Szczecinku (MBP), Wąlczu (PBP), Warnicach. Zwykle powodem jest zbyt mała dotacja budżetowa, ale nie zawsze.

XI. INWESTYCJE, MODERNIZACJE, ZMIANY W INFRASTRUKTURZE BIBLIOTEK PUBLICZNYCH

W 2021 roku międzyzdrojska spółka gminna ukończyła budowę (stan surowy) Centrum Administracyjno-Kulturalnego, w którym będzie się mieścić nowa siedziba **MBP w Międzyzdrojach**. W 2021 został rozstrzygnięty pierwszy nabór wniosków do konkursu zorganizowanego w ramach *Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0, Priorytet 2 Kierunek interwencji 2.1. Infrastruktura bibliotek 2021–2025*. Wniosek złożony przez bibliotekę zatytułowany *Międzyzdrojska Biblioteka dla Każdego* został rozpatrzony pozytywnie i otrzymał ostateczną akceptację ministra kultury, dziedzictwa narodowego i sportu na kwotę 1 040 083 zł. Koszty ogólne zadania to 1 793 419 zł, z czego 753 336 zł stanowi wkład własny. *Międzyzdrojska Biblioteka dla Każdego* to projekt inwestycyjny związany z wykończeniem pomieszczeń (stan „pod klucz”) oraz zakupem wyposażenia i sprzętu w nowo wybudowanym obiekcie.

W 2021 roku w Filii w Nowym Chwalimiu **BP w Barwicach** ukończono remont rozpoczęty w 2020 roku polegający na położeniu nowej podłogi i pomalowaniu pomieszczeń. Wymieniono okna i drzwi, wykonano remont WC oraz świetlicy (zostały przyłączone do mediów). Prace zostały sfinansowane przez Urząd Miejski w Barwicach oraz sołtysa Nowego Chwalimia z funduszu sołeckiego.

Do siedziby głównej BP w Barwicach zakupiono dwa regały na książki ze środków budżetowych. Filia w Starym Chwalimiu otrzymała sprzęt grający z dwoma mikrofonami, laminarkę, maszynkę do scrapbookingu oraz zewnętrzną wolnostojącą tablicę ogłoszeń – wszystko zakupiono z funduszu sołeckiego na rok 2021.

W filii w Polnem odmalowano zewnętrzną część budynku oraz zakupiono laminarkę dzięki funduszowi sołeckiemu.

Filia w Breniu **GBP w Bierzwniku** wznowiła działalność, ponieważ udało się zamontować pompę ciepła oraz panele fotowoltaiczne. Ponadto w pomieszczeniach placówki położono nowy tynk, odmalowano ściany oraz założono kanały wentylacyjne. W filii w Klasztorneńskim również założono takie kanały.

W 2021 roku kupiono osiem regałów do czytelni **M-GBP w Bobolicach**. Dofinansowano je w ramach programu Fundacji Orlen *Moje miejsce na Ziemi* oraz ze środków własnych, a także uzyskanych w postaci darowizny otrzymanej od sponsorów.

Dzięki pozyskaniu środków zewnętrznych, bazę kulturalną **MBP w Bornem Sulinowie** poszerzono o dodatkową przestrzeń przez wykonanie zadania *Salon poezji, muzyki i teatru, jako centrum integracji międzypokoleniowej przy Miejskiej Bibliotece Publicznej w Bornem Sulinowie* (projekt *Rewitalizacja szansą na aktywną integrację* współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz z budżetu państwa w ramach *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014–2020*). Doposażono pomieszczenia przeznaczone na działalność salonu w nowoczesne meble i sprzęt komputerowy oraz oświetleniowy. W wyremontowanej przestrzeni odbywają się próby i spotkania

Teatru Kameralnego, zespołów śpiewaczych oraz artystów tworzących pod okiem sprawdzonych instruktorów.

Ze środków własnych **GBP w Brojcach** zakupiła nowe regały, szafy i biurka oraz wymieniła oświetlenie wewnątrz biblioteki.

Dzięki przeniesieniu **GBP w Brzeźnie** do nowo wybudowanego Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki w Brzeźnie, zlikwidowano bariery dla osób z niepełnosprawnością fizyczną.

W celu poprawy standardu i estetyki w **M-GBP w Chociwlu** zakupiono 10 sztuk regałów jednostronnych na książki, które usytuowano w wypożyczalni. Ponadto kupiono nowoczesną sofę z dwoma fotelami i stolikiem kawowym do kącika czytelniczego, a także meble kuchenne do pomieszczenia socjalnego. Wszystko sfinansowano z budżetu gminy w ramach przyznawanej comiesięcznej dotacji dla biblioteki.

W 2021 roku w **MBP w Choszczynie** pokryto nową papą dach łącznika nad holem, pomalowano ściany pokoju socjalnego, magazynu i korytarza w części piwnicznej oraz naprawiono uszkodzoną część elewacji. Wydatkowana kwota wyniosła 7973 zł.

W wypożyczalni **GBP w Czaplunku** wymieniono wszystkie regały na książki. Kupiono 26 regałów podwójnych i 12 pojedynczych. Środki w kwocie 24 860 zł pochodziły z budżetu biblioteki.

W **MBP w Darlowie** poprawiono estetykę holu-wejścia do biblioteki głównej:

- Usunięto stare meble, dzięki czemu hol zyskał dodatkową przestrzeń. Wstawiono stolik i krzesła dla czytelników oczekujących na wejście do wypożyczalni. Pojawił się także regał bookcrossingowy.
- Poprawiono estetykę oraz funkcjonalność wypożyczalni dla dzieci i młodzieży poprzez usunięcie starych mebli wypoczynkowych oraz stolików, które zajmowały większą część pomieszczenia. Przeorganizowano przestrzeń tak, by powstał kącik dla najmłodszych (stoliki, pufki, leżaczki). Ustawiono niskie regały na książki, aby najmłodszy czytelnicy mieli do nich lepszy dostęp, dzięki temu uzyskano też nową miejsce do promocji książek.

Wyremontowano salę główną GBP w Dolicach. Zmieniono kolorystykę ścian, uzupełniono ubytki powstałe na skutek użytkowania pomieszczeń wypożyczalni i czytelnicy. Zamówiono nowe logo biblioteki, stojaki, tablicę informacyjną, rollup reklamujący bibliotekę.

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Drawsku Pomorskim poprawiła standard i estetykę placówek:

- filii w Zarańsku – modernizację oświetlenia sfinansowano z dochodów własnych ośrodka kultury;
- filii w Ostrowicach – modernizację oświetlenia sfinansowano z dochodów własnych ośrodka kultury;
- filii w Łabędziach – prace remontowe (wymiana naczynia przelewowego w CO) sfinansowano z dochodów własnych ośrodka kultury;

- biblioteki głównej – na jednej ze ścian budynku namalowano mural *Książka – oknem na świat* (wykonanie sfinansowano z dochodów własnych ośrodka kultury), zamontowano panele fotowoltaiczne na dachu budynku biblioteki (koszt opracowania dokumentacji technicznej instalacji fotowoltaicznej w wysokości 3936 zł sfinansowano z dochodów własnych ośrodka kultury, koszt montażu/instalacji – 68 644 zł – sfinansowała gmina Drawsko Pomorskie).

W **MBP w Dziwnowie** nowatorską metodą naprawiono uszkodzony dach głównej placówki. Koszt inwestycji w całości pokryła gmina.

Koszalińska Biblioteka Publiczna, z inicjatywy mieszkańców, pozyskała środki finansowe w ramach Budżetu Obywatelskiego Miasta Koszalina na 2020 rok na *Kulturalne miejsce spotkań Pod Bookiem* – taras przy KBP. Celem inwestycji był remont ściany fundamentowej oraz budowa tarasu naziemnego. *Kulturalne miejsce spotkań Pod Bookiem* nawiązuje do kultowego miejsca, którym był w latach 80. XX wieku taras przeznaczony dla czytelników zlikwidowany z powodów technicznych wiele lat temu. Taras wyposażono w kolorowe meble ogrodowe, leżaki, a także sprzęt niezbędny do organizacji plenerowych wydarzeń kulturalnych otwartych dla mieszkańców. Całkowity koszt inwestycji wyniósł 464 243 zł.

W 2021 roku wyremontowano pomieszczenia **GBP w Malechowie**. Inwestycja sfinansowana z dotacji z budżetu gminy Malechowo na 2021 rok.

W roku sprawozdawczym remontowana była Filia w Wyszewie **GBP w Manowie**. Modernizację sfinansowano ze środków samorządowych i unijnych.

W **BPGiM Płoty** wykonano instalację przeciwpożarową (w całym budynku), kamienne schody na skarpie, a także postawiono nowe ogrodzenie wokół małego dziedzińca (Letnia Czytelnia).

W BP w Połczynie Zdroju:

- w siedzibie głównej wykonano remont więźby dachowej (środki urzędu miejskiego);
- w filii w Redle wymieniono ogrzewanie CO na gazowe, wyremontowano elewację i pomalowano budynek na zewnątrz (środki funduszu sołeckiego);
- w filii w Gawrońcu wymieniono okna na poddaszu i rynny, pomalowano drzwi zewnętrzne, wyremontowano elewację i pomalowano budynek na zewnątrz (środki funduszu sołeckiego).

W 2021 roku, w ramach dotacji podmiotowej, dokonano remontu Filii w Byszewie **GBP w Siemysłu** polegającego na odmalowaniu pomieszczeń oraz drobnego remontu:

- w filii w Charzynie polegającego na montażu nawiewników w oknach, które zapewniły lepszą wentylację w pomieszczeniach, w których znajduje się księgozbiór;
- w siedzibie głównej biblioteki dokupiono regały na książki, które zastąpiły meble mniej pojemne oraz te, które były w złym stanie technicznym.

W **MBP w Sławnie** zmieniono estetykę i aranżację pomieszczeń czytelnicy ogólnej i czytelnicy multimedialnej, odmalowano ściany, wyremontowano łazienki. Wykonano także remont dachu budynku. Wszelkie nakłady finansowe zostały pokryte z budżetu biblioteki.

Pod koniec 2021 roku rozpoczęto modernizację elewacji budynku, w którym znajduje się Filia w Skalinie **BPG Stargard**. Remont finansowany jest z budżetu gminy Stargard. Zakończenie prac zaplanowano na 2022 rok.

Książnica Stargardzka od 2020 roku realizuje projekt partnerski z gminą Miasto Stargard, współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014–2020, Działanie 9.3 Wspieranie rewitalizacji w sferze fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich*. Przedsięwzięcie nosi nazwę *Książnica Stargardzka – biblioteka zaangażowana społecznie*. Ma charakter inwestycyjny i zakłada przeprowadzenie kompleksowej rewitalizacji przestrzeni publicznej i rozszerzenie działań społecznych, edukacyjnych i kulturalnych realizowanych w Książnicy Stargardzkiej.

W ubiegłym roku biblioteka nabyła profesjonalny sprzęt nagłośnieniowy z własnym zasilaniem, animacyjną chustę i animacyjny tunel oraz dwie sztuki okularów do wirtualnej rzeczywistości (do komputerów) – gogle VR. Zakupiono także 10 tabletów z wyświetlaczami 10-calowymi do prowadzenia zajęć z dziećmi i młodzieżą (między innymi z rzeczywistością rozszerzoną). Oprócz tego dokupiono kilka urządzeń biurowych: flipchart magnetyczny, drukarkę, skaner, bindownicę.

W 2021 roku oddano do użytkowania czytelnikom **MBP w Szczecinie** nową placówkę – filię nr 7. W latach 2017–2020 biblioteka przeprowadziła kapitalny remont i modernizację obiektu sfinansowane ze środków gminy Miasto Szczecin. Koszt inwestycji to prawie 9,8 mln zł.

Większe inicjatywy podjęte w zakresie remontów w 2021 roku to:

- wymiana dachu zabytkowego budynku filii nr 6 – koszt 265 tys. zł,
- wymiana okien i drzwi w filii nr 10 – koszt 100 tys. zł,
- zakup wyposażenia (mebli i sprzętu komputerowego do wyremontowanej filii nr 46 – koszt 34 tys. zł,
- zakup sprzętu komputerowego za 100 tys. zł.

W 2021 roku w obiektach należących do MBP w Szczecinie na bieżąco usuwano wszelkie usterki i awarie. Przykładowe zadania zrealizowane w oparciu o dotację podmiotową z urzędu miasta w wybranych placówkach to: doposażenie meblowe, remont i malowanie wybranych pomieszczeń, wymiana grzejnika, modernizacja instalacji wodnej, wymiana uszkodzonych szyb oraz klimatyzatora.

W ramach dotacji inwestycyjnej z urzędu miasta w wybranych placówkach wykonano: wymianę dachu zabytkowego budynku, okien i drzwi oraz instalacji elektrycznej i oświetlenia, montaż hybrydowego systemu alarmowego i przeciwpożarowego, wyposażenie meblowe filii bibliotecznej.

Od 2020 roku trwa remont budynku Centrum Kultury w Resku, którego część stanowi **BPMiG Resko**. Projekt ośrodka przewiduje remont obiektu, wyposażenie go w dźwig platformowy, przebudowę pomieszczeń, zakup wyposażenia, montaż pomp ciepła, wymianę instalacji oświetlenia i wentylacji, zagospodarowanie placu przed budynkiem oraz wprowadzenie udogodnień dla osób niepełnosprawnych.

W **GBP w Szczecinku** poprawiono estetykę placówek. Wymieniono część regałów w filii w Turowie, kupiono nowe wyposażenie do kąpoków dla dzieci w filiach w Wierzbachowie i Żółtnicy. Zakupy sfinansowano z dotacji organizatora.

Biblioteka Publiczna Gminy Świeszyno wyposażyla czytelnię dziecięcą w nowe pufy i poduszki na stojaku do siedzenia oraz doposażyła łazienki. Wszystkie wymienione elementy zostały sfinansowane ze środków własnych instytucji.

We wrześniu 2020 roku **BPG Wałcz** przeniesiono do nowej siedziby, która zdecydowanie potrzebowała remontu. Pomalowano wszystkie pomieszczenia, łącznie około 250 m² powierzchni, wymieniono lampy w 7 pomieszczeniach, kupiono lampy podłogowe. Zakupiono regały, biurko oraz kilka foteli do kąpoków czytelniczych, stół i 12 krzeseł do sali konferencyjnej. Całkowicie wyposażono zaplecze socjalne. Rozpoczęto remont sali wypożyczeń dla dzieci. W tym celu zakupiono nowoczesne regały na książki, kanapę i lampy. Zakupy sfinansowano ze środków budżetowych biblioteki.

W 2021 roku w Filii w Obrytej **GBP w Warnicach** przeprowadzono inwestycje polegające na:

- wykonaniu przyłącza instalacji grzewczej oraz montażu grzejników – zadanie zrealizowano w związku z przyznaniem pomocy w ramach *Poddziałania 19.2 Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność* objętego *Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020* w ramach zadania *Przebudowa świetlicy w miejscowości Obryta, gmina Warnice*, koszt realizacji wyniósł 85 tys. zł, z czego 38 158 zł to dofinansowanie wynikające z umowy o przyznanie pomocy (*Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie*);
- remoncie dachu – inwestycja była współfinansowana z budżetu GBP w Warnicach oraz środków Funduszu Sołeckiego Sołectwa Obryta.

XII. POZABUDŻETOWE ŹRÓDŁA POZYSKIWANIA ŚRODKÓW NA DZIAŁALNOŚĆ BIEŻĄCĄ I INWESTYCJE. UDZIAŁ W PROGRAMACH, KONKURSACH, GRANTACH. SPONSORING

W 2021 roku z programu MKiDN *Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych* 103 biblioteki województwa zachodniopomorskiego otrzymały 1 039 243 zł na zakup książek, czasopism i audiobooków oraz usługi udostępniania e-booków. Niestety, z programu nie skorzystało aż 10 uprawnionych bibliotek (instytucje kultury w Będzinie, Boleszkowicach, Bierzwnicy, Golczewie, Kołbaskowie, Kozielicach, Nowym Warpnie, Radowie Małym, Rąbinie, Reczu).

Biblioteki w Boleszkowicach, Bierzwnicy i Nowym Warpnie po raz kolejny nie występowały o dofinansowanie na zakup zbiorów.

Biblioteka Publiczna w Barlinku została beneficjentem programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego *Partnerstwo dla książki*. W 2021 roku realizowała projekt *Książka – mój życiowy partner*. Kwota pozyskanej dotacji wyniosła 9862 zł, a wkład własny 2612 zł. W ramach przedsięwzięcia biblioteka zorganizowała festyn literacko-naukowy, cykl warsztatów detektywistycznych oraz zajęć z bajkoterapii i arteterapii, a także *Noc Detektywów*.

Biblioteka Publiczna w Barwicach w ramach porozumienia pomiędzy powiatem szczecińskim a gminą Barwice zawartego 6 kwietnia 2020 roku w sprawie powierzenia gminie Barwice prowadzenia zadania publicznego powiatu szczecińskiego w zakresie kultury, otrzymała dotację w wysokości 8 tys. zł na prowadzenie zajęć teatralnych, spotkań autorskich dla dzieci, młodzieży i dorosłych, warsztatów breakdance, artystycznych, makramy, muzycznych, florystycznych, warsztatów *Ocalić od zapomnienia* oraz na zrealizowanie happening *Pomaluj moje miasto*.

Białogardzka Biblioteka Publiczna od osób fizycznych pozyskała w sumie 713 zł. Za środki te kupiono dwa regały i dwa krzeselka do Czytelni dla Dzieci oraz fototapetę.

Gminnej Bibliotece Publicznej w Bierzwniku udało się zdobyć mikrodotację z *Programu Społecznik*, o który instytucja wnioskowała pod parasolem Stowarzyszenia Przyjaciół Ekspozycji Etnograficznej Lamus w Bierzwniku. Tytuł projektu nosił nazwę *Pewnego razu... – bajka o tym, jak dzieci dbają o Ziemię. Tworzenie opowieści w teatryku kamishibai*". Wartość projektu wyniosła 4504,78 zł (w tym dotacja – 3964,78 zł, wkład własny – 540 zł).

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Bobolicach pozyskała ponad 20 tys. zł, biorąc udział w programach:

- ministra kultury i dziedzictwa narodowego *Partnerstwo dla książki 2021* – wniosek złożono w marcu, projekt pod nazwą *Bobolickie spotkania z literaturą* otrzymał dofinansowanie w kwocie 6 tys. zł;
- Fundacji Orlen – aplikowano w lipcu, na zadanie *Moje miejsce na Ziemi* otrzymano dofinansowanie w kwocie 10 tys. zł;
- *Mikrodotacje, Lokalne Przedsięwzięcia Funduszu Inicjatyw Obywatelskich* – w sierpniu grupa nieformalna działająca przy bibliotece złożyła wniosek na dofinansowanie działania *Biblioteka w plenerze*, w wyniku czego otrzymano grant w kwocie 5 tys. zł, płatnikiem była Koszalińska Agencja Rozwoju Regionalnego, działania realizowano w bibliotece, faktury wystawiano na KARR, za pozyskane środki kupiono dwa Czytaki, namiot ekspozycyjny, nagrody w konkursie czytelniczym, między innymi książki z dużą czcionką, lupki, zakładki i lampki (Czytaki i namiot wprowadzono na stan biblioteki), projekt sfinansowano przez Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.

Ponadto M-GBP w Bobolicach otrzymała darowizny – w kwocie 1 tys. zł, którą wykorzystano na zakup regałów do czytelnicy, oraz w wysokości 500 zł na zakup książek z dużą czcionką.

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Bobolicach na działania profilaktyczne, tj. *Ferie w Bibliotece, Kolorowe lato z biblioteką, Książka – moja Arkadia, Tydzień Biblioterapii 2021*, otrzymała od Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych kwotę 3505 zł.

Miejska Biblioteka Publiczna w Bornem Sulinowie otrzymała dofinansowanie do kilku projektów realizowanych w 2021 roku:

- *Uranowe uszy* – środki ministra kultury, dziedzictwa narodowego i sportu pochodzące z Funduszu Promocji Kultury, wysokość dotacji 18 tys. zł, wkład własny 4,7 tys. zł, w ramach realizacji przedsięwzięcia miały miejsce warsztaty literackie i z kodowania oraz lekcje tematyczne;
- *Pocztówka z Bornego* – środki Fundacji Orlen w wysokości 10 tys. zł (bez wkładu własnego) przekazane w ramach programu grantowego dla społeczności lokalnych *Moje miejsce na Ziemi*;
- *Salon poezji, muzyki i teatru jako centrum integracji międzypokoleniowej przy Miejskiej Bibliotece Publicznej w Bornem Sulinowie* – w ramach przedsięwzięcia *Rewitalizacja szansą na aktywną integrację* współfinansowanego przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz z budżetu państwa w ramach *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014–2020* pozyskano środki w wysokości 21,5 tys. zł (bez wkładu własnego), dzięki realizacji zadania doposażono pomieszczenia przeznaczone na działalność salonu w nowoczesne meble i sprzęt komputerowy oraz oświetleniowy;
- *Do przyszłości kolej!* – środki Fundacji BGK z drugiej edycji programu *Dzieci Kapitana Nemo*, dofinansowanie w wysokości 9510 zł, zrealizowano różnorodne zadania, między innymi przeprowadzono kilka lekcji tematycznych, zajęcia warsztatowe, kupiono do zbiorów biblioteki materiały dotyczące Bornego Sulinowa oraz zaprezentowano wystawy tematyczne.

Miejska Biblioteka Publiczna w Choszcznie na realizację zadań *Przeciwdziałanie alkoholizmowi oraz Zwalczanie narkomanii i przemocy domowej* pozyskała w sumie 4 tys. zł (jako dotację celową od gminy Choszczno).

Miejska Biblioteka Publiczna w Darłowie koordynowała realizację przygotowanego przez siebie wniosku *Biblioteka społeczna – nowoczesna przestrzeń kultury*, dotyczącego organizacji w mieście społecznej biblioteki, czyli akcji bookcrossingowej dla jego mieszkańców. Zakupiono zewnętrzne regały biblioteczne, które ustawiono na głównym placu miasta oraz przy dworcu PKP. Aktywność prowadzono w ramach projektu *Rewitalizacja szansą na aktywną integrację* KARR. Dwa regały zewnętrzne biblioteki plenerowej opatrzone logo MBP w Darłowie. Służą one również jako punkty informacyjne o działaniach instytucji. Dofinansowanie wyniosło 20 tys. zł.

W 2021 roku **BPMiG Dębno** w naborze Stowarzyszenia Lider Pojezierza *Tworzenie i rozwój infrastruktury turystycznej i sportowej*, w poddziałaniu 19.2 *Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność* objętym *Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020*, pozyskała środki na realizację drugiego etapu zadania inwestycyjnego *Remont dachów budynku Biblioteki Publicznej w Dębnie. Część B i D – Willa Fabrykancka* (dofinansowanie – 189 336 zł, wkład własny – 109 723,98 zł). Realizację zadania zaplanowano na 2022 rok.

Z funduszu Celowego Związku Gmin w Długoszynie CZG-12 *Eko w działaniu* dębnowska biblioteka pozyskała 1 tys. zł na zakup książek i gier planszowych o tematyce ekologicznej. W ramach projektu odbyły się zajęcia literacko-ekologiczne w trybie stacjonarnym. Celem przedsięwzięcia było kształtowanie postaw i kultury ekologicznej najmłodszych oraz aktywna edukacja ekologiczna dotycząca selektywnej zbiórki odpadów i ponownego wykorzystania opakowań. Ponadto rozwijano wrażliwość ekologiczną i artystyczną, promowano działania proekologiczne, kształtowano poczucie harmonii ze środowiskiem oraz podnoszenie świadomości ekologicznej.

W 2019 roku BPMiG Dębno pozyskała grant w formie darowizny od Fundacji BGK im. J.K. Steczkowskiego 15 tys. zł w ramach konkursu *Na dobry początek*. Projekt miał być realizowany w pierwszym półroczu 2020 roku pod nazwą *Akademia Malucha – rozwijamy się w bibliotece*. Spotkania skierowane były do dzieci w wieku od dwóch do pięciu lat, które nie są objęte edukacją szkolną. Ze względu na pandemię projekt realizowano w częściach przez trzy lata. W 2019 roku z dotacji sfinansowano specjalistyczne warsztaty dla pracowników oddziału dziecięcego, w 2020 – zakup stolików, krzesełek, telewizora i dywanów, natomiast w 2021 roku odbyły się wszystkie zaplanowane zajęcia z dziećmi i ich rodzicami.

Biblioteka w Dobrej Szczecińskiej, wchodząca w skład Gminnego Centrum Kultury i Bibliotek, w ramach projektu *Sieć na kulturę* finansowanego przez Interreg *Walka z pandemią COVID-19 i jej konsekwencjami w Euroregionie Pomerania* pozyskała środki finansowe i zrealizowała szkolenie dla własnych pracowników z zakresu obsługi programów do montażu filmów i obróbki zdjęć, podstaw dziennikarstwa, prezentacji, obsługi sprzętu i social mediów. Zakupiono sprzęt (laptopy, aparaty, kamerki) oraz oprogramowanie do obróbki filmów i zdjęć (wysokość dotacji wyniosła 73 052,99 zł, wkład własny – 8260,87 zł).

Biblioteka otrzymała też grant w ramach realizacji programu *Moje miejsce na Ziemi* Fundacji Orlen w kwocie 5 tys. zł na projekt pod tytułem *Pokoloruj mój świat*. Jego realizację przewidziano na marzec 2022 roku (cykl warsztatów artystycznych zakończonych piknikiem i konkursem).

Z funduszy *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych* **GBP w Dolicach** pozyskała 1,5 tys. zł na zakup nagród dla uczestników Przeglądu Małych Form Teatralnych *Profilaktyka i My*.

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Drawsku Pomorskim w 2021 roku była beneficjentem w trzech projektach, w których zrealizowano kilkadziesiąt rodzajów różnych działań edukacyjnych, kulturalno-oświatowych i promocyjnych:

- *W krainie czarodziejów, magów i robotów* – program *Partnerstwo dla książki* Instytutu Książki, ze środków MKiDN otrzymano 40 tys. zł dofinansowania, wkład własny wyniósł 28 tys. zł. Przeprowadzono pokazy filmów z prelekcjami, spektakle teatralne, warsztaty komiksowe, artystyczne, czytelnicze, tematyczne, klockowe i z robotyki, spotkania z pisarzami, konkursy. Szczególną rolę odegrały warsztaty tworzenia gry mobilnej na podstawie powieści Stanisława Lema. Dzięki nim oraz premierze opracowanej przez młodzież gry udało się zainspirować młodych ludzi do poznania twórczości tego pisarza oraz innych pozycji science fiction. Zrealizowano 53 wydarzenia.
- *Ogród książki – miejscem twórczych inspiracji i integracji* – program *Promocja czytelnictwa* Instytutu Książki, ze środków MKiDN pozyskano 39 180 zł dofinansowania, wkład własny wyniósł 25,5 tys. zł. W ramach realizacji zadania przeprowadzono trzy kampanie czytelnicze skierowane do różnych grup wiekowych: dzieci, młodzieży, dorosłych. Każda z akcji zawierała działania adekwatne do przedziału wiekowego odbiorców przygotowane przez bibliotekarzy z pomocą autoritetów, ekspertów i specjalistów z poszczególnych dziedzin, a także twórców i pisarzy. Zorganizowano spotkania autorskie, flashmob, pikniki literackie, konkursy, plenery, animacje i akcje czytelnicze, spotkania warsztatowe. Niezwykle istotnym okazało się także wykorzystanie nowoczesnych technologii, na przykład gier mobilnych powstałych w oparciu o literaturę. Zrealizowano 102 wydarzenia.
- *Sztuka cię szuka – artystyczne pracownie talentów* – program *Edukacja kulturalna* MKiDN, otrzymano 39 tys. zł dofinansowania, gmina Drawsko Pomorskie dołożyła 8 tys. zł, wkład własny biblioteki wyniósł 9,6 tys. zł. W bibliotece głównej i filiach odbyły się w czasie wakacji różnorodne zajęcia warsztatowe, spotkania tematyczne, zabawy, konkursy itp. działania, między innymi warsztaty plastyczne i rękodzielnicze.

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Goleniowie otrzymała dotację w kwocie 4,4 tys. zł na realizację inicjatywy *Zabawa dramą dobrą zabawą* w ramach projektu *Bardzo Młoda Kultura 2019–2021* (program Narodowego Centrum Kultury). Zrealizowano zajęcia integracyjne, taneczne, wokalne, mające na celu poznanie świata baśni i wyobraźni oraz gier i zabaw ludowych, przygotowano i opracowano scenariusze zajęć teatralnych, ćwiczone dykcję, wykonano plakaty i zaproszenia na premierę dram.

Biblioteka Publiczna w Gryfinie otrzymała dofinansowanie do projektu *Gryfińskie Archiwum Mówione* z programu *Patriotyzm Jutra* ogłoszonego przez Muzeum Historii Polski. Dotacja wyniosła 24 945 zł, a biblioteka wniosła wkład własny w wysokości 8 tys. zł. *Gryfińskie Archiwum Mówione* to zaproszenie do poznania powojennej historii miasta. Wyjątkowy zbiór materiałów, dokumentujący proces tworzenia dzisiejszego

Gryfina. W formie wideo zarejestrowano opowieści, życiorysy i ciekawe historie rozmówców – pierwszych osadników, sybiraków, kresowiaków, ludzi, którzy związali się z Gryfinem. W ciągu kilku miesięcy nagrano 32 filmy. Wszystkie materiały udostępniono na YouTube. W przestrzeni miejskiej rozmieszczono tabliczki z kodami QR przekierowujące do kilkuminutowych materiałów filmowych zawierających wywiady z poszczególnymi osobami. Powstał też przewodnik z cyklu *Spacerowniki Gryfińskie* i zakładki do książek.

Ponadto trzy imprezy zorganizowane przez BP w Gryfinie dofinansowała PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna Spółka Akcyjna: *Narodowe Czytanie, Dyktando Gryfińskie, Gryfińskie Koncerty Organowe*. Klauzula poufności w umowie sponsorin-gowej nie pozwala bibliotece na ujawnienie kwoty sponsoringu.

Od Mariny Kamień Pomorski **PiMBP w Kamieniu Pomorskim** otrzymała 2,1 tys. zł na spotkanie autorskie z Izabelą Frączyk.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych sfinansowała spotkanie autorskie w bibliotece z Beatą Zuzanną Borawską (1270 zł).

Ze środków *Miejskiego Programu Przeciwdziałania i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych* (dotacja gminy Miasto Kołobrzeg) **MBP w Kołobrzegu** dwukrotnie otrzymała środki na realizację projektów:

- *Biblioteka bezpieczna i przyjazna dziecku 2021* – 28,8 tys. zł, wkład własny wyniósł 1029,53 zł;
- *Dajemy słowo – biblioteka dla wszystkich 2021* – 21 tys. zł, bez wkładu własnego.

Gminna Biblioteka Publiczna w Manowie ze środków Fundacji LOTTO im. Haliny Konopackiej pozyskała 19,5 tys. zł (wkład własny 1807,99 zł) na projekt *Baczyński na warsztat*. W ramach jego realizacji przeprowadzono warsztaty z tworzenia gry mobilnej i opracowano grę, której promocja odbyła się w filiach biblioteki zlokalizowanych na terenie gminy.

W 2021 roku spółka gminna Nowe Centrum ukończyła budowę (stan surowy) siedziby biblioteki, która będzie mieścić się w nowo wzniesionym obiekcie *Centrum Administracyjno-Kulturalne w Międzyzdrojach*. W 2021 rozstrzygnięto pierwszy nabór wniosków do konkursu zorganizowanego w ramach *Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0, Priorytet 2 Kierunek interwencji 2.1. Infrastruktura bibliotek 2021–2025*. Wniosek złożony przez **MBP w Międzyzdrojach**, pod tytułem *Międzyzdrojska Biblioteka dla Każdego*, rozpatrzono pozytywnie. Ostatecznie zaakceptował go minister kultury, dziedzictwa narodowego i sportu. Przyznana kwota wyniosła 1 040 083 zł. Koszty ogólne zadania to 1 793 419 zł, z czego 753 336 zł stanowi wkład własny. *Międzyzdrojska Biblioteka dla Każdego* to projekt inwestycyjny związany z wykończeniem pomieszczeń (stan „pod klucz”) oraz zakupem wyposażenia i sprzętu w nowo wybudowanym obiekcie Centrum Administracyjno-Kulturalnego w Międzyzdrojach.

W ramach przedsięwzięcia *Kreatywne warsztaty w Twoim domu – pakiety plastyczne* realizowanego przez Międzyzdrojskie Stowarzyszenie Rodzina w programie marszał-

kowskim *Społecznik 2019–2021* w bibliotece zorganizowano cztery akcje wydawania pakietów plastycznych (ponad 300 zestawów) dla dzieci wraz z instrukcjami do wykonania pracy plastycznej w domu z rodzicami. Kwota dofinansowania wyniosła 4 tys. zł.

Od kilku lat **GBP w Nowym Warpnie** pozyskuje niewielkie środki finansowe dzięki współpracy z Fundacją Cosinus – między innymi sponsoring zakupu książek dla dzieci oraz plasz edukacyjnych.

Miejska Biblioteka Publiczna w Nowogardzie z Krajowego Funduszu Szkoleniowego pozyskała 16 720 zł (wkład własny wyniósł 4180 zł). Pracownicy brali udział w szkoleniu *Warsztaty rozwijające kompetencje i umiejętności zawodowe pracowników instytucji kultury w odniesieniu do zmian form pracy w okresie pandemii COVID-19. Aktywizacja odbiorców kultury i sztuki w formie „online”* w Międzyzdrojach.

Z Fundacji 5Medium biblioteka pozyskała 2 tys. zł.

Od gminy **BPGiM w Płotach** otrzymała dotację celową na remont ogrodzenia w wysokości 3 tys. zł.

W 2021 roku **Biblioteka – Gminne Centrum Kultury w Przelewicach** była beneficjentem dwóch programów współfinansowanych ze środków MKiDN:

- *Infrastruktura Domów Kultury na „Multimedialne Centrum Kultury”* – dotacja wyniosła 36 tys. zł;
- *Partnerstwo dla książki* – dotacja wyniosła 10,5 tys. zł, zrealizowano projekt *Magiczny świat książki – warsztaty literacko-teatralne dla dzieci*, zorganizowano cykl warsztatów literacko-teatralnych dla przedszkolaków oraz uczniów z klas od pierwszej do trzeciej szkół podstawowych z terenu gminy, ponadto dla wszystkich dzieci zorganizowano dwa przedstawienia teatralne.

Ponadto pracownicy biblioteki założyli Stowarzyszenie Dotknij Kultury. W 2021 roku realizowali projekt *Niech żyje Polska...* w ramach *Programu Społecznik* (odbyły się między innymi warsztaty plastyczne dla dzieci, konkurs piosenki).

Ze środków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych **MBP w Sławnie** otrzymała dotację w wysokości 6502,08 zł na wakacje w bibliotece, spotkania autorskie i warsztaty komiksowe.

Starostwo Powiatowe w Sławnie dofinansowało kwotą 5 tys. zł dostęp do e-booków na platformie Legimi wszystkim bibliotekom powiatu sławieńskiego.

Ponadto biblioteka otrzymała dotację z Urzędu Miasta w Sławnie w wysokości 2,8 tys. zł, między innymi na spotkania autorskie i udział w Zachodniopomorskich Dniach Dziedzictwa 2021.

Gminna Biblioteka Publiczna w Starej Dąbrowie realizowała projekt *Być muzą albo poetą* w programie *Równać Szanse – 2020* finansowanym poprzez Polską Fundację Dzieci i Młodzieży. Na realizację tego zadania biblioteka otrzymała kwotę 8,5 tys. zł (wkład własny wyniósł 1910 zł).

Z programu *Partnerstwo dla książki* realizowanego przez Instytut Książki, **Książnica Stargardzka** pozyskała kwotę 33 120 zł (przy 11 384 zł wkładu własnego) z dotacji

MKiDN na organizację programu szkoleń dla bibliotekarzy powiatu stargardzkiego. Biblioteka realizowała zadanie *Biblioteka wielozadaniowa z kadrą do zadań szczególnych – cykl szkoleń dla bibliotekarzy*. W ramach przedsięwzięcia odbyło się 14 szkoleń, w każdym z nich uczestniczyło od 20 do 29 bibliotekarzy z powiatu (ich tematy podano w rozdziale dotyczącym działalności bibliotek powiatowych).

W 2021 roku KP zrealizowała projekt Średniowieczne stargardiana. Konserwacja inkunabułów ze zbioru Książnicy Pomorskiej w Szczecinie. Zadanie dofinansowano ze środków Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego. Jego zakres programowy objął wykonanie konserwacji dwóch inkunabułów – dzieła Roberta Holkota (około 1290–1349) zatytułowanego *Super sapientiam Salomonis* z 1483 roku oraz księgi Joannesa Duns Scotusa (1266–1308) *Quaestiones in IV libros Sententiarum* z 1481 roku (dziełu temu towarzyszy współoprawny tekst tegoż autora zatytułowany *Quaestiones quodlibetales*, również z tego roku) – oraz sporządzenie dokumentacji konserwatorskiej. Główna koncepcja opierała się na wykorzystaniu współczesnych technik konserwatorskich w celu przywrócenia księgom jak najlepszego stanu i pierwotnego wyglądu. Zadanie realizowano zgodnie z przyjętym harmonogramem w okresie od 26 kwietnia do 30 listopada 2021 roku. Wartość ogółem projektu wyniosła 57 531,50 zł, z czego dotacja z urzędu marszałkowskiego to 40 tys. zł, a środki własne KP – 17 531,50 zł.

Książnica Pomorska pozyskała również 112,8 tys. zł z MKiDN w ramach *Programu Dyskusyjne Kluby Książki*. Dofinansowanie przeznaczono na zakup i dystrybucję książek do DKK-ów, opłacenie spotkań autorskich w bibliotekach województwa, przeprowadzenie czterech szkoleń dla moderatorów grup czytelniczych.

Ponadto biblioteka wojewódzka w 2021 roku podjęła się realizacji dwóch projektów skierowanych do bibliotekarzy województwa zachodniopomorskiego:

- *EU-Reading Circles*, w ramach programu Erasmus+. Projekt Erasmus+ *EU-Reading Circles – grupy czytelnicze w Europie. Dzielnie się doświadczaniem na rzecz integracji i partycypacji społecznej*, którego koordynatorem jest Uniwersytet w Sewilli, ma na celu promocję czytelnictwa i pozyskanie przydatnych danych do stworzenia mapy grup czytelniczych działających na terenie województwa zachodniopomorskiego, która stanie się częścią europejskiej mapy grup czytelniczych. Wysokość całkowitej dotacji przewidzianej na 2021 i 2022 rok wynosi 14 905 EUR (ze środków Unii Europejskiej), wkład własny KP poniesie w 2022 roku. W 2021 roku w ramach umowy zostały zdiagnozowane obszary potrzeb czytelniczych w bibliotekach województwa zachodniopomorskiego (stworzono ankiety diagnozujące), uczestniczono w spotkaniach międzynarodowego zespołu pracującego przy projekcie.
- *Nie siedź, siecuj!* – sfinansowany przez FRSI. Wysokość całkowitej dotacji przewidzianej na 2021 i 2022 rok wynosi 4 tys. zł. W ramach projektu utworzono grupę z siedmiu bibliotek, które po skończeniu

finansowania przedsięwzięcia, będą współpracowały ze sobą przy projekcie *Biblioteka do zadań specjalnych* mającym na celu podniesienie kompetencji bibliotekarzy w pracy z osobami z niepełnosprawnościami. Odbyło się osiem spotkań online.

Miejska Biblioteka Publiczna w Szczecinie pozyskała środki na realizację trzech zadań:

- *Poezja miasta* – dofinansowanie w ramach programu *Partnerstwo dla książki* ze środków finansowych Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu pochodzących z Funduszu Promocji Kultury wyniosło 15 tys. zł, wkład własny – 10 220 zł. Odbyły się spotkania z twórcami, warsztaty, dyskusje oraz koncert. Wybrane wydarzenia były tłumaczone na język migowy.
- *Kryminal czai się wszędzie* – dofinansowanie (w kwocie 21 120 zł, wkład własny 8530 zł) w ramach projektu *Partnerstwo dla książki* ze środków finansowych Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu pochodzących z Funduszu Promocji Kultury. Projekt realizowany był od czerwca do października 2021 roku w dwóch blokach – ogólnopolskim (*Kryminal w kilku aktach*) oraz szczecińskim (*Rzeźnik z Niebuszewa*). Zorganizowano spotkania z autorami i dziennikarzami, pokazy filmów dokumentalnych, dyskusje oraz wycieczki z przewodnikiem.
- *Bulwarowe* – dofinansowanie w wysokości 4 tys. zł przez Żeglugę Szczecińską. W okresie letnim zorganizowano literackie spotkania nad Odrą, podczas których miały miejsce spotkania ze szczecińskimi pisarzami, warsztaty literackie dla najmłodszych, gry i zabawy oraz kiermasz książek.

Biblioteka Publiczna Gminy Świeszyno z Programu *Równać Szanse – 2020* na projekt *Ekoszycie – ekożycie* otrzymała dotację 8,5 tys. zł (wysokość wkładu własnego wyniosła 1296,15 zł). W ramach jego realizacji w 2021 roku przeprowadzano między innymi konkursy dla dzieci, warsztaty oraz pokazy szycia ręcznego i maszynowego, a także pierwszej pomocy.

Biblioteka Publiczna w Trzebiatowie, będąca częścią Trzebiatowskiego Ośrodka Kultury, otrzymała po raz kolejny dofinansowanie na projekt *Czytające podwórka* ze środków Starostwa Powiatu Gryfickiego w wysokości 3 tys. zł. Była to kontynuacja cotygodniowych czwartkowych odwiedzin miejscowości wiejskich gminy Trzebiatów, w trakcie których organizowano czytanie, zajęcia plastyczne, ruchowe, konkursy ekologiczne, poczęstunki, a na pamiątkę każdemu dziecku wręczano książkę.

W 2021 roku **Biblioteka w Trzcińsku-Zdroju** zrealizowała trzy inicjatywy w programie wsparcia *Spolecznik* finansowanym przez Zachodniopomorski Urząd Marszałkowski. Wniosek grupy nieformalnej złożyło Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Trzcińskiej. Projekt realizowali pracownicy biblioteki na terenie całego obiektu centrum kultury. Pozyskano środki na działalność, zakup pomocy dydaktycznych i wyposażenie:

- *Ekoludki – z ekologią za Pan Brat* – kwota dofinansowania wyniosła 4 tys. zł. Kupiono pomoce dydaktyczne niezbędne do realizacji projektu, nagrody w kon-

kursie na wykonanie Ekoludka, artykuły spożywcze oraz sfinansowano wyjazd dzieci i opiekunów na wycieczkę do lasu.

- *Odjazdowy Bibliotekarz. Eko-rajd* – kwota dofinansowania wyniosła 4 tys. zł. Opłacono ubezpieczenie uczestników oraz zakup: upominków na loterię fantową, produktów spożywczych, paliwa do transportu posiłków i rzeczy potrzebnych do przeprowadzenia wydarzenia, gadżetów do prowadzenia zabaw i konkursów dla dzieci.
- *Znowu młodym być – salon odnowy dla seniorów* – kwota dofinansowania wyniosła 4 tys. zł. Zorganizowano spotkanie z dietetykiem, warsztaty z kosmetologiem, manikiurzystką i podologiem, ćwiczenia dla seniorów z fizjoterapeutką, wyjazd do teatru, bilety do teatru, zakup ekspresu do kawy oraz spotkanie podsumowujące projekt.

Dzięki Współpracy z Gminną Komisją Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przy Urzędzie Miasta **BPG Tychowo** pozyskała środki na zakup nagród oraz materiałów techniczno-plastycznych do przeprowadzenia różnego rodzaju działań w wysokości 1050 zł.

Biblioteka Publiczna Gminy Ustronie Morskie otrzymała dofinansowanie w wysokości 100 tys. zł w ramach realizacji *Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021–2025 Blisko*. Wkład własny w wysokości 11,2 tys. zł biblioteka otrzymała od organizatora, który był zobowiązany do zapewnienia wkładu własnego w wysokości minimum 10% budżetu zadania.

W październiku i listopadzie w ramach projektu *Blisko* przeprowadzono dwa spotkania informacyjno-diagnostyczne – jedno z dziećmi i młodzieżą, drugie z dorosłymi i seniorami.

W październiku odbyło się spotkanie pod tytułem *Fikcja literacka zawarta w książce Mai Lunde „Historia pszczół”*, podczas którego poruszono kwestie związane z tematyką tych owadów. Następnie w ogrodzie Gminnego Ośrodka Kultury przeprowadzono warsztaty, podczas których poruszono problematykę roli pszczół w życiu człowieka, można też było wziąć udział w konkursie miodowym, zobaczyć prawdziwy ul, a także stworzyć wspólnie z innymi uczestnikami zajęć karmnik dla pszczół.

W ramach realizacji projektu, w szkole podstawowej, miały miejsce warsztaty *Teatr pod Mikołajkiem*. Ich tematyka związana była z przyszlóroczną lekturą *Narodowego Czytania – Balladami i romansami* Adama Mickiewicza. Młodzież zainscenizowała przed rówieśnikami, nauczycielami i bibliotekarzami fragment *Świtezianki*.

W listopadzie odbyło się Forum Wymiany Doświadczeń, czyli spotkanie liderów działających prężnie na rzecz rozwoju Ustronia Morskiego. Wypracowywano wspólne działania zachęcające do jak najszerzego korzystania z usług biblioteki.

Komisja Przeciwdziałania Problemom Alkoholowym w gminie Wałcz przekazała **BPG Wałcz** 3 tys. zł na zakup książek o tematyce związanej z profilaktyką uzależnień.

Z Fundacji PZU, na projekt *Wolin Norwidowi*, **BPG Wolin** otrzymała dotację w kwocie 6750 zł, wkład własny wyniósł 750 zł. W ramach jego realizacji zorganizowano

wydarzenia upamiętniające 200 rocznicę urodzin Cypriana Kamila Norwida, między innymi koncert poetycko-muzyczny i odsłonięcie pamiątkowej tablicy. Wolińska księżnica jako jedyna instytucja w Polsce zwróciła się z prośbą do Poczty Polskiej o wydanie kartki okolicznościowej, znaczka i jubileuszowego datownika.

Z Koszalińskiej Agencji Rozwoju Regionalnego, w ramach projektu *Rewitalizacja szansą na aktywną integrację*, biblioteka pozyskała kwotę 21,5 tys. zł (środki z Europejskiego Funduszu Społecznego). Zgodnie z umową jej część przeznaczono na realizację przedsięwzięcia *Doposażenie Gminnego Centrum Kultury, Sportu, Turystyki i Rekreacji*.

Instytucja otrzymała też dotację celową z Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Wolin na organizację zajęć opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci i rodziców z rodzin dysfunkcyjnych w wysokości 5 tys. zł. W ramach umowy przeprowadzono cykl warsztatów i spotkań pod tytułem *Mikołajki z biblioteką*.

Ponadto, na cele statutowe, pozyskano darowiznę od osoby fizycznej w wysokości 2 tys. zł.

W województwie zachodniopomorskim niewiele bibliotek korzysta ze środków finansowych budżetów partycypacyjnych, głównie dlatego, iż małe gminy ich nie tworzą lub nie ogłaszają konkursów na ich realizację. Za to co roku od kilku do kilkunastu placówek położonych na terenach wiejskich otrzymuje pracę w formie darowizny albo darowiznę z funduszu sołeckiego.

W BP w Barwicach, w ramach funduszu sołeckiego:

- wykonano toalety w filii w Nowym Chwalimiu – prace współfinansował Urząd Miejski w Barwicach;
- do filii w Starym Chwalimiu kupiono sprzęt grający z dwoma mikrofonami, laminarki, maszynki do scrapbookingu oraz zewnętrzną wolnostojącą tablicę ogłoszeń;
- odmalowano zewnętrzną część budynku filii w Polnem oraz kupiono laminarkę.

Od wielu lat z funduszu sołeckiego korzysta **GBP w Będzinie**. W 2021 roku jej filie w Dobrzycy i Tymieniu otrzymały po 1 tys. zł od rady sołeckiej na zakup książek.

W Filii w Rabuniu **MBP w Gościnie** wymieniono drzwi wejściowe do lokalu, w którym znajduje się biblioteka i świetlica. Kupiono je z funduszu sołeckiego.

Z budżetu obywatelskiego skorzystały trzy przedstawione poniżej biblioteki.

Miejska Biblioteka Publiczna w Darłowie pozyskała 10 tys. zł z projektu *Budżet Obywatelski Miasta Darłowo* na zakup czytników ebooków – niewielkich, prostych w obsłudze, mobilnych urządzeń elektronicznych, na których można czytać e-książki, oraz Czytaków – cyfrowych odtwarzaczy książek mówionych, przenośnych i wygodnych w obsłudze, wyposażonych w głośnik i wygodną klawiaturę, umożliwiających wgranie wypożyczonych przez czytelnika książek mówionych. W ramach realizacji zadania zaplanowano przeprowadzenie szkoleń z zakresu obsługi tych urządzeń.

W Budżecie Obywatelskim Miasta Koszalin na 2020 rok zagwarantowano środki finansowe na modernizację tarasu przy **KBP**. Był to projekt dwuletni pod nazwą *Kultu-*

ralne miejsce spotkań Pod Bookiem. Inwestycję zakończono w czerwcu 2021 roku. Jej całkowity koszt wyniósł 464 243 zł.

Od 2019, co roku, **MBP w Międzyzdrojach** realizuje projekty w ramach budżetu obywatelskiego. W 2021 roku zrealizowano trzy:

- *Ebooki i audiobooki w bibliotece – kontynuacja* – jest to kontynuacja projektu obywatelskiego z 2020 roku polegającego na zakupie dostępu do e-książek na platformie Legimi,
- festyn rodzinny *Święto pieczonego ziemniaka*,
- *Lubimy błyskotki – warsztaty biżuteryjne w Bibliotece i w Wiklinie w Wapnicy*.

Wszystkie uzyskały dofinansowanie w wysokości 5 tys. zł każdy.

W 2021 roku biblioteka ponownie zaproponowała trzy projekty do sfinansowania przez Międzyzdrojski Budżet Obywatelski:

- *Ebooki i audiobooki w bibliotece – kontynuacja*,
- festyn rodzinny *Święto pieczonego ziemniaka*,
- *Biblioteka dla osób z dysfunkcjami wzroku, słuchu i seniorów – wypożyczalnia Czytaków, czytników i książek z dużą czcionką*.

Wszystkie trzy uzyskały dofinansowanie w wysokości 5 tys. zł każdy. Ich realizację zaplanowano na 2022 rok.

Warto podkreślić, że w latach 2019 i 2020 projekt *Ebooki i audiobooki w bibliotece* otrzymał największą liczbę głosów od mieszkańców miasta. W 2021 roku zajął drugie miejsce.

Niektóre z bibliotek zamiast środków finansowych z projektów, pozyskały od różnych podmiotów sprzęt komputerowy, elementy wyposażenia, nagrody do konkursów, książki itp.:

W 2021 roku **Biblioteka w Trzciesku-Zdroju** była po raz ósmy realizatorem *Programu Przeciwdziałania Przemocy*. W związku z jego realizacją Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzciesku-Zdroju, inicjator programu, opłacił jej działania oraz kupił materiały i sprzęt niezbędne do ich przeprowadzenia:

- nagrody w konkursie *Jak sobie radzić z emocjami, nie szkodząc innym* – 394 zł,
- dwa spektakle – 800 zł,
- trzy spotkania z psychoterapeutą – 800 zł,
- pięć gablot wystawowych zewnętrznych – 4920 zł,
- grill elektryczny – 699 zł.

Blisko połowa bibliotek włączyła się w akcję Instytutu Książki *Mała książka – wielki człowiek* i w związku z tym otrzymały darmowe wyprawki czytelnicze dla najmłodszych.

Biblioteki w Dobrzanach, Dziwnowie, Kołbaskowie, Międzyzdrojach, Postominie, Przelewicach, Pyrzycach, Szczecinku, Świnoujściu i Tychowie wzięły udział w ogólnopolskiej akcji *Kinder Mleczna Kanapka – Przerwa na wspólne czytanie*. Dzięki temu otrzymały nagrody rzeczowe w postaci dwóch wygodnych puf oraz zestawu książek o wartości 500 zł i teatrzyku kamishibai.

Instytut Pamięci Narodowej, w ramach projektu *Biblioteka na to czeka*, przekazał nieodpłatnie do księgozbiorów bibliotek w Dobrzanach, Dygowie i Grzmiącej swoje publikacje książkowe. Akcja miała na celu rozpowszechnianie wiedzy z zakresu najnowszej historii Polski przez udostępnienie czytelnikom bibliotek dorobku wydawniczego tej instytucji.

Gminna Biblioteka Publiczna w Kolbaskowie wzięła udział w projekcie czytelnym przygotowanym przez Fundację Zaczyciani.org, dzięki czemu otrzymała książki o wartości 199 zł.

Biblioteka Publiczna w Krzęcinie otrzymała jako dar 50 książek o wartości 1510,95 zł od firmy Polenergia.

Miejska Biblioteka Publiczna w Szczecinku, w konkursie *Przygoda ze Zwiadowcami* zorganizowanym przez Wydawnictwo Jaguar, zdobyła główną nagrodę – Skrzynkę Skarbów Zwiadowców, zawierającą pakiet nowości wydawnictwa oraz gadzety czytelnicze.

Biblioteki powiatu choszczeńskiego, w ramach wsparcia merytorycznego ze strony MBP w Choszczynie, otrzymują prenumeratę czasopism dla bibliotekarzy „Poradnik Bibliotekarza” i „Biblioteka Publiczna”. Ponadto biblioteka powiatowa opłaciła zakup nowości wydawniczych o wartości blisko 2 tys. zł dla każdej z nich. Środki finansowe pochodzą z dotacji starostwa powiatowego. Dzięki temu wsparciu MBP w Choszczynie kupiła drukarkę kodów kreskowych oraz czytnik kodów do biblioteki w Krzęcinie.

W 2021 roku zachodniopomorskie biblioteki zaangażowały się w dwa programy mające na celu podniesienie kompetencji i kwalifikacji cyfrowych pracowników gminnych samorządowych instytucji kultury.

W programie *Sieć na kulturę* Fundacji Wspierania Zrównoważonego Rozwoju *Sieć na kulturę w podregionie...* w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego – *Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa działanie 3.2 Innowacyjne rozwiązania na rzecz aktywności cyfrowej* brało udział 20 bibliotek z położonych w różnych podregionach gmin: Białogard, Biały Bór, Biesiekierz, Bobolice, Borne Sulinowo, Darłowo (MBP), Dobra (powiat łobeski), Dobra (powiat policki), Kołobrzeg, Lipiany Manowo, Polanów, Przelewice, Pyrzyce, Sianów, miasto Sławno, Tychowo, Warnice, Węgorzyno, Wierzchowo. Biblioteki miały dostęp do materiałów edukacyjnych, organizowały szkolenia rozwijające kompetencje cyfrowe. Każda z nich otrzymała 6 laptopów o łącznej wartości 10 974 zł.

Biblioteki z gmin: Banie, Brojce, Chociwel, Dziwnów, Goleniów, Ińsko, Maszewo, Międzyzdroje, Nowe Warpno, Osina, Stara Dąbrowa realizowały projekt *Liga eSzkoła NUTS 3* współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach *Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa działanie 3.2 Innowacyjne rozwiązania na rzecz aktywizacji cyfrowej*. W 2021 roku w bibliotekach prowadzono praktyczne zajęcia dla dzieci i młodzieży z programowania robotów Lego oraz zajęcia *e-Citizen ECDL* w zakresie umiejętności wykorzystywania komputera i internetu. Każda

z bibliotek otrzymała dwa zestawy robotów programowalnych Lego Spike Prime, dwa komputery typu notebook, dwa tablety oraz zestaw turniejowy First Lego League (matę przejazdową oraz klocki do budowy modeli i przeszkód stawianych na macie). Wartość jednego zestawu to 10 527 zł.

W minionym roku biblioteki z Chojny, Lipian, Stargardu i Tychowa przyłączyły się do akcji *BOOM! Na komiksy i gry planszowe w bibliotece* realizowanej przez FRSI wspólnie z Wydawnictwem Story House Egmont. Dzięki temu otrzymały pakiet komiksów i gier planszowych na kwotę około 200 zł. Inicjatywa była skierowana do wszystkich polskich bibliotek publicznych i bibliotek szkolnych adresujących swoją ofertę do dzieci i młodzieży. Jej celem było między innymi wprowadzenie nowoczesnych form pracy z komiksem i grami planszowymi w bibliotekach. Na podstawie materiałów, które otrzymano, przygotowano warsztaty dla dzieci.

W 2021 roku kolejne trzy biblioteki (MBP w Darłowie, MBP w Międzyzdrojach, BPG Tychowo) dołączyły do grona podmiotów współpracujących ze Stowarzyszeniem Pomocy Osobom Niepełnosprawnym Larix w projekcie *Wypożyczalnia odtwarzaczy cyfrowej książki mówionej dla osób niewidomych i słabowidzących – Edycja 2021* i otrzymały po Czytaku Plus. Dzięki temu czytelnicy z dysfunkcją wzroku zyskali możliwość wypożyczania tego urządzenia wraz z wgranymi, wybranymi z katalogu, książkami audio. Natomiast osobom posiadającym własnego Czytaka Plus umożliwiono w ten sposób nagrywanie wybranych pozycji na przyniesione ze sobą karty pamięci do tego urządzenia. Koszt jego zakupu wynosi około 700 zł.

Biblioteki uczestniczące w IV rundzie *Programu Rozwoju Bibliotek* FRSI, między innymi biblioteki w Drawnie, Międzyzdrojach i Nowym Warpnie, wyposażono w sprzęt komputerowy – laptop, tablet i kamerkę internetową oraz pięć gier planszowych (o wartości 5713,35 zł). Ponadto ich pracownicy biorą udział w bezpłatnych szkoleniach podnoszących kompetencje zawodowe.

Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Lipianach w ramach darowizny z Fundacji Orlen otrzymała 6 komputerów stacjonarnych z monitorami o całkowitej wartości 1855,98 zł.

Od kilku lat biblioteki, szczególnie w gminach wiejskich, wykazują zaangażowanie w projekty, w formie partnerstwa z innymi organizacjami, instytucjami czy stowarzyszeniami, które otrzymały dofinansowanie na zadania lokalne. Biblioteki dysponujące wykształconą kadrą i lokalem otwartym w dogodnych godzinach, są dla nich atrakcyjnym partnerem.

Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Polanów nadal realizowała projekt współpracy *Strefy Aktywności Społecznej* w ramach poddziałania *Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania* objętego *Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020*. W 2017 roku zawarto pięcioletnią umowę współpracy ze Stowarzyszeniem Środkowopomorska Grupa Działania w Koszalinie na jego realizację. W związku z tym biblioteka otrzymała dodatkowy sprzęt: tablet, apa-

rat fotograficzny (lustrzanka), nagłośnienie, namiot ekspresowy, profesjonalną chustę animacyjną, grę integracyjną. Ponadto pracownik biblioteki wziął udział w bezpłatnym dwudniowym szkoleniu *Animator czasu wolnego*. Projekt ma za zadanie aktywizować społeczność lokalną.

Od 2019 roku do projektu dołączyły **BPG Biesiekierz** i **BPG Sławno**. Biblioteki zawarły ze Stowarzyszeniem Środkowopomorska Grupa Działania umowę o świadczenie usług przy mobilnej strefie aktywności, na projekt *Strefy Aktywności Społecznej*, w ramach którego otrzymuje wynagrodzenie w wysokości 50 zł brutto rocznie (!).

Biblioteka Publiczna w Marianowie w 2021 roku była partnerem w projekcie *Aktywne spędzanie wolnego czasu w gminie Stargard i gminie Marianowo*.

Gminna Biblioteka Publiczna w Nowym Warpnie wzięła udział w projekcie *Gminne Cuda Regionu* (przygotowano rekordy do katalogu Fundacji Hereditas, przeprowadzono warsztat dla wolontariuszy o metodologii badań lokalnej historii, przygotowano merytoryczny Rajd Pamięci, zrealizowano warsztaty dla dzieci i młodzieży o międzywojennej i powojennej historii Nowego Warpna *Dawni Mieszkańcy i Osadnicy*).

Biblioteka Publiczna Gminy Biesiekierz nadal współpracuje z FRŚI, tworząc Lokalny Klub Kodowania.

Kilkanaście bibliotek publicznych województwa zachodniopomorskiego wzięło udział w 11 edycji **Rankingu Bibliotek** organizowanego przez „Dziennik Rzeczpospolita” i Instytut Książki.

Trzecie miejsce w Polsce i pierwsze w województwie zajęła **Biblioteka Publiczna Gminy Biesiekierz**. Na wysokich miejscach w Polsce uplasowały się również biblioteki z Sianowa, Dębna, Międzyzdrojów, Dziwnowa, Polanowa, Kołobrzegu, Goleniowa, Dolic i Gryfic.

13 grudnia 2021 roku, podczas Gali Finałowej *Inspiratora Aktywności 2021* w Szczecinie, realizowanego w ramach projektu *Mikrodotacje. Lokalne Przedsięwzięcia FIO w Województwie Zachodniopomorskim 2021–2023*, przedstawicielki grupy nieformalnej realizującej projekt *Biblioteka w plenerze*, bibliotekarki z **M-GBP w Bobolicach** otrzymały nagrodę Projekt Roku w kategorii subregion koszaliński.

W Konkursie Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego o Nagrodę im. Stanisława Badonia na Bibliotekarza Roku 2020 wyróżniono dwie bibliotekarki z **MBP w Szczecinie**:

- Anna Rutkowska została Zachodniopomorskim Bibliotekarzem Roku 2020 (5 miejsce w rankingu ogólnopolskim),
- Barbarę Markowską wyróżniono w konkursie na Bibliotekarza Roku 2020.

Ponadto Barbarę Markowską wyróżniono konkursie im. Olgi Rok za nietuzinkową i realizowaną z dużym zaangażowaniem działalność w swojej społeczności lokalnej.

10 grudnia 2021 roku społeczność szkolna Zespołu Szkół nr 2 w Choszczynie wyróżniła **MBP** dyplomem i medalem Przyjaciół Szkoły. Tytuł przyznawany jest wyjątkowym ludziom, którzy współtworzą tradycję i tożsamość szkoły.

Dyrektorka **Pyrzyckiej Biblioteki Publicznej** otrzymała wyróżnienie za ochronę i promocję materialnego i niematerialnego dziedzictwa Pomorza Zachodniego przyznane przez marszałka województwa zachodniopomorskiego.

Biblioteki w **Darłowie i Tychowie** otrzymały wyróżnienia w konkursie na organizację najciekawszego wydarzenia Nocy Bibliotek 2021.

Wiele bibliotek otrzymało podziękowania z Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za udział w akcji *Narodowe Czytanie* oraz certyfikaty za udział w projekcie *Mała książka – wielki człowiek*.

XIII. STAN ORGANIZACYJNY I DZIAŁALNOŚĆ BIBLIOTEK POWIATOWYCH NA RZECZ BIBLIOTEK GMINNYCH. ZADANIA WOJEWÓDZKIE REALIZOWANE PRZEZ KSIĄŻNICĘ POMORSKĄ

Stan i struktura bibliotek sprawujących nadzór merytoryczny na poziomie powiatowym w 2021 roku nie uległy zmianie.

1. Liczba bibliotek powiatowych

W województwie zachodniopomorskim funkcjonuje:

- 1 biblioteka powiatowa (organizatorem jest starostwo powiatowe);
- 6 bibliotek, których funkcje powiatowe są zapisane w statucie (oraz w nazwie biblioteki), ale zadania powiatowe realizują na podstawie porozumień;
- 10 bibliotek pełniących funkcje powiatowe na mocy porozumień (organizatorem jest samorząd gminny);
- 3 biblioteki w miastach na prawach powiatu (w tym KBP, która pełni funkcję biblioteki powiatowej dla powiatów grodzkiego i ziemskiego).

W powiecie gryfińskim funkcje powiatowe pełnią dwie biblioteki – w Gryfinie i w Chojnie.

W województwie zachodniopomorskim powiat kołobrzescki, jako jedyny, nie posiada biblioteki powiatowej.

2. Stan organizacyjny bibliotek powiatowych

Powiatowa Biblioteka Publiczna w Wałczu jest jedyną biblioteką powiatową w województwie zachodniopomorskim w całości finansowaną ze środków starostwa, a ich wysokość wystarcza jedynie na utrzymanie biblioteki.

W 2021 roku biblioteki powiatowe otrzymały od 8 tys. zł do 105 tys. zł na działalność na rzecz bibliotek w powiecie (średnio 38,5 tys. zł). Biblioteki powiatowe zgłaszały, że fundusze te w zdecydowanej większości nie były wystarczające. W wyjątkowej sytuacji jest PBP w Wałczu, której całość działalności finansowana jest ze środków starostwa powiatowego, w 2021 roku dotacja wzrosła o 28 794 zł i wyniosła 221 794 zł.

Starostwa w powiatach kamieńskim i pyrzyckim od wielu lat przekazują dotacje na pełnienie zadań powiatowych poprzez urząd miasta. Przyznany bibliotekom budżet od organizatora nie jest zwiększany o dotację na pełnienie zadań powiatowych, ale utrzymywany na poziomie przyznanym przez organizatora, tzn. kwota przekazywana

z budżetu organizatora jest pomniejszana o dotację powiatową. W rezultacie biblioteki te nie otrzymują dodatkowych środków finansowych na pełnienie zadań powiatowych, pomimo przekazywanej przez starostwo dotacji.

Łącznie samorządy powiatowe przekazały bibliotekom na działalność powiatową 877 350 zł, to jest o ponad 15 tys. zł więcej niż w 2020 roku.

Na zwiększenie ogólnej sumy wpływ miały podwyżki dotacji – dla PBP w Wałczu, w powiatach białogardzkim (ponad 1,5 tys. złotych) i goleniowskim (2 tys. zł) oraz drobne, po kilkaset złotych, dla kilku innych bibliotek (w Choszcznie, Łobzie, Pyrzycach i Świdwinie).

Niestety, w powiecie sławieńskim po jednorazowym zwiększeniu dotacji w 2019 roku do 25 tys. złotych, w 2020 starostwo przekazało 20 tys. zł, a w 2021 o kolejne 2 tys. zł mniej dotacji na zadania powiatowe, tj. 18 tys. zł. Również starostwo powiatu gryfińskiego, po zwiększeniu dotacji dla bibliotek sprawujących nadzór powiatowy w Gryfinie i Chojnie, powróciło do kwot z lat wcześniejszych, czyli 8 tys. zł dla każdej z bibliotek. Tym samym na zadania powiatowe starostwo gryfińskie przekazało o 4 tys. zł mniej niż w 2020 roku.

Nie zmieniła się wysokość finansów przekazywanych przez starostwa w: Drawsku Pomorskim, Gryficach, Kamieniu Pomorskim, Koszalinie, Myśliborzu, Policach, Stargardzie, Szczecinku.

Pośród 18 bibliotek powiatowych funkcjonujących w województwie zachodniopomorskim, nadal tylko 6 dysponuje budżetem powiatowym powyżej 50 tys. zł.

Wśród 18 bibliotek sprawujących funkcje powiatowe, w dalszym ciągu 4 nie są samodzielными instytucjami kultury (działają w strukturach ośrodków kultury). Należą do nich:

- Ośrodek Kultury. Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Drawsku Pomorskim,
- Centrum Kultury. Miejska Biblioteka Publiczna w Chojnie (jest biblioteką powiatową dla połowy powiatu gryfińskiego),
- Samorządowa Agencja Promocji i Kultury. Miejska Biblioteka Publiczna w Szczecinku,
- Świdwiński Ośrodek Kultury. Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Świdwinie.

Brak samodzielności organizacyjnej utrudnia wyżej wymienionym bibliotekom pełnienie nadzoru merytorycznego nad bibliotekami w powiecie, zwłaszcza, że teren działania ośrodków kultury obejmuje jedynie własną gminę, a nie cały powiat.

W całym województwie zatrudnionych jest 18 instruktorów (13,5 etatu). Z tego 9 instruktorów to pracownicy KP, MBP w Szczecinie i MBP w Świnoujściu. Wymienione biblioteki nie pełnią funkcji powiatowych dla powiatów ziemskich.

W 9 z 18 powiatów ziemskich instruktorzy służą pomocą bibliotekarzom z bibliotek gminnych: Koszalin (1 osoba, 1 etat), Choszczno (1 osoba, która pobiera dodatek), Goleniów (1 osoba, 0,5 etatu), Kamień Pomorski (1 osoba, dodatek), Police (1 osoba,

1 etat), Pyrzyce (1 osoba, 1 etat), Sławno (1 osoba, dodatek), Stargard (1 osoba, 1 etat). Pomagają w tym zakresie też dyrektorzy bibliotek.

Połowa bibliotek pełniących zadania powiatowe nie ma instruktorów lub nie wydaje środków powiatowych na dodatki powiatowe (w Białogardzie, Chojnie, Drawsku Pomorskim, Gryficach, Gryfinie, Łobzie, Myśliborzu, Szczecinku, Wałczu).

3. Zadania realizowane przez biblioteki powiatowe

Pomimo pandemii 10 z 18 bibliotek powiatowych zrealizowało wizyty kontrolne lub instruktażowe w podległych bibliotekach. Pracownicy 5 bibliotek powiatowych odwiedzili wszystkie biblioteki gminne w swoim powiecie (w Goleniowie, Koszalinie, Sławnie, Stargardzie, Świdwinie).

W innych powiatach pomoc bibliotekom świadczona była głównie telefonicznie i drogą e-mailową.

Podobnie jak w 2020 roku MiPBP w Drawsku Pomorskim, jedna z bibliotek powiatowych – Książnica Stargardzka – otrzymała dofinansowanie na prowadzenie szkoleń w programie Instytutu Książki *Partnerstwo dla książki* i zrealizowała kilkanaście szkoleń dla bibliotekarzy powiatu.

Szkolenia i webinaria zrealizowane przez Książnicę Stargardzką w ramach środków pozyskanych z *Programu Partnerstwo dla książki*:

- szkolenia stacjonarne:
 1. *Podcasty na podstawie książki – praktyczny warsztat dla młodzieży;*
 2. *Książkowe gry planszowe – rodzaje, autorzy, tematy. Co kupować żeby millenials i nastolatki chcieli grać w bibliotece?;*
 3. *Wirtualna rzeczywistość w bibliotece. Jak zmienić smartfona w narzędzie do VR – warsztaty;*
 4. *Metody integracyjne w pracy z grupą;*
 5. *Kreatywne znaczenie zabawy w pracy z dziećmi i dorosłymi;*
- webinaria:
 6. *Gamifikowanie literatury pięknej i wydarzeń kulturalnych na smartfonach – praktyczne sposoby przyciągnięcia do bibliotek i instytucji kultury pokolenia millenialsów i pokolenia Z;*
 7. *Osoby z niepełnosprawnością w bibliotece. Praca z użytkownikami, organizacja przestrzeni, specjalne potrzeby;*
 8. *Animacje czytelnicze online dla dzieci w bibliotece;*
 9. *Biblioteka dla obywatela – jak stworzyć ofertę biblioteki, która przyciągnie użytkowników dzięki wsparciu w codziennych sprawach;*
 10. *Edukacja ekologiczna w bibliotece – warsztat dla dzieci lub młodzieży;*
 11. *Seniorzy w bibliotece: budujemy ofertę i wciągamy osoby starsze w życie biblioteki;*
 12. *Od deski do deski – animacja tekstów literackich metodami pedagogiki zabawy;*

13. *Biblioteka pełna wrażeń – 777 sposobów na rozkochanie dzieci w książkach;*

14. *Techniki twórczego myślenia i działania.*

Kilka bibliotek, mimo pandemii, prowadziło szkolenia stacjonarne lub online dla bibliotekarzy z powiatu.

Białogardzka Biblioteka Publiczna:

- zorganizowała szkolenie *Academica – obsługa cyfrowej wypożyczalni* dla pracowników GBP w Stanominie. Szkolenie poprowadziła instruktorka metodyczna.

Miejska Biblioteka Publiczna w Chojnie (dla części powiatu gryfińskiego) kontynuowała cykle szkoleń:

- *Biblioteka w pandemii,*
- *Bezpieczeństwo informatyczne i zaawansowane możliwości wykorzystania Technologii i Komunikacji w nowej sytuacji społecznej bibliotek.*

Miejska Biblioteka Publiczna w Choszcznie:

- 3 listopada 2021 roku przeprowadzono szkolenie *Format Marc21 z uwzględnieniem deskryptorów w katalogowaniu Bibliografii Powiatu Choszczeńskiego*. Szkolenie przeprowadziły bibliotekarki MBP wraz z konsultantem online z Konsorcjum SOWA.

Koszalińska Biblioteka Publiczna:

- 29 listopada 2021 roku była organizatorką jednego szkolenia online dla bibliotekarzy powiatu koszalińskiego i pracowników KBP pod tytułem *Rodzice w bibliotece. Kim są i jak zachęcić ich do przychodzenia z dziećmi*. Z powodu pandemii nie zorganizowano większej liczby szkoleń.

Pyrzycka Biblioteka Publiczna:

- 24 września 2021 roku, wraz z KP, zorganizowała szkolenie online dotyczące sprawozdawczości dla GUS i opisu działalności bibliotek w powiecie.

Miejska Biblioteka Publiczna w Sławnie w 2021 roku zorganizowała:

- 20 października spotkanie dla bibliotekarzy powiatu sławieńskiego pod tytułem *Człowiek, rzecz i miejsce jako depozytariusze pamięci o historii Sławna;*
- W lutym, marcu (online) i we wrześniu (stacjonarnie) spotkanie dyrektorów bibliotek publicznych powiatu sławieńskiego wraz z wicestarostą sławieńskim w ramach Konsorcjum #slawieskieczyta. Podczas wrześniowego spotkania przeprowadzono szkolenie dotyczące *Strategii rozwoju biblioteki*.

Ze środków na działalność powiatową biblioteki w Choszcznie i Drawsku Pomorskim częściowo opłacają usługę Legimi i IBUK Libra, a kody dostępu, zgodnie z zapotrzebowaniem, są udostępniane poprzez biblioteki gminne czytelnikom z terenu powiatu. Ogólna kwota przeznaczona na zakup kodów z dotacji starostwa przekracza 30 tys. zł. Niestety, nie wszystkie biblioteki powiatowe podały dokładne kwoty zakupionego abonamentu, w związku z tym jest to jedynie wartość szacunkowa.

W powiecie sławieńskim zawiązano konsorcjum Legimi, opłaty za dostęp do e-booków częściowo pokrywane są z dotacji powiatowej, niemniej, biblioteki gminne opłacają abonament z własnych dotacji podmiotowych.

Biblioteka w Choszczynie, w ramach przyznanej dotacji powiatowej, nadal finansuje wdrażanie jednolitego komputerowego systemu bibliotecznego SOWA w powiecie oraz prowadzi systematyczne szkolenia w tym zakresie. W 2021 roku, wraz z bibliotekami gminnymi, MBP w Choszczynie rozpoczęła tworzenie *Bibliografii Powiatu Choszczeńskiego* w programie bibliotecznym SOWA i zorganizowała jedno szkolenie w swojej siedzibie – *Format Marc21 z uwzględnieniem deskryptorów w katalogowaniu Bibliografii Powiatu Choszczeńskiego*.

Z powodu pandemii odbyło się dużo mniej wydarzeń kulturalno-oświatowych, niż zaplanowano. Niemniej, biblioteki w Chojnie, Drawsku Pomorskim, Goleniowie i Koszalinie sfinansowały kilka imprez odbywających się w bibliotekach gminnych.

Kilka bibliotek powiatowych przeznaczyło część dotacji na zakup materiałów metodycznych do bibliotek gminnych:

- MBP w Choszczynie, jak co roku, zaprenumerowała do bibliotek powiatu 3 tytuły prasy metodycznej, ponadto przeznaczyła ponad 10 tys. zł na uzupełnienie księgozbioru o nowości wydawnicze w bibliotekach gminnych (średnio 2 tys. zł dla każdej z bibliotek);
- MiPBP w Drawsku Pomorskim opłaciła prenumeratę czasopisma bibliotekarskiego dla bibliotek z terenu powiatu (ponad 1,5 tys. zł);
- MiPBP w Goleniowie zakupiła wszystkim bibliotekom gminnym książkę *Biblioteki publiczne w kryzysie*;
- MBP w Chojnie wydatkowała 1360 zł na uzupełnienie zbiorów bibliotek gminnych powiatu gryfińskiego;
- MiPBP w Myśliborzu, zgodnie z porozumieniem zawartym ze starostwem powiatowym, wydatkowała 2 tys. zł na zakup książek do bibliotek gminnych.

Z powodu pandemii ponad połowa bibliotek powiatowych środki z dotacji przeznaczyła wyłącznie na swoje potrzeby (w Białogardzie, Gryficach, Gryfinie, Kamieniu Pomorskim, Łobzie, Policach, Pyrzycach, Szczecinku, Świdwinie, Wałczu), ograniczając kontakt z bibliotekami z powiatu jedynie do sporadycznych porad telefonicznych.

Wszystkie środki powiatowe w tych bibliotekach wydatkowano na dodatki dla instruktorów, zakup zbiorów do bibliotek powiatowych oraz opłatę mediów.

Ponad 42% środków otrzymywanych przez biblioteki powiatowe ze starostw jest wykorzystywana na wynagrodzenia dla bibliotekarzy instruktorów lub dyrektorów w bibliotekach powiatowych.

Na zakup materiałów bibliotecznycy dla bibliotek powiatowych wydano ponad 18% (o 2% więcej niż w 2020) ogólnej dotacji ze starostw.

Niestety, nie przekłada się to na aktywność instruktorów powiatowych, ponieważ najmniej działań wykazują te biblioteki, które wydają najwięcej środków powiatowych na wynagrodzenia i uzupełnianie własnych księgozbiorów.

Biblioteki powiatowe powoli wracają do realizowania szkoleń dla pracowników bibliotek gminnych, największy udział w doskonaleniu zawodowym wykazała Książnica Stargardzka, pozyskując środki na ten cel z programu *Partnerstwo dla książki* i wydając ponad 11 tys. zł z budżetu powiatowego jako wkład własny do programu. Część szkoleń odbyła się online i z tego powodu koszty ich były minimalne.

Ogólnie na szkolenia wydatkowano niecałe 2% wszystkich środków przekazanych przez starostwa powiatowe.

Nieznaczne wahania w stronę zwiększania budżetu na wynagrodzenia i uzupełnianie księgozbioru są wynikiem utrzymującej się pandemii – zmniejszonej liczby wyjazdów do bibliotek, ograniczenia szkoleń stacjonarnych oraz niewielkiej liczby imprez organizowanych w bibliotekach gminnych na terenie powiatu.

Zwiększyły się wydatki na usługi elektroniczne, opłaty za użytkowanie i licencje czy zakup środków trwałych w postaci sprzętu komputerowego i innych urządzeń. Kwoty te są zróżnicowane w zależności od biblioteki powiatowej. Jedne biblioteki sprzęt i dostęp do e-booków kupują wyłącznie dla własnych czytelników, inne dzielą się z bibliotekami gminnymi w powiecie.

Większość bibliotek powiatowych tworzy bibliografię regionalną w formie tradycyjnej lub elektronicznej (6 bibliotek wyłącznie w formie tradycyjnej, 8 bibliotek w formie elektronicznej). Cztery biblioteki nie posiadają i nie tworzą bibliografii regionalnej, biblioteki te nie gromadzą też dokumentów życia społecznego związanych z regionem. Okres pandemii i zamknięcie bibliotek nie były dla nich bodźcami do rozpoczęcia prac w tym zakresie. Jedynie biblioteki powiatu choszczeńskiego podjęły starania o stworzenie profesjonalnej bibliograficznej bazy danych w programie SOWA.

4. Zadania wojewódzkie zrealizowane przez KP

Realizując zadania ustawowe, biblioteka wojewódzka wspomaga tworzenie bibliotek zorganizowanych zgodnie z obowiązującym prawem, w formie instytucji kultury bądź wchodzących w skład instytucji kultury. Pomaga tworzyć statuty i regulaminy nowo powstałych instytucji, zachęca do udziału w programach dotacyjnych ministra kultury i dziedzictwa narodowego.

Z powodu pandemii nadal były wstrzymane wyjazdy monitorujące pracę bibliotek. Zrealizowano jeden wyjazd (do Koszalina, Bobolic i Manowa). Kontakt utrzymywano telefonicznie, e-mailowo i przez platformy szkoleniowe.

Sporządzono pisemne opinie związane z likwidacją filii bibliotek w Golczewie, Maszewie i Bierzwniku.

Prowadzono instruktaż metodyczny dla bibliotek. W ostatnim roku udzielono pomocy między innymi z zakresu procedury postępowania przy zarządzaniu zbiorami, ewidencji materiałów bibliotecznych, dokumentacji dotyczącej funkcjonowania instytucji kultury, metodologii prowadzenia statystyk bibliotecznych, procedur związanych z likwidacją filii bibliotecznych (Bierzwnik, Borne Sulino, Brzeźno, Choszczno, Darłowo, Gościno, Lipiany, Maszewo, Moryń, Nowogródek Pomorski, Sławoborze, Suchań, Trzcińsko-Zdrój).

Prowadzono korespondencję oraz odwiedziono biblioteki w gminach, w których organizator podjął uchwałę o zamiarze połączenia biblioteki z ośrodkiem kultury: Trzcińsko-Zdrój, Mielno, Węgorzyno, Tuczno, Wierzchowo. Książnica Pomorska przychyliła się do zamiaru połączenia w gminach Trzcińsko-Zdrój i Wierzchowo. Ostateczna opinia pozytywna w sprawie połączenia biblioteki w Wierzchowie została przesłana organizatorowi w 2022 roku.

W pierwszym półroczu 2021 roku kontynuowano czwartą edycję *Kursu wprowadzającego dla bibliotekarzy „Podstawy bibliotekarstwa”*. Z powodu pandemii zajęcia odbywały się online na platformie Clicmeeting (4 zjazdy – 14 godzin). Uczestniczyło w nim 16 słuchaczy. Wykładowcami byli pracownicy KP. Kurs obejmował tematy: zarządzanie materiałami bibliotecznymi; udostępnianie zbiorów bibliecznych; organizacja pracy biblioteki; wprowadzenie do UKD; technologie informatyczne w bibliotece; opracowanie rzeczowe zbiorów – JHP BN, deskryptory BN; opracowanie formalne zbiorów; działalność informacyjna biblioteki; technologie informatyczne w bibliotece.

Książnica Pomorska przeprowadziła szkolenia dla wszystkich bibliotekarzy bibliotek publicznych województwa:

- 4 maja, *System biblioteczny MAK+*, szkolenie podstawowe i zaawansowane (online);
- 10 czerwca, *Copywriting i promocja w mediach społecznościowych (i nie tylko) Warsztat I* (online);
- 11 czerwca, *Animacyjne badanie potrzeb* (online);
- 14 czerwca, *Copywriting i promocja w mediach społecznościowych (i nie tylko) Warsztat II* (online);
- 18 czerwca, *Po co bibliotekom plany pracy?* (online);
- 21 czerwca, *Narzędzia cyfrowe wspierające tworzenie wartościowych treści. Poziom średniozaawansowany* (stacjonarnie);
- 30 czerwca, *DKK online – jak przy użyciu popularnych platform (Clickmeeting, LiveWebinar, Zoom, Teams) zorganizować spotkanie DKK* (stacjonarnie);
- 1 lipca, *Canva w ruchu – nowości w programie i ich wykorzystanie w promocji biblioteki* (online);
- 2 lipca, *Academica dla praktyka – obsługa cyfrowej wypożyczalni międzybibliotecznej książek i czasopism naukowych* (online);
- 15 lipca, szkolenie dotyczące prawidłowego wypełnienia wniosku do programu *Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych* (online);
- 16 września, szkolenie dla moderatorów DKK *Literatura hiszpańska i włoska – przegląd nowości wydawniczych dostępnych na polskim rynku* (stacjonarnie);
- 29 września, szkolenie dla moderatorów DKK *Koniec niewinności, czyli o zaangażowaniu we współczesnej literaturze* (stacjonarnie);
- 13 października, szkolenie dla moderatorów grup czytelniczych *DKK online – jak przy użyciu popularnych platform (ClickMeeting, LiveWebinar, Zoom, Teams) zorganizować spotkanie DKK* (stacjonarnie);

- 3 grudnia, *Copywriting i webwriting – poziom podstawowy* (online);
- 6 grudnia, *Promocja w mediach społecznościowych i nie tylko – poziom podstawowy* (online);
- 10 grudnia, *Narzędzia cyfrowe wspierające tworzenie wartościowych treści – poziom średniozaawansowany* (online)

oraz

- 23 czerwca, *Formularze K-03 i AFB jak je wypełniać i czytać*, dla bibliotekarzy powiatu goleniowskiego (online);
- 21 września, w MBP w Sławnie szkolenie dla dyrektorów bibliotek powiatu sławieńskiego *Strategia rozwoju biblioteki*;
- 12 października, *Formularz K-03 jak go wypełniać i czytać*, dla bibliotekarzy powiatu pyrzyckiego (online);
- 24 września, zrealizowano spotkanie dla instruktorów bibliotek powiatowych województwa zachodniopomorskiego dotyczące bieżących spraw bibliotecznych (online).

Spotkania informacyjne dla wszystkich bibliotekarzy:

- 18 maja odbyło się seminarium podsumowujące działalność bibliotek w 2020 roku oraz przygotowujące do wzięcia udziału w programie *Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych 2021* (online);
- od 9 do 17 lutego przeprowadzono online spotkania informacyjne dla wszystkich bibliotek publicznych województwa zachodniopomorskiego dotyczące *Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa na lata 2021–2025* (12 sesji).

Podsumowując, w 2021 roku biblioteka wojewódzka zorganizowała 33 różnego rodzaju formy informacyjno-szkoleniowe dla bibliotekarzy.

Odbyła się jedna konferencja dyrektorów bibliotek powiatowych, 8 października, w KBP. Jej głównymi tematami były: *Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021–2025 i jego konsekwencje dla bibliotek, Pandemia COVID-19, jakie skutki miała dla działalności bibliotek, i co dalej...*, *Biblio ebookpoint – prezentacja oferty dla bibliotek*.

Pandemia nie pozwoliła również na wyjazdy do bibliotek połączone z prezentacjami i prelekcjami dotyczącymi życia i twórczości pisarzy polskich.

DYSKUSYJNE KLUBY KSIĄŻKI

Na dzień 31 grudnia 2021 roku w województwie zachodniopomorskim funkcjonowały 94 kluby (64 dla dorosłych, 30 dla dzieci i młodzieży). Od połowy roku widać wyraźną poprawę w częstotliwości spotkań. Łącznie odbyło się 399 spotkań klubów (264 dla dorosłych, 135 dla dzieci i młodzieży), w których brało udział 818 stałych członków.

W styczniu i lutym 2021 roku moderatorzy klubów otrzymali od koordynatora oferty agencji autorskich i samych autorów propozycje spotkań autorskich. Mogli też sami proponować konkretne nazwiska. W czerwcu odbyły się spotkania z Robertem Górskim i Moniką Sobień-Górką (7–9 czerwca – w Bierzwniku, Choszczynie, Stanominie,

Koszalinie, Dziwnowie, Międzyzdrojach), Marcinem Przewoźniakiem (15–17 czerwca – w Gryfinie, Chojnie, Dębnie, Kaliszu Pomorskim, Goleniowie, Dziwnowie), w sierpniu z Jakubem Żulczykiem (5 sierpnia w Sławnie), we wrześniu z Marcinem Świetlickim i Mariuszem Czubajem (20 września w Kamieniu Pomorskim, 21 września w Kołobrzegu, 22 września w Szczecinie, 23 września w Białogardzie), w październiku z Joanną Olech (6 października w Trzebiatowie) i Grażyną Plebanek (14 października w Koszalinie, 15 października w Szczecinie), w listopadzie z Wojciechem Chmielarem (3–5 listopada – w Sławnie, Sianowie, Gryfinie, Szczecinie, Dębnie, Choszczynie) i Michałem Gołkowskim (19 listopada w Mierzynie).

Odbyły się cztery szkolenia dla moderatorów klubów w województwie zachodniopomorskim: 30 czerwca 2021 w KP, *DKK online – jak przy użyciu popularnych platform (ClickMeeting, LiveWebinar, Zoom, Teams) zorganizować spotkanie DKK*, prowadzenie Marcin Skrabka; 16 września 2021, *Literatura hiszpańska i włoska – przegląd nowości wydawniczych dostępnych na polskim rynku*, prowadzenie Kinga Kowalska; 29 września 2021, *Koniec niewinności, czyli o zaangażowaniu we współczesnej literaturze*, prowadzenie Anna Marchewka; 13 października 2021, *DKK online – jak przy użyciu popularnych platform (ClickMeeting, LiveWebinar, Zoom, Teams) zorganizować spotkanie DKK*, prowadzenie Marcin Skrabka.

Na bieżąco realizowane były zamówienia dla klubów – książki przekazano 73 razy.

Zakup książek – na podstawie zamówień z 47 klubów kupiono 1370 wol. Książki zostały oznakowane i przekazane klubom.

W 2021 roku KP podjęła się realizacji dwóch projektów skierowanych do biblioteczki województwa zachodniopomorskiego:

- *EU-Reading Circles* w ramach programu Erasmus+.
Projekt *EU-Reading Circles – grupy czytelnicze w Europie. Dzielenie się doświadczeniami na rzecz integracji i partycypacji społecznej*, którego koordynatorem jest Uniwersytet w Sewilli, ma na celu promocję czytelnictwa i pozyskanie przydatnych danych do stworzenia mapy grup czytelniczych działających na terenie województwa zachodniopomorskiego, która stanie się częścią europejskiej mapy kręgów czytelniczych.
Wysokość całkowitej dotacji przewidzianej na 2021 i 2022 rok wynosi 14 905 EURO (ze środków Unii Europejskiej), wkład własny KP poniesie w 2022 roku.
W 2021 roku w ramach umowy zostały zdiagnozowane obszary potrzeb czytelniczych w bibliotekach województwa zachodniopomorskiego (stworzono ankiety diagnozujące), uczestniczono w spotkaniach międzynarodowego zespołu pracującego w projekcie.
- *Nie siedź, siecuj!* – sfinansowany przez FRSI.
Wysokość całkowitej dotacji przewidzianej na lata 2021 i 2022 wynosi 4 tys. zł.
W ramach projektu utworzono grupę z siedmiu bibliotek, które po skończeniu

finansowania projektu będą współpracowały ze sobą w projekcie *Biblioteka do zadań specjalnych*, mającym na celu podniesienie kompetencji bibliotekarzy w pracy z osobami z niepełnosprawnościami. Odbyło się osiem spotkań online.

Pracownicy KP opracowali roczną statystykę usług bibliotecznych w województwie zachodniopomorskim dla GUS za 2020 rok. Na potrzeby MKiDN zestawiono dane statystyczne, w dużej mierze nie objęte sprawozdawczością GUS, a dotyczące źródeł finansowania zakupów, całości budżetu bibliotek, zatrudnienia oraz dostępności bibliotek dla osób niepełnosprawnych. Na podstawie zebranych danych statystycznych oraz sprawozdań opisowych nadesłanych przez biblioteki opracowano i wydano *Sprawozdanie z działalności bibliotek publicznych województwa zachodniopomorskiego w 2020 r.*, które przekazano władzom samorządowym, bibliotekom województwa zachodniopomorskiego oraz BN. Zbierając dane statystyczne, instruktorzy z KP korygowali nieprawidłowo wypełniane elektroniczne formularze sprawozdawczości statystycznej. Niestety, nie wszystkie biblioteki poprawiały błędy. Mogą więc wystąpić różnice pomiędzy danymi, którymi dysponuje biblioteka wojewódzka a danymi GUS.

Współpracowano z SBP w projekcie *Analiza Funkcjonowania Bibliotek*. Działania obejmowały analizę danych i korygowanie błędów w formularzach wypełnianych przez biblioteki. W 2021 roku w badaniach AFB udział wzięło 116 bibliotek (wszystkie biblioteki publiczne województwa zachodniopomorskiego zarejestrowały się w portalu *Analiza Funkcjonowania Bibliotek*).

W związku z podziałem środków MKiDN na zakup nowości w 2021 roku w ramach *Programu Biblioteki Narodowej Zakup nowości wydawniczych dla bibliotek* przeanalizowano stan organizacyjno-prawny bibliotek publicznych w województwie oraz dokonano podziału środków.

Książnica Pomorska rozprawdzała nieodpłatnie wydawane przez siebie czasopismo „Bibliotekarz Zachodniopomorski” służące bibliotekom w województwie między innymi jako materiał metodyczny.

Biblioteki publiczne i czytelnictwo w województwie zachodniopomorskim w 2021 roku (wg powiatów):

Biblioteki publiczne i czytelnictwo w województwie zachodniopomorskim w 2021 roku (wg powiatów)

Powiat/gmina	Stan ludności	Placówki biblioteczne		Punkty biblioteczne		Księgozbiór w woluminach (łącznie z czasopismami oprawnymi)		Przybyło książek		Zakup książek			Czytelnicy			Wypożyczenia na zewnątrz książek, czasopism, zbiorów specjalnych i dokumentów elektronicznych			Książki, czasopisma, zbiory specjalne i dokumenty elektroniczne udostępnione na miejscu		
		Ogółem	Na 100 mieszkańców	Ogółem	Na 100 mieszkańców	Ogółem	Na 100 mieszkańców	Liczba ogółem	Na 100 mieszkańców	Na 100 mieszkańców	Wartość książek w zł.	Ogółem	Na 100 mieszkańców	Ogółem	Na 100 mieszkańców	Ogółem	Na 100 mieszkańców	Ogółem	Na 100 mieszkańców		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16						
Biblioteka wojewódzka (w)	396472	1	0	1212123	306	31280	8364	2	209946	7646	2	166640	42	35818	9						
MBP Szczecin Dyrekcja (m)	396472	32	0	568220	148	62418	19774	5	450434	41682	11	684818	173	409	0						
Razem: powiat Szczecin	396472	33	0	1800343	454	93698	28138	7	660380	49328	12	851458	215	36227	9						
Razem: powiat Koszalin	105801	11	0	369818	350	10813	7888	7	180880	13733	13	307303	290	17458	17						
Razem: powiat Swinoujście	40696	6	0	136548	336	3942	3141	8	75591	2918	7	63337	156	1907	5						
POWIATY GRODZKIE	542969	50	0	2306709	425	108453	39167	7	916851	65979	12	1222098	225	55592	10						
Białogard miasto	23811	3	0	41204	173	7113	2264	10	59819	1753	7	44823	188	201	1						
Białogard gmina	7555	4	0	28631	379	1125	637	8	16920	473	6	14183	188	0	0						
Karlino	9032	1	0	35002	388	983	927	10	23699	771	9	13178	146	75	1						
Tychowo	6702	1	0	17656	263	821	821	12	21046	390	6	11526	172	0	0						
Razem: powiat białogardzki	47100	9	0	122493	260	10042	4649	10	121484	3387	7	83710	178	276	1						
Choszczno	21388	2	0	55979	262	1148	665	3	25498	2231	10	37854	177	0	0						
Bierzwik	4641	6	0	19949	430	726	361	8	10768	330	7	2169	47	0	0						
Drawno	4960	1	0	10493	212	960	840	17	31070	487	10	8160	165	870	18						
Kizęcin	3611	1	0	13190	365	323	218	6	4307	222	6	3120	86	45	1						
Pelczyce	7662	6	0	38006	496	1124	918	12	19293	730	10	22841	298	488	6						
Recz	5420	2	2	20722	382	266	0	0	0	374	7	5368	99	0	0						
Razem: powiat choszczeński	47682	18	2	158339	332	4547	3002	6	90936	4374	9	79612	167	1403	3						
Drawsko Pomorskie	16895	7	1	48592	288	14330	1675	10	45019	1717	10	25412	150	391	2						
Czaplinek	11661	1	0	16819	144	677	663	6	16112	397	3	10167	87	10	0						

Biblioteki publiczne i czytelnictwo w województwie zachodniopomorskim w 2021 roku (wg powiatów)

Powiat/gmina	Stan ludności	Placówki biblioteczne		Punkty biblioteczne		Księgozbiór w woluminach (łącznie z czasopismami oprawnymi)		Przybyło książek		Zakup książek			Czytelnicy		Wypożyczenia na zewnątrz książek, czasopism, zbiorów specjalnych i dokumentów elektronicznych		Książki, czasopisma, zbiory specjalne i dokumenty elektroniczne udostępnione na miejscu	
		Ogółem	Na 100 mieszkańców	Ogółem	Na 100 mieszkańców	Liczba ogółem	Na 100 mieszkańców	Wartość w zł.	Na 100 mieszkańców	Ogółem	Na 100 mieszkańców	Ogółem	Na 100 mieszkańców	Ogółem	Na 100 mieszkańców			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16			
Kalisz Pomorski	7322	1	0	25919	354	1129	1038	14	29824	781	11	11691	160	48	1			
Wierzchowo	4153	2	0	21503	518	210	210	5	5956	254	6	3597	87	0	0			
Złocieniec	16128	1	0	34679	215	1684	1362	8	29611	948	6	19402	120	28	0			
Razem: powiat drawski	56159	12	1	147512	263	18030	4948	9	126522	4097	7	70269	125	477	1			
Goleniów	36173	7	0	70027	194	5688	4981	14	112436	4825	13	65375	181	12805	35			
Maszewo	8763	2	0	14597	167	435	435	5	10770	313	4	11129	127	5053	58			
Nowogard	24386	9	0	102601	421	1490	1490	6	40249	2509	10	48858	200	7699	32			
Osina	3019	1	0	16939	561	627	609	20	16929	245	8	5327	176	817	27			
Przybierów	4961	1	2	7347	148	255	255	5	5367	211	4	2178	44	114	2			
Stepnica	4834	2	0	23162	479	984	984	20	25368	433	9	5631	116	425	9			
Razem: powiat goleniowski	82136	22	2	234673	286	9479	8754	11	211119	8536	10	138498	169	26913	33			
Gryfice	23588	6	0	64654	274	1719	1406	6	34593	1844	8	34121	145	5	0			
Brojce	3651	1	0	14067	385	458	458	13	12581	107	3	2022	55	1610	44			
Karnice	3937	2	0	24024	610	869	869	22	15519	333	8	3771	96	0	0			
Ploty	8666	1	0	19016	219	180	180	2	6472	799	9	8962	103	779	9			
Rewal	3842	2	0	20603	536	439	193	5	4246	300	8	2121	55	189	5			
Trzebieatów	15925	2	0	43721	275	1136	1045	7	23006	670	4	11090	70	23	0			
Razem: powiat gryficki	59609	14	0	186085	312	4801	4151	7	96417	4053	7	62087	104	2606	4			
Gryfino	31504	8	0	121843	387	2232	1365	4	36641	3795	12	73283	233	1276	4			
Banle	6209	3	0	26496	427	1649	1380	22	30558	746	12	15675	251	0	0			
Cedynia	4142	1	0	9602	232	358	322	8	7889	132	3	1756	42	0	0			
Chojna	13564	1	1	31502	232	1499	1154	9	31944	752	6	16176	119	0	0			
Mieszkowice	6969	4	0	20550	295	625	603	9	15492	505	7	7883	113	0	0			

Biblioteki publiczne i czytelnictwo w województwie zachodniopomorskim w 2021 roku (wg powiatów)

Powiat/gmina	Stan ludności	Placówki biblioteczne		Punkty biblioteczne		Księgozbiór w woluminach (łącznie z czasopismami oprawnymi)		Przybyło książek		Zakup książek			Czytelnicy		Wypożyczenia na zewnątrz książek, czasopism, zbiorów specjalnych i dokumentów elektronicznych		Książki, czasopisma, zbiory specjalne i dokumenty elektroniczne udostępnione na miejscu	
		Placówki biblioteczne	Punkty biblioteczne	Ogółem	Na 100 mieszkańców	Ogółem	Na 100 mieszkańców	Liczba ogółem	Na 100 mieszkańców	Na 100 mieszkańców	Na 100 mieszkańców	Na 100 mieszkańców	Na 100 mieszkańców	Ogółem	Na 100 mieszkańców	Ogółem	Na 100 mieszkańców	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16			
Moryń	4227	1	0	8289	196	391	376	9	10850	218	5	5780	137	56	1			
Stanie Czarnowo	3802	2	0	22016	579	369	369	10	8817	504	13	6323	166	165	4			
Trzcinisko Zdrój	5163	3	0	17596	341	791	617	12	13209	825	16	15065	292	263	5			
Widuchowa	5375	2	0	23411	436	810	798	15	18875	648	12	9475	176	28	1			
Razem: powiat gryfiński	80955	25	1	281305	347	8724	6984	9	174275	8125	10	151316	187	1788	2			
Kamień Pomorski	14143	3	1	69121	489	1509	745	5	18537	1312	9	19105	135	2870	20			
Dziwnów	3913	3	3	34890	892	1121	612	16	17946	716	18	12345	315	0	0			
Golczewo	5845	2	0	10523	180	161	161	3	5000	417	7	7307	125	1126	19			
Międzyzdroje	6374	1	0	48218	756	1521	1436	23	32291	1936	30	50957	799	31068	487			
Świerzno	4196	4	0	47264	1126	850	850	20	16300	666	16	12353	294	0	0			
Wolin	12024	5	0	39198	326	2463	1211	10	29440	1057	9	17025	142	227	2			
Razem: powiat kamieński	46495	18	4	249214	536	7625	5015	11	119514	6104	13	119092	256	35291	76			
Kołobrzeg	45930	3	5	154884	337	4709	4347	9	106460	5647	12	82258	179	2629	6			
Kołobrzeg gmina (Zieleniewo)	10953	3	0	27641	252	737	737	7	20625	677	6	15758	144	404	4			
Dygowo	5565	2	0	15854	285	151	151	3	4191	253	5	4253	76	175	3			
Gościno	5132	2	0	23635	461	1019	836	16	18750	386	8	5018	98	354	7			
Rymań	3876	1	0	14398	371	460	439	11	10000	295	8	2946	76	82	2			
Siemysły	3909	4	0	25027	640	1364	959	25	24354	387	10	4265	109	217	6			
Ustronie Morskie	3614	2	0	27706	767	1278	1109	31	27311	781	22	12869	356	1717	48			
Razem: powiat kołobrzecki	78979	17	5	289145	366	9718	8578	11	211691	8426	11	127367	161	5578	7			
Będzino	8636	4	0	25645	297	633	536	6	13886	839	10	23104	268	5009	58			
Białekierz	7236	3	4	33596	464	1798	1533	21	34673	1232	17	28189	390	6554	91			
Bobolice	8836	2	1	19777	224	679	211	2	4834	987	11	13906	157	3485	39			

Biblioteki publiczne i czytelnictwo w województwie zachodniopomorskim w 2021 roku (wg powiatów)

Powiat/gmina	Stan ludności	Placówki biblioteczne		Punkty biblioteczne		Księgozbiór w woluminach (łącznie z czasopiśmierni oprawnymi)		Przybyło książek		Zakup książek			Czytelnicy			Wypożyczenia na zewnątrz (książek, czasopism, zbiorów specjalnych i dokumentów elektronicznych)			Książki, czasopisma, zbiory specjalne i dokumenty elektroniczne udostępnione na miejscu		
		Placówki biblioteczne	Punkty biblioteczne	Ogółem	Na 100 mieszkańców	Ogółem	Na 100 mieszkańców	Liczba ogółem	Na 100 mieszkańców	Wartość książek w zł.	Ogółem	Na 100 mieszkańców	Ogółem	Na 100 mieszkańców	Ogółem	Na 100 mieszkańców	Ogółem	Na 100 mieszkańców			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16						
Manowo (z siedzibą w Wyszewie)	6922	4	0	24495	354	1190	890	13	17310	953	14	16658	241	0	0						
Mielno	4850	2	0	31964	659	1595	1595	33	41250	1067	22	12047	248	6	0						
Polanów	8501	4	0	32070	377	931	923	11	21873	1404	17	33565	395	3414	40						
Sianów	13802	7	7	43745	317	1904	1756	13	45290	3951	29	68569	497	17428	126						
Świeszyno	7735	2	0	17787	230	1254	1168	15	28468	526	7	7644	99	333	4						
Razem: powiat koszaliński	66518	28	12	229079	344	9984	8612	13	207584	10959	16	203682	306	36229	54						
Lobez	13749	2	0	92346	672	937	777	6	21971	1052	8	14021	102	244	2						
Dobra	4315	1	0	26412	612	602	538	12	12450	454	11	6521	151	125	3						
Radowo Małe	3543	1	0	11004	311	136	133	4	3909	372	10	9267	262	406	11						
Resko	7837	1	0	32316	412	406	199	3	4307	515	7	18708	239	0	0						
Węgorzyno	6807	2	1	18891	278	414	406	6	9691	959	14	22338	328	0	0						
Razem: powiat łobeski	36251	7	1	180969	499	2495	2053	6	52328	3352	9	70855	195	775	2						
Myslibórz	19510	4	0	33410	171	2055	1608	8	38306	1217	6	22496	115	0	0						
Barlinek	19129	4	0	49902	261	1544	1544	8	29131	1334	7	24867	130	106	1						
Boleszkowice	2838	1	1	19873	700	47	47	2	1100	228	8	4116	145	117	4						
Dębno	20241	6	10	98555	487	3281	2745	14	58627	2704	13	51370	254	4920	24						
Nowogrodek Pomorski (z siedzibą w Karisku)	3346	2	0	14397	430	405	405	12	10322	352	11	4848	145	3	0						
Razem: powiat mysliborski	65064	17	11	216137	332	7332	6349	10	137486	5835	9	107697	166	5146	8						
Police	40954	3	0	70396	172	2881	2814	7	70716	4505	11	81149	198	7490	18						
Dobra (kolo Szczecina)	25567	4	0	27589	108	2015	1793	7	47207	1312	5	19598	77	0	0						
Kolbaskowo	14044	2	0	17563	125	4001	543	4	14505	1007	7	16404	117	695	5						
Nowe Warpno	1628	1	0	12136	745	375	224	14	3117	125	8	758	47	96	6						

Biblioteki publiczne i czytelnictwo w województwie zachodniopomorskim w 2021 roku (wg powiatów)

Powiat/gmina	Stan ludności	Placówki biblioteczne		Punkty biblioteczne		Księgozbiór w woluminach (łącznie z czasopismami oprawnymi)		Przybyło książek		Zakup książek			Czytelnicy		Wypożyczenia na zewnątrz książek, czasopism, zbiorów specjalnych i dokumentów elektronicznych		Książki, czasopisma, zbiory specjalne i dokumenty elektroniczne udostępnione na miejscu	
		Ogółem	Na 100 mieszkańców	Ogółem	Na 100 mieszkańców	Liczba ogółem	Na 100 mieszkańców	Wartość w zł.	Na 100 mieszkańców	Ogółem	Na 100 mieszkańców	Ogółem	Na 100 mieszkańców	Ogółem	Na 100 mieszkańców			
1	2	4	5	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16					
Razem: powiat policki	82193	0	127684	155	9272	5374	7	135545	6949	8	117909	143	8281	10				
Pyrzyce	19140	7	66700	348	1537	1342	7	30794	1110	6	19271	101	324	2				
Bielice	3130	1	16177	517	595	429	14	10461	260	8	6804	217	3419	109				
Kozielce	2465	2	8558	347	357	336	14	7996	253	10	3679	149	338	14				
Lipiany	5745	2	22526	392	742	549	10	12219	789	14	17238	300	0	0				
Przelewice	5075	4	28370	559	911	784	15	21293	628	12	16211	319	526	10				
Warmice	3408	2	9349	274	483	481	14	12018	156	5	917	27	0	0				
Razem: powiat pyrzycki	38963	18	151680	389	4625	3921	10	94781	3196	8	64120	165	4607	12				
Sławno	12288	2	51866	422	1688	1502	12	39695	1523	12	46906	382	279	2				
Sławno gmina (Zukowo)	8808	2	24732	281	632	603	7	15669	101	1	1792	20	17	0				
Darłowo	13459	2	46779	348	1987	1661	12	47326	1799	13	28648	213	1926	14				
Darłowo gmina	7937	5	43800	552	2003	1994	25	51136	441	6	7295	92	800	10				
Malechowo	6160	5	34874	566	682	472	8	15619	572	9	6296	102	113	2				
Postomino	6817	1	8947	131	514	440	6	10500	372	5	12789	188	0	0				
Razem: powiat sławieński	55469	17	210998	380	7506	6672	12	179945	4808	9	103726	187	3135	6				
Stargard	67430	3	104413	155	3360	2771	4	74680	5183	8	85278	126	1913	3				
Stargard (z siedzibą w Klepinie)	14270	6	41268	289	955	950	7	24122	493	3	5500	39	231	2				
Chociwel	5715	3	36631	641	1107	1037	18	23156	957	17	19736	345	3197	56				
Dobrzany	4726	2	26680	565	514	514	11	13610	576	12	14286	302	262	6				
Dolice	7633	5	43714	573	1473	1473	19	32658	1619	21	36698	481	591	8				
Inłose	3289	1	4081	124	207	207	6	5384	155	5	1472	45	101	3				
Kobyłanka	5881	1	15155	258	625	616	10	17836	399	7	9859	168	0	0				
Marianowo	3066	2	17705	577	385	385	13	10169	472	15	4898	160	17	1				

Biblioteki publiczne i czytelnictwo w województwie zachodniopomorskim w 2021 roku (wg powiatów)

Powiat/gmina	Stan ludności	Placówki biblioteczne		Punkty biblioteczne		Księgozbiór w woluminach (łącznie z czasopismami oprawnymi)		Przybyło książek		Zakup książek			Czytelnicy		Wypożyczenia na zewnątrz książek, czasopism, zbiorów specjalnych i dokumentów elektronicznych		Książki, czasopisma, zbiory specjalne i dokumenty elektroniczne udostępnione na miejscu	
		Ogółem	Na 100 mieszkańców	Ogółem	Na 100 mieszkańców	Liczba ogółem	Na 100 mieszkańców	Na 100 mieszkańców	Wartość w zł.	Ogółem	Na 100 mieszkańców	Ogółem	Na 100 mieszkańców	Ogółem	Na 100 mieszkańców			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16			
Stara Dąbrowa	3706	1	0	11459	309	357	326	9	8447	261	7	3326	90	0	0			
Suchan	4230	1	0	31155	737	352	311	7	8271	502	12	4506	107	57	1			
Razem: powiat stargardzki	119946	25	2	332261	277	9335	8590	7	218333	10617	9	185559	155	6369	5			
Szczecinek miasto	39705	2	0	89183	225	3146	2747	7	82148	3782	10	71809	181	3623	9			
Szczecinek	9166	5	0	31860	348	718	718	8	16381	791	9	16726	182	2548	28			
Barwice	8431	4	0	19238	228	1391	963	11	20020	448	5	6877	82	385	5			
Biały Bór	5256	1	8	21640	412	835	557	11	13125	434	8	11775	224	1571	30			
Borne Sulinowo	9780	4	0	41300	422	866	352	4	8114	681	7	12482	128	118	1			
Grzmiąca	4622	5	0	40987	887	2952	1829	40	27370	710	15	12943	280	1148	25			
Razem: powiat szczeciński	76960	21	8	244208	317	9908	7166	9	167158	6846	9	132612	172	9393	12			
Swidwin miasto	15268	1	0	49228	322	1268	1268	8	32313	832	5	13930	91	185	1			
Swidwin	5751	2	0	11747	204	14	14	0	500	369	6	4405	77	1180	21			
Brzeźno	2759	2	0	10968	398	423	272	10	6155	726	26	6699	243	4408	160			
Potoczn Zdrój	14908	5	0	41188	276	747	271	2	6166	649	4	8162	55	328	2			
Rąbino	3487	1	0	13115	376	82	81	2	2000	128	4	2548	73	13	0			
Ślawoborze	3954	1	0	11419	289	249	249	6	5875	295	7	3245	82	126	3			
Razem: powiat swidwiński	46127	12	0	137665	298	2783	2155	5	53009	2999	7	38989	85	6240	14			
Wałcz MBP	24802	1	0	55589	224	1223	726	3	15993	1622	7	33643	136	0	0			
Wałcz PBP	52428	1	0	50039	95	1408	1239	2	45013	519	1	10948	21	19239	37			
Razem: Wałcz miasto	24802	2	0	105628	426	2631	1965	8	61006	2141	9	44591	180	19239	78			
Wałcz gmina (Karisbór)	12610	1	0	14900	118	1550	1184	9	32271	861	7	8636	68	45	0			
Człopa	4859	4	0	14438	297	554	515	11	11538	254	5	4077	84	357	7			

Biblioteki publiczne i czytelnictwo w województwie zachodniopomorskim w 2021 roku (wg powiatów)

Powiat/gmina	Stan ludności	Placówki biblioteczne		Punkty biblioteczne		Księgozbiór w woluminach (łącznie z czasopismami oprawnymi)		Przybyło książek		Zakup książek			Czytelniczy		Wypożyczenia na zewnątrz książek, czasopism, zbiorów specjalnych i dokumentów elektronicznych		Książki, czasopisma, zbiory specjalne i dokumenty elektroniczne udostępnione na miejscu	
		Ogółem	Na 100 mieszkańców	Ogółem	Na 100 mieszkańców	Liczba ogółem	Na 100 mieszkańców	Wartość książek w zł.	Na 100 mieszkańców	Ogółem	Na 100 mieszkańców	Ogółem	Na 100 mieszkańców	Ogółem	Na 100 mieszkańców	Ogółem	Na 100 mieszkańców	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16			
Mirosławiec	5315	1	0	21078	397	817	774	15	20692	392	7	6228	117	7	0			
Tuczno	4842	1	0	14250	294	628	627	13	22602	352	7	7979	165	117	2			
Razem: powiat walecki	52428	9	0	170294	325	6180	5065	10	148109	4000	8	71511	136	19765	38			
POWIATY ZIEMSKIE RAZEM	1139034	299	55	3669741	322	142386	102038	9	2546236	106663	9	1928611	169	174272	15			
WOJEWÓDZTWO	1682003	349	55	5976450	355	250839	141205	8	3463087	172642	10	3150709	187	229864	14			

Jolanta Miękus

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Goleniowie

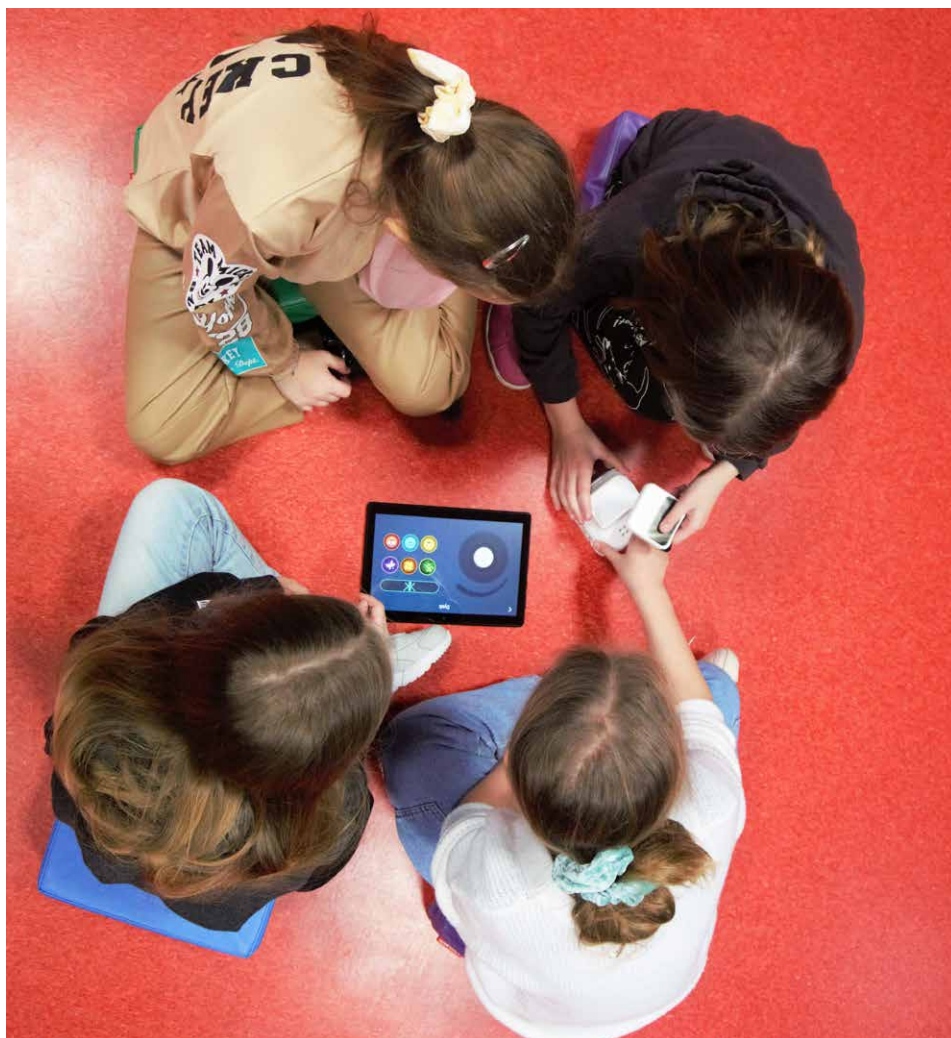
ROBOTYCZNE LEKCJE W BIBLIOTECE

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Cypriana Kamila Norwida w Goleniowie od ubiegłego roku znacząco zwiększyła swoją współpracę ze szkołami i przedszkolami z terenu gminy oraz powiatu. Stało się to za sprawą nowoczesnego sprzętu, który na stałe zagościł w dziale dla dzieci i młodzieży.

Monitor interaktywny z wbudowanym komputerem Open Pluggable Specification (OPS) oraz najnowszą wersją systemu Android, sześć robotów Codey Rocky wraz z kompatybilnymi klockami Neuron, sześć robotów PHOTON w wersji edukacyjnej, sześć tabletów i tyle samo laptopów nie może leżeć bezczynnie. Sprzęty te są intensywnie wykorzystywane do prowadzenia nowoczesnych lekcji bibliotecznych, zajęć z programowania i urozmaicania czasu podczas półkolonii zimowych czy letnich. Zainteresowanie

Autorka artykułu przy monitorze interaktywnym

Poznawanie aplikacji Makeblock

lekcjami jest tak duże, że trzeba zapisywać się na nie nawet z miesięcznym wyprzedzeniem. Wśród dzieci z klas edukacji wczesnoszkolnej najwięcej radości sprawiły jednak zajęcia z robotami Codey Rocky.

Robotyczne lekcje biblioteczne stanowią połączenie wizyty w bibliotece z nauką programowania, rozwijaniem kreatywności. Jest to także świetna zabawa. Ich przebieg dostosowany jest do możliwości dzieci już od szóstego roku życia. Przygoda z robotami Codey Rocky zaczyna się od przedstawienia ich dużych możliwości. Są one bowiem uzbrojone w masę czujników i ciekawych rozwiązań! Nadajnik i odbiornik

Budowa toru przeszkód dla robota

podczerwieni, żyroskop, czujnik odległości, natężenia światła, koloru czy głośności wspierane są przez programowalny ekran LED, dwa światła i dwa wydajne silniki. To wszystko zamknięte w solidnej obudowie sprawia, że zabawa z Codey Rocky nie ma końca.

Na pierwszych zajęciach dla klas od pierwszej do trzeciej edukacji wczesnoszkolnej, a także dla przedszkoli, ich uczestnicy poznali aplikację Makeblock przeznaczoną na urządzenia mobilne, za pomocą której można sterować robotem Codey Rocky. Jazda we wszystkich możliwych kierunkach i użycie gotowych algorytmów nie sprawiły dzieciom najmniejszego problemu, dlatego w dalszej kolejności przyszedł czas na pobudzenie ich kreatywności. Przy pomocy dostępnych w naszym dziale klocków, pianek do siedzenia oraz otrzymanych w darach książek w twardej oprawie uczniowie musieli skonstruować tor przeszkód dla robota i przetestować go. Pomysłowość twórców zaskoczyła nawet ich samych – pojawiły się strome podjazdy, zjazdy, mosty, tunele i barierki ochronne, które miały chronić Codey Rocky przed wypadnięciem z toru.

Po zakończeniu przejazdów i sprawdzeniu opcji rysowania drogi dla robota w aplikacji mobilnej przyszła pora na podsumowanie zajęć. Kciuk w górę oznaczał jedno – zajęcia bardzo się podobały. Wszystkie klasy wyraziły chęć ponownej wizyty. W związku z mnogością opcji, które posiada Codey Rocky, robotyczne lekcje biblioteczne zostały zaplanowane jako ciąg wizyt, które pozwolą zgłębić większość jego funkcji.

Poza robotycznymi lekcjami bibliotecznymi w ofercie zajęć z wykorzystaniem nowoczesnych technologii mamy jeszcze między innymi autorskie zajęcia dla dzieci z klas pierwszych szkoły podstawowej, takie jak *Kaligrafia pierwsza klasa* (z wykorzystaniem wielofunkcyjnego pisaka Skizze Pen do monitorów interaktywnych) oraz dedykowane uczniom starszych klas szkół podstawowych *Poznaj bibliotekę od A do Z* (z wykorzystaniem monitora interaktywnego i tabletów).

Władysław Michnał

Książnica Pomorska (pracował w l. 1962–2003)

KAZIMIERZ SZTAJNERT – BIBLIOTEKARZ I DZIAŁACZ KULTURY (1938–2020)

Kazimierz Sztajnert urodził się 6 lutego 1938 roku w miejscowości Zawady leżącej w powiecie piotrkowskim. Jego rodzice, Jan i Otylia (z domu Adamczyk), prowadzili gospodarstwo rolne. Szkołę średnią ukończył 24 czerwca 1954 roku w Państwowym Liceum Ogólnokształcącym w Bełchatowie.

W latach 1954–1958 studiował filologię polską na Uniwersytecie Łódzkim. Dyplom uzyskał 21 czerwca 1958 roku. Jego pracę magisterską *Zbiór wierszy „Do Ciebie o mnie” na tle przedwojennej poezji Juliana Przybosa* uznano za bardzo dobrą. Egzamin magisterski także złożył z wynikiem bardzo dobrym. Należy przypuszczać, że w okresie studiów czynnie działał w teatrze studenckim Pstrąg, ponieważ w maju 1995 roku otrzymał zaproszenie do Łodzi na obchody jego 40-lecia.

Zaraz po ukończeniu studiów przybył do Szczecina i podjął pracę jako nauczyciel polonista. Zatrudnił się najpierw w Szkole Podstawowej nr 49 (1 stycznia 1959 – 31 sierpnia 1961). W placówce tej był też instruktorem kółka Miłośnicy Książek. Następnie pracował w Szkole Podstawowej nr 24 jako polonista i zarazem zastępca kierownika szkoły (1 września 1961 – 31 sierpnia 1964). Od 1 września 1964 do 4 grudnia 1965 pełnił funkcję wicedyrektora II Liceum Ogólnokształcącego dla Pracujących, jednocześnie ucząc języka polskiego. W 1962 roku wstąpił do Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej.

Na początku 1963 roku Kazimierz Sztajnert zwrócił się z prośbą do Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie o przyjęcie na studia doktoranckie. 5 marca tegoż roku rektor tej instytucji zawiadomił go o przyjęciu na Wydział Filologiczno-Historyczny oraz przyznaniu mu stypendium. Obowiązywał jednak warunek, że doktorant nie mógł wykonywać żadnego zajęcia zarobkowego. Można przypuszczać, że nie podjął nauki, ponieważ nie chciał stracić uposażenia z racji wykonywanego

Kazimierz Sztajnert (1954)

zawodu. W 1965 roku zwrócił się do władz Uniwersytetu Łódzkiego z prośbą o informacje dotyczące warunków wszczęcia przewodu doktorskiego w trybie zaocznym. Jednocześnie wybrał sobie temat pracy *Działalność pedagogiczna Hugona Kollątaja*. W prywatnej dokumentacji zachowały się dwa pisma, prawdopodobnie przyszłego promotora, który zachęcał go w nich do podjęcia studiów. Starania te wskazują, że Kazimierz Sztajnert był osobą bardzo ambitną, chcącą podnosić poziom swojego wykształcenia. Jednak pomysł ten nie został zrealizowany i tytułu doktora ostatecznie nie zdobył.

5 grudnia 1965 roku zatrudnił się w Wydziale Kultury Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Szczecinie na stanowisku kierownika Oddziału Pracy Kulturalno-Oświatowej i Bibliotek. Od 1967 roku dodatkowo prowadził zajęcia z języka polskiego w II Liceum Ogólnokształcącym dla Pracujących.

W pierwszej połowie 1969 roku (3 stycznia – 1 maja) odbył obowiązkowe ćwiczenia wojskowe (w 1962 roku awansował z sierżanta podchorążego na podporucznika, a w 1976 został mianowany porucznikiem).

W pracy zawodowej był wysoko oceniany i stopniowo uzyskiwał ważniejsze funkcje. 1 maja 1971 roku (po reorganizacji urzędu) otrzymał stanowisko starszego inspektora ds. upowszechniania kultury. 16 września tegoż roku został mianowany zastępcą kierownika Wydziału Kultury. Oto opinia Henryka Stefanika, zastępcy przewodniczącego prezydium WRN, o jego pracy z 1971 roku:

Pracownik o wybitnych kwalifikacjach i zdolnościach. Posiada umiejętność współpracy z ludźmi. Reprezentował często Wydział Kultury na ogólnopolskich zjazdach i konferencjach. Poza pracą zawodową aktywnie udziela się społecznie w ruchu kulturalnym.

Jednocześnie dodatkowo pracował jako kierownik Filii Technikum Zaocznego Kinesmatografii (1 marca 1971 – prawdopodobnie koniec roku).

1 grudnia 1971 roku został służbowo przeniesiony do Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie, w której, jako starszy bibliotekarz, zastąpił na stanowisku wicedyrektora Stanisława Pieklaka. Kazimierz Sztajnert został zobowiązany przez ówczesnego dyrektora tej instytucji Stanisława Badonia do uzupełnienia kwalifikacji bibliotekarskich. Powierzono mu odpowiedzialność za następujące sprawy:

- sprawy gospodarcze – remonty kapitalne i bieżące, wyposażenie w sprzęt biblioteczny i biurowy biblioteki głównej i jej filii (z wyjątkiem placówki w Dąbiu);
- działalność instrukcyjno-metodyczna bibliotek publicznych i związkowych w województwie szczecińskim;
- działalność informacyjna w filiach bibliotecznych i bibliotekach publicznych w województwie szczecińskim;
- dyscyplina pracy w WiMBP i jej filiach;
- działalność oświatowa WiMBP i jej filii (oprócz placówki w Dąbiu).

Trzeba przyznać, że zakres obowiązków nowego wicedyrektora był bardzo duży i obejmował niemal całość działalności biblioteki wojewódzkiej. Wiele problemów do rozwiązania było także w samym mieście. Instytucja utrzymywała sieć ponad 40 filii, a co roku organizowano nową jednostkę¹. Prowadzono w nich intensywną modernizację wyposażenia, zwłaszcza regałów przeznaczonych do przechowywania księgozbioru. Biblioteki publiczne w całym województwie, zgodnie z zapotrzebowaniem użytkowników, zaczęły rozwijać w szerszym zakresie działalność informacyjno-bibliograficzną, co wiązało się też z koniecznością dokształcania kadry bibliotekarskiej. Kazimierz Sztajnert wykonywał swoje obowiązki bardzo rzetelnie i szybko zyskał sobie uznanie wśród współpracowników. Już w 1972 roku opublikował pierwszy artykuł zatytułowany *Rola książki i bibliotek we współczesnym społeczeństwie*², a rok później kolejny – ważny dla bieżącej działalności bibliotecznej – *Zagadnienie selekcji zbiorów literatury pięknej w bibliotekach publicznych województwa szczecińskiego*³. Wnosił twórczy wkład w działalność bibliotekarską i dobrze zapisał się w pamięci koleżanek i kolegów. W marcu 1974 roku dotychczasowy dyrektor Stanisław Badoń przekazał mu swoje stanowisko. Jednak 1 kwietnia 1974 roku Zarząd Główny Związku Zawodowego Pracowników Kultury i Sztuki powołał Kazimierza Sztajnera na stanowisko starszego instruktora w swoim oddziale w Szczecinie (pracował w nim do 31 maja 1975 roku). Jego odejście, jak należy przypuszczać, wiązało się ze zmianą dyrekcji biblioteki. W tym okresie Stanisław Badoń został dyrektorem Biblioteki Głównej Politechniki w Poznaniu. 1 czerwca 1975 roku Stanisław Sztajnert został przeniesiony służbowo do WiMBP. Nowy dyrektor Stanisław Krzywicky powierzył mu stanowisko kierownika Pracowni Studiów i Programowania Kultury w Regionie (odpowiadało ono randze wicedyrektora). Pełniąc swoje obowiązki, przygotowywał opracowania ważniejszych zjawisk życia kulturalnego dla potrzeb organizacji politycznych i administracji. W latach 70. otrzymał

Kazimierz Sztajnert

- 1 W Szczecinie-Dąbju funkcjonowała Dzielnicowa Biblioteka Publiczna, która miała kilka filii. W 1975 roku, po reformie administracyjnej kraju, została ona zlikwidowana i wszystkie placówki zaczęły podlegać WiMBP.
- 2 K. Sztajnert, *Rola książki i bibliotek we współczesnym społeczeństwie*, „Bibliotekarz Zachodniopomorski” 1972, nr 4, s. 50–68.
- 3 K. Sztajnert, *Zagadnienie selekcji zbiorów literatury pięknej w bibliotekach publicznych województwa szczecińskiego*, „Bibliotekarz Zachodniopomorski” 1973, nr 4, s. 34–59.

Kazimierz Sztajnert w głębi

ostatnim miejscem zatrudnienia Kazimierza Sztajnerta. Pracował w nim do emerytury. Były to lata najbardziej twórcze w jego działalności na rzecz rozwoju kultury. Uczestniczył w festiwalach, sejmikach kultury, imprezach artystycznych, konferencjach oraz spotkaniach odbywających się w regionie. Był nie tylko urzędnikiem wysokiego szczebla, ale także zasłużonym wojewódzkim działaczem kultury. W maju 1981 roku otrzymał od Zarządu Okręgowego Polskiego Związku Niewidomych dyplom uznania za długoletnią współpracę w zakresie działalności kulturalnej. 30 grudnia 1983 roku prezydium WRN powołało go w skład wojewódzkiego zespołu ds. konkursu *Mistrz gospodarności*.

Współorganizował dwie konferencje towarzystw regionalnych w Stargardzie (1–2 czerwca 1984 i 2–3 czerwca 1985). Opracowywał i redagował materiały z tych wydarzeń:

- *Czterdziestolecie szczecińskiego ruchu społeczno-kulturalnego. Materiały z konferencji towarzystw regionalnych w Stargardzie Szczecińskim w dniach 2–3 czerwca 1985*, red. Kazimierz Sztajnert, Szczecin 1985, 156 s. Jest to opracowanie dla delegatów na IV Sejmik Szczecińskiego Towarzystwa Kultury. Służby

także kilka zleceń na wykonanie większych analiz⁴. Obok pracy zawodowej dużo czasu poświęcał pracy społecznej. Był aktywistą podstawowej organizacji partyjnej i lektorem Komitetu Wojewódzkiego PZPR. Dyrektor bardzo go cenił.

30 czerwca 1978 roku Stanisław Krzywicki wyraził zgodę na jego przejście do pracy w Wydziale Kultury, Kultury Fizycznej i Turystyki Urzędu Wojewódzkiego. 1 lipca tego roku objął stanowisko inspektora wojewódzkiego. Otrzymał także propozycję przejścia (z dniem 1 lipca 1978 roku, za porozumieniem stron) do pracy w Dyrekcji Generalnego Wykonawstwa Budowy Zakładów Chemicznych Police, ale z niej nie skorzystał.

1 września 1983 roku wojewoda szczeciński mianował go starszym inspektorem wojewódzkim. Urząd wojewódzki był

4 *Kultura szczecińska w liczbach*, wrzesień 1973, od prezydium WRN, jeden arkusz wydawniczy; *Osiągnięcia i dylematy upowszechniania kultury na Ziemi Szczecińskiej*, marzec 1974, od WDK w Szczecinie, szkic dla wydawnictwa W Tyglu Nowej Kultury, objętość półtora arkusza wydawniczego; *Stan, potrzeby i perspektywy rozwoju infrastruktury w miastach nadmorskich województwa szczecińskiego*, październik 1975, od Instytutu Nauk Politycznych Uniwersytetu Gdańskiego.

udokumentowaniu dorobku regionalnego ruchu społeczno-kulturalnego na ziemi szczecińskiej w powojennym 40-leciu. Zawiera wybór referatów wygłoszonych podczas tej konferencji oraz charakterystyki poszczególnych towarzystw działających w województwie szczecińskim. Publikacja zawiera teksty Kazimierza Kozłowskiego, Stanisława Krzywickiego, Elżbiety Nowakowskiej, Cecylii Judek i Urszuli Rosłaniec.

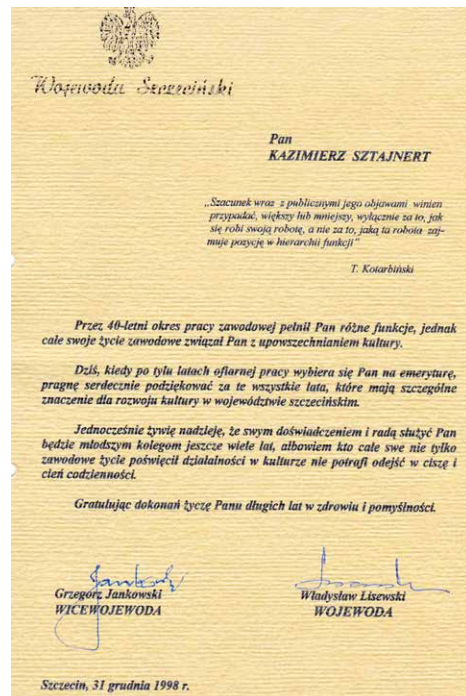
- *Problemy regionalnego ruchu społeczno-kulturalnego. Materiały z konferencji towarzystw regionalnych w Stargardzie Szczecińskim w dniach 1–2 czerwca 1984 i 2–3 czerwca 1985*, red. Kazimierz Sztajnert, Szczecin-Stargard 1985, 127 s. Publikacja została wydana przez Szczecińskie Towarzystwo Kultury i Stargardzkie Towarzystwo Kultury. Zawiera referaty Tadeusza Kluki, Włodzimierza Kaczocha, Elżbiety Nowakowskiej, Krystyny Loose oraz wypowiedzi wygłoszone podczas dyskusji.

W 1986 roku Kazimierz Sztajnert opracował także (na zlecenie) komplet dokumentów wchodzących w zakres planu obrony cywilnej Przedsiębiorstwa Zaopatrzenia Szkół Cezas w Szczecinie.

W 1984 roku współorganizował Szczeciński Sejmik Kultury (27–28 października), na którym wygłosił referat *Kultura w regionie – stan, problemy i tendencje*⁵.

Od 1 czerwca 1996 roku do 30 czerwca 2003 pracował w Wojewódzkim Oddziale Służby Ochrony Zabytków w Szczecinie w wymiarze jednej trzeciej etatu. Pełnił kolejno funkcje: starszego inspektora wojewódzkiego, głównego specjalisty, specjalisty ds. obronnych. W dniach od 19 do 24 stycznia 1998 roku uczestniczył w Krakowie w szkoleniu *Ochrona dóbr kultury na wypadek poszczególnych zagrożeń*.

Pod koniec 1998 roku zwrócił się z prośbą o przejście na emeryturę. Zgodę podpisał Lucjan Bąbolewski, ówczesny dyrektor Wydziału Kultury, Kultury Fizycznej i Turystyki Urzędu Wojewódzkiego. Z roku końcem roku przeszedł na emeryturę. Z tej

Pismo wojewody szczecińskiego z okazji przejścia Kazimierza Sztajnerta na emeryturę

5 K. Sztajnert, *Kultura w regionie – stan, problemy i tendencje*, w: *Problemy rozwoju kultury na Pomorzu Zachodnim. Wybór materiałów ze Szczecińskiego Sejmiku Kultury (27–28 X 1994 r.)*, red. B. Szargut, Szczecin 1995, s. 56–78.

okazji otrzymał pisemne podziękowanie od wojewody Władysława Lisewskiego i wicewojewody Grzegorza Jankowskiego za 40-letni okres pracy zawodowej, która miała szczególne znaczenie dla rozwoju kultury w województwie szczecińskim. Podobnie pismo wystosował Lucjan Bąbolewski.

Od stycznia do 30 czerwca 1999 roku był jeszcze zatrudniony w Zachodniopomorskim Urzędzie Marszałkowskim. Będąc już na emeryturze, prowadził także przez jeden semestr wykłady z przedmiotu *wiedza o kulturze z elementami wiedzy o społeczeństwie* w Pomaturalnym Studium Bibliotekarskim Zaocznym w Szczecinie.

Za swoją pracę zawodową i działalność społeczną został uhonorowany:

- Odznaką Gryfa Pomorskiego (1970),
- Odznaką Zasłużony Działacz Kultury (1973),
- Medalem Pamiątkowym Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych w Szczecinie (z okazji jubileuszu 30-lecia szkoły, 1978),
- Złotym Krzyżem Zasługi (1984),
- Medalem 40-lecia Polski Ludowej (1985).

Kazimierz Sztajnert zmarł 3 maja 2020 roku, przeżywszy 82 lata. Ceremonia żałobna odbyła się 7 maja na Cmentarzu Centralnym w Szczecinie. W jego pogrzebie, ze względu na pandemię COVID-19, mogła wziąć udział tylko najbliższa rodzina. Cześć Jego pamięci⁶.

6 Napisanie tych wspomnień było możliwe dzięki uprzejmości i zgodzie dyrektora generalnego oraz Działu Organizacji Pracy i Kadr Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego na dostęp do akt osobowych Kazimierza Sztajnerta. Podziękowanie należy się także Pani Annie Wernikowskiej za udostępnienie wielu dokumentów z archiwum rodzinnego dotyczących działalności Kazimierza Sztajnerta oraz przekazanie ich Książnicy Pomorskiej.

Anna Kotowska

Książnica Pomorska

FLORIA JAMROŻY (1934–2021)

28 grudnia 2021 odeszła pani Floria Jamroży, długoletnia bibliotekarka, jedna z pierwszych na Pomorzu Zachodnim w okresie powojennym.

Na świat przyszła 10 maja 1934 roku w Zalesiu, w rodzinie Stanisława i Katarzyny Bąków. Dzieciństwo małej Florii i jej braci przerwała druga wojna światowa. Wraz z całą rodziną została wywieziona na Syberię. W 1946 roku Bąkowie wrócili do Polski i osiedlili się na terenach przyłączonych do Polski – w Ińsku. Wśród nowopowstałych w tej miejscowości instytucji była również biblioteka. W 1948 roku posadę bibliotekarki zaproponowano 18-letniej Florii, która trzy lata później została kierowniczką Miejskiej Biblioteki Publicznej w Ińsku.

Pani Floria rozpoczęła pracę w okresie, kiedy dyrektorem biblioteki wojewódzkiej w Szczecinie był Jan Zarański, który kładł duży nacisk na kształcenie kadry bibliotekarskiej. Dzięki temu Floria Bąk ukończyła kursy zorganizowane w Jarocinie i Szczecinie.

W bibliotece w Ińsku pracowała do końca 1969 roku, kiedy to wyjechała z rodziną do Stargardu. Tam kontynuowała pracę jako bibliotekarz – najpierw w filii bibliotecznej na stargardzkim basenie, a potem w nowo oddanym budynku biblioteki powiatowej, w Dziale Dziecięcym.

Po przepracowaniu 38 lat, 6 czerwca 1989 roku, przeszła na emeryturę.

Za swoją pracę została wyróżniona w 1969 roku Odznaką Honorową Gryfa Pomorskiego, a w 1985 odznaką Zasłużony Działacz Kultury. Otrzymała też wiele dyplomów za wybitne osiągnięcia w upowszechnianiu czytelnictwa. W 2005 roku została odznaczona Krzyżem Zesłańców Sybiru.

Więcej o Florii Jamroży, o jej sylwetce i wspomnieniach, przeczytać można w artykule Marii Jarmoszko-Poźdał *Floria Jamroży – pierwsza bibliotekarka w Ińsku* („Bibliotekarz Zachodniopomorski” 2016, nr 3-4).

Floria Jamroży (28 kwietnia 2016)

Edyta Sztylc

Gminne Centrum Kultury i Bibliotek w Dobrej

PRZEMYSŁAW PIOTROWSKI „MATNIA”

RECENZJA

Matnia Przemysława Piotrowskiego to wyjątkowo ponury thriller. Wręcz klaustrofobiczny. Utrzymany w klimacie grozy i czyhającego zewsząd niebezpieczeństwa. Wciągający jednocześnie, duszący i prawdziwie dający się odczuć na własnej skórze, zwłaszcza, że to, co ma miejsce w powieści, mogło się zdarzyć niemal wszędzie i niemal każdemu. W miejscu, do którego nie docierają style wielkiego miasta. Kultura i obyczaje. Gdzie obowiązują zasady przyjęte jedynie przez lokalną społeczność, a nie cywilizowany świat. Gdzie zło mówi *dzień dobry* i *dobranoc*. Zło, którego istnienia nie podejrzewa Zuza, choć...

Skrzypią pod nogami deski. Wiatr wyje na zewnątrz. Gałęzie poruszają się za oknami. I trwa nieprzenikniony mrok, w którym coś się czai...

Zuzannę los doświadczył tak bardzo, iż mogłaby obdarować swoim cierpieniem niejedną osobę. Zawsze jednak pięła się pod górę i nie dawała się pokonać przeciwnościom losu. W wieku trzydziestu kilku lat życie dało jej jednak kolejnego wielkiego kopa. Niestety też nie ostatniego. To wówczas dała się oszukać partnerowi, który nie tylko zostawił ją z milionowymi długami, ale i z bliźniaczą ciążą. Wtedy Zuza nie miała już siły na więcej. I nie wiadomo jak by się to skończyło, gdyby nie Marek. Mężczyzna idealny. Przystojny, czuły, opiekuńczy, silny, zaradny i chcący dać zrozpaczonej kobiecie wszystko, czego do tej pory nie miała. Początkowo Zuza, obarczona złym doświadczeniem nie ufa Markowi. Wszędzie widzi podstęp. Doszukuje się przysłowiowych haków w ich związku. W końcu mu ulega i zakochuje się szalenie. Bo czy można inaczej, kiedy spotyka się tego jedyne – idealnego faceta.

Sytuacja nieco się zmienia, kiedy Zuza przeprowadza się do Marka na wieś. Tam dopada ją koszmarny sen, którego potem nie jest w stanie wyrzucić z pamięci. Jest jeszcze gorzej, kiedy Marek musi zostawić ją samą, by wyjechać w sprawach służbowych. Ktoś musi przecież zarabiać. Zostaje więc sama w środku lasu, w starym domu, który wydaje się oddychać. Często bez zasięgu, bez przyjaciół i możliwości obcowania z ludźmi. To dziwne, bo wokół nie brakuje innych zabudowań. W nich też mieszkają ludzie. Nawet całe rodziny. Tyle tylko, że nie bardzo mają ochotę na kontakt z nią. A co

niektórzy wręcz przerażają młodą mamę. Zuza nie rozumie zaistniałej sytuacji. Nie pojmuje postawy tych ludzi. Boi się. Ten niepokój wzmacnia się z każdym kolejnym dniem. Z każdą kolejną poznaną osobą i rozmową. Zuza nie ma pojęcia co się dzieje, ale wie, że coś na pewno jest nie tak. Ufa swemu instynktowi. Dlatego też wciąga w swoje śledztwo najlepszą przyjaciółkę, narażając tym samym życie swoje, jak i jej.

Od tamtej chwili, krok po kroku obserwujemy zmagania Zuzy z prawdą i mroczną rzeczywistością miejsca, do którego trafiła. Poznajemy historie ludzi, których wszelkie ludzkie instynkty opuściły na dobre. Świat tak bardzo zepsuty i pozbawiony skrupułów, iż wydaje się momentami niedorzeczny. Na nowo odkrywamy siłę pieniądza i ułomność ludzkiej natury. Tego więc Przemysław Piotrowski nie pozbawił nas w swojej najnowszej powieści. Znowu raczy nas ludzkim okrucieństwem i bezwzględnością mordercy. Stawia jednak przed nami tym razem nie postać silnego i przystojnego gliny, a bezbronnej i delikatnej kobiety, do tego w ciąży. To z jej perspektywy opowiada nam tę historię. To jej tym razem daje prawo głosu, choć to nie ona rozdaje karty. Ale może kiedyś...

Matnia to powieść inna niż wszystkie dotychczasowe książki autora, choć równie przejmująca. Nie mniej przerażająca, choć w nieco innym wydaniu. Więcej w niej kobiecości. Instynktu i przewrotności losu. Czy zaskakująca? W pewnych wątkach tak, w innych mniej. Wciąż jednak pozostaje w sferze jednych z najlepszych powieści kryminalnych. Czego nie od razu byłam taka pewna. Przemysław Piotrowski przekonał mnie jednak i tym razem do swojej historii. Dziękuję.

Ks. Jan Marcin Mazur

Duszpasterz środowisk twórczych, nauczyciel akademicki

„NARÓD-ZBRODNIARZ”. GŁOS ŚWIADKA

Pożegnaliśmy niedawno znanego szczecińskiego bibliofila, prawnika i opozycjonistę mecenasa Artura Freya (1932–2021). Był absolwentem Wydziału Prawa Uniwersytetu Łódzkiego. Poznaliśmy się – nie mogło być inaczej – w nieistniejącym już Antykwariacie Domu Książki, w którym jego twórca i wieloletni kierownik Jan Maziakowski zgromadził nie tylko ciekawy i zmieniający się permanentnie księgozbiór, ale także skupiał wokół swojej osoby grono miłośników książek. Bibliofile, a także bibliomani, chętnie przekraczali progi tej formalnie socjalistycznej placówki handlowo-kulturalnej

Emil Stanisław Rappaport

w poszukiwaniu przygód duchowo-intelektualnych i kontaktu z władcą tego królestwa – niezapomnianym panem Janem, człowiekiem skromnym, mądrym i dobrym. Obaj wymienieni byli znacznie starsi ode mnie. Nawet przypadkowe kontakty z nimi wzbogacały. Byłem wtedy młodym księdzem, odbierałem ich jako świadków naszej najnowszej historii. Mecenas Artur Frey, będąc emerytem, przeniósł się ze Szczecina do wsi Krażel pod Płotami. W najlepszych szczecińskich latach księgozbiór Artura Freya liczył ok. 16 tys. tomów. Kilka lat temu bibliofil przekazał w darze część swojej prywatnej biblioteki na rzecz Arcybiskupiego Wyższego Seminarium Duchownego w Szczecinie. Istotną rolę w tej operacji odegrał wieloletni kierownik tejże placówki Wacław Żywicki. Wśród przekazanych pozycji znalazła się również licząca

54 stron druku, wydana w końcu 1945 roku, rozprawa nosząca tytuł *Naród-Zbrodniarz*, podtytuł – *Przestępstwa hitleryzmu a naród niemiecki*.

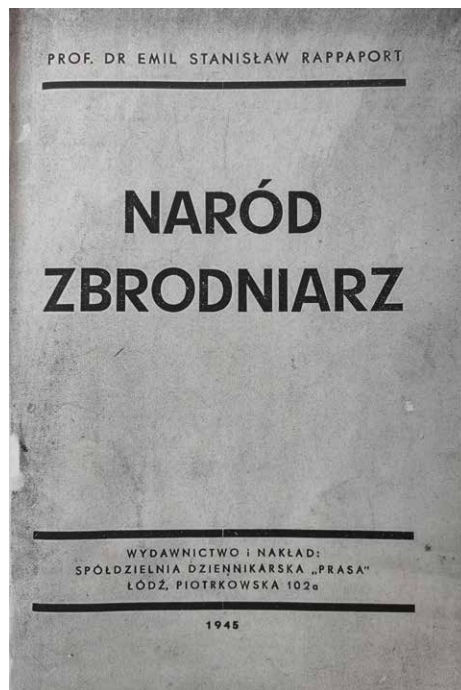
Autorem tego studium jest prof. Emil Stanisław Rappaport (1887–1965). Do wybuchu wojny był sędzią Sądu Najwyższego. Piastował również stanowisko wiceprezesa Międzynarodowego Zrzeszenia Prawa Karnego. Rozprawa *Naród-Zbrodniarz* została ukończona w listopadzie 1945 roku i wydana w Łodzi przez Spółdzielnię Dziennikarską „Prasa”. Autor określa swoją pracę jako *Szkic analityczny przestępczości i odpowiedzialności osobowo-zespołowej*. Powstał on bezpośrednio po zakończeniu wojny

jako studium prawno-socjologiczne i nosi znamiona ówczesnego czasu wyłaniania nowego porządku w pojałtańskiej Europie.

Porządek ten określił na kolejne dziesięciolecie los Polaków i kilku innych narodów. Nie trzeba tutaj dodawać, że historia Polski od 1944 roku nadal budzi wiele kontrowersji i dużo emocji. Autor podzielił swoje studium na dwie części. Pierwsza została określona jako kryminologiczna, natomiast druga – jako penologiczna. Pierwsza skupia się na fenomenie przestępczości i liczy siedem rozdziałów: *Dwie epidemie, Myśli – uczucia – czyny, Prawo naśladownictwa w psychologii międzymysłowej, Jad hitleryzmu, Antropologia hitleryzmu, Socjologia hitleryzmu, Nowe delictum iuris gentium*. Część penologiczna skupia się na problemie odpowiedzialności i składa się z pięciu rozdziałów: *Istota odpowiedzialności karnej osobistej w zbiorowości, Kara czy środek zabezpieczający przeciw czynom karalnym osobowo-zespołowym. (Nowoczesna odpowiedzialność zbiorowości przestępczych), Reakcja zabezpieczająca – bez wyjątków, Nowa organizacja reakcji karnej międzypaństwowej. (Zagadnienie Prawa Międzynarodowego Karnego XX. stulecia), Odpowiedzi dnia dzisiejszego na domniemane zarzuty*.

Autor pisał swój szkic od kwietnia do czerwca 1945 roku. Zaczął jeszcze w okresie ostatniego stadium wojny, a ukończył przed zwołaniem trzeciej i ostatniej konferencji Wielkiej Trójki, która odbyła się w Poczdamie w dniach od 17 lipca do 2 sierpnia tegoż roku. Zwycięskie mocarstwa zadecydowały o losie powojennych Niemiec. Postanowiono okupować ten kraj, przeprowadzić demilitaryzację, denazyfikację, dekartelizację i demokratyzację. Przyjęto sowieckie postulaty w sprawie granicy wschodniej i postanowiono o wysiedleniu ludności niemieckiej z prowincji wschodnich.

Emil Rappaport, gdy pisał swoją rozprawę, nie mógł znać ustaleń podjętych w Poczdamie. Natomiast wiedział, że od 26 listopada 1945 roku, w Norymberdze przed Międzynarodowym Wojskowym Trybunałem, toczył się proces przeciw głównym przywódcom Trzeciej Rzeszy. Zakończył się on w dniu 1 października 1946 roku. Szkic analityczny *Naród-Zbrodniarz* nosi również charakter oskarżycielski i wyraża przekonanie o konieczności definitywnego wykorzenia nazizmu. Autor precyzuje cel swojej pracy:

Okładka książki *Naród-Zbrodniarz*

Szkiec niniejszy z dziedziny „Socjologii kryminalnej” ma na celu ustalenie pewnej nowej niezwykle niebezpiecznej postaci zbiorowego usposobienia przestępczego, a równocześnie rozważenie najważniejszej w danym specyficznym przypadku możliwej do zastosowania reakcji karnej¹.

Dodajmy, że temat ten podejmuje uczony – prawnik od niemal półwiecza badający problemy ustawodawstwa kryminalnego w aspekcie międzynarodowym. Autor dostrzega analogię między działaniami skierowanymi przeciw chorobom epidemicznym a zabójczymi ideologiami, które stanowią rodzaj trądu psychologiczno-społecznego².

Panująca w Trzeciej Rzeszy ideologia nazistowska uformowała wiele jednostek ludzkich zwyrodniałych uczuciowo, ale sprawnych emocjonalnie i gotowych w każdym momencie do brutalnego gwałcenia wszelkich praw oraz norm moralnych. Autor określa tak uformowanego osobnika jako *hostis generis humani* (wróg rodzaju ludzkiego)³.

Postawiony w centrum tej ideologii kult wodza, który miał wszelkie cechy pospolitego rzezimieszka. Autor stwierdza, że w psychice zbiorowej Niemców dokonało się zwyrodnienie socjo-psychiczne. Istotną rolę odegrała tutaj wzniecane i podsycane przez aparat propagandy poczucie germańskiej megalomanii⁴.

Rappaport uważa, że Niemcy w swoich prapoczątkach przybyli do Europy. Wśród swoich protoplastów mają Waregów, Gotów i Wikingów, dlatego osiedlali się na kontynencie na sposób korsarski i zbójcki⁵.

Gigantyczna machina propagandowa poruszała: struny germańskiego prostactwa i zarazem pychy (*Grobheit und Stolz Heinego*)⁶. Owocem tych działań stała się doktryna „narodu panów”, a także *Drang nach Osten* (parcia na wschód, Wolnin 15 września 1935 roku).

Uchwalono w Norymberdze ustawę o obywatelstwie Rzeszy oraz ochronie niemieckiej krwi i niemieckiego honoru. Powyższe ustawy dały podstawę do dyskryminacji Żydów, którzy na mocy prawa zostali pozbawieni obywatelstwa i praw publicznych.

Haniebne ustawy norymberskie stoją u źródeł namiętnej nienawiści rasowej wśród najszerszych warstw społecznych⁷. Ten negatywny nurt był umiejętnie kierowany także przeciw światu Słowian. Narody te, a zwłaszcza Polska, były główną przeszkodą w niemieckiej ekspansji na wschód. Autor konkluduje:

Już po roku 1930 całe Niemcy uległy urokowi „snu o władzy hitlerowskiej” i że wobec tego całe Niemcy są za skutki potworne tego snu odpowiedzialne⁸.

1 E.S. Rappaport, *Naród-Zbrodniarz. Przestępstwa hitleryzmu a naród niemiecki*, Łódź 1945, s. 8.

2 Ibid., s. 10.

3 Ibid., s. 12.

4 Zob. *ibid.*, s. 13.

5 Zob. *ibid.*, s. 14.

6 Ibid., s. 16.

7 Ibid., s. 17.

8 Ibid.

Polityka Trzeciej Rzeszy była realizacją planu swoistego „odwetu za Wersal”.

Wskazywano na trzy państwa które przeznaczono do likwidacji terytorialnej i totalnej germanizacji w zakresie wolnościowym. Chodziło o Polskę, Czechosłowację i Jugosławię. Inne kraje miały dostarczać surowce i siłę roboczą. Kanclerz Rzeszy porwał tłumy urodzonych korsarzy i łowców dobra cudzego. To nie Hitler zrodził Niemcy hitlerowskie, lecz Niemcy hitlerowskie zrodziły – in potentia – Hitlera⁹.

Ważnym elementem ideologii hitlerowskiej stała się rozwijana także w instytucjach akademickich antropologia. W centrum tej doktryny postawiono prymat rasy aryjskiej, nordyckiej. Problem rasowych i społecznych nierówności pojawił się w filozofii Oświecenia. Przywódcy Trzeciej Rzeszy stworzyli mit rasy nordyckiej. Powołano instytuty zajmujące się troską o jej odpowiednią higienę. Mit wyższości, niejako naturalnej, rasy nordyckiej stał się swoistym dogmatem i fundamentem teoretycznym dla praktyk eugenicznych i pedagogicznych¹⁰.

Pedagogika społeczna hitleryzmu nadała nową dynamikę mającej solidne historyczne korzenie tradycyjnej germańskiej megalomanii. Proces ten uruchomił równocześnie emocjonalną potrzebę samounicestwienia osobistego i totalnego wchłonięcia jednostki przez masę. Swoiste wtopienie osoby ludzkiej w masę w Trzeciej Rzeszy przybrało kształt niejako dotykalny. Cytat z *Mein Kampf*: *Ty jesteś niczym, Twój naród jest wszystkim* widniał na medalach kolekcjonerskich wybijanych przez Niemcy w czasach Hitlera.

Współbrzmiał z tym codziennym doświadczeniem propagandowy slogan *Ein Volk, ein Reich, ein Führer*. Naziści próbowali stworzyć własną „antropologię”, w której widzieli siebie jako wyodrębnioną i panującą nad innymi narodami klasę panów „Herrenvolk”. Machina propagandowa Trzeciej Rzeszy kreowała ideę *tej masy germańskiej... najwyższego gatunku... wódzów świata*¹¹. Niemcy popełniali zbrodnie wojenne w wielu krajach europejskich, prof. Emil Rappaport dostrzega problem – światowej uniwersalnej reakcji prawno-karnej¹².

Po zakończeniu wojny wielu zbrodniarzy hitlerowskich zbiegło i znalazło azyl w krajach Ameryki Południowej. Prawo ekstradycji funkcjonowało na zasadzie umów bilateralnych. Stąd postulat międzynarodowej reakcji prawno-karnej. Niemcy w okresie wojny działali w różnorodnych zespołach przestępczych, skala popełnionych zbrodni kwalifikuje ich uczestników jako *hostis generis humani*¹³. Obowiązek ścigania tych zbrodniarzy ma charakter powszechny.

Z inicjatywy Wielkiej Trójki pod koniec wojny zwołano konferencję w San Francisco (25 kwietnia – 26 czerwca 1945) celem przygotowania projektu powołania do życia Organizacji Narodów Zjednoczonych. Jej założycielami byli przedstawiciele rządów

9 Ibid., s. 19.

10 Ibid., s. 22.

11 Ibid., s. 29.

12 Ibid., s. 30.

13 Zob. *ibid.*, s. 31.

51 państw. Swoją działalność rozpoczęła dnia 24 października 1945 roku. Nasz autor uważał, że ta nowa międzynarodowa instytucja powinna określić

istotę nowego przestępstwa osobowo-zespołowego Niemiec hitlerowskich współczesnych, całych Niemiec, jako zbiorowych sprawców zaczepnych pożaru międzynarodowego, i istoty odpowiedzialności osobowo-zespołowej za nowe *delictum iuris gentium*, za zbrodnię [...] wojny zaczepnej, której umyślnymi, bądź nieumyślnymi, lecz karalnymi sprawcami są zasadniczo wszyscy Niemcy – bez wyjątku¹⁴.

Powstająca ONZ powinna zagwarantować swoją

pieczę prawną-karną [...] w stosunku do przestępstw całych zbiorowości przestępczych, w danej chwili – w stosunku do Narodu-Zbrodniarza hitlerowsko-niemieckiego¹⁵.

Autor dodaje, że należy to uczynić możliwie szybko i skutecznie. Oskarża Niemców i precyzuje swoje zarzuty. Winą ich jest gremialne

tolerowanie zbrodni zespołowej własnego Narodu, bez cienia choćby tajemnego sprzeciwu jest właśnie [...] nieumyślnym jej popieraniem¹⁶.

Szkic analityczny prawnohistoryczny *Naród-Zbrodniarz* autorstwa Emila Stanisława Rappaporta opublikowany został w listopadzie 1945 roku. Jest to głos Polaka prawnika specjalisty z zakresu prawa karnego oskarżający Niemcy jako naród o dokonanie wielu przestępstw wojennych. Autor podjął próbę przedstawienia specyfiki przestępczości i odpowiedzialności osobowo-zespołowej. Przedstawione refleksje mają charakter szkicu, sugerują potrzebę pogłębienia i większej koherencji przedstawionych treści. Zauważalny jest optymizm dotyczący odbudowy zrujnowanej wojną Europy oraz ufność w skuteczne działania międzynarodowych instytucji zajmujących się wymierzaniem sprawiedliwości. Sędzia Emil Stanisław Rappaport – z oczywistych względów – nie miał wiedzy o cynizmie przywódców zwycięskich mocarstw, autorów pojałtańskiego porządku w Europie. Wielki moralny i polityczny problem pojednania powojennych Niemiec z narodami Europy podejmowany był etapowo i przy niemal natychmiast wzniesionej żelaznej kurtynie *od Szczecina do Triestu* (Winston Churchill). Do pojednania francusko-niemieckiego doprowadzili wybitni przywódcy obu narodów – prezydent gen. Charles de Gaulle (1890–1970) i kanclerz ówczesnej Bundesrepublik Deutschland Konrad Adenauer (1876–1967). Uroczysta msza pojednania, z udziałem wymienionych przywódców, była celebrowana 8 lipca 1962 roku w gotyckiej katedrze w Reims zbombardowanej przez Niemców w 1914 roku. Świątynia ta była przez wieki miejscem uroczystego namaszcza-

14 Ibid., s. 33.

15 Ibid., s. 38.

16 Ibid., s. 40.

nia władców Francji. Liturgii przewodniczył abp François Marty (1904–1994). W przypadku Polski inicjatywę podjął Episkopat który wystosował w listopadzie 1965 roku orędzie do biskupów niemieckich. Jego głównym autorem był arcybiskup z Wrocławia i późniejszy kardynał Bolesław Kominek (1903–1974). Uroczysty i zarazem formalny akt pojednania nastąpił ćwierć wieku później w Krzyżowej, w dawnym majątku przeciwnika nazizmu Helmutha Jamesa Grafa von Moltke (1907–1945). Dokonało się ono 12 listopada 1989 roku z udziałem kanclerza Helmuta Kohla (1930–2017) i Tadeusza Mazowieckiego (1927–2013) – pierwszego niekomunistycznego premiera Polski. Inicjatorem tego wydarzenia był wybitny hierarcha katolicki i teolog, ówczesny biskup opolski Alfons Nossol, który przewodniczył uroczystej liturgii eucharystycznej.

Jolanta Miękus

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Goleniowie

FRASZKA NA E-BOOKA

Kiedy tracisz czytelnika
to skorzystaj z e-czytnika,
bo to czego każdy szuka
to dziś dostęp do e-booka.

Anna Kotowska, Małgorzata Maciejewska, Przemysław Nowaczek
Książnica Pomorska

Małgorzata Zychowicz
Koszalińska Biblioteka Publiczna

KRONIKA (styczeń – marzec)

Styczeń

W Galerii Jednego Obrazu Filii nr 5 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie można było oglądać wystawę prac Aleksandry Giemzy.

Styczeń – luty

W Filii nr 54 ProMedia Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie można było podziwiać wystawę nowych prac studentów z Pracowni Multimedialnego Projektowania Graficznego Wydziału Grafiki Akademii Sztuki w Szczecinie zatytułowaną *MASKArada*.

4 stycznia

W Filii nr 54 ProMedia Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie, spotkanie miłośników czytania poświęcone książce *Przyjaciel* Sigrid Nunez, zainaugurowało tegoroczną działalność Dyskusyjnych Klubów Książki w tej instytucji.

3 stycznia – 28 lutego

W Książnicy Pomorskiej prezentowano wystawę *Nowy poczet władców Polski*, na której znalazły się stworzone przez grafika Waldemara Świerzego, na podstawie aktualnej wiedzy historycznej, barwne i nowoczesne wizerunki polskich władców, zdecydowanie różniące się od tych najbardziej znanych, namalowanych przez Jana Matejkę.

4 stycznia – 28 lutego

W Galerii Jednego Obrazu Książnicy Pomorskiej szczecińska artystka Agata D. Mazuś zaprezentowała akryl na płótnie *Góralski krzesany*.

5 stycznia – 10 lutego

Na placu Polonii przed Koszalińską Biblioteką Publiczną można było obejrzeć wystawę *Pokolenie Baczyńskiego*, zorganizowaną przy współudziale Instytutu Pamięci Narodowej.

10 – 31 stycznia

W Książnicy Pomorskiej wystawa Jana Svo (Grzegorza Czarnieckiego) *Ucieczka od sacrum* uświetniła oddanie do użytku wyremontowanej Sali Kolumnowej. Szczeciński fotografik zaprezentował zbiór swoich projektów: *Mysli*, *Plastikowe lalki stoją w oknie*, *Błogosławieństwo na sprzedaż*, *Zakurzone bibeloty z zakurzonym komentarzem*, a także wybrane fotograficzne pejzaże Szczecina sygnowane używanym przez niego pseudonimem Jan Q.O. Holender.

11 stycznia

W Filii nr 54 ProMedia Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie otwarto wystawę prac Neli Borowik *Brudne obrazy. Tu chodzi o Ciebie*.

17 stycznia

W Filii nr 7 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie miała miejsce pierwsza w tym roku odsłona cyklu *Kolory kultury*. Podróżnik Krzysztof Nodar Ciemnołowski opowiadał o krainach Wysokiego Kaukazu.

18 stycznia

W Książnicy Pomorskiej Jakub Olszewski, autor przewodnika poświęconego przedwojennym re-

Promocja książki *Pamięć i tożsamość. Pomnik Ofiar bolszewizmu w Koszalinie* w Koszalińskiej Bibliotece Publicznej (18.01)

Fot. M. Zychowicz

stauracjom, zajazdom, piwiarniom i kawiarniom Podjuch i Widoku, opowiadał o lokalach gastronomicznych, ich architekturze oraz losach ich właścicieli w latach 1868–1945.

W Koszalińskiej Bibliotece Publicznej promowano publikację *Pamięć i tożsamość. Pomnik Ofiar bolszewizmu w Koszalinie* wydaną przez Stowarzyszenie im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Koszalinie.

19 stycznia

W Oddziale w Koszalinie Głównej Biblioteki Lekarskiej historyczka Iwona Sławińska wygłosiła prelekcję *Koszalińscy medycy dawno, dawniej i jeszcze dawniej*.

20 stycznia

W Filii nr 7 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie Marek Dworaczyk wygłosił wykład *Miasta zachodniopomorskie w świetle archeologii* (cykl *Pomerania incognita. Spotkania z pomorską przeszłością*).

21 stycznia

W Książnicy Pomorskiej bohater książki *Bałuka jestem...* był tematem pierwszej w 2022 roku odsłony cyklu *Otwarta Społeczność*. W debacie udział wzięli: autor publikacji, dziennikarz i reportażysta Adam Zadworny, dr hab. Eryk Krasucki, prof. US, dr Michał Paziewski, prowadzący spotkanie Tomasz Dostatni OP.

Członkowie Dziecięcego Dyskusyjnego Klubu Książki działającego przy Miejskiej Bibliotece Publicznej w Choszczynie zorganizowali pięć restauracji w mieście. Każda miała inny kolor i serwowała potrawy tylko w przypisanym kolorze. Inspiracją wydarzenia była detektywistyczno-kulinarne historia autorstwa Justyny Bednarek *Pięć sprytnych kun*.

24 stycznia

W Książnicy Pomorskiej, pochodząca z Ostródy, mieszkająca w Reykjavíku, Katie Davids opowiedziała o swoich powieściach – debiutanckiej *Ocaleni* oraz *Po właściwej stronie*.

Piotr Jacoń w Książnicy Pomorskiej (28.01)

Fot. M. Maciejewska

26 stycznia

W Książnicy Pomorskiej z okazji przypadającej na 28 stycznia 2022 roku 75 rocznicy urodzin poety, prozaika, krytyka literackiego Mariana Yoph-Żabińskiego (1947–2009) zorganizowano spotkanie upamiętniające jego życie i twórczość. Uczestniczyli w nim Adam Siedlecki, biograf i edytor twórczości pisarza oraz przedstawiciele środowisk literackich ze Szczecina i Polic. Wybrane wiersze z wydanego pośmiertnie tomu *W czólnie Słowa* (2018) przeczytał Stanisław Heropolitański.

W Koszalińskiej Bibliotece Publicznej promowano publikację *Wołyniacy. Jedno życie* autorstwa Jana Kuriaty.

W Filii nr 7 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie spotkaniem z logopedą Anną Smoroń zainicjowano cykl dotyczący wad wymowy u dzieci.

W Filii nr 54 ProMedia Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie miało pierwsze w tym roku

spotkanie dyskusyjnego klubu o filmach *#ProMedia Filmowo*.

27 stycznia

W Filii nr 54 ProMedia Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie odbyło się pierwsze w tym roku spotkanie Generatorsa Myśli Filozoficznej dla młodzieży.

28 stycznia

W Książnicy Pomorskiej Piotr Jacoń, dziennikarz radiowy i telewizyjny, podzielił się z publicznością historiami swojej rodziny oraz osób poznanych podczas pisania książki *My, trans* i tworzenia reportażu *Wszystko o moim dziecku*.

31 stycznia

W Filii nr 54 ProMedia Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie miało miejsce pierwsze w tym roku spotkanie *Takownie o komiksach*.

Zajęcia dla dzieci podczas zimowych ferii w Koszalińskiej Bibliotece Publicznej (31.01–13.02)

Fot. K. Ogulewicz

31 stycznia – 4 lutego

W pierwszym tygodniu ferii zimowych Koło nr 1 Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich działające przy Książnicy Pomorskiej przygotowało kiermasz *Książka za złotówkę*, na którym znalazł się spory wybór książek dla dzieci.

31 stycznia – 13 lutego

W Koszalińskiej Bibliotece Publicznej, z okazji ferii zimowych, przygotowano wiele ciekawych i różnorodnych zajęć inspirowanych działalnością Leonarda da Vinci. Główną atrakcją było spotkanie autorskie z Izabelą Rutkowską, autorką książek podróżniczych dla dzieci.

3 lutego

W Oddziale w Koszalinie Głównej Biblioteki Lekarskiej wieloletnia nauczycielka i pasjonatka bio-

logii Anna Kimak-Cysewska wygłosiła prelekcję *Po co ludziom szczepionki, czyli biologiczne podstawy szczepień*.

4 lutego

W Książnicy Pomorskiej Karolina Milczar opowiadała o swojej najnowszej książce *Związek który wymagał poświęceń*.

8 lutego

Filia nr 54 ProMedia Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie zaprosiła do oglądania wystawy fotografii Lidii Kasprzak zatytułowanej *W obiektywie duszy*.

9 lutego

W Koszalińskiej Bibliotece Publicznej Przemysław Piotrowski, pisarz, autor bestsellerowych po-

Przemysław Piotrowski w Koszalińskiej Bibliotece Publicznej (9.02)

Fot. K. Ogulewicz

wieści kryminalnych, między innymi *Piętno*, *Sfora* oraz *Cherub*, podzielił się z czytelnikami swoimi pisarskimi tajnikami.

W Filii nr 7 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie Tomasz Panek promował swoją książkę *Szczecin leży nad morzem*.

10 lutego

Dyrektorzy instytucji tworzących Zachodniopomorskie Porozumienie Bibliotek dyskutowali online o ujednoczeniu zasad korzystania z wypożyczeń międzybibliotecznych.

10 lutego – 30 czerwca

Przy Pracowni Kartograficznej w Książnicy Pomorskiej prezentowana była niewielka wystawa z okazji rocznic 390 urodzin i 310 śmierci Alexisa Huberta Jaillota, francuskiego rzeźbiarza, kartografa i wydawcy z przełomu XVII i XVIII wieku.

10 – 26 lutego

Na wystawie w Książnicy Pomorskiej twórcy skupieni w Szczecińskim Towarzystwie Kultury przedstawili swoje prace – obrazy, rzeźby, tkaninę artystyczną, haft, origami, dekupaż, różnego rodzaju koronki. Podczas wernisażu o prezentowanych pracach i ich twórcach

opowiedział prezes STK dr Wojciech Łopuch. Nie zabrakło też odrobiny poezji i szlagierów muzycznych w wykonaniu żeńskiego tria wokalnego.

11 lutego

W Filii nr 7 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie Joanna Jurgała-Jureczka, historyczka literatury oraz autorka cyklu książek o rodzinie Kossaków, opowiedziała o życiu i twórczości Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej, Magdaleny Samozwaniec i Zofii Kossak.

14 lutego

Z miłości do książek (i czytelników) bibliotekarze Książnicy Pomorskiej rozdawali w Walentynki, osobom zapisującym się do biblioteki, książkowe podarunki.

14 – 20 lutego

Miejska Biblioteka Publiczna w Choszczynie świętowała Walentynki, w ramach realizacji Międzybibliotecznego Projektu Teatralnego, przygotowała Walentynkowy Cykl Literacki *Najpiękniej o miłości*. Prezentowano wyznania miłosne wyrażone słowem, muzyką i tańcem. W wyniku tych działań powstał mini serial złożony z 14 odcinków, które można obejrzeć na YouTube i Facebooku.

Spotkanie podsumowujące działalność bibliotek publicznych powiatu koszalińskiego w 2021 roku w Bibliotece Publicznej Gminy Biesiekierz (16.02)

14 lutego – 30 czerwca

W Książnicy Pomorskiej, w ramach cyklu wystawowego *Pomorzanki i Pomorzanie* przygotowywanego przez Dział Regionalny, zaprezentowano sylwetkę Friedricha Gilly'ego, szczecińskiego architekta i grafika żyjącego w XVIII wieku.

16 lutego

Na spotkaniu w Bibliotece Publicznej Gminy Biesiekierz podsumowano działalność bibliotek publicznych powiatu koszalińskiego w 2021 roku. Prezentację z danymi statystycznymi zamieszczono na stronie internetowej Koszalińskiej Biblioteki Publicznej.

W Filii nr 7 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie w świat *Skruchy*, czyli swej najnowszej powieści kryminalnej, wprowadzał czytelników szczeciński pisarz Marek Stelar.

21 lutego

W Książnicy Pomorskiej Joanna Cupak rozmawiała z Magdaleną Poradą o jej debiutanckiej książce *W szponach narcyza, złodzieja nadziei*.

W Filii nr 7 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie Anna Partyka-Judge opowiadała o swojej najnowszej książce *Rezonans czasu*.

22 lutego

W Filii nr 7 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie podróżnik i fotograf Piotr Malczewski opowiadał o Kolei Transsyberyjskiej.

23 lutego

W Filii nr 54 ProMedia Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie, na kolejnym spotkaniu fanów kina, rozmawiano o filmach poruszających tematykę związaną z nowotworami.

24 lutego

Działający na terenie Miejskiej Biblioteki Publicznej w Choszczynie Dziecięcy Dyskusyjny Klub Książki zaprosił swoich kolegów ze szkoły do rozmów o bzikach i talentach czytelnicznych. Odbyły się dwie mini-konferencje przyrodnicze – ofiologiczna (zglobiano wiedzę na temat najbardziej znanych gatunków węży występujących w Polsce) i ornitologiczna (odgadywano gatunki ptaków zamieszkujących nasze lasy). Czytano *Rany Julek*

Kampania informacyjna dotycząca ochrony środowiska w Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej w Bobolicach (marzec)

Agnieszki Frączyk, słuchano *Ptasiego radia* Juliana Tuwima, a także „ożywiano” zwierzęta aplikacją Quiver.

W Filii nr 7 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie imigranci z Ukrainy, mieszkańcy Szczecina i eksperci rozmawiali o obecnej sytuacji tego kraju i jego historii. Wykład wygłosił prof. dr hab. Ryszard Tomczyk z Instytutu Historycznego Uniwersytetu Szczecińskiego.

25 lutego

W Filii nr 7 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie wykład *Trudy żeglugi czyli życie codzienne na pomorskich statkach w epoce nowożytniej* wygłosił prof. dr hab. Radosław Gaziński.

Marzec

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Bobolicach, wspólnie z Nadleśnictwem Bobolice, prowadziła kampanię informacyjną dotyczącą ochrony środowiska. Poruszano zagadnienia dotyczące mię-

dzy innymi segregowania śmieci i dbałości o środowisko naturalne. Działanie zrealizowano w ramach projektu *Z Biblioteką możesz więcej* ze środków Programu *Moje miejsce na Ziemi* Fundacji ORLEN.

1 – 30 marca

Miejska Biblioteka Publiczna w Choszczynie kupiła pakiet książek w języku ukraińskim. Stworzono także ulotki oraz film instruktażowy w języku ukraińskim promujący placówkę. Wystąpiła w nim Julija Aleksieieva, która przybyła do Choszczyny tuż po wybuchu wojny w Ukrainie. Wydrukowano kolorowanki dla dzieci, zorganizowano lekcje biblioteczne dotyczące zasad korzystania z biblioteki oraz zajęcia edukacyjne dla klas mieszanych w szkołach podstawowych i przedszkolach. Bibliotekarze zorganizowali zbiórkę na jedzenie, odzież, książki oraz artykuły plastyczne.

1 – 31 marca

Żołnierze wyklęci. Podziemie niepodległościowe 1944–1963 to tytuł wystawy, którą w marcu można

Wystawa *Nowy poczet władców Polski* Waldemara Świerzego w Koszalińskiej Bibliotece Publicznej (2.03–4.04)
Fot. M. Zychowicz

było oglądać w holu Miejskiej Biblioteki Publicznej w Choszczynie. Przygotowana została przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej Instytutu Pamięci Narodowej w Krakowie.

1 marca – 30 czerwca

W Książnicy Pomorskiej, w ramach organizowanego corocznie przez Stowarzyszenie Przyjaciół Wilna, Ziemi Wileńskiej, Nowogródzkiej i Polesia Święteż XXXIII Tygodnia Kresowego w Szczecinie, prezentowano wystawę „*Szanując przodków relikwiarz święty, oczy ku przyszłej wyteżamy do-bie*”. *Władysław Syrokomla (1823–1862). W 160. rocznicę śmierci.*

2 marca – 4 kwietnia

W Galerii Region Koszalińskiej Biblioteki Publicznej prezentowano wystawę *Nowy poczet władców Polski* Waldemara Świerzego.

2 marca – 30 kwietnia

W Galerii Jednego Obrazu w Książnicy Pomorskiej prezentowano olej na płótnie *Przed zmrokiem* Danuty Strzelbickiej-Mazuś.

3 marca

Miejska Biblioteka Publiczna w Międzyzdrojach zorganizowała wraz z Międzyzdrojskim Stowarzyszeniem Rodzina oraz Klubem Sportowym Fala Międzyzdroje, wieczór autorski z bramkarzem i trenerem Józefem Młynarczykiem. Moderatorem spotkania był pisarz Dariusz Rekosz.

3 – 31 marca

W Książnicy Pomorskiej członkowie zespołu plastycznego BOHEMA zaprezentowali swoje najnowsze prace odzwierciedlające ich osobistą wizję postrzegania świata, inspirowane historie zaczerp-

Józef Młynarczyk w Międzyzdrojach (3.03)

nięte z najbliższego otoczenia bądź fascynującego świata przyrody.

8 marca

W Bibliotece Głównej Uniwersytetu Szczecińskiego odbyło się spotkanie bibliotekarzy szkół wyższych Szczecina (US, ZUT, AM, PUM) oraz Książnicy Pomorskiej zajmujących się wypożyczeniami międzybibliotecznymi.

Miejska Biblioteka Publiczna w Szczecinie zorganizowała spacer po mieście z przewodnikiem Tomaszem Wiczorkiem pod hasłem *8 pomp na 8 marca*.

8 marca – 15 maja

W Książnicy Pomorskiej można było obejrzeć wystawę, na której znalazły się eksponaty z przechowywanej w bibliotece Kolekcji Ludwika Piosickiego, uznanego malarza, grafika i ilustratora, złożonej z ekslibrisów podarowanych przez rodzinę artysty. Zaprezentowano prace w technice linorytu, drzeworytu i cynkotypii autorstwa Ry-

szarda Balonia, Łukasza Kwietniewskiego, Wierczysława Mazusia, Jerzego Piosickiego, Tomasza Rzeszutki i Stanisława Witowskiego.

9 marca

W Koszalińskiej Bibliotece Publicznej Zenon Kasprzak, dydaktyk i metodyk języka polskiego, dziennikarz, podróżnik, autor wielu artykułów, a także książek, między innymi *Pod niebem Afryki i nie tylko*, *Mnie to miasto od innych droższe...* czy *Monografii Stowarzyszenia Przyjaciół Koszalina*, opowiadał o swoich pierwszych latach w powojennym Koszalinie, o motywacji do podejmowania działań w Stowarzyszeniu Przyjaciół Koszalina, a także o zrozumieniu i zachowaniu w pamięci historii miasta oraz jego mieszkańców. Nie zabrakło też opowieści o podróżach.

Bibliotekarze Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Bobolicach gościli w Klubie Seniora Czerwona Jarzębina w Poroście, w którym przedstawili ofertę czytelniczą swojej instytucji, a także zaprezentowali akcesoria do czytania dostępne w placówce oraz organizowane konkursy.

Warsztaty pieczenia chleba w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Nowogardzie (11.03)

W Filii nr 54 ProMedia Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie, otwarto wystawę artystek należących do grupy ArtSedina.

W Filii nr 7 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie dr hab. Maciej Kowalewski przedstawił zagadnienia związane z zawodem marynarza i jego znaczeniem we współczesnym społeczeństwie w ujęciu socjologicznym, w oparciu o monografię dr. hab. Arkadiusza Kołodzieja *Marynarze floty transportowej w świetle studiów nad strukturą społeczną*.

W Filii nr 54 ProMedia Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie autorka powieści kryminalnych Diana Brzezińska uczestniczyła w premierze swojej najnowszej książki *Nie dopniez swego*.

10 marca

W Filii nr 54 ProMedia Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie zainicjowano cykl spotkań Koła Gospodyń Miejskich. Omawiano książki związane z DIY, ekologią, dietą w klasycznym i nowym wy-

Anna Król (z lewej) w Filii nr 7 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie (11.03)

daniu oraz dzielono się wiedzą na temat „dziergania” na drutach, decoupage`u i szydełkowania.

mocna książka. Uzbierane pieniądze przeznaczone na pomoc dla dzieci z Ukrainy.

11 marca

W Miejskiej Bibliotece Publicznej w Nowogardzie po raz pierwszy przeprowadzono warsztaty pieczenia chleba.

W Filii nr 7 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie z czytelnikami spotkała się Anna Król z okazji niedawnej premiery swojej książki biograficznej *Kamienny sufit. Opowieść o pierwszych taterniczkach*.

12 marca – 21 kwietnia

W Książnicy Pomorskiej można było obejrzyć wystawę książki unikatowej *My* autorstwa Ewy i Jacka Walczaków oraz Hansa Jürgena Seligera.

14 – 18 marca

Zorganizowana w Książnicy Pomorskiej marcową akcją *Książka za 1 zł* odbyła się pod hasłem *Po-*

15 marca

W sali kinowej Koszalińskiej Biblioteki Publicznej, w ramach Dziecięcych Wieczorów Filmowych, odbyła się pierwsza projekcja filmów dla dzieci polskich i ukraińskich. Inicjatywa jest wspólnym projektem książnicy, Good Vibe Festival oraz Festiwalu Kinolub.

16 marca

W Filii nr 7 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie miał miejsce seans filmu *Stoję za tobą*. Po projekcji można było wziąć udział w spotkaniu z jego reżyserem Mateuszem Boruniem.

17 marca

W Książnicy Pomorskiej dr Justyna Kłopotowska z Instytutu Filologii Germańskiej Uniwersytetu Szczecińskiego omówiła książki pomocne w uzyskaniu certyfikatu Instytutu Goethego.

Dyskusja o książce Kazimierza Robaka *Zeglarskie kto jest kim: Wojciech Jacobson* w Książnicy Pomorskiej (22.03)
Fot. M. Maciejewska

W sali kinowej Koszalińskiej Biblioteki Publicznej miała miejsce druga odsłona cyklu *Z archiwum koszalińskiego rapu* połączona z premierą drugiego woluminu kompilacji pod tym samym tytułem. Reprezentanci koszalińskiej kultury hip-hopowej wspominali CNS Graffiti Jamy. Po spotkaniu można było kupić CD *Z archiwum koszalińskiego rapu, vol. 2*. Dochód ze sprzedaży przeznaczono na leczenie Macjusia Grzybowskiego z Koszalina.

W Filii nr 54 ProMedia Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie zaproszona dietetyczka przedstawiła seniorom temat *Dieta a odporność*.

Tego samego dnia w placówce tej miało miejsce pierwsze w tym roku spotkanie Klubu Kodowania przeznaczanego dla dzieci w wieku od 8 do 12 lat.

18 marca

W Filii w Dargini Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Bobolicach, z okazji Światowego Dnia Poezji, spotkali się czytelnicy, aby oddać się głośniejszej lekturze swoich ulubionych wierszy.

19 marca

W Filii nr 7 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie Fundacja Integration to Szczecin zorganizowała trzecie spotkanie z cyklu *Mapa drogowa dla migrantów*. Przedsięwzięcie ma charakter informacyjny i przeznaczone jest dla osób, które przyjeżdżają do Polski z innych krajów, głównie z Ukrainy.

21 marca

W Miejskiej Bibliotece Publicznej w Międzyzdrojach, w ramach realizacji projektu Liga e-Szkoła, przeprowadzono ostatnie warsztaty przeznaczone dla młodzieży, podczas których uczono się programować roboty LEGO oraz e-Citizen ECDL.

22 marca

W Książnicy Pomorskiej, w ramach cyklu *Otwarta Społeczność*, rozmawiano o książce Kazimierza Robaka *Zeglarskie kto jest kim: Wojciech Jacobson*. W dyskusji uczestniczyli bohater książki, Zbigniew Kosiorowski, Piotr Owczarski i Krystyna Pohl.

Czytanie *Króla Edypa* w Książnicy Pomorskiej (25.03)

Fot. M. Maciejewska

23 marca

W Filii nr 7 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie dr hab. Agnieszka Szudarek wygłosiła wykład *Zapomniane działaczki. Szczecińskie emancypantki na przełomie XIX i XX wieku* (w ramach cyklu *Pomerania incognita. Spotkania z pomorską przeszłością*).

24 marca

W Książnicy Pomorskiej Agata Michalska z Sekcji Starodruków, podczas prezentacji wydanego przez bibliotekę katalogu *Bibliotheca rediviva. XVI-wieczne druki z dawnych bibliotek Stargardu*, którego jest współautorką, omówiła znaczenie przeprowadzonych badań zbiorów o proveniencji stargardzkiej dla poznania najstarszej i najnowszej historii księgozbiorów i bibliotek pomorskich.

25 marca

W Książnicy Pomorskiej, jej pracownicy, członkowie Oddziału Szczecińskiego Polskiego Towarzystwa Filologicznego, nauczyciele akademicy

i studenci Uniwersytetu Szczecińskiego, w ramach Europejskiego Festiwalu Łaciny i Greki głośno czytali *Króla Edypa* Sofoklesa.

Tego samego dnia w bibliotece wojewódzkiej - tematem spotkania autorskiego z Marią Latusek była jej książka dla dzieci *Zaczarowana walizka*.

W Sali Strumiańskiej Biblioteki Głównej Uniwersytetu Szczecińskiego obchodzono urodziny poetki Joanny Kulmowej. W spotkaniu udział wzięli przedstawiciele dyrekcji BG US, opiekun artystyczny Sali Anna Januszewska i jej utalentowani uczniowie oraz zaproszeni goście. Był tort, śpiewy i recytacja wierszy.

W Filii nr 7 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie podróżnik i fotograf Piotr Milewski opowiadał jak nietypowo zwiedzać Tokio?

25 marca – 15 maja

W Galerii Jednego Wiersza Książnicy Pomorskiej prezentowano utwór *Gdy Szatan piruety kręci* Danuty Romany Słowik.

Justyna Dźbik-Kluge online na spotkaniu Dyskusyjnego Klubu Książki w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Nowogardzie (30.03)

28 marca

W Książnicy Pomorskiej dr hab. Paweł Gut z Archiwum Państwowego w Szczecinie wygłosił wykład *Ludność kaszubska na Pomorzu Zachodnim*.

29 marca

W Filii nr 6 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie Mirosław „Legendziarz” Wacewicz i Marcin „Yperyt” Przydatek opowiadali o wydaniu książki *Młyn prochowy oraz historie drogi chojnowskiej*.

30 marca

W Miejskiej Bibliotece Publicznej w Nowogardzie, podczas spotkania Dyskusyjnego Klubu Książki, połączono się online z Justyną Dźbik-Kluge, autorką omawianej książki *Polacy last minute. Sekrety pilotów wycieczek*.

31 marca

W Koszalińskiej Bibliotece Publicznej Piotr Kowalczyk, podróżnik i fotograf publikujący na łamach „National Geographic”, w trakcie spotkania zatytułowanego *Dubaj, królestwo piasku*, ze swadą opowiadał o największym mieście w Zjednoczonych Emiratach Arabskich.

**NIE WYRZUCAJ
NIEPOTRZEBNYCH
KSIĄŻEK
MOGĄ SIĘ JESZCZE
KOMUŚ PRZYDAĆ!**

**Jeżeli macie Państwo
niepotrzebne:**

- książki • czasopisma
- rękopisy (listy, dokumenty, zapiski wspomnieniowe itp.)
- płyty, nuty, partytury • mapy, fotografie, grafiki • materiały dotyczące Pomorza Zachodniego (ulotki, broszury, pocztówki, afisze, zaproszenia itp.) • a także archiwa rodzinne, spuścizny i pamiątki po pisarzach, podróżnikach, malarzach, naukowcach, dziennikarzach itp.,
- maskotki, zabawki dla dzieci

**i chcielibyście, żeby w dalszym ciągu
były pomocne
i sprawiały radość innym,**

**PRZEKAŻCIE JE
Książnicy
Pomorskiej!**

Zebrałe książki, czasopisma i inne materiały uzupełnią braki w zbiorach Książnicy, bądź wzbogacą istniejące archiwa. Część z pozostałych materiałów zostanie zaproponowana innym bibliotekom w ramach wymiany, część będzie można nabyć **za symboliczne 1 zł** w trakcie organizowanych cyklicznie przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich i Książnicę Pomorską kiermaszów „KSIĄŻKA ZA ZŁOTÓWKĘ”.

Pieniądze z zebranych i sprzedanych podczas kiermaszu książek zostaną przeznaczone na zakup unikatowych zbiorów (głównie dotyczących regionu) do zasobów Książnicy Pomorskiej.

Maskotki i zabawki przekażemy dzieciom przebywającym w placówkach szpitalnych, opiekuńczych i domach dziecka.

Zainteresowane osoby prosimy o kontakt:

Oddział Wymiany i Darów Książnicy Pomorskiej
wymiana@ksiaznica.szczecin.pl
tel. 91 48 19 130

BIBLIOTEKARZ ZACHODNIOPOMORSKI

KWARTALNIK PL ISSN 0406-1578 INDEKS 35236

WYDAWCA: Książnica Pomorska im. Stanisława Staszica
ul. Podgórna 15/16, 70-205 Szczecin
tel. 91 481 91 00, fax: 91 481 91 15
e-mail: bzp@ksiaznica.szczecin.pl
www.ksiaznica.szczecin.pl

KOLEGIUM REDAKCYJNE: Lucjan Bąbolewski (przewodniczący), Radosław Delida (sekretarz redakcji), Urszula Ganakowska, Cecylia Judek, Lilia Marcinkiewicz, Przemysław Nowaczek

KOREKTA: Radosław Delida

REDAKCJA TECHNICZNA: Jolanta Doroszkiewicz

SKŁAD I ŁAMANIE: Andrzej Zajda

ZDJĘCIA: Justyna Grzybowska, Małgorzata Maciejewska, Klaudia Ogulewicz, Maciej Zychowicz

OKŁADKA: Robotyczna lekcja w Miejskiej i Powiatowej Bibliotece Publicznej w Goleniowie, fot. Justyna Grzybowska

PROJEKT OKŁADKI: Radosław Delida

Redakcja przyjmuje materiały na płytach CD, innych nośnikach lub przesłane pocztą elektroniczną i zastrzega sobie prawo do wyboru, zmiany i skracania tekstów.

Czasopismo udostępniane na licencji CC BY-NC-ND 4.0 (uznanie autorstwa – użycie niekomercyjne – bez utworów zależnych)

Artykuły i materiały publikowane na łamach „Bibliotekarza Zachodniopomorskiego” ukazują się w formie papierowej oraz elektronicznej w internecie – w Zachodniopomorskiej Bibliotece Cyfrowej.

